

Περίοδος Β'
Τεύχος 680
Παρασκευή
12 Φεβρουαρίου 1999
Δρχ. 500

ο μ α β κ α ρ α ς...

ΣΚΙΤΣΑ:

Γ. Ιωάννου, Γ. Καλαϊτζής, Κ. Κουφογιώργος, ΚΥΡ, Η. Μακρής, Χ. Παπανίκος, Α. Πετρουλάκης, Γ. Φιλδισάκος, Δ. Χαντζόπουλος και Μποστ.

ΜΙΑ ΧΡΗΣΙΜΗ ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

ΝΙΚΟΣ ΛΙΟΥΣΗΣ - ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΤΑΛΗΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑΨΥΧΡΟΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

**ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗ ΓΕΩΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΟΥ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ
ΝΙΚΗΤΑΡΑ 2, ΑΘΗΝΑ Τηλ. 3822496

αντι

Περίοδος Β' • Έτος 26ο • Τεύχος 680
σκυφή 12 Φεβρουαρίου 1999 • Δρχ. 500

**Ι - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107

ANTI ON-LINE: <http://www3.enet.gr/anti>

E mail: anti@compulink.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Ηλίας Κανέλλης
ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δημήτρης Γκέκας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Μάχη Γεωργιάδου

ΠΡΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασιού 5, Περιστερι
Τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΠΡΩΤΟΚΟΥ: Εξαμ. 5.000 δρχ., Ετήσια 10.000 δρχ.,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 40.000 δρχ.

Φοιτητική ετήσια: 8.000 δρχ.

ΔΩΡΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 38 δολ., Ετήσια: 75 δολ.,

ΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 44 δολ., ετήσια 88 δολ.

ΔΩΡΕΙΑ ΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 500,

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.000

ΔΩΡΕΙΑ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Βιβλίου - Α Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε. Λασσάνη

Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛ. 11 ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ! Οι συνεργάτες του ANTI συμβάλλουν στην αναδιατύπωση εννοιών -παλαιών και νέων- και συντάσσουν «λύματα» ενός μικρού αντι-λεξικού. Τα λήμματα των λυμάτων είναι ατελείωτα αν το καλοσκεφθεί κανείς... Οι σελίδες εικονογραφούνται από φίλους σκιτσογράφους. Ο Γιώργος Κοροπούλης μεταφράζει ένα ποίημα του Ζυλ Λαφόργκ και ο Μάνος Στεφανίδης ανέσυρε από τα κείμενα του Μποστ δυο «επιστολές» και το αφήγημα «Καρναβάλι στην Πάτρα».

ΣΕΛ. 30 Ο ΑΚΗΣ ΘΕΛΕΙ, Ο ΤΣΟΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ ΜΠΟΡΕΙ; Για τα εσωκομματικά του ΠΑΣΟΚ γράφει ο Τάσος Παπάς

ΣΕΛ. 33 ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ: Ρωσία - του Θανάση Αυγερινού.
Κοσσυφοπέδιο - του Σωτήρη Ντάλλη
Ιταλία - του Λεωνίδα Βαλασόπουλου - Ιορδανία - της Ελένης Κολλιοπούλου - ΗΠΑ-ΙΡΑΚ - του Χρήστου Κασιμέρη- Τουρκία - του Αλή Ταρτάνογλου- Ιδέες - του Λεωνίδα Βαλασόπουλου

ΣΕΛ. 48 ΣΙΜΩΝ ΚΑΡΑΣ Για το δάσκαλο της Ελληνικής Μουσικής γράφει ο Γιώργος Κυριακάκης

ΣΕΛ. 58 ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ Για την μετάφραση του Κατά Ματθαίον Ευαγγελίου από τον Ντίνο Χριστιανόπουλο γράφει ο Τζίμης Παπανικολόπουλος

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ξεμασκαρέματα, σελ. 4

ΟΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΑΙ

Κώστας Κουφογιώργος, σελ. 5

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

Η ΑΝΤΙΠΑΛΗ ΕΣΤΙΑ

Αθλητικά, σελ. 43

INTERNET

σελ. 44

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 46

ΒΙΒΛΙΟ

Κριτική, σελ. 62

ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΙΠΑ

Γιώργης Γιατρομανωλάκης, σελ. 66

Εξώφυλλο:

Τάσος Παυλόπουλος

ΞΕΜΑΣΚΑΡΕΜΑΤΑ

ΕΧΘΕΣ ήταν Τσικνοπέμπτη. Έναρξη του Καρνάβαλου. Στην Πάτρα, την Νάουσα, στην Ξάνθη, στο Μοσχάτο κι αλλού, σε ανέμελα ξεφαντώματα, θα ξεγελάσουμε τις πίκρες και τις στενοχώριες μας. [Σε άλλες σελίδες επιχειρούμε και μεις κάτι σχετικό].

ΙΣΩΣ είναι μια καλή ευκαιρία, καλύτερη και από την ευκαιρία της λήξης μιας χρονιάς, για απολογισμούς. Για να αναλογιστούμε πού βρισκόμαστε και προς τα πού βαδίζουμε.

ΟΙ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ έχουν συνήθως τόνο σοβαρό και συνοδεύονται με διαγράμματα, στατιστικές μετρήσεις, φωτογραφικές απεικονίσεις και «ντοκουμέντα». Πώς να καταπιαστείς τώρα, με τόνο σοβαρό, με τα ευτράπελα της ζωής στην Ελλάδα;

Η ΥΠΟΚΡΙΣΙΑ έχει κυριαρχήσει γενικώς. Το ύφος και ο τόνος των εκπροσώπων κυβέρνησης και κομμάτων είναι γενικώς περιγέλαστα! Ποιος πείθεται ότι μιλούν στα σοβαρά με τις συνεντεύξεις σε κανάλια ή τον Τύπο; Η περισυλλογή και μόνον ονομάτων θα συμπλήρωνε έναν εκτενή κατάλογο. Εννοούμε όλους εκείνους που συναντούμε κάθε βράδυ στα κανάλια. Όχι, δεν θα τιμήσουμε κανένα όνομα σήμερα! Ο καθείς με τα κατορθώματά του. Προκαλούν οργή. Οργή που μετατρέπεται σε θυμηδία.

ΚΑΤΑΛΟΓΟ συνοπτικό θα κάνουμε μόνον θεμάτων της πολιτικό-κοινωνικής πραγματικότητας. Και εσείς σκεφθείτε απόψε καθώς θα τους παρατηρείτε στο εύκολο μέσο, στην τηλεόραση, το βαθμό της υποκρισίας, το μασκάρωμα, τα ψέματα που εκφωνούν ανενδοίαστα: ΟΝΕ, Παιδεία, κυφορία νέων κομμάτων, συνεδριάσεις παλαιών κομμάτων ή κυβερνητικών επιτροπών, πρόνοια για τους μετανάστες, αστυνομία που εκτρέφει την παρανομία, μίζες σε δημόσιους λειτουργούς, θεσμοί που καταπατώνται...

ΑΚΟΥΓΟΝΤΑΙ κοινότοπα όλα αυτά. Κάποτε όλοι συνειδητοποιούμε έπειτα από πολύωρες και κουραστικές συζητήσεις –ή αναλύσεις, αν προτιμάτε– ότι η ζωή μας έχει καταλήξει σε ένα γενικό μασκάρωμα.

ΑΣ ΧΑΛΑΡΩΣΟΥΜΕ! Και ας σκεφτούμε ότι η Αποκριά ίσως μας δίνει την ευκαιρία να δούμε την πραγματικότητα στην αληθινή της όψη...

αντί

ΦΕΤΟΣ ΝΤΥΘΕΙΤΕ
ΚΑΤΙ ΠΡΟΤΟΤΥΠΟ ΚΑΙ
ΠΡΑΚΤΙΚΟ...

ΑΣ ΠΟΥΜΕ,
ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΑΜΑΛΙΑ!

ΤΟ ΑΝΣΑΜΠΛΑΚΙ ΕΙΝΑΙ
ΑΝΣΤΗΡΟΝΤΣΙΚΟ, ΑΡΑ ΦΟΡΙΕΤΑΙ
ΚΑΙ ΤΗ ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ.

ΔΡΟΣΕΡΟ, ΟΠΟΤΕ
ΞΕΚΑΛΟΚΑΙΡΙΑΖΕΤΕ
ΚΙΟΛΑΣ...

... ΚΑΙ ΠΟΛΥ ΓΕΡΟ,
ΙΔΑΝΙΚΟ ΓΙΑ ΝΑ
ΣΑΣ ΒΡΕΙ ΜΕ
ΑΥΤΟ Ο ΙΟΥΣ
ΤΟΥ 2000!

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ

Διάλογος (εκλογικός) το 2000

ΥΣΤΕΡΑ από τους μαθητές – οι αγρότες, «με τους Καρδιτσιώτες να κρατούν το μετερίζι», καταπώς έγραψε η *Ελευθεροτυπία*... Και, ταυτόχρονα με τους αγρότες, οι νοσοκομειακοί γιατροί, οι οποίοι (ως την ώρα που γράφονται οι γραμμές αυτές...) δεν αποφάσισαν ακόμα αν θα υιοθετήσουν «σκληρή» γραμμή –διάβαζε δεκαήμερη αποχή από τα εξωτερικά ιατρεία– ή «χαλαρή» (συμβιβαστική) γραμμή, δηλαδή 48ωρη απεργία «και βλέπουμε»... «Οι γιατροί –τιλοφόρησε η *Καθημερινή*– «εκποιούν» το ΕΣΥ, καθώς απειλούν με παράλυση το ήδη παραπαίον σύστημα».

«ΤΙΣ ΠΤΑΙΕΙ;», όμως, για την αναταραχή αυτή, για τα νέα «μέτωπα γεωργίας και υγείας»; Κατά τον πρόεδρο του Συνασπισμού, Νίκο Κωνσταντόπουλο, βασική αιτία των σημερινών αδιεξόδων είναι η κεντροδεξιά πολιτική της κυβέρνησης Σημίτη και, ειδικότερα, το σύστημα διακυβέρνησης –ένα σύστημα που συντηρεί τον ισχύοντα εκλογικό νόμο και αποθέτει την πορεία της χώρας στον αυτόματο πιλότο της αγοράς και του χρηματιστηρίου... Όσο για τον ίδιο τον πρωθυπουργό, «παιζει τα πάντα (και την ΟΝΕ, και τον πρόεδρο της

Δημοκρατίας, και τον αρχιεπίσκοπο, και τις συνεντεύξεις στα ΜΜΕ, κ.λπ.) στον βωμό της προεκλογικής σκοπιμότητας».

ΠΛΗΝ, η σκληρή κριτική των κομμάτων της αντιπολίτευσης, δεν φαίνεται να «μετακινεί» (από τις γνωστές θέσεις του) τον πρωθυπουργό Κ. Σημίτη, ο οποίος αξιοποίησε τη δεύτερη τηλεοπτική συνέντευξη, για να «διαμηνύσει»: Πρώτον, ότι η ένταξη στην ΟΝΕ παραμένει ο βασικός στόχος της κυβερνητικής πολιτικής, δεύτερον, ότι δεν υπάρχει θέμα πρόωρων (διπλών) εκλογών και, τρίτον, ότι, στις προεδρικές εκλογές, το ΠΑΣΟΚ θα ψηφίσει και πάλι τον Κ. Στεφανόπουλο, για την Προεδρία της Δημοκρατίας... Το τρίτο αυτό «μήνυμα» απευθυνόταν, κυρίως, προς τη Νέα Δημοκρατία: *Αν δεν ψηφίσετε Στεφανόπουλο, τότε θα έχουμε εκλογές, τον Μάρτιο-Απρίλιο του 2000. Και θα φέρετε την ευθύνη για την επίσπευση του χρόνου των εκλογών... Αν, αντιθέτως, ψηφίσετε και σεις Στεφανόπουλο (ο οποίος απεδείχθη καλός Πρόεδρος, κ.λπ.), τότε οι εκλογές θα γίνουν το φθινόπωρο του 2000. Διαλέγετε και παίρνετε...*

ΠΑΝΤΩΣ, όλα θα κριθούν από το πώς θα συμπεριφερθεί η κυβέρνηση εν όψει

του εκλογικού έτους 2000. Αυτό σημαίνει ότι, με χρονικό ορίζοντα το 2000, η κυβέρνηση, τέλη του 1999 ή αρχές του 2000, κινήσει τον «κοινωνικό διάλογο». Ο διάλογος μπορεί να σφραγιστεί με ασαφείς. Αλλά οι τελείες του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας εκτιμούν, από τώρα, ότι η τρέχουσα δημοσιονομική διαχείριση θα αφήσει διαθέσιμο απόθεμα περίπου 400 δισ. δραχμών, το οποίο μπορεί να καλύψει φορολογικές ελαφρύνσεις 250 δισ. δραχμ. και πρόσθετες κοινωνικές δαπάνες 150 δισ. δραχμ. Αυτό, στην απλοελληνική, σημαίνει όχι μόνο τιμαριθμοποίηση των φορολογικών μακίων, ή μείωση των φορολογικών συντελεστών, αλλά και ενίσχυση λ.χ. των αποδοχών των χαμηλοσυνταξιούχων ή αύξηση των εκπτώσεων για το πρώτο και δεύτερο παιδί ή κατάργηση των αντικειμενικών κριτηρίων κ.λπ. Στόχος: Οι εκλογές πάνε στις κάλπες, με συγκεκριμένες προδοκίες, ιδιαίτερα αν τα νέα μέτρα εισοδημάτων για τα τρέχοντα εισοδήματα του 1999, τα οποία θα φορολογηθούν το 2000. Άρα, κατά τους σχεδιασμούς των κυβερνητικών επιτελών: Ένταξη στην ΟΝΕ (που θεωρείται σχεδόν βεβαία), συν

Α' εξάμηνο 1995

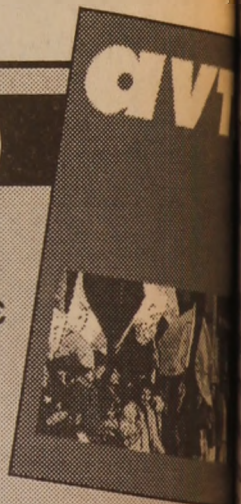
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΝΕΟΙ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (1995)

ΠΟΛΥΤΙΜΟΣ ΒΟΗΘΟΣ

Έτοιμοι οι νέοι τόμοι του Αντί. Στα γραφεία του περιοδικού μπορείτε να προμηθευτείτε μέχρι και τον τόμο ΜΓ' (Β' εξάμηνο 1995, δηλαδή μέχρι και το τεύχος 594).

Θα βρείτε, επίσης, τους τόμους των προηγούμενων ετών.

Στους τόμους του Αντί έχετε καταγεγραμμένη τη σύγχρονη ιστορία μας.

Β' εξάμηνο 1995

ικές ελαφρύνσεις, μπορούν ν' αλλά-
το σημερινό (δυσμενές για την κυ-
ση) κλίμα!

Α: ΘΑ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΟΥΝ ΜΟΙ ΤΗΝ ΑΡΧΗΓΙΑ;...

ΟΙ οι κυβερνητικοί σχεδιασμοί...
εται, όμως, με τη λεγομένη εσωκομ-
ή αντιπολίτευση; Και πώς θα συμπε-
θεί στο επικείμενο (5ο) συνέδριο
ΑΣΟΚ; Θα «χρίσει» δικό της υποψή-
ντίπαλο του Κ. Σημίτη, για την αρχη-
ν κόμματος; Μέχρι στιγμής, ο Α.
τζόπουλος, ο κυριότερος αντίπαλος
Σημίτη στο 4ο συνέδριο (είχε ψηφι-
πό το 45,71% των συνέδρων, έναντι
6 του σημερινού πρωθυπουργού),
κίνεται να θέτει θέμα ηγεσίας... Θα
ουν, όμως, άλλοι - ας πούμε ο Χα-
πόπουλος, ο Οικονόμου, ο Πεπο-
μεν φαίνεται πολύ πιθανό. Ο Κ.
αλίδης, πάντως, ο γραμματέας του
τος, ανησυχεί για το «μπάχαλο» που
ζεται, με αφορμή τις ενστάσεις που
ώνονται για «μαζικές παράνομες
ρές νέων μελών (λέγονται και «μαϊ-
ς»). Η νέα Κεντρική Επιτροπή -δη-
οφείλει ν' αλλάξει εκ βάθρων το
Κ. Το 5ο συνέδριο πρέπει να δρομο-
οριστικά το ΠΑΣΟΚ στη νέα επο-
π. Διαφορετικά, ωστόσο, αντιλαμ-
ι τη «νέα εποχή» ο Κ. Σημίτης και
ρετικά στελέχη που διαπαιδαγωγή-
μέσα στο κλίμα του παπανδρεϊ-
Αδυνατούν να συλλάβουν το ευρω-
γίνεσθαι, μιλούν για «ευρωλιγού-
το παίζουν σούπερ-πατριώτες που
έχονται, τάχα μου, την «κηδεμονία
υξελλών», κ.λπ.

ΝΑ, όμως, φέρνει το άλλο: Οι Βρυ-
υποστηρίζουν την Τουρκία, η
α είναι ο «προαιώνιος εχθρός»,
κ έστι προς θάνατον αν, λόγου χά-
Γεράκια της Θράκης» ή κάποια άλ-
τριωτική» οργάνωση υπομνήσουν,
ουρκικό προξενείο της Κομοτηνής,
Θράκη είναι ελληνική», «η Μακεδο-
ι ελληνική,
ριος ευθύνεται όμως γι' αυτό το κλί-
αλλοδοξίας και εθνικιστικής ρητο-
του καλλιεργούν ορισμένοι κύκλοι
ρα μας -κλίμα που «μπορεί να δημι-
ει επικίνδυνες συνθήκες έντασης
ξέλεγκτες καταστάσεις»; Θα πείτε:
ξη στο τουρκικό προξενείο της Κο-
ς πρέπει να είναι έργο κάποιων

ακραίων εθνικιστικών κύκλων που δρουν
στην περιοχή. Και ορθότατα το ελληνικό
υπουργείο Εξωτερικών κατεδίκασε όχι
μόνο την εγκληματική αυτή ενέργεια, αλλά
και εξέφρασε τη συμπάθεια της ελληνικής
κυβέρνησης προς τον γενικό πρόξενο της
Τουρκίας και το προσωπικό της προξενι-
κής αρχής (καθώς και προς τον πυροτε-
χνουργό Α. Καραγιαννίδη, ο οποίος τραυ-
ματίστηκε).

ΣΗΜΙΤΗΣ ΠΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟ: ΑΛΛΟ ΠΑΠΑΣ-ΠΑΠΑΣ, ΑΛΛΟ ΖΕΥΓΑΣ-ΖΕΥΓΑΣ

Η ΚΑΤΑΔΙΚΗ αυτή ήταν επιβεβλημένη.
Από την άλλη, όμως, διάχυτη είναι η αί-
σθηση, στην κοινή γνώμη, ότι η κυβέρνηση
δεν διαφορίζεται από πρόσωπα ή πράγμα-
τα, τα οποία σαφώς δεν την εκφράζουν. Ο
Αθηνών και Πάσης Ελλάδος, λόγου χάρη,
εξακολουθεί να δηλητηριάζει την ενότητα
ενός λαού, διαχωρίζοντας «πρόβατα» από
«ερίφια», «πατριώτες» από «απάτριδες».
Βάσει ποιας «εντολής», άραγε, έκρινε πως
έπρεπε να μας «διαμηνύσει» ότι εκείνο το
βράδυ, στα Ίμια, η Ελλάδα υπέστη μια
άνευ προηγούμενου «εθνική ταπείνωση»;
Και αν υποτεθεί ότι, ως αρχιεπίσκοπος,
έχει το δικαίωμα να διατυπώνει ελεύθερα
(ακόμα και «από άμβωνος») τη γνώμη του,
γιατί το ίδιο δικαίωμα δεν άσκησε και η
κυβέρνηση, καταθέτοντας τον δικό της
αντίλογο; Δεν ξέρουμε τι διημείφθη κατά
την πρόσφατη συνάντηση Σημίτη-Χριστό-
δουλου. Δόθηκε, όμως, η εντύπωση ότι ο
πρωθυπουργός κάπως του είπε: «*Η πα-
πάς-παπάς ή ζευγάς-ζευγάς...*» Αλλά αν εί-
ναι έτσι, γιατί ο πρωθυπουργός -μια και ο
Χριστόδουλος επιμένει να το παίζει ζευ-
γάς- δεν αισθάνθηκε την ανάγκη να δια-
χωρίσει, και δημοσίως, τη θέση του;

ΓΡΑΦΟΥΜΕ τα παραπάνω αυτά, γιατί
δεν μας διαφεύγουν ούτε η «φιλαλληλία»
την οποία -κατά και-
ρούς- επιδεικνύει ο κ.
Χριστόδουλος προς
ορισμένα ακροδεξιά
στοιχεία της χώρας, σύ-
τε οι υψηλοί εθνικιστι-
κοί του τόνοι που θυμί-
ζουν τα γνωστά: «*Πρω-
τεύουσα της Ελλάδας
είναι η Κωνσταντινού-
πολη*», «*σημαία της
Ελλάδας είναι ο δικέ-
φαλος αετός*» και άλλα
παρόμοια.

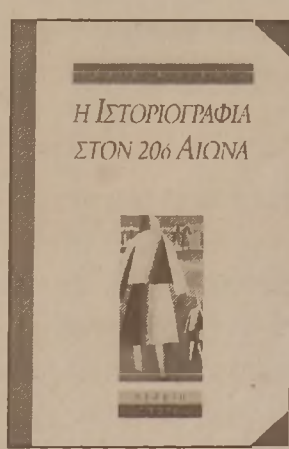
ΟΤΑΝ ΤΟ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΚΑΙ -ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ- ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΖΕΙ...

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ γεγονός, στο Δεκαπενθή-
μερο που επισκοπούμε υπήρξε, ασφαλώς,
και η εκ του σύνεγγυς συνάντηση στο Ρα-
μπουγέ, μεταξύ Σέρβων και Αλβανόφω-
νων του Κοσσυφοπεδίου, στο πλαίσιο της
Ομάδας Επαφής. Ωστόσο αν κάτι έχει ιδι-
αίτερο βάρος, είναι η πρόταση του Βελι-
γραδίου για απ' ευθείας συνομιλίες με την
αντιπροσωπεία των Αλβανόφωνων (με
σκοπό την υπογραφή του πλαισίου αρχών
της Ομάδας Επαφής, για ειρηνική επίλυση
του θέματος) και η ταυτόχρονη αποσαφή-
νιση ότι η γιουγκοσλαβική κυβέρνηση δεν
πρόκειται -«κάτω από οποιεσδήποτε συν-
θήκες»- να δεχθεί την παρουσία ειρηνευ-
τικών δυνάμεων του ΝΑΤΟ στο έδαφος
της Σερβίας ή της Γιουγκοσλαβίας. Συνε-
πώς: Βάση οποιασδήποτε συμφωνίας, αλ-
λά και σημείο εκκίνησης, είναι ο «*πλήρης
σεβασμός της εδαφικής ακεραιότητας και
κυριαρχίας της Γιουγκοσλαβίας*».

ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ; Η δήλωση του Θ. Πά-
γκαλου, ύστερα από τη συνάντηση που εί-
χε με τον γιουγκοσλάβο ομόλογό του Γιο-
βάνοβιτς υπήρξε σαφής: *Συμφωνούμε με
το πλαίσιο αρχών για τη διαδικασία διαλό-
γου στο Ραμπουγέ. Και αμέσως παρακά-
τω: Δεν πρόκειται να συμμετάσχουμε σε
δύναμη επιβολής της ειρήνης, θα μπορού-
σαμε να συμμετάσχουμε σε ειρηνευτική δύ-
ναμη, αν και τα δύο ενδιαφερόμενα μέρη
συμφωνήσουν.*

ΚΑΙ ΟΙ ΗΠΑ; Απλώς επαναλαμβάνουν
ότι αν οι Σέρβοι δεν επιτρέψουν την είσο-
δο στο Κόσσοβο μελών των ειρηνευτικών
δυνάμεων, «*τότε θα κάνουν μεγάλο λάθος*».
Το οποίο «*μπορεί να επισύρει ακόμα και
αεροπορικούς βομβαρδισμούς*». Ποιος θα
σώσει την ειρήνη στο Κοσσυφοπέδιο;

ΑΝΤΗΝΩΡ

Γκεόργκ Ίγκερς

Η ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ
ΣΤΟΝ 20ό ΑΙΩΝΑ

Μόλις κυκλοφόρησε

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Ν Ε Φ Ε Λ Η

Η ΕΚΤΡΟΠΗ ΑΧΕΛΩΟΥ

Σε νέα φάση περνά το θέμα του Αχελώου, καθώς στις 19 Μαρτίου 1999 εκδικάζεται στο Συμβούλιο της Επικρατείας η προσφυγή των Οικολογικών Οργανώσεων για τα έργα της εκτροπής του. Οι βασικές ενστάσεις που έχουν διατυπωθεί από την πλευρά των οικολόγων για την εκτέλεση του έργου αφορούν στο αναπτυξιακό αδιέξοδο για την οικονομία της χώρας αλλά και στην αύξηση των φόρων που θα κληθεί να καταβάλλει ο ελληνικός λαός έως ότου ολοκληρωθεί το έργο. Φαίνεται, όμως, ότι ούτε σε πρακτικό επίπεδο θα υπάρξει όφελος, εφόσον το ενεργειακό κέρδος θα είναι μηδαμινό. Από την άλλη, ούτε και οι Θεσσαλοί αγρότες πρόκειται να χρειαστούν το νερό του (με βάση τις ανειλημμένες δεσμεύσεις της χώρας και τον υφιστάμενο σχεδιασμό, ούτε ένα στρέμμα στη Θεσσαλία δεν πρόκειται να ποτιστεί από το έργο). Τα νερά του Αχελώου θα σαρώσουν, όμως, παραδοσιακούς οικισμούς και ιστορικά μνημεία αγώνων και μαζί το ιστορικό καστρομονάστηρο του Αγ. Γεωργίου στο Μυρόφυλο, που είναι διακοσμημένο με σπάνιες τοιχογραφίες από το 1350.

Σ. Λέτσιος

Η ΑΓΟΡΑ ΤΟΥ ΕΠΟΜΕΝΟΥ ΑΙΩΝΑ

Για την «αγορά του αιώνα», που κατέληξε το 1985 στα 30 Μιράζ και 30 F-16, έχουν γραφτεί πολλά. Οι εμπειρίες που αποκομίσαμε είναι πλούσιες. Διατυπώνω τις κυριότερες:

1) Η πίεση στο ισοζύγιο από τέτοιες αγορές είναι αφόρητη. Και μόνη η αγορά γίνεται αφορμή για οικονομική κρίση. Η κατακόρυφη αύξηση του εξωτερικού χρέους, με όλες τις συνέπειες που είχε μέχρι και σήμερα, χρονολογείται από τότε.

2) Η επιλογή δύο τύπων αεροσκαφών είναι αντιπαραγωγική ακόμα και αν συνυπολογιστεί η αυξημένη ευελιξία διπλωματικών χειρισμών.

3) Τα αντισταθμιστικά οφέλη είναι φενάκη, απευθύνονται στους πουριτανούς του ισοζυγίου. Δεν εφαρμόζονται ή, και όταν εφαρμόζονται, δεν παρεμβαίνουν δραστικά στην ανάπτυξη της χώρας.

4) Οι διώξεις για χρηματισμό συνήθως δεν τελεσφορούν, όπως απέδειξε το πόρισμα της προανακριτικής επιτροπής της Βουλής το 1989-90.

Μπορούμε να επαναλάβουμε έναν ισχυρισμό από την εποχή του προβληματισμού για την αγορά του αιώνα (βλ. «Σκέψεις της στιγμής για την Αγορά του Αιώνα», *Αντί* 26.10.1984): Η καθυστέρηση στην προμήθεια των αεροπλάνων είναι επ' ωφελεία του Έθνους, αντίθετα από καθυστερήσεις σε έργα υποδομής, ιδιαίτερα αν η παρέλκυση είναι συνειδητή, οφειλόμενη στην περίσκεψη και στην αναζήτηση συνολικών στρατηγικών και πολιτικών λύσεων.

Βεβαίως, οι στρατιωτικοί και οι διεθνολόγοι πιθανώς να ισχυριστούν ότι τα οφέλη από την καθυστέρηση δεν μπορούν να εισπράττονται εσαεί, γιατί η ειρήνη βασίζεται στην ισορροπία δυνάμεων. Μαζί με τον αφορισμό αυτό οι στρατιωτικοί θα πρέπει να σταθμίσουν το εξωφρενικό ποσό που εξοικονομείται για κάθε μήνα καθυστέρησης της αγοράς των αεροπλάνων – σύμφωνα με τους τότε υπολογισμούς ήταν ισοδύναμο με ένα πανεπιστημιακό νοσοκομείο.

Το κόστος κτήσεως οιοδήποτε τύπου αεροσκάφους είναι απαγορευτικό ακόμα και για χώρες με

οικονομική ισχύ. Λόγου χάριν, το F-16 Block 50+ το φθηνότερο όπως διαφημίζεται, κοστίζει 30 εκατ. δολ., ήτοι 10 δισ. δρχ. έκαστον. Η προμήθεια ενός ευπρεπούς αριθμού αεροσκαφών θα απαιτούσε μεγάλες θυσίες από τον λαό, ο οποίος δεν είναι βέβαιο ότι συμπλέει με αυτές τις τρελές προμήθειες. Για μια μικρή χώρα με περιορισμένες δυνατότητες θα ήταν ευχής έργον αν η στρατιωτική και πολιτική ηγεσία της ξόδευε περισσότερη φαιά ουσία και λιγότερα χρήματα στους εξοπλισμούς.

Το κυριότερο ερώτημα που τίθεται είναι πώς μπορούν να συσχετισθούν το κόστος και το όφελος, δεδομένου ότι τα οφέλη είναι ακαθόριστα και στοχαστικά. Μια τέτοια μελέτη –έστω και απρόσρητη, για τους αρχηγούς των κομμάτων και μόνο– ουδέποτε συντάχθηκε, ενώ έχουμε πλείστες άλλες για την διάσωση προβληματικών επιχειρήσεων και άλλων τινών.

Αλλά πέραν της μελέτης του συγκεκριμένου ζητήματος, ούτε και καμιά συνολική προσέγγιση των εξοπλισμών βάσει στρατηγικής αναφέρεται ότι υπάρχει. Αντίθετα, όταν ακούμε κατά καιρούς ιδίως μετά από τουρκικές προκλήσεις, εξαγγελίες για εξοπλισμούς τρισεκατομμυρίων, συμπεραίνουμε ότι τα επιτελεία και τα αρμόδια υπουργεία δεν ξέρουν τι κάνουν γι' αυτό επιλέγουν την ασφαλέστερη οδό της μεγιστοποίησης των εξοπλισμών συλλήβδην.

Εντέλει, ελλείψει άλλου αυστηρότερου κριτηρίου, μοιραίως η κυβέρνηση φαίνεται πως θα καταλήξει να εξισορροπήσει απλώς τις πιέσεις των στρατιωτικών, των ξένων αποστολών, των εμπροσθικών αντιπροσώπων και ορισμένων άλλων προσωπικοτήτων, συμπεριλαμβανομένων και βουλευτών.

Θα ακολουθηθεί η μέση οδός (εξ αντικειμένου όχι η καλύτερη): η χωρίς φαντασία επιλογή ενός μείγματος αεροσκαφών, λίγα F-16, λίγα περισσότερα F-15 και λίγα Μιράζ. Θα είναι άλλη μια άστοχη απόφαση. Η επιβίωση του έθνους δεν μπορεί να βασίζεται ούτε σε ισορροπίες ούτε στον καλό Θεό της Ελλάδας. Χρειάζεται και η στρατηγική.

Σ. Καφαντάρης

18 ΑΝΩ: Η ΑΓΩΝΙΑ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ...

Οι εκκρεμότητες που αφορούν την λειτουργία της θεραπευτικής μονάδας απεξάρτησης 18 Άνω παραμένουν θέτοντας σε κίνδυνο την ομαλή μελλοντική λειτουργία του. Ωστόσο, με απόφαση των μελών της θεραπευτικής ομάδας, ο σταθμός θα συνεχίσει να παραμένει κλειστός, λειτουργώντας μόνο

για τις επείγουσες περιπτώσεις με προσωπικό ασφαλείας, έως ότου να ψηφισθεί στη Βουλή η τροπολογία της Διακομματικής Επιτροπής που παρατείνει τις συμβάσεις των 14 θεραπευτών της, δίνοντας λύση στο κρίσιμο πρόβλημα της στελέχωσής της. Στο πλευρό τους βρίσκονται όλα τα πολιτικά κόμ-

ματα καθώς και πολλοί κοινοί κι επιστημονικοί φορείς. Μην νει ν' αποδειχθεί κι έμπρακτα τή η συμπάθεια και η συμπαράσταση που συχνά εκφράζουν οι πολιτικοί αλλά που κάποιες φορές χάνει το δρόμο της στους δρόμους της γραφειοκρατίας.

ΤΑΘΟΥΜΕ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΥΣ ΚΟΥΡΔΟΥΣ ΓΙΑ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΑΡΓΑ ΓΙΑ ΜΑΣ

πία κακών είναι η πλατεία. Γι' αυτούς λόγους θα πρέπει να τους μεταφέρουν Κούρδους) με πούλμαν στο βουνό. Να ατασκηνώσουν έξω από την Αθήνα, ασ-
υν και παραπήγματα να μείνουν. Αλλά μεμονωμένους, οργισμένους κατοίκους εί να συμβούν πολλά... Δεν πάει άλλο». τώ τη συνέντευξη Τύπου του Συλλόγου «Αθήναια» των κατοίκων περιοχής πλα-
τείας Κουμουνδούρου, *Ελευθεροτυπία* 10.2.99.)

χι, δεν είναι τώρα πια πρόβλημα των
δυστυχημένων προσφύγων που έφτα-
σαν από το μακρινό Κουρδιστάν και
«γκήνωσαν» στην πλατεία
Κουμουνδούρου. Δεν είναι πρόβλημα της κυ-
νης ή του Δημάρχου Αθηναίων. Και οι
«θεσμοί» απέδειξαν από καιρό την
σία τους, την αναληγσία τους, την
τά τους. Μήνες τώρα, οι Κούρδοι που
προσωρινό καταφύγιο στην...
«Πλατεία Ελευθερίας», αναμένουν την πολλά
μενη βοήθεια, περίθαλψη, φροντίδα.
ου επιβάλλεται από εμάς, ένα έθνος
«ενο» και ένα κράτος «σοσιαλιστικής
«ισ». Θα μπορούσαν να είχαν εξοικονο-
κόμα και τα χρήματα από τα κονδύλια
θέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Αλλά τα
α αυτά φροντίζουν να τα απομυζούν οι
«οι» για προγράμματα που μένουν στα
«λλά στην πραγματικότητα για να δια-
ταξύ Βρυξελλών και Αθήνας οι γιάπη-
«έλληνες.

«όβλημα είναι δικό μας, των Αθηναίων.
«ε να ζητούμε να τους μεταφέρουν με

πούλμαν στα βουνά
και να στήνουν εκεί
παραπήγματα. Οι
«Χρυσανγίτες» και
το «Εθνικό Μέ-
τωπο» ξεμύτισαν και
ζητούν κι αυτοί, μα-
ζί με μεμονωμένους
κατοίκους, την απο-
πομπή των ταλαιπω-
ρημένων και ανέ-
στιων Κούρδων.

Τα ταπεινότερα
εγωιστικά αισθήμα-
τα ξύπνησαν, όπως
άλλοτε, όταν η ελλη-
νική προσφυγιά

έφτανε στη «μητέρα Ελλάδα» από τη
Μικρασία και συναντούσε την αποστροφή
και την περιφρόνηση των γηγενών.

Είναι δικό μας το πρόβλημα των Κούρδων
και θα αναδειχθεί σιγά-σιγά, καθώς ο χρόνος
θα κυλά και θα συνεχίσουν να καταφθάνουν
οι κυνηγημένοι και άστεγοι του τρίτου κό-
σμου στην ευημερούσα Ευρώπη.

Γι' αυτό και πρέπει να κινηθούμε τώρα, χω-
ρίς καθυστέρηση. Προτού ο ρατσισμός και η
έλλειψη ανεκτικότητας για τους άλλους, τους
διαφορετικούς, αλλάξει και τη δική μας κα-
θημερινή ζωή.

Χ.Γ.Π.

Οι φωτογραφίες είναι της Σεμίρας Μανωλάκη.

ΤΟ ΑΩΡΟΝ ΤΟΥ ΚΟΚΚΑΛΗ

Η απόφαση Κόκκαλη για το 35ωρο (ίσως η πρώ-
τη λέξη με συνδυασμό αριθμών και γραμμάτων
που γράφεται έτσι αποκλειστικά, εν αντιθέσει με
το εικοσιτετράωρο) δήθεν τάρραξε τα νερά στο
ζήτημα της απασχόλησης. Το μέτρο διατυμπανί-
στηκε από τον Τύπο ως ευχάριστος αιφνιδιασμός
για την κυβέρνηση και ως αμηχανία για τον ΣΕΒ,
που το έκρινε πρόωρο.

Ουσιαστικά, ο Κόκκαλης βρήκε έναν πρωτότυπο
τρόπο να κάνει τον σπόνσορα στην κυβέρνηση
στην προσπάθειά της να αναδειξει το κοινωνικό
της πρόσωπο. Είναι μια χειρονομία που γίνεται
με την ίδια άνεση και όχι με σοβαρότερη οικονο-
μική επιβάρυνση από τις χορηγίες Ιντρακόμ στο
Μέγαρο υπέρ των μουσικών αναζητήσεων στο
Λεκανοπέδιο.

Ο Κόκκαλης, χάρις στις επιτυχημένες κινήσεις
του, έχει αναγορευθεί μακράν ο πρώτος εργολά-
βος του Δημοσίου. Έτσι έχει εξαιρετική ευχέ-
ρεια για τέτοιες παραδειγματικές κινήσεις που
στον μέσο επιχειρηματία φαίνονται τουλάχιστον
ανορθόδοξες, αν όχι ανορθολογικές.

Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι, πολύ πριν
από το 35ωρο, ο νεωτεριστής Κόκκαλης εγκατέ-
στησε ένα άλλο, ίσως όχι καινοφανές αλλά πά-
ντως οικονομικά θαρραλέο σχήμα απασχόλησης
και προχειρώς, ελλείψει δοκίμου όρου, ας ονο-
μαστεί **ά-ωρον**.

Πρόκειται για την πρόσληψη μισθωτών χωρίς
απασχόληση. Οι εργαζόμενοι αυτοί, από την θέ-
ση που κατέχουν, φροντίζουν κατά την δεδομένη
στιγμή τα συμφέροντα Κόκκαλη, επιμελέστερα
και από τους υπαλλήλους πλήρους απασχόλησης.
Το άωρο δεν βρίσκεται στο επίπεδο του μύθου.
Την ύπαρξή του ας την αναζητήσει ο ερευνητής
στις παλιές κασέτες Κακαουνάκη, στους αφορι-
σμούς Τεγόπουλου περί Κοκ(κ)αλίνου και στις
περιπέτειες του ΟΤΕ στον Δούναβη. Άλλωστε,
το μισθολόγιο Κόκκαλη ενδιαφέρει περισσότερο
την Ιστορία και λιγότερο το υπουργείο Εργα-
σίας.

Σ. Καφαντάρης

ΓΙΑ ΤΗΝ «ΑΥΓΗ»

Από τον δημοσιογράφο Σταμάτη
Μαυροειδή που εργάζεται στην «Αυγή»
πήραμε μία επιστολή-σχολιασμό σχετικά
με το άρθρο του Ηλία Κανέλλη που
δημοσιεύθηκε στο προηγούμενο τεύχος
του περιοδικού. Λόγω πληθώρας ύλης δεν
μπορέσαμε να τη συμπεριλάβουμε στο
σημερινό τεύχος.

ΤΑ ΚΥΚΛΩΜΑΤΑ ΣΤΟΝ Α.Ο.Ε.Κ.

Για σειρά παρανόμων πράξεων και ενεργειών καταγγέλλονται ορισμένα υψηλόβαθμα στελέχη του Αυτόνομου Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας (ΟΑΕΚ). Αποτέλεσμα: Μεγάλη οικονομική ζημία τόσο για τον ΟΑΕΚ όσο και για τους εργολήπτες Δημοσίων Έργων. Καταγγελίες που έφτασαν στα γραφεία μας αφορούν μεθοδεύσεις που ακολουθούνται κατά τα τελευταία 3 χρόνια στον ΟΑΕΚ σχετικά με δημοπρατήσεις έργων ανέγερσης των οικισμών του και για μελέτες, οι οποίες έχει «προαποφασισθεί» ότι θα τροποποιηθούν πλήρως αμέσως μετά τη δημοπράτηση και την κατακύρωση των δημοπρασιών. Το γεγονός αυτό ευνοεί μια σειρά εργοληπτών -οι οποίοι διαθέτουν τις κατάλληλες «γνωριμίες»- που γνωρίζουν τις τροποποιήσεις **από πριν** και συνεπώς διαμορφώνουν κατάλληλα τις οικονομικές τους προσφορές. Σύμφωνα πάντα με τις καταγγελίες, εξέχουσα θέση στο «παιχνίδι» των αναθέσεων φαίνεται ότι κατέχει Διευθύντρια του ΟΑΕΚ που προωθεί, ευνοεί και επιβάλλει συγκεκριμένες εργοληπτικές εταιρείες. Η εν λόγω κυρία μαζί με άλλο υψηλόβαθμο στέλεχος διατηρεί παράνομα τεχνικό γραφείο και αναλαμβάνει κατασκευές ιδιωτικών έργων χρησιμοποιώντας στις περισσότερες περιπτώσεις τα ίδια συνεργεία που χρησιμοποιούν οι «εκλεκτοί» της εργολάβοι που αναλαμβάνουν και τα έργα του ΟΑΕΚ. Περιμένουμε μια απάντηση από τον υπουργό Εργασίας. Διαφορετικά, κάποιος εισαγγελέας πρέπει να επέμβει και να ελέγξει τις δραστηριότητες του κυκλώματος που λειτουργεί στον Οργανισμό.

Σ. Λέτσιος

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΟΛΟΓΙΑ

ΠΡΙΝ ΑΠΟ τα Χριστούγεννα πραγματοποιήθηκε ημερίδα στο παλαιό αμφιθέατρο Ιατρικής κατά την οποία ανακοινώθηκε η έναρξη λειτουργίας του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών: «Μετάφραση-Μεταφρασεολογία». Στην εκδήλωση παρευρέθηκε ο Αντιπρύτανης και Πρόεδρος του Β' Κ.Π.Σ. Ι. Δρακόπουλος και οι πρόεδροι των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής, καθηγητές της Φιλοσοφικής, εκπρόσωποι Ευρωπαϊκών Πρεσβειών και πολλοί άλλοι ενδιαφερόμενοι.

Στην αρχή της εκδήλωσης ο Αντιπρύτανης και ο Πρόεδρος του Τμήματος Γαλλικών Σπουδών Δ. Παντελοδήμος μίλησαν για τη σημασία του Προγράμματος και στη συνέχεια η υπεύθυνη του Προγράμματος κ. Τατιάνα Τσαλίκη-Μηλιώνη, καθηγήτρια του Τμήματος Γαλλικών Σπουδών, η οποία, αφού ανέπτυξε το θέμα της Μετάφρασης και Μεταφρασεολογίας όπως έχει σήμερα, ανέλυσε τους σκοπούς και τις βασικές δραστηριότητες του προγράμματος.

Το ΔΜΠΣ-Μ.Μ. χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και λειτουργεί στο πλαίσιο των προγραμμάτων ΕΠΕΑΕΚ του ΥΠΕΠΘ. Συμμετέχουν τα ξενόγλωσσα τμήματα της Φιλοσοφικής (Αγγλικών, Γαλλικών και Γερμανικών σπουδών), καθώς και το Τμήμα Ξένων Πολιτισμών. Το Πρόγραμμα καταρτίζει μεταφραστές, κυρίως Λογοτεχνίας στα Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά και Ισπανικά. Διαθέτει εργαστήριο με πλήρη ηλεκτρονικό εξοπλισμό. Οι φοιτητές είναι υπότροφοι και η φοίτηση και άσκησή τους είναι δωρεάν. Η επιλογή τους έγινε με εξετάσεις, στις οποίες προσήλθαν περί τους 600 πτυχιούχοι και έγιναν δεκτοί συνολικά 45. Το Πρόγραμμα απονέμει μεταπτυχιακό δίπλωμα Μετάφρασης-Μεταφρασεολογίας. Στους σκοπούς του Προγράμματος, εκτός των άλλων, περιλαμβάνεται και έρευνα της αγοράς στον τομέα των μεταφράσεων, καθώς και συνεργασία με έλληνες και ξένους εκδότες.

Τ.Σ.

Το Λαύριο, όπως το οραματίζεται ο πρόεδρος της ΑΕΚ, ο κύριος Μελισσανίδης, αλλά και οι δήμαρχοι κ. Σταύρος Παπασταδόπουλος (της Ν.Δ.), ο νομάρχης Ανατολικής Αττικής κ. Δημήτρης Φράγκος (ΠΑΣΟΚ) και ο Ανδρέας Νεφελούδης (ΣΥΝ). Θα επανέλθουμε...

αυτό
είναι μόνο η αρχή...

... μπορούμε να τους σταματήσουμε

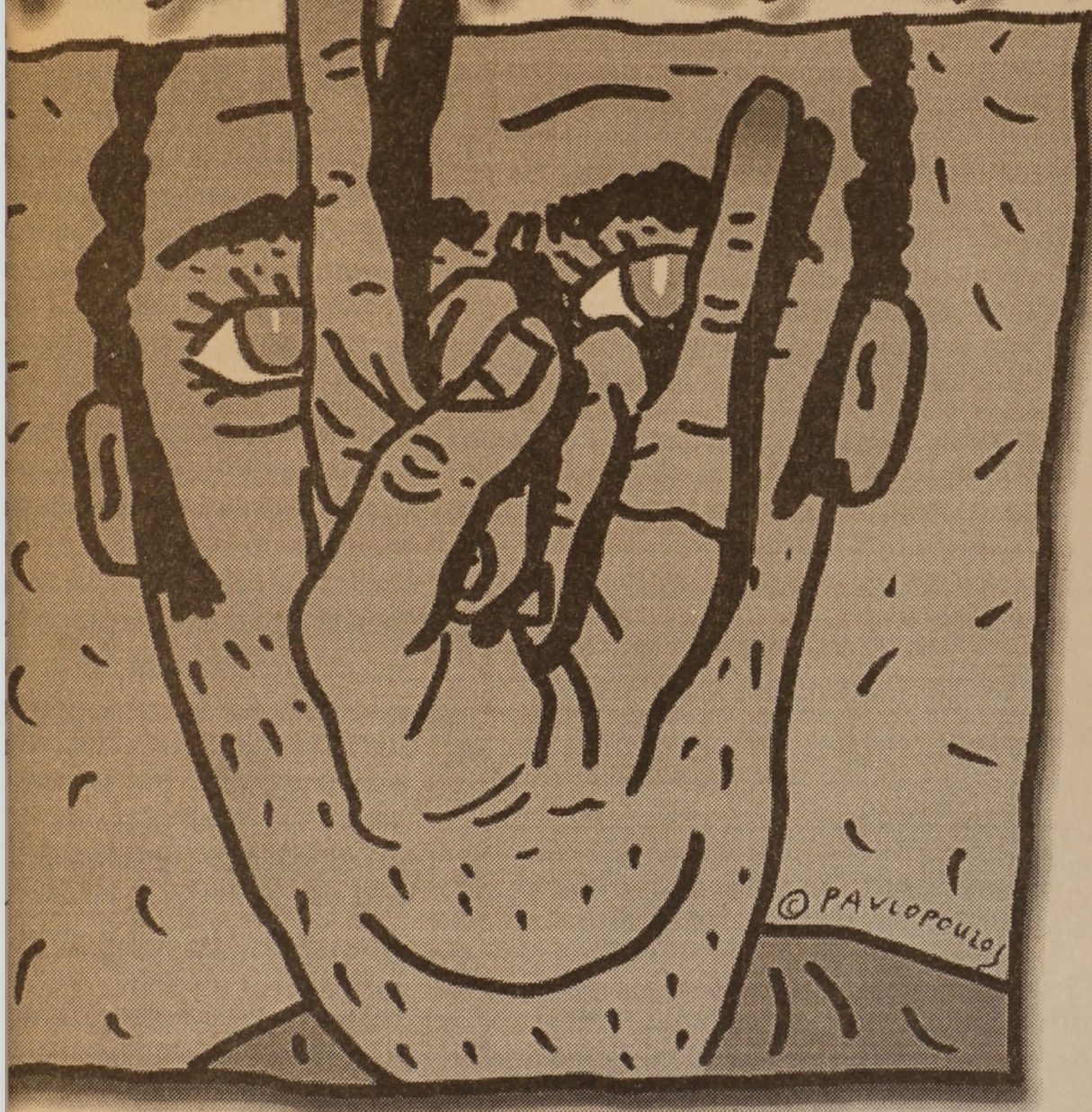
ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ ΓΗΣ

Μικρό **αντί**λεξικό

Σποραδικά λύματα

ο μαδκαράς...

ΣΚΙΤΣΑ ΕΚΑΝΑΝ:

Ιωάννης Ιωάννου, Γιάννης Καλαϊτζής, Κώστας Κουφογιώργος, ΚΥΡ, Γεώργιος Μακρής, Χρήστος Παπανίκος, Ανδρέας Πετρουλάκης, Γεώργιος Φιλδισάκος, Δημήτρης Χαντζόπουλος και ΜΠΟΣΤ.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΛΥΜΑΤΩΝ ΕΚΑΝΑΝ:

Αντίν-Ρόζενταλ, Δημήτρης Δημητράκος, Απόστολος Διαμαντής, Γεώργιος Κανελλόπουλος, Γιώργος Κυρίσης, Πέτρος Μαρτινίδης, Γεώργιος Μποσταντζόγλου, Σπύρος Πιέρρης, Στέφανος Προτεστάκις, Μάνος Μαρτινίδης, Άγγελος Τσέκερης, Άννα Χατζηγιαννάκη.

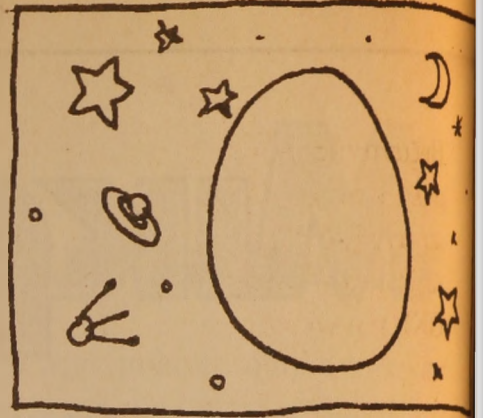
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ:

- ά.: άλλως
- αί.: αιώνας
- βλ.: βλέπε
- βουλγ.: οπαδοί του ΠΑΟΚ
- δοτ.: δοτική
- ε.α.: επιστρέφω αμέσως
- ηλπ.α.: ηλεκτρικά λεωφορεία αθηνών πειραιώς
- κλπ.: κλπ
- μαμ.: φαγητό
- μίζ.: ιδιωτική προμήθεια επί του προϋπολογισμού δημοσίου έργου
- μ.Χ.: παραδείγματος Χάριν
- πλην.: πληνήθως
- συν.: συνήθως
- σπαν.: όχι και πολύ συνήθως
- σούρ.: ασφαλώς
- συνών.: συνώνυμος
- τχγ.: τουρκ χαβά γιολαρί (τουρκικές αερογραμμές)
- υβριστ.: υ βριση στάζει
- χλνζ.: χελωνονινζάκι
- Ζφαινουλοπροπανολ.: Τριαφαινουλοπροπανόλη
- Ομηρ.: Ομήρου
- κΣγ.: και Σόλωνος γωνία
- Αριστοφ.: Αριστοφάνης
- Σοφοκλ.: χρηματιστήριο
- αα: αύξων αριθμός
- ααα: άλλα αντ' άλλων
- ουσ.: ουσιαστικό
- επουσ.: λιγότερο ουσιαστικό
- υποθ.: υπόθετο
- ενεσ.: ενέσιμο
- υπερσ.: υπερσιβηρικό
- μτχ.: μετοχή
- Κ.π.: Καραβαγγέλης προνομιάς
- Κ.κ.: Καραβαγγέλης κοινές
- μ.μ.: μέτρα μήκους
- μ.μ.κ.: μπάρομπεκιου
- εμπρόθ.: Ισπανικά
- καταχρ.: τζόγος, αλκοόλ, ξενύχτια

Μικρό αντίλεξικό

Σποραδικά λύματα

ΕΝ ΟΨΕΙ της γενικής αναγεννητικής προσπάθειας που επιχειρείται τόσο από την κυβερνητική πλευρά όσο και από το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας με εμφανή τα καρποφόρα αποτελέσματα (ένταξη στην ΟΝΕ, ενδυνάμωση του ενιαίου αμυντικού δόγματος και επιτυχείς διπλωματικές κινήσεις με την μετεγκατάσταση των S-300, αλλά και τις πρωτοφανείς επενδυτικές και παραγωγικές δραστηριότητες στο Χρηματιστήριο, την μοναδική παιδευτική τηλεοπτική Αναγέννηση κ.ά.), το εκδοτικό συγκρότημα του περιοδικού Αντί (εκδοτικά και εργολαβικά επιχειρήσεις Αντί Α.Ε.) απεφάσισε να συμβάλει με δυναμική παρέμβαση στον πολιτιστικό τομέα:

ΕΤΣΙ και με τη γενναιόδωρη χορηγία του ΥΠΠΟ, της Intracom και της ΠΕΣΙΝΕ) πραγματοποιεί την ανασύνταξη και τον εμπλουτισμό –σύμφωνη και με το κύμα του εκσυγχρονισμού που παρασύρει την ελληνική κοινωνία– των θεμελιακών συγγραμμάτων «Αντι-λεξικόν», «Μέγα Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσας», «Λεξικό του Μπαμπινιώτη» «Μικρό Φιλοσοφικό Λεξικό» κ.λπ., που γαλούχισαν γενεές διανοουμένων και αγωνιστών. Στην προσπάθειά του αυτή, το συγκροτήμά μας βρήκε την ολόψυχη συμπαράσταση και συνεργασία του ανθού της διάνοησης αλλά και της ορύξης μας.

ΚΑΤ' ΑΡΧΑΣ, απεφασίσθη η συγκρότηση εκδοτικής ομάδας που θα εποπτεύσει την ανασύνταξη και επανέκδοση εις ένα πολύτομο σύγγραμμα που θα διανέμεται με κουπόνια. Δεκαπέντε κουπόνια το σύγγραμμα και με παράδοση στο σπίτι σας. (Με είκοσι κουπόνια θα παραλαμβάνετε και δύο πίτσες της αρεσκείας σας (Απ' όλα, *alà Diabolo*, *alà λόγια*, *alà λαγμό*, *alà ξοκωλιές* κ.λπ.)

ΔΕΙΓΜΑ της εργασίας που πραγματοποιείται στο Μέγαρο των γραφείων μας προσφέρει σήμερα στους αναγνώστες του, το «θωρηκτό» του συγκροτήματός μας. Μέρη που έρχονται, και μέχρι την Καθαρά Δευτέρα, θα μπορέσετε, στα διαλείμματα των ζάπινγκ, να ενημερωθείτε και να εμπλουτίσετε τις γνώσεις σας. Μετά όσα μάθατε από τα ελληνικά εγκυκλοπαιδικά περιοδικά NITRO, BODY, MEN, DOWN-TOWN, ACTIVE, CIAO, DOLCE VLITA, BIG, ZIG, CRASH, HEIL κ.λπ., έχετε τώρα στα χέρια σας και τη δική μας μικρή συμβολή.

ΜΕ ΠΡΟΣΕΧΗ ανακοίνωσή μας θα γνωστοποιήσουμε την ημερομηνία της επίσημης παρουσίασης του «Λεξικού» στη Στοά του Βιβλίου από τον ΥΠΠΟ, τον υπουργό Τύπου, τον υπουργό Δικαιοσύνης, τον υπουργό Μεταφορών, τον υπουργό Γεωργίας, τον υπουργό Παιδείας, τον υπουργό παρά τω πρωθυπουργώ, τον υφυπουργό Εξωτερικών, τον υφυπουργό Οικονομικών, τον υφυπουργό Ανάπτυξης, διάφορους γενικούς γραμματείς, τον αρχηγό του Πυροσβεστικού Σώματος, τον αρχηγό των ΕΚΑΜ κ.ά. Θα παραστούν απαραίτητως και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρόεδρος της Βουλής, ο πρωθυπουργός και ο Διοικητής του Αγίου Όρους.
Καλή ανάγνωση!

Αβγό. Προαιώνιο σύμβολο αναπαγωγής («ex ovo omnia»). Τόσο ταυτισμένο με την άνθηση της ζωής, όσο ένας Ανθόπουλος, π.χ., θα μπορούσε να λέγεται και Αβγόπουλος. Γι' αυτό και οι μαθητές κνηγούσαν να βουν με αβγά τον υφυπουργό Παιδείας, μολονότι ο ίδιος αρνιόταν τους δεχτεί αβγοπροσώπως.)

Αβραμόπουλος: Ο άνθρωπος που του εμπιστευθείς τη γυναίκα σου την πάει βόλτα και τις καταθέσεις να τις πάει στην τράπεζα. Αρχέι μην του αρχίσεις πολιτική συζήτηση. Πλήττει και απαντά με γενικόλογα. Ο Αβραμόπουλος, παρ' ότι πολιτικός μετά την πολιτική, αποτελεί το καλύτερο προϊόν του εγχώριου πολιτικού μάρκετινγκ. Από μυαλό όμως... μάλλον ναί τόσο αφελής ώστε να κάνει κόμμι του ενός ανθρώπου σαν τον Σαμαρά. Φαίνεται ότι είναι.

Αβραμόπουλου (κόμμα). Παρ' τις εξαγγελίες περί ιδιαιτερότητας θα είναι απλώς ένα α-κόμμα. Εφόσον θα αποτελεί ένα κόμμα ακομμάτιστους. Και μάλιστα ακομμάτιστους εμφορούμενους σύμφωνα με τα λόγια του γκλάμουρου αυτού, από «επιθυμία για κάτι το καλύτερο, το ευγενές και το υψηλό!» προσέθετε και «κάτι το ωραίο», ήξερε πως εκεί τον είχε προλάβει πριν από χρόνια το Αντί).

Αγγελούλου, Παρδένη, Αρκαλάκη: Στάσεις του τρούφι επί της οδού Πατησίων.

Άγιος. Ευσεβής άνθρωπος. Υπάρχουν δύο Άγιοι: Ο Άγιος Βαλεντίνος, ο κοερωπαϊκής προελεύσεως, και προσφάτως ανακαλυφθείς – Επειδή αυτός – Άγιος Υάκινθος που ενήθη στα Ανώγεια όπου εορτάζεται με μαντινάδες.

Αδιόριστοι: Αίρεση του 9ου αι. σχηματίστηκε στις ΝΑ περιοχές.

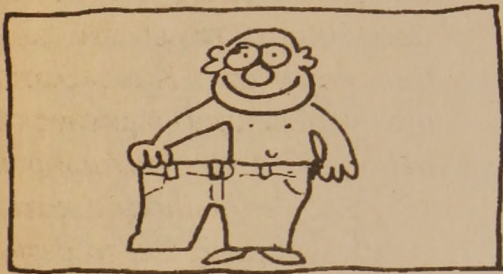
Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, από χαμηλά λαϊκά στρώματα, αρνούμενα να κατανοήσουν την αναγκαιότητα επίτευξης του στόχου για ένταξη στην ΟΝΕ και να πάνε να κόψουν το λαιμό τους.

τιδραστικός: Αυτός που διαφωνεί με τον πρόεδρο.

Βανία. Χώρα της Ευρώπης που βρίσκεται βορείως της Ελλάδος. Η Αλβανία αποτελείται από την Βόρειο Αλβανία και την Βόρειο Ήπειρο. Η Αλβανία βορείως συνορεύει με το Μαυροβούνιο (άλλη χώρα της Ευρώπης).

στερά. Ασθένεια του κεντρικού ευρικού συστήματος. Συνήθως προβάλλει την ακοή και την όραση, ενώ νισχύει υπερβολικά την όσφρηση και την αφή. Σε προχωρημένο στάδιο οδηγεί σε πλήρη απώλεια συνειδήσεως. νιάτος. Θεραπεύεται μερικώς με καθημερινές επισκέψεις στον Νταλάρα και το Μέγαρο Μαξίμου.

στερός. 1. Όρος της ραπτικής για τη ευκόλυνση του μονταρίσματος - «είναι αριστερός στον καβάλο».

Ο απόφοιτος του Κολλεγίου Αθηνών που διαμένει στο Λυκαβηττό και ώει στην Πλατεία Βαρνάβα σαλάτες ρετσίνα (μεταφορικώς).

Ψηφοφόρος του κόμματος «Συναρισμός» (υβρ.), ΚΚΕ (χλευαστ.), ΑΣΟΚ (αρχ.), ΔΗΚΚΙ (;) και Ν.Δ (υριολ.). Συνηθισμένο επάγγελμα: δημοσιογράφος, Υπουργός, Πρωθυπουργός, Πρόεδρος Δημοσίου Οργανισμού, Βουλευτής, Συγγραφέας, Επισηματίας.

ή: Από Α.Ε. ζητείται Μηχανικός

ΕΜΠ με ειδικότητα στους στροβιλοκινητήρες ανάρροπης τάσης, για την κάλυψη της θέσεως του διευθυντή. Απαραίτητη προϋπηρεσία πέντε ετών σε μη συναφές αντικείμενο. Πυκνό γκριζοκοντοκουρεμένο μούσι, θα εκτιμηθεί ιδιαίτερος.

Βιάγκρα: Μέχρι να βγει και κάτι που θα προσελκύει τις γυναίκες, η παρατεταμένη χρήση του θα κουφαίνει.

Βρυκόλακας. Ο βρυκόλακας είναι είδος υπαρκτό. Η πεποίθηση περί του αντιθέτου είναι, ωστόσο, αρκετά διαδεδομένη και έλκει την καταγωγή της από την κομμουνιστική προπαγάνδα και την συστηματική προσπάθεια εξωραϊσμού της ρουμανικής πραγματικότητας. Είναι γεγονός πως ο βρυκόλακας είναι σχεδόν πάντα Ρουμάνος, όχι όμως απαραίτητα από την Τρανσυλβανία, όπως ίσως θα ανέμενε κανείς. Αντίθετα, οι βρυκολακολόγοι πιστεύουν πως οι πεδιάδες στο νότιο τμήμα της χώρας είναι το κατ'εξοχήν πεδίο ανάπτυξης του είδους. Βασικό γνώρισμα του είδους είναι η καθ'έξιν ρόφηση ανθρώπινου αίματος. Τα αίτια αυτής της ανοίκειας και, κατά πολλούς, αυθαίρετης συμπεριφοράς παραμένουν νεφελώδη. Δύο είναι, ωστόσο, οι επικρατούσες θεωρίες: η πρώτη πρεσβεύει πως οι βρυκόλακες πίνουν αίμα για να καλύψουν το ιδιαίτερα αυξημένο θρομβοκυτταρικό τους έλλειμμα. Σύμφωνα με την δεύτερη, οι βρυκόλακες δεν είναι παρά μεταλλαγμένα κουνούπια τα οποία πρωτοπήραν την σημερινή τους μορφή το 1305 ύστερα από ένα αποτυχημένο πείραμα του ρουμάνου αλχημιστή Μαλακέσκου.

Γιαννόπουλος: 1. Διαφωτιστής, λόγιος, διδάσκαλος του γένους κάτι σαν τον Αδαμάντιο Κοραή που όμως τραγουδάει Βασιλάκη Καρά. Αποτελεί και το λαϊκό στήριγμα του κ. Σημίτη. Το Δεξί κουλό του χέρι. Κουλό γερόντιο πλην μες στην καλή χαρά.

2. Γνωστός Μπον Βιβέρ του Περιστερίου της μεταπολεμικής περιόδου. Αγωνιστής της Εθνικής Αντιστάσεως, ιδίως κατά τα έτη 1981-1999 και εντεύθεν. Απαντά εις το Υπουργείο Δικαιοσύνης και εις τα Πολιτιστικά Κέντρα, όπου χορεύει.

Δήμητρα: Η καλύτερη -και πιο ντόπρα- της οικογενείας των Παπανδρέ-

ου (τουλάχιστον αυτή δεν στέλνει γράμματα συμπαράστασης προς την Χίλαρη ως πρόην... (από την...)).

Δημοσιογράφος: Ο βασιλεύς της πνευματικής και της κοινωνικής ζωής του τόπου, ο πρωταγωνιστής της νέας χιλιετίας, ο κατασκευαστής της πραγματικότητας (βλ. και λήμματα «Χιλιαστής», «Συγκρότημα»).

Διαλεκτική. Μέθοδος σκέψης που ξεπερνάει τις απαγορεύσεις της κλασικής (αστικής) λογικής επιτρέποντας στους (πολιτικούς, κυρίως) χρήστες της τη συναγωγή οποιωνδήποτε συμπερασμάτων. Εξαιρετικά χρήσιμη για προβλέψεις, καθώς και για μετέπειτα εξηγήσεις για τη μη πραγματοποίησή τους.

Διανοούμενος. Τύπος ανέμελος που κάθεται στο Καφεζαχαροπλαστείο Φίλιον. Όχι ιδιαίτερας ευφυΐας. Διαβάζει πολύ και γράφει άσχημα. Προσβάλλεται συνήθως από την ασθένεια «αριστερά» γι' αυτό και συχνά πέφτει σε κώμα γράφοντας ακατάληπτες φράσεις σε κυριακάτικες εκδόσεις. Σε κλειστούς χώρους να αποφεύγεται, διότι κολλάει.

Διαφθορά: Λέξις άγνωστη εν Ελλάδι.

Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή:

Μη κυβερνητική οργάνωση που ασχολείται με την απευθείας ανάθεση των Ολυμπιακών αγώνων. Οι εκπρόσωποι εκλέγουν τους εαυτούς τους με απόλυτα διαφανείς και δημοκρατικές διαδικασίες. Οι χώρες-μέλη εκπροσωπούνται με εντελώς αδιευκρίνιστο τρόπο, έτσι ώστε να προέρχονται τέσσερις από τις ΗΠΑ, τρεις από την Ισπανία και το Βέλγιο, δύο από την Ελλάδα και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα ως κοιτίδες των Ολυμπιακών αγώνων, και από έναν οι Νήσοι του Σολομώντος, Δυτική Σαμόα, Ναούρου και Λαϊκή Κίνα. Η Ινδία έχει επίσης έναν, αποδεχό-

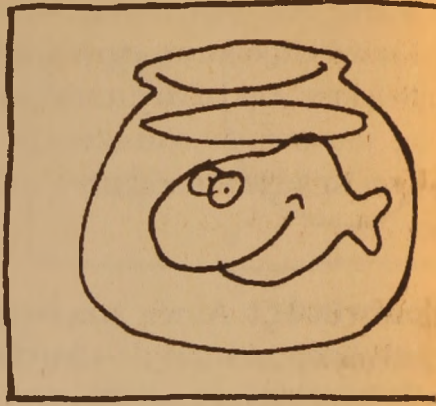

μενη διεθνώς ότι έχει ευνοηθεί σε άλλους τομείς, όπως λ.χ. στην παγκόσμια κατανομή της χολέρας. Πρόσφατη εκκαθάριση των μητρών απέδειξε ότι μεταξύ των μελών της ΔΟΕ είχαν παρεισφύσει αρκετοί γαλαζοαίματοι από προσωποπαγή κράτη-μαϊμούδες, και έτσι σήμερα δεν εκπροσωπούνται πλέον χώρες όπως η Εσωτερική Κογκολία, το Γαλουχιστάν, ο Δυτικός Ταραμάς και η Τζεσσαραβία. Τα μέλη της ΔΟΕ κατηγορήθηκαν ότι ψηφίζουν κατά διαβλητό τρόπο, δωροδοκούμενοι από τους υποψηφίους κυρίως με μεγαλοπρεπή γεύματα. (βλ. και λ. σαγανάκι).

Δίκαιο (γενικώς). Ότι αντιδιαστέλλεται από το άδικο, στις διάφορες μορ-

φές του όπως «σκυλ-άδικο», «γλεντ-άδικο», «βαρελ-άδικο» κ.ο.κ. (Άρα, υπουργός Δικαιοσύνης=ουδεμίαν σχέσιν έχων με τα ανωτέρω).

Δόγμα, δογματισμός. Δόγμα είναι μια αναπόδεικτη θέση που την παραδεχόμαστε στα τυφλά, χωρίς κριτική έρευνα αλλά με την πίστη. Ο Λένιν και ο Στάλιν καταπολέμησαν δραστικά την δογματική διάδοση του μαρξισμού, που επιχειρούσαν οι κάθε απόχρωσης οππορτουμιστές, με την πρόθεση δήθεν να λειάνουν την επαναστατική και κριτική αιχμή του θεωρητικού όπλου του προλεταριάτου, αλλά με τον απώτερο σκοπό να αδειάσουν τον μαρξισμό από το ουσιαστικό του περιεχόμενο.

Εγωισμός. Εγώ! τι γλυκιά λέξη. Ο υπογραμμένος, ο υποφαινόμενος, εγώ, ο ίδιος, η εμή ταπεινότης, δούλος σας, εαυτός μου λοιπόν, το άτομό μου, απαιτιότατος μου, απατός μου, ο εαυτούλης μου. Αντιπρόσωπο μου, αντιπρόσωπο μου, αντιπρόσωπο μου. Σεις για την ακρίβεια. Υμείς στην καθαρεύουσα. Του λόγου σας. Η υμετέρα γαληνότης. Η αφεντομουτσουναρά σου, και οι όμοιοί σου: Αυτός, εκείνος, ο γείτονας σου, ο λόγος, ο λεγάμενος, ο χριστιανός, ο δυστυχής, ο κακομοίρης, ο φτωχός, ο καράς, ο ευλογημένος, ο αφιλότιμος, ο μασκαράς, ο κατεργάρης, ο κολοκάιτης, ο δείνα, ο τάδε, ο απαυτός, ο τέτοιος, ο αποτέτοιος, ο προαναφερθείς. Όσοι τους προσωποπαγείς, ενίοτε ημετέρας συνηθέστερα αλλότριου, ξένοι.

Εθνική Πινακοθήκη: Το Σπίτι Μπεράντα Πλάκα.

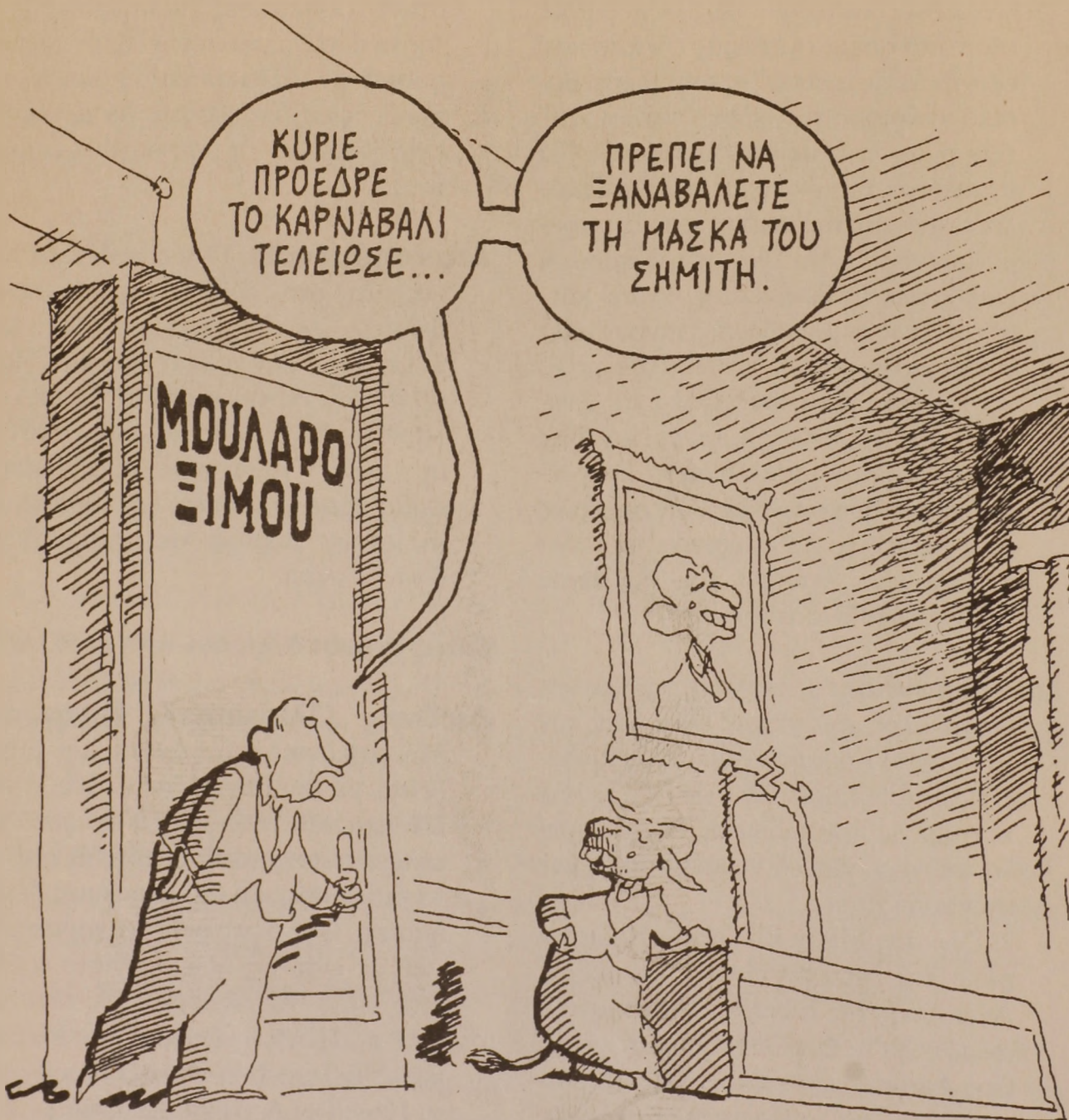
Εκσυγχρονισμός: Είπαμε, Απόκλιση αλλά όχι μέχρις εκεί.

Ελλάς. Κράτος της Ε.Ε. που συνορεύει με τη Μακεδονία προς βορράν, το Κύπρο προς νότον και τα Ίμια Τηκελίου προς ανατολικά. Συνεχώς μεγαλώνει και αποκλείεται να καταλάβει τους γειτονικούς χώρους της, λόγω του υπερβολικού εθνικισμού. Περιβρέχεται από θαλάσσια εντός της πρωτευούσης.

Ενδέκατη δέση στον Φόουερμ...
Στην εκσυγχρονισμένη της μορφή αυτή που ο Μαξ διατύπωσε το 1844 έχει ως εξής: «Οι μαρξιστές φιλόσοφοι προσπάθησαν να ερμηνεύσουν τον μαρξισμό με διάφορους τρόπους. Ε...

του Γιάννη Ιωάννου

25-1-99
ΙΩΑΝΝΟΥ

ως, που χρειάζεται είναι να τον ξεχά-
ν» (βλ. και λήμμα Μαρξισμός).

Τρεφε: Καβαφικός τύπος. (Μωρέ,
ίνε εκεί που είσαι καλύτερα).

Παιρότης: Καραδοκία, παραφύλα-
ς. Εύθετος χρόνος, κατάλληλος, τον
τοίον σαν οιωνοσκοποί, γνωρίζουν οι
ερούμενοι προσωπικής φωταψίας.

ΜΕΤΡΟ: Σουτ, τρώμε τώρα έργα
λυμπιακών Αγώνων: Η χαρά των
απλεκομένων, εστιατόριον «Η καλή
ρδιά και τα χρυσά κουτάλια».

Γελάτος: Το καλύτερό μας, ο Ει-
γγελάτος των Ειδήσεων, κι ας μας
άει. (Εξάλλου του εμπιστευθήκαμε
την ξαδερφούλα μας την Τατιάνα).

Ζικ: Συγκρότημα ελαφράς νεοελ-
νικής μουσικής.

Άρης Κωνσταντίνος. Πολιτι-
ς επιστήμων της ορθοδοξίας. Τον
ροϊδεύουν οι αριστεροί, τον δέρ-
ν τα φρικιά. Αυτός όμως εκεί. Νο-
ζει πως οι κάτοικοι της Ελλάδος εί-
αι απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων,
λά ειδικές κρανιοεγκεφαλικές με-
ρήσεις άλλα δείχνουν.

ή. Αρχαία λέξεις εν αχρησία. Την
ρησιμοποιούν ακόμη φτωχοί δεξιοί
ι γέροι του ΚΚΕ, ενός περιεργου
μματος των δυτικών προαστίων, που
ει ως αρχηγό μία φιλόλογο του Κολ-
γίου Αθηνών.

Μόριο που εκφέρεται από πολιτι-
ς. Οι υπόλοιποι το τρώνε.

ρο. Είδος τέχνης που εμφανίστηκε
ν από 2.500 χρόνια στην Ελλάδα
ιδυάζοντας την οδύνη με την πραό-
α και το πάθος με την αυτογνωσία.
αυτή τη χώρα, όμως, το θέατρο δεί-
ι να τελειώνει οριστικά, εάν λάβου-
π' όψιν ότι οι δύο δημοφιλέστεροι
ποιοί της είναι ένας Χριστόδουλος
) παίζει διαρκώς με πάθος (χωρίς
ε μία νότα ηρεμίας στη φωνή του)
έναν Αβραμόπουλο που παίζει
ρκώς στο όριο της κατατονίας (χω-
ουδεμία νότα πάθους).

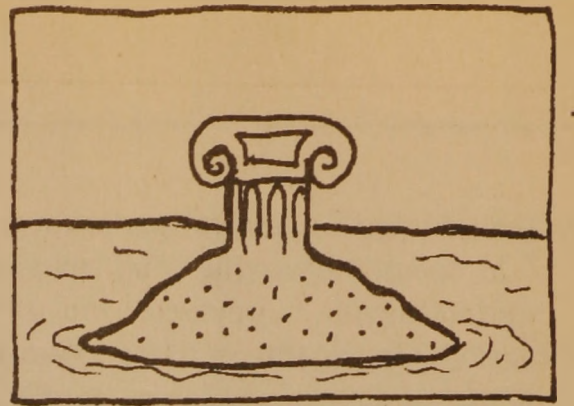
ία των ιερογλυφικών. Θεω-
που επεξεργάστηκαν μετ' επιμονής

οι ΣΥΝευρωπαίοι όταν έκαναν ασκή-
σεις αντιπολιτευτικού χαρακτήρα και
όταν διατύπωναν τα προγράμματά τους.
Έλεγαν λοιπόν ότι (προκειμένου να μι-
λήσουμε και να γράψουμε) έπρεπε
(προηγουμένως) να τα λέμε με ιερογλυ-
φικά. Παροιμιώδης έμεινε η φράση:

≡ ≡

που εσήμαινε μεν «και η πίτα ολάκαιρη
και ο σκύλος χορτάτος», την έγραφαν δε
και την έλεγαν με την γλώσσα των φα-
ραώ. Η επιμονή των ΣΥΝευρωπαίων
στην θεωρία και πράξη των ιερογλυφι-
κών, τους κατέστησε αδιαφιλονίκητους
κατόχους του 3,1%.

Ίμια. 1. Τουρκική νήσος του ανατολικού
Αιγαίου. Επί πρώθυπουργίας Κων.

Σημίτη και υπουργίας Θ. Παγκάλου,
κατελήφθη οριστικώς υπό των Ελλή-
νων και έκτοτε βρίσκεται υπό την κα-
τοχή τους. Αι τουρκικαί ένοπλοι δυνά-
μεις υπεχώρησαν ατάκτως, αφήνοντας
πίσω τους ένα πεσμένο ελληνικό ελι-
κόπτερο με 3 αξιωματικούς. Είχαν
ανοίξει τρύπες μόνοι τους στο σκάφος
για να αερίζεται και αυτό έπεσε. Για
τον θρίαμβο αυτό ο ελευθερωτής πρω-
θυπουργός επανεξελέγη υπό των
Ελλήνων, οι οποίοι κάτι τέτοια ζητήμα-
τα εθνικής υπερηφανείας τα εκτιμούν

του Ηλία Μακρή

περισσότερο και από τον μισθό τους.

2. Η πρώτη, περιφανής νίκη, του νέου πρωθυπουργού η συνέχεια του 1897 εκατό χρόνια αργότερα. Μετά το «ευχαριστώ» προς τον πρόεδρο Βασίλειο Κλίνδον ευλόγως σημειούνται η στροφή του τελευταίου προς τας πεολεϊχίας (ελληνιστί blow job), όπως παρατηρούν διάσημοι μελετηταί και θεωρητικοί της πολιτικής επιστήμης. Σήμερα αι δύο νήσοι είναι Ελληνικαί αλλά δεν το λέμε για να μην αναπτυχθούν υπερμέτρως τα εθνικιστικά αισθήματα του λαού. Περαιτέρω απόδειξη του ότι αι νήσοι δεν είναι τουρκικαί, δεν υπάρχει. Εξάλλου αν ήσαν τουρκικαί θα είχαν κτίσει εκεί οι γείτονές μας μιναρέν, πράγμα το οποίο ουδέποτε συνέβη. Άρα: Μιναρές που ΔΕΝ φαίνεται ΚΩΛΑούζο που θέλει!

Ιός της χιλιετίας: Δισεπίλυτο πρόβλημα που πρόκειται να παρουσιαστεί στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, κατά την αλλαγή του έτους από 1999 σε 2000. Στην Ελλάδα, αν δεν αντιμετωπιστεί εγκαίρως, αναμένεται να έχει σοβαρές επιπτώσεις σε βασικές λειτουργίες του ελληνικού δημοσίου, με αποτέλεσμα καθυστερήσεις στα τραίνα, αναστάτωση στα δρομολόγια της Ολυμπιακής, συνακροάσεις στα τηλέφωνα, βλάβες στα συστήματα φωτεινής σηματοδότησης και ελλείμματα στα ασφαλιστικά ταμεία.

Κάτσε καλά: Ιστορική φράση με την οποία θα απαντήσουν οι μαθητές στην Αλέκα, όταν επιχειρήσει να τους εντάξει στις διαδικασίες του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού με συνοπτικές διαδικασίες.

Κεντροαριστερά. 1. Συσσωμάτωση πολιτική αποβλέπουσα στην κατάληψη δημοσίων αξιωμάτων με σκοπό το κέρδος.

2. Χορός μεταμοντέρνος, διασταύρωση συρτού και μπόσα-νόβα. Οι χορευταί άδουσιν συνήθως τα κάτωθι:

Πού το πάνε το παιδί

Χελιδόνι σε κλουβί

(Δημώδες)

Να του δώσουμε του Άκη

Σύζυγο την Δαμανάκη;

(Σμυρναίικο)

Όσο βαριά είν' τα σίδερα

είν' η καρδιά μου σήμερα

(Ρεμπέτικο)

Άλλο Μάκης άλλο Άκης

κι άλλο ο Παπαγιαννάκης

(Προβοκατόρικο)

Ρίχνετε ματιές που καίνε.

Μήπως είσθε μανεκένε;

(Άσχετο)

Κιβωτός: (ή) Πάλι έξω μείναμε.

Κινητοποιήσεις (αγωνιστικές):

Σταδίου, Ακαδημίας, Φιλελλήνων, Μητροπόλεως, ξέχνα το.

Κοινωνία των πληροφοριών:

Φράση-κλειδί για την ένταξη ιδιωτών με μορφή «παρατηρητηρίου» σε αναπτυξιακό κοινοτικό πρόγραμμα (10% μίζα φιλικής τιμής).

Κόμμα: (το) Εν έτει 1999, συνώνυμον της ανυποληψίας. (Διασταυρώστε το προς επικύρωσιν, ρωτώντας και άλλους).

Κούκος: Ένας κούκος δεν φέρνει την Άνοιξη... (αλλά μήπως φέρνει ο πελαργός τα παιδιά, ή το γκαρσόνι στην ώρα του το τζατζίκι;).

Κυβερνοχώρος: Αν τα οικονομικά μας είναι χάλια, εκεί να δεις χάος.

Κύπρος: Περιπλανωμένη νήσος -κάτι σαν την Δήλο της αρχαιότητας- η οποία άλλοτε τοποθετείται ανάμεσα στις Κυκλάδες και την Κρήτη εντός του Αιγαίου Πελάγους και άλλοτε πλησίον των νήσων Αζορών ή του τριγώνου των Βερμούδων. Την κατέκτησαν οι Λουζινιαν, οι Οθωμανοί και ο Ανδρέας Παπανδρέου. Την απώλεσε ο Ανδρέας Παπανδρέου πρωθυπουργεύοντος του Σημίτου με αρχιστρατήγους τον Αρσένη και τον Άκη και στρατηγόν τον Χειμώνα (βλ. και «Ίμια»).

Κύρκος Λεωνίδας: Ιστορικός ηγέτης της αριστεράς. Του αποδίδεται η ατάκα «και με τον διάβολο θα συμμαχήσουμε, προκειμένου να συμμαχήσουμε με κάποιον».

Λένινγκραντ. Αρχαίο όνομα της Αγίας Πετρούπολης.

Λιάνα: Η ναυαρχίδα του τηλεοπτικού πατριωτισμού και της νέμεσης των δημοσιογραφούντων. Αν δεν ήταν ηθοποιός, θα την έλεγαν «Έλντα». Μας απειλεί με μεταμεσονύκτιες βολές πολιτισμού. Αν μη τι άλλο σ' αυτόν τον τό-

πο κανείς δεν βαριέται (πολύ).

Λούλης Ιωάννης. 1. Θεωρητικός της Δεξιάς, που θα καταφέρει να σπρώξει τον νεαρό Καραμανλή στην πρωθυπουργία με μια απλή ώθηση. Έχει ανακαλύψει νέα πολιτική θεωρία: «Κερδίζουμε μόνον εάν χάσει ο αντίπαλος». 2. Άλλος Διοικητής του Αγίου Όρους (τον θυμάστε;).

Μαζικοποίηση: Συγκέντρωση κλάδων, εργασιακών, συνδικαλιστικών πολιτικών, με άγνωστο ή θλιβερό αποτέλεσμα της κινητοποίησής τους.

Μαθητές (γενικώς). Αυτοί που έχουν μάλλον εύκολο να καταλάβουν το σχολείο τους αλλά μάλλον δυσκολεύονται να καταλάβουν τις διατάξεις του μεταρρυθμιστικού νόμου. Με την ίδια ευκολία, μάλλον, «κατάλαβαν» τη θέση του κι ο υπουργός Παιδείας ('Ετσι η εκπαίδευση θα έχει ένα δυσκολο μέλλον).

Μαθητικό σφάλμα. Το να πετάς αβγά στον Αρσένη και να ζητάς με τον Λάκη Λαζόπουλο να σου δει τα φλιτζάνι του καφέ. (Πρβλ. τέλος εκπομπής Π. Τσίμα στο Mega). Ενώ είναι φανερό πως ο κ. Αρσένης θα μπορούσε να είναι εξαιρετικός καφετζής (του και η εχθρότητα που του δείχνει ο Καφετζόπουλος) κι ο κ. Λαζόπουλος «χάνει τ' αβγά και τα καλάθια» σε σοβαρές συζητήσεις.

Μάνος Στέφανος: Κορυφαίος εκπρόσωπος του οικονομικού νεοφιλελευθερισμού στην Ελλάδα. Για να βοηθήσει την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ, ίδρυσε κόμμα με στόχο να πάσει στις ευρωεκλογές το ποσοστό του πληθωρισμού.

Μαραθώνιος: Εξαντλητικός αγώνας. Αυτός που τον εφεύρε τα 'φτυσε. Εμείς τι φταίμε μετά 2.000 χρόνια;

Μειονότητες: Το αγαπημένο θέμα του Αλέκου Αλαβάνου, του Παντελή Τριγάζη και του Antenna. Μόνο που οι τελευταίοι του ευδοκίμησαν (οι μειονότητες) και έχει ξετινάξει τις θεωρητικότητες με δαύτες. Πέρσι οι τριγαννοί άφησαν εποχή ενώ φέτος πάει πολύ καλά το καυτό μειονοτικό θέμα «αρκείς ετεροφυλόφιλοι». Άλλες μειονότητες προς μελέτη και αξιοποίηση

αι «φορολογούμενοι που δεν φορο-
αφεύγουν», «δημόσιοι υπάλληλοι
που δεν χρηματίζονται», «πολιτικοί
που γνωρίζουν πολιτική ιστορία» κ.λπ.

Βιολογική: Η βιαία πρόσκρουσις. (Πα-
ραδείγματα) μεταξύ Ασφαλισμένων-
υβέρνησης, μεταξύ Καθηγητών-Κυ-
βέρνησης, μεταξύ Ελλάδος-ΟΝΕ κ.λπ.

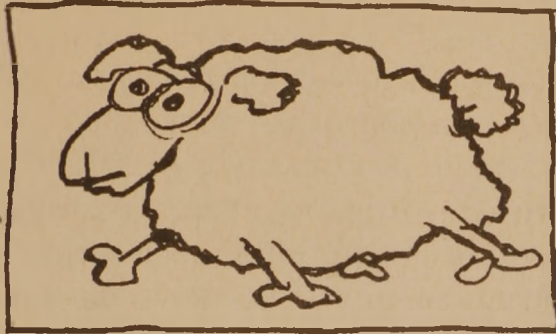
Περνισμός. Αισθητική θεωρία, υπο-
κρινόμενη από κατοίκους της Δεξαμε-
νης. Σύμφωνα με αυτήν μπορείς με ένα
ισκώλ, ένα ποδήλατο και δύο πυρο-
βόλες, να ερμηνεύσεις τον Αισχύλο.
Αυτής προέρχεται και ο όρος μετα-
περνισμός, όπου στο ανωτέρω σχήμα
προσθέτουμε τον κ. Μιχαήλ Μαρμαρινό
και τον κ. Γιώργο Βέλτσο. Επιτυχάνου-
ν έτσι τον διορισμό στο Δ.Σ. της ΕΡΤ.
Αλυστε ο Αισχύλος έχει πεθάνει.

Λαϊτισμός: 1. Χριστιανική αίρε-
ση που θεωρεί τις προγαμιαίες σχέσεις

θεμέλιο της πίστεως. Εάν δεν ίσχυε,
τότε η πολυγαμία θα είχε κυριαρχήσει
στον χριστιανικό κόσμο μέχρι το σχί-
σμα των Ξεκολαϊτιστών.

2. Ο Ζακύνθου Χρυσόστομος νόμιζε
ότι προγαμιαίες σχέσεις είναι αυτό
που μαζεύουν τα χαρτιά για να πα-
ντρευτούν.

3. Εάν τον εγνώριζε ως φράξια ο Στά-
λιν, θα είχε φάει και το υπόλοιπο
ΚΚΣΕ.

Ντόλυ: Προβατίνα που προήλθε απο
την εξέλιξη της τεχνολογίας της κλω-
νοποίησης. Η Ελευθεροτυπία περιμέ-

νει να πάθει συνάχι, για να βάλει τίτλο
«ΚΛΩΝίστηκε η υγεία της».

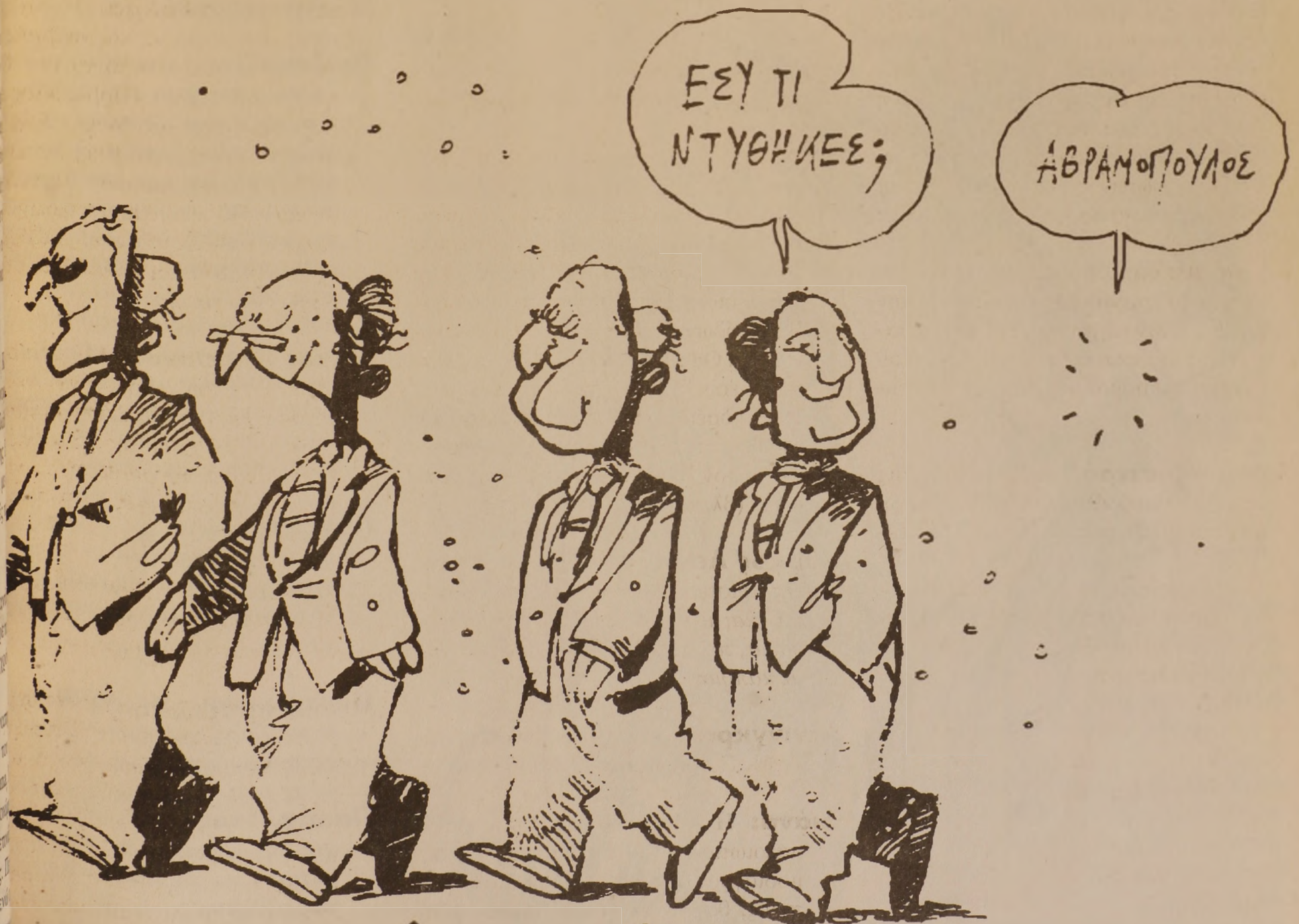
Ντόρα. Γυναικείο υποκοριστικό εμφαί-
νον την υπό της γυναικός εκδηλωθείσα
επιθυμία ανεξαρτήσεως από την πα-
τρική εξουσία. Επιθυμία ανέφικτος,
όπως άλλωστε και όλα οι γυναικείαι
φαντασιώσεις.

Νετ: (Λατιν.) Γενικής χρήσεως κατά-
ληξη, που προσδίδει κύρος. Αντικατέ-
στησε τα δύο τελευταία χρόνια, την
επίσης λατινικής προελεύσεως -ex
(π.χ. στρωματέξ > στρωμανέτ κ.λπ.).

Ξου!

Οικονομικός πρόσφυγας: Κάτοι-
κος Αθηνών, Πειραιώς ή περιχώρων.

Ολυμπιακοί Αγώνες: Διεθνείς σύν-
θετοι αθλητικοί αγώνες, που γίνονται
από το τέλος του 19ου αι. ανά τετραετία,

Αντρέας 1.2.1997

του Ανδρέα Πετρούλακη

κατά το πρότυπο των Ο.α. της αρχαίας Ελλάδας. Η ανάληψη της διεξαγωγής των Ο.α. του 2004 από την Αθήνα θεωρήθηκε ως ευκαιρία κατασκευής έργων υποδομής που θα βελτιώσουν σημαντικά την ποιότητα ζωής στο λεκανοπέδιο, όπως λ.χ. το γήπεδο μπέτζ μπωλ στον Ασπρόπυργο. Οι αντιτιθέμενοι θεωρούν ότι αυτά είναι προσχήματα και μπουρδες, λες και άμα θέλουμε δεν μπορούμε να φτιάξουμε ένα γήπεδο μπέτζ μπωλ στον Ασπρόπυργο από μόνοι μας.

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών:

Μετωπική οργάνωση των ΗΠΑ, κάτι σαν την ΕΣΑΚ-Σ, αλλά με κοστούμι.

Ουλάν Μπατόρ:

Αδερφό κράτος.

Πανεπιστημιακοί.

Αυτοί που, επί δύο μήνες, δεν μίλησαν καθόλου για τις καταλήψεις και τις μαθητικές αντιδρά-

σεις. (Πράγμα που αποδεικνύει ότι, εάν είναι σοφοί, φέρθηκαν σαν βλάκες. Εάν, όμως, είναι βλάκες φέρθηκαν πραγματικά σαν σοφοί.)

ΠΑΣΟΚ. Κόμμα σοσιαλιστικόν, που ιδρύθηκε στο Μόντρεαλ. Ιδρυτής του ο Ανδρέας Παπανδρέου, ο οποίος είτε στον Πατακό την περίφημη φράση: «Σπουδαίο το έργο της κυβερνήσεώς σας». Και πήρε το διαβατήριό. Προσέλαβε κατ' αρχάς μερικούς αγρότες και εν συνεχεία όσους δεν είχαν δουλειά και ήθελαν να διοριστούν κάπου, βρε αδερφέ. Κατέλαβε την εξουσία το 1981 και εγκαθίδρυσε τον σοσιαλισμόν, κάνοντας φοβερές αλλαγές: α) 200 κέντρα υγείας με ωραίους κήπους, όπου παίζουν τα παιδιά. Μέσα είναι άδεια. β) Αγροτικούς συνεταιρισμούς, όπου μαζεύονται κάποιιοι με μούσια και μετράνε λεφτά. γ) Διόρισε όλο τον πληθυσμό

στο Δημόσιο και τον πλήρως παίρνουντας δανεικά από την Αμερική. Τώρα απολύονται. δ) Διόρισε όλους τους διανοούμενους σε νεοπαγή ιδρύματα όπου ερευνάται η σχέση της οικολογίας με την ψυχοσωματική ανάπτυξη της γυναίκας, του παιδιού, για να μην πω και του εφήβου. ε) Κατήργησε τον αντεπαναστατικό θεσμό των επιθεωρητών σχολεία, τα άνοιξε στην πρόοδο και έτσι τώρα είναι εντελώς άδεια. στ) Καθιέρωσε νέα γλώσσα, καταργώντας την ελληνική, τη γνωστή γλώσσα της δεξιάς. Η νέα γλώσσα ομιλείται χωρίς ρήματα, μόνον με ουσιαστικά και επίθετα π.χ. «Η ουσιαστικοποίηση της παρέμβασης της συζητούμενης υπόθεσης».

ΠΑΣΟΚ, του μέλλοντός τους

Μεγάλο σουξέ του συνθέτη και υπουργού Κώστα Λαλιώτη που το άδει σε κάθε κομματικό συνέδριο ή συγκέντρωση άνω των χιλίων ατόμων. Θα το κυκλοφορήσει σε CD ο Γιώργος Νταλάρας αν η έκβαση του προσεχούς συνεδρίου κριθεί επιτυχώς.

Παιδεία:

Πτωχή πλην τιμία παιδίσκη την οποία ο μπαμπάς της Αρσένης εσκέφθη να την αναβαθμίσει μη θέλων ο ίδιος να επαναπαυθεί εις τας δάφνας των Ιμίων και των επιτυχιών του αστάχου της οικονομίας. Εν συνεχεία την κατέλαβαν διάφοροι αναρχοκομμουνισταί ή υποκινούμενοι συνδικαλισταί και της άλλαξαν τα... θρανία. Όποτε έχει κέφια -κατά μήνα Δεκέμβριο και Ιανουάριο συνήθως- η παιδεία κατεβάζει τα παιδιά που, κλείνοντας τους δρόμους, επιδίδονται εις διάφορους αθλοπαιδιάς με τους εγκλωβισμένους οδηγούς.

Πάντειος:

Μετά την καταβαράθρωση του κ. Μεταξοπούλου το σχολείο αυτό έχασε το glamour του. Διότι ο κ. Μεταξόπουλος υπήρξε «και γαμώ τους πάντεις».

Παντρεμένοι, οι έχουν ψυχή

και: Καλά, γεννημένοι να γράφουμε λεξικά είμαστε.

Παπαφλέσσας:

Ιερωμένος οπλαρχηγός της επανάστασης του 1821, επέμενε να παριστάνει τον Αρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο (βλ. λ.), εντός του βεληνεκούς των πυροβόλων του Ιμπραήμ.

του Χρήστου Παπανίκου

ρών Γερμανός Παλαιών: Φυσιολογική της ελληνικής επανάστασης, που ποτέ δεν ξέρεις που να τον βάλεις σε λεξικό.

Κο Ελευθερίου Βενιζέλου: Αναξιοποίητος και υποβαθμισμένος ώρος πρασίνου, εγκατεστημένος βανάκια στα θεμέλια του πάρκινγκ του Μετάρου Μουσικής Αθηνών.

Ρος: Το μπρούτο αγόρι απ' το Βόλο που έμαθε γραφή στο ΠΑΣΟΚ και ελληνικά στον «Στρατηγάκη». Δημιούργησε σχολή Δημοσιογραφίας στο πόδι και γραφής με το πόδι. Αγαπημένες σου λέξεις «γαμώ τον εκάστοτε», «ροάλα», cult και trendy. Τελευταίο του πίτευγμα ο συνδυασμός υψηλής κουζίνας και υψηλής τέχνης με το μοδάτο, σιατόριο Cosmos (ελληνιστί κόσμος) άνω ακριβώς από το εκθετήριο του ΕΣΤΕ. Αν ληφθεί υπ' όψιν και η υψηλή ραπτική της γλυκυτάτης συζύγου σου, έχουμε την πεμπτουσία του υψηλού κατά Λαλό (τρεις λαλούν κι ένας κούει) (βλ. και λήμμα «Λαλιώτης»).

ότος: Ο κυβερνήτης, ο αρωγός των κτήσεων.

των (427-347 π.Χ.). Ιδανική φιλόσοφος της αρχαίας Ελλάδας, αντίπαλος του υλισμού, και της επιστήμης, πολέμιος της δημοκρατίας και τερασπιστής της αντιδραστικής αριστοκρατίας των Αθηνών (sic).

μμύρες: Παραδοσιακές τελετές με τις οποίες εορτάζουν την έλευση του θινοπώρου οι κάτοικοι των υπογείων των Δυτικών προαστίων της Αθήνας.

κ, Πιγκ: βλ. Αντισφαίρισις, επιτραπέζιος.

ήλατο: Ποδηλατώ, μου κάνουν τη στήλη ποδήλατο, κ.λπ.

Πρυτανείον: 1. κυριλέ μαγαζί της οδού Μουρούζη.
2. Εκεί που ήθελε να τρώει δωρεάν ο Σωκράτης αλλά τον πρόλαβαν άλλοι, εξυπνότεροι.

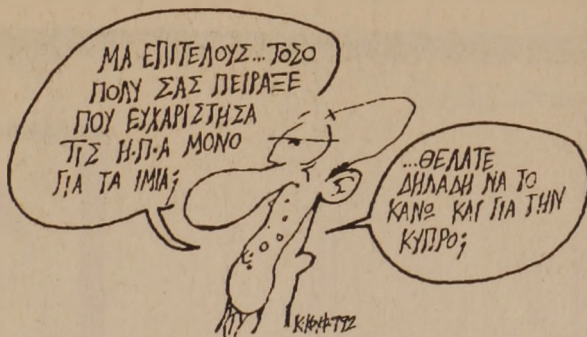
Πρώτη. Το χωριό των Σερρών όπου εγεννήθη ο κ. Σημίτης.

Ράκος. Ψηφοφόρος κόμματος κατά τον ερχόμενο Ιούνιο. Τέτοιο ράκος δεν θα έχουμε ματαδεί.

Σαγανάκι: Εδεσμα με βάση το τηγανητό κίτρινο τυρί, εις το οποίο ανετέθησαν εκ παραδρομής οι χειμερινοί Ολυμπιακοί αγώνες του 2006.

Σερέτης - Βαρκάρης Αντώνιος: Πρωταγωνιστής του ομώνυμου ιστορικού δράματος του Βασίλη Τσιτσάνη.

Σημίτης Κωνσταντίνος: 1. Ήσσανος σημασίας παλαιοκομματικός πολιτικός, της προαβραμοπουλικής περιόδου της ελληνικής ιστορίας (1453-2000 μ.Χ.).
2. Άοσμον, άγευστον, ανέραστον φαρμακευτικόν προϊόν, διασταύρωσις Κοσμά Αιτωλού και αγριομολόχας. Την είδε «σωτήρο» μετά τον «σωτήρα» και παρά τους ολετήρας που τον περιστοιχίζουν να δείτε που θα μας σώσει ανακουφίζων κρυφίως και τους ερυθρομέλανας αντιπάλους του (βλ. και λήμμα «Κεντροαριστερά»).

Σκάι. Το πιο ενημερωμένο τηλεοπτικό κανάλι έδειχνε επί ώρα την ορκωμοσία του κυρίου Αβραμόπουλου, με μεγαλογράμματη συνοδευτική λεζάντα. Η ΟΡΚΩΜΟΣΙΑ ΤΟΥ κ. ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΥ. Προφανώς, δεν έβγαζε

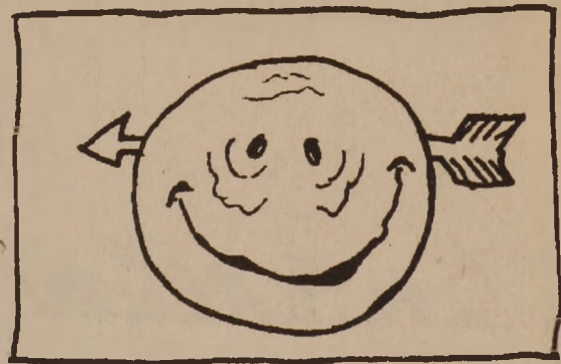
τον όρο από το «όμνυμι» και το «όμωσα» αλλά από το «όρκον μνάομαι» δηλαδή: μέμφομαι τον όρκο μου και σε λίγο θα τον αναιρέσω.

Στάλιν, Ιωσήφ Βησσαριόνοβιτς.

Πιστός μαθητής και σύντροφος στον αγώνα του Λένιν· συνεχιστής του έργου του, ηγέτης και παιδαγωγός του κομμουνιστικού κόμματος και του σοβιετικού λαού (sic).

Σοβιετικός. Επίθετο που χρησιμοποιείται αναφορικά με τη Σοβιετική Ένωση (ΕΣΣΔ) που είναι το αρχαίο όνομα της σημερινής Ρωσίας – μείον κάτι ψιλά: Καζακιστάν, Ουκρανία κ.λπ. (βλ. σχετ. και λήμμα «Λένινγκραντ»).

Σοσιαλδημοκρατία. Όνομα που δόθηκε στους δημοκρατικούς οπαδούς της σοσιαλιστικής ιδέας, οι οποίοι δεν είναι κομμουνιστές, αναγνωρίζοντας πλην όμως τα επιτεύγματα και το εφικτό του σοσιαλισμού στην ΕΣΣΔ. Χονδρικά, η ιδέα της σοσιαλδημοκρατίας συλλαμβάνεται μέσα από μια φόρμουλα που μοιάζει με εκείνη που είχε επινοήσει ο Λένιν για τον κομμουνισμό: ΗΛΕΚΤΡΟΔΟΤΗΣΗ συν ΣΟ-BIET ίσον ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ. Για τη σοσιαλδημοκρατία ισχύει κάτι ανάλογο: ΕΣΣΔ μείον ΓΚΟΥΛΑΓΚ ίσον ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ, δηλαδή κλασική –και όχι σύγχρονη, σοσιαλδημοκρατία.

Σοσιαλισμός. Μονολεκτικό ανέκδοτο, θεωρείται απ' τα «καλά» στο είδος του, αν και δεν πέθανε κανείς από τα γέλια ακούγοντάς το. Αρκετοί πέθαναν όμως που το υπέστησαν αλλιώς.

Συγκρότημα: Θρησκευτική αίρεση και μοναχικό τάγμα του Ελληνικού Μεσαίωνα που κατάφερε να μνησει εκατοντάδες νέων, αγνών φρονημάτων και να τους μεταγάγει εις τας κορυφάς της διανοήσεως και της ηθικής. Μέλη της αιρέσεως αυτής διείδυσαν εις τους μοχλούς

της εξουσίας ακολουθώντας την διδασκαλία του Ιγνατίου Λογιόλα και του σώματος των... και εφαρμόζ... ντες στην πράξη το αίτημα του «καισαροπαπισμού». Άλλες πάλι αηδιάσαντες τα εγκόσμια ενεδύθησαν το αγγελικό σχήμα και κατέφυγαν στον Άθω (βλ. και λήμμα «Αγγελική Νικολούλη»).

Συγχώνευση: Συμμαχία εταιρειών, κομμάτων κ.λπ., προς ίδιον συμφέρον. (Δεν αφορά τους χαμηλά ισταμένους).

Συμπαντικός νόμος: (Με εξαιρέσεις). Η θεία επιταγή και διευθέτησις. Δεν συμπεριλαμβάνει την νοητική λειτουργία ορισμένων κυβερνητικών προσώπων.

Συνασπισμός. Χαριτωμένο κόμμα που συγκεντρώνεται κατ' έτος εις της κυρίας Τούντα για τσάι. Μιλάνε χαμηλοφώνως, πίνουν «Κτήμα Χατζημιχάλη» και πάνε όλοι μαζί σε πάρτυ όπου χορεύουν συνήθως τουίσιτ. Πάνε και εκδρομές. Γενικώς είναι πολύ συμπαθείς τύποι. Μισούν τον Ζουράρι και την κ. Μαλβίνα Κάραλη. Οι περισσότεροι είναι γυναίκες γύρω στα σαράντα.

Σχολείο. Μέρος όπου πηγαίνει κανείς για να καταλάβει τον κόσμο. (Οι απολύτως σίγαρκεϊ... εριορίζονται στο να καταλάβουν το σχολείο τους).

Tabula rasa, mea culpa. Λατινικές εκφράσεις που χρησιμοποιούν φιλόσοφοι, δικηγόροι, πολιτικοί και άλλα συναφή επαγγέλματα για να δηλώσουν με φιλοσοφικούς όρους πράγματα τα οποία αν έλεγαν στην αργκό θα ήταν κατανοητά από το μέγα πλήθος. Ως παράδειγμα αναφέρεται το *mea culpa* που εξεστόμισε γνωστός πολιτικός στο ελληνικό κοινοβούλιο εννοώντας μεν «κόλπο μου» αλλά που το μέγα πλήθος άλλως κατενόησε και ανέκραξε: «Πόσες γλώσσες μιλά ο Μεγάλος!».

Τηλεόραση. Αυτή που δεν σταμάτησε στιγμή να μιλάει για τις αγροτικές καταλήψεις και τις μαθητικές αντιδράσεις (πράγμα που αποδεικνύει ότι είναι απολύτως σοφή, αφού δεν έμεινε κανενός είδους βλακεία που να μην ειπώθηκε και να μην προβλήθηκε σχετικά).

Τζανετάκη Κυβέρνηση: Ιστορικό

εγχείρημα συνεργασίας της Αριστο... ράς με την Δεξιά, που επέτυχε την α... τροπή του παραδοσιακού πολιτικ... σκηνικού, και την αντικατάστασή... με ένα ακριβώς ίδιο.

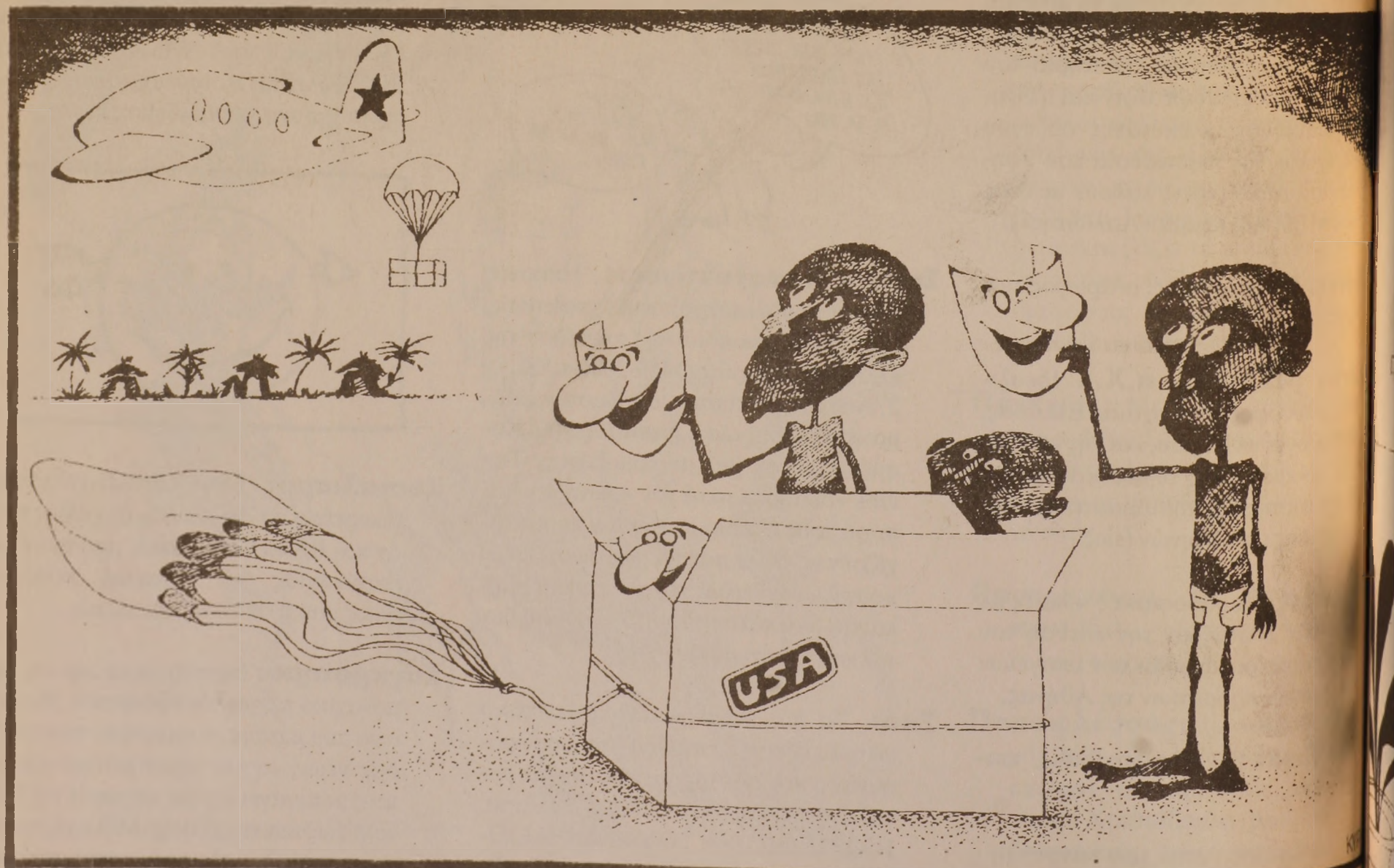
Τρίτος Δρόμος: Ο παράλληλος... 1ου, του 2ου, του 4ου, κ.ο.κ. (Και... τον ψάχνεις εις το διηνεκές).

Τσιμαρόσσα Ντομένικο: Ιταλός... θέτης της εποχής του Μπαρόκ, που έζη... στο βασίλειο της Νάπολης. Συντάχθη... ολόψυχα με την αστική επανάσταση... 1799 της οποίας συνέθεσε τον ύμνο... Όταν η επανάσταση κατεστάλη από... δυναστεία των Βουρβόνων, συνέθεσε... τον ύμνο της δυναστείας των Βουρβόνων.

Τσουκάτος Θεόδωρος. Μαοϊκό... επαναστάτης της κυβερνήσεως. Θεω... ρείται το πρότυπον της επιτυχίας, δια... εκ του μηδενός έφτασε εις το παν... τώρα ξαναγυρνά εις το μηδέν. Π... συμπαθής φατσούλα, όλο πνεύμα.

Υπεραξία: Η ποιοτική διαφορά της... σοτικής συγχώρευσης του φοροδότη.

ΑΠΟΚΡΙΕΣ...

αυγόντος ετήσιου εισοδήματος, πολλαπλασιασμένου με το ήμισυ της ονομαστικής αξίας του μέσου ποσοστού αδώματος για κάθε ανάληψη κοινωνικού έργου.

Φερμαχ, 11η θέση. Βλ. Ενδέκατη θέση στον Φόουερμαχ.

Ρέμι: Η κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ επί Ανδρέα. Τώρα επί Σημίτη αναβαθμίστηκε σε club ιδεών, διάλογου και προβληματισμού.

Πρακτιστήριο Αξιών Αθηνών: Πεπέρασε επιτέλους το ψυχολογικό κριτήριο των 3.000 μονάδων. Τώρα προπαθεί να ξεπεράσει που το είχε δείξει ένας συμμαθητής του στο δημοτικό.

Πρόεδρος Αρχιεπίσκοπος: Πρωταγωνιστής του επί χρόνια επι-

τυχημένου τηλεοπτικού σήριαλ, Τζο ο Καμpanάρης.

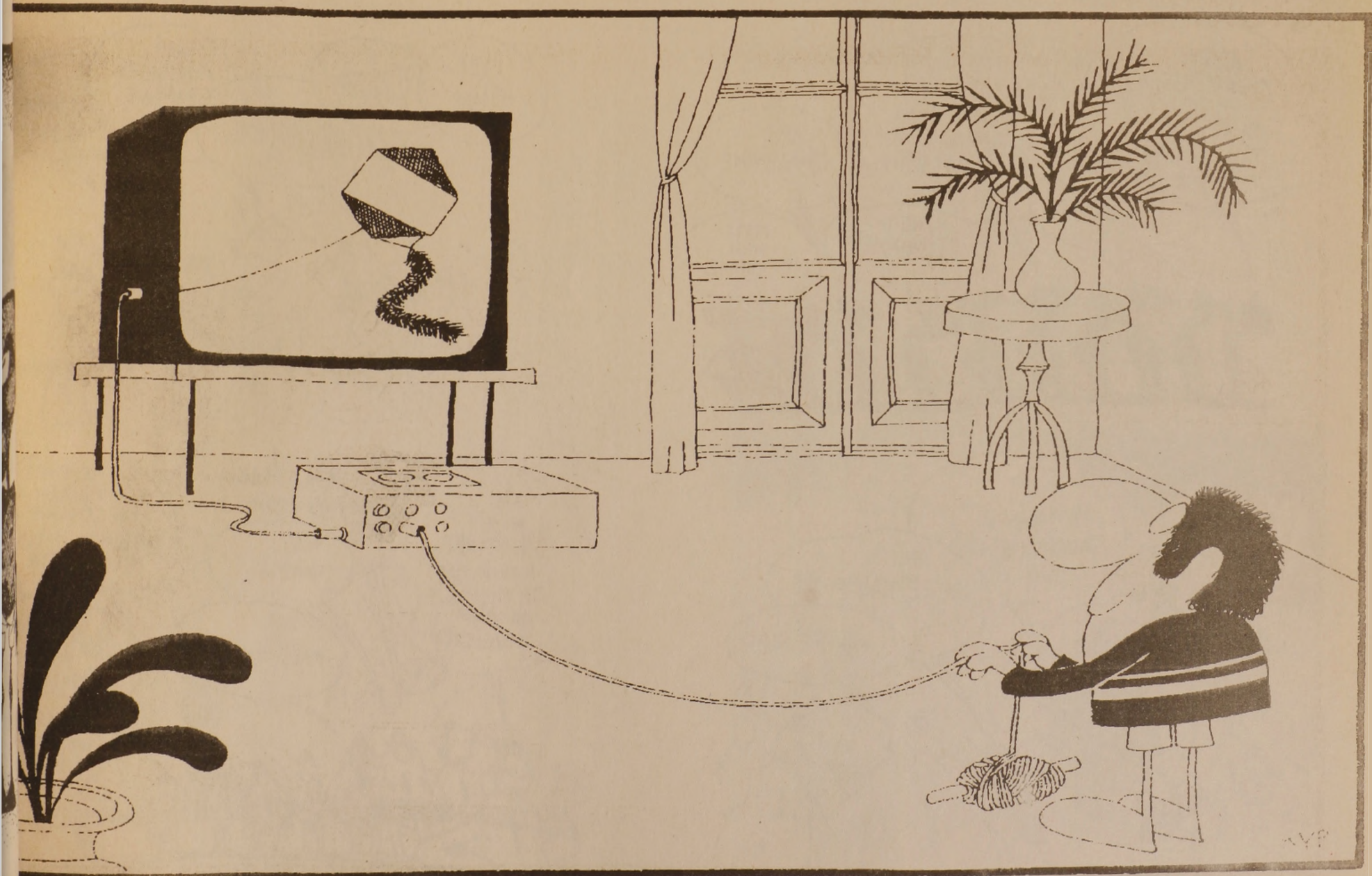
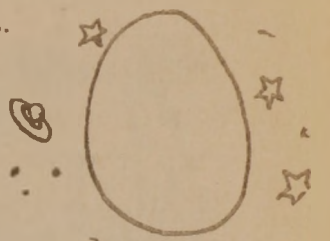
2. Το καλύτερό μας! Ιδιαίτερα όταν συγκρούζει δημοσίως. Η ζωντανή αποδειξη ότι η Ελλάδα έγινε μεν Τζαμαχίρια επί Ανδρέα αλλά ήταν πάντα ορθόδοξη φρονταμενταλιστική. Του πηγαίνουν πολύ τα μπλε σε χρυσή οργάντσα ή κάτι απλό, κάζουαλ, σε αποχρώσεις μανταρινί. Κυκλοφορεί σε εθνικάς επετείους σε παννυχίδας, εορτάς Αγίων και όταν ανθίζουν οι πανσέδες για να είναι επιτυχεστέρα η ρίψις ανθέων ή γιαούρητης. Υιοθετήσας την πολιτική γραμμή Μητσοτάκη, φρουρείται από ντελικανήδες των Σφακίων διψηφίου αριθμού.

Ψέμα. Στις προηγούμενες εκλογές εψηφισα Συνασπισμό. Τώρα θα τον ξαναψηφίσω.

Ψυχάρης Ιωάννης. 1. Όταν η δημοσιογραφία συνευρίσκεται με την θεολογία και συνουσιάζεται με την πολιτική οικονομία (Δες και το λήμμα «Θύραθεν παιδεία» και «Πάντειος»). 2. Το Ιωάννης δεν επροφέρετο έτσι το βαφτιστικό του αφού ήταν οπαδός της

μαλλιαρικής. Ξυπνούσε με «το Χριστό σου και την Παναγία σου» και κοιμόταν με το «άιντε και...» και «...άγιος Γεράσιμος». Για την ερμηνεία ευρημαθεία του περί τα θρησκευτικά, την πίστη του και την θεοπαιξία του επελέγη, ως Διοικητής του Αγίου Όρους, θέσιν την οποίαν διετήρησε μέχρι βαθυτάτου γήρατος. Τόσον η κυβέρνησις όσον και το πάνσεπτον Πατριαρχείον Κωνσταντινουπόλεως εταυτίσθησαν εις την επιλογήν του ελλογίμου ανδρός. Απεδείχθη εύστοχος η ανάδειξις καθόσον με τα μανατζερίλκια του απερρόφησε όλα τα κονδύλια. Αλλά και τα κανδήλια εφρόντισε και περί την δεοντολογίαν νουνεχέστατα συνέγραψε και εταιρείας συνέπηξε μετά ανδρός γνωστού διά την ενασχόλησίν του περί τας πληροφορίας.

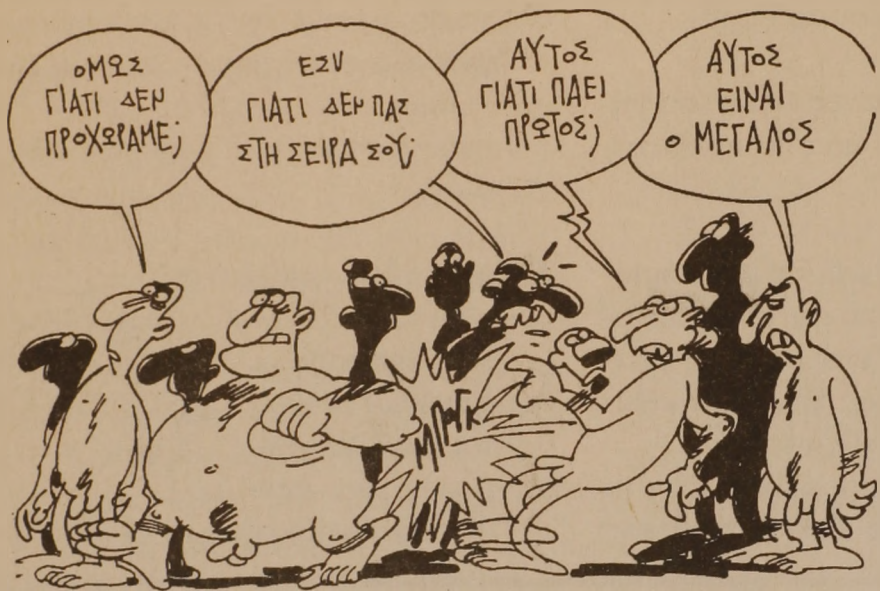
Ωόν. Νέον πολιτικόν κόμμα υπό τον κ. Αβραμόπουλον. Συνήθως γεννάται ανά δεκαήμερον και αμέσως αποθνήσκει.

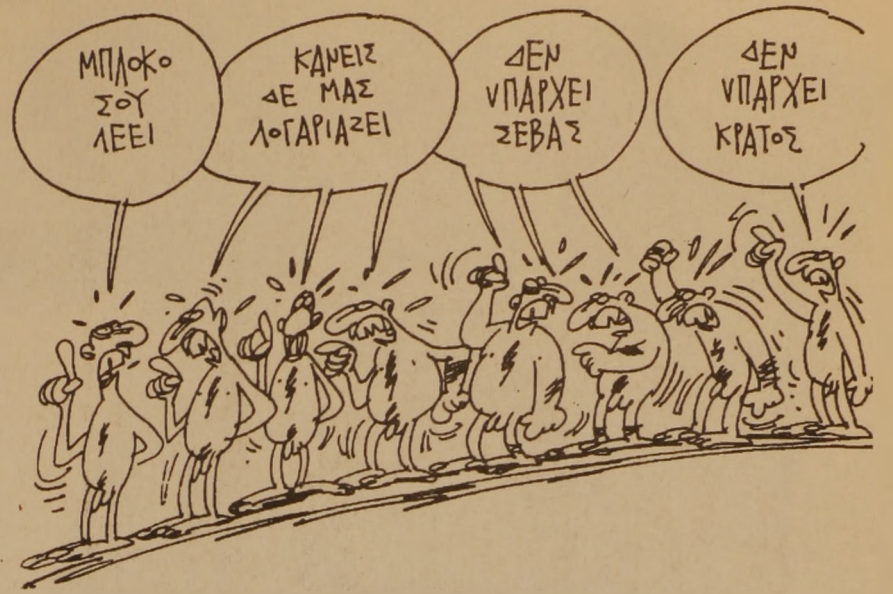

ΜΟΥΝΙΑ ΜΕ ΟΥΡΑ

KAKI TRIS

- Να μεταξτώ στους κουρδούς
- Να πιάω στον Armenia
- Να ηρωτάω από το κόμμα - ποιο κόμμα;
- Δεν θέλω να δω κανέναν

- Να αγοράζω:
- Το VEO ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΑ
  - Το VEO ΚΑΖΑΜΙΑ
- Να πάρω
- ΕΓΓΥΟ ΖΩΡΕΦΛΕΒΕΣ ΖΟ ΜΑΚΕ να μου έρθει τραπεζάκι
  - Τον φορέτη του Αττι για το δωδεόριο
  - Τι φούρα (φρανκα με ψυχή μου)
  - Να αγοράσω τραπεζάκι
  - Μαδρίτη ή ταβίρα τραπεζάκι

Να μην ξεχάσω...

- ΧΤΕΝΑΚΙ
ΑΠΟΣΗΗΤΙΚΟ ΚΑΜΧΑΜΗΛ
ΛΟΥΛΟΥΔΙ ΓΙΑ ΠΕΤΟ
ΓΡΕΜΙ → ΓΡΑΒΑΤΑ
Να πάρω:
- ΕΤΝΟ ΚΟΒΑ ΖΩΝ ΡΗΓΑΔΩΝ
  - Να πάρω δωράκια γρ:
  - ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ
  - ΣΗΜΙΤΗ

- ΣΟΛΛΥΡΙΟ
ΝΙΟΡΑ
ΜΑΝΙΚΕΤΟΦΟΥΜΠΑ
ΝΑ ΔΩ ΤΟ VIDEO ΜΟΥ
ΝΑ ΑΚΟΥΣΟ ΤΗΝ ΕΛΣΕΤΑ ΜΟΥ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ
ΕΤΟΝ ΘΕΙΟ

- Να αγοράζω δύο αφοκί Μουβίλα για υπέρχρη θέρμη
- Να αγοράζω για τα Μουβίλα στον θέρμαϊκό
- Να πάρω μανιτάρια για δωδεόριο
- Να ηρωτάω από τον Ράτκοφ
- Να αγοράζω από τον Body-Lines
- Να αγοράζω δωδεόριο ANTI

- ΕΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΘΑΙΚΟΝ
"ΑΡΩΜΑ ΟΡΠΙΟΝ
DEO VASELIN
INTENSIVE CARE
ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΕΤΟΝ Α.
ΜΗ ΞΕΧΑΣΕ
ΤΗ ΜΙΝΟΥ

ΜΑΣΚΕΣ...

ΣΗΜΙΤΗΣ ΕΙΝΑΙ...
ΕΝΑΣ ΚΟΣΤΑΚΗΣ
ΜΕ ΜΑΣΚΑ.

ΚΟΣΤΑΚΗΣ ΕΙΝΑΙ...
ΜΙΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ
ΜΕ ΜΑΣΚΑ.

ΠΑΠΑΡΗΓΑ ΕΙΝΑΙ...
ΕΝΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΕ ΜΑΣΚΑ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΕΙΝΑΙ...
ΕΝΑΣ ΤΣΟΒΟΛΑΣ
ΜΕ ΜΑΣΚΑ.

ΤΣΟΒΟΛΑΣ ΕΙΝΑΙ...
ΕΝΑΣ ΣΑΜΑΡΑΣ
ΜΕ ΜΑΣΚΑ.

ΣΑΜΑΡΑΣ ΕΙΝΑΙ...
ΕΝΑΣ ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΕ ΜΑΣΚΑ.

ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ ΕΙΝΑΙ...
ΕΝΑ ΤΙΠΟΤΑ
ΜΕ ΜΑΣΚΑ.

ΤΙΠΟΤΑ ΕΙΝΑΙ...
ΜΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΜΕ ΜΑΣΚΑ.

ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΙΝΑΙ...
ΜΙΑ ΜΑΣΚΑ
ΜΕ ΜΑΣΚΑ.

ΑΝΤΩΝΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Επειδή ο **Μποστ** είναι πάντα εδώ

Τυχερός άνθρωπος ο κ. Σημίτης· δηλαδή όχι απλά τυχερός, σκέτος «Γκαστόνε». Πρώτον, γιατί λέγεται «Κώστας». Γούρικο όνομα, προεδρικών προδιαγραφών ό,τι κι αν πεις, μπράβο στον νονό του. Δεύτερον, γιατί υπήρξαντος –όπως υπήρξε τελοσπάντων– του Ανδρέα, απέκτησε λόγο ύπαρξης και ο ίδιος ως αντι-Ανδρέας. Τρίτον, διότι το κρυφό του πρότυπο, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, ενέπνευσε στον Μέντη Μποσταντζόγλου την περίφημη αλληλογραφία, η οποία και εξεδόθη το μοιραίο έτος 1964 και η οποία, όπως ελπίζουμε ότι και σεις θα συμφωνήσετε, παραμένει σπαρταριστά επίκαιρη ως σήμερα. Εξάλλου, οι συμπώσεις που δένουν τους δύο «Κόστες» δεν είναι αμελητέες και πέραν της πλάκας συγκροτούν ένα ομοούσιο, πολιτικό «Βουλευέσθαι». Και οι δύο «Κόσται» λοιπόν, ως πρωθυπουργοί, επέλεξαν έναν ασυμβίβαστο, έως τα όρια της μονομανίας, ευρωπαϊσμό και επέμειναν στον μονόδρομο της Ένταξης ο ένας και της ΟΝΕ ο άλλος. Και οι δύο κατηύδυναν τις τύχες του λαού από πολυτελή διαμερίσματα του Κολωνακίου –στην Καρνεάδου έμενε ο μεγάλος, στην Αναγνωστοπούλου παραμένει ο μικρός– και συγχρόνως διερρήγγυαν και διαρρηγγύουν τα ιμάτιά τους –συντηρητικά πλην καλοραμμένα– υπέρ των πενεστέρων τάξεων. Και οι δύο υπήρξαν, ομολογουμένως, αντιλαϊκιστές με περιορισμένες ανακολουδίες επ’ αυτού –θυμηθείτε την ατάκα του Σημίτη «αφήστε τον να λέει ο χοντρός»– ενώ επίσης «την βρίσκουν» με το να προκαλούν τη λαϊκή δυσaréσκεια –έως και δυσφορία– με τα αντιλαϊκά μέτρα που κατά καιρούς λαμβάνουν. Και ο Κωνσταντίνος Καραμανλής τότε και ο Κώστας Σημίτης τώρα μοιάζουν να διακρίνουν κάτι μακριά στο βάθος του ορίζοντα που όμως όλοι οι άλλοι όσο κι αν στυλώνουν τα μάτια, αδυνατούν να δουν. Αυτή η πολιτική πρεσβυωπία σε μια χώρα μυώπων τους δίνει, νομίζω, αυτό το κάτι που θα ηδονίζει τους ιστορικούς του μέλλοντος. Και οι δύο πάλι υπήρξαν τα καλά παιδιά της Pax Americana και προς τούτο ανέκαθεν υιοθετούσαν και υιοθετούν πολιτική κατευνασμού της Τουρκίας (πρβλ. Γεγονότα του 1955 στην Κων/πολη, αλληπάλληλες κρίσεις του Κυπριακού, Ίμια, S-300). Οι δύο Κόσται φαντάζονται την Ψωροκόσταινα σαν ένα ελβετικό καντόνι όπου περιτριγυρίζεται από καλοδρεμμένες αγελάδες κι όχι από γκρίζους λύκους, συνεχώς έτοιμους να αμφισβητήσουν και το status quo και την διεθνή τάξη. Κατά τ’ άλλα, αμφότεροι και οι δύο απηργάσθησαν τα όσα απηργάσθησαν εν ονόματι των ενοιών «το καλό του τόπου», «το καλό το παλικάρι ξέρει κι άλλο μονοπάτι», τα «Μακροπρόδεσμα εθνικά συμφέροντα», «Ανήκομεν εις την Δύσιν», η «Προοπτική της Ιστορίας», «Το Μέλλον θα μας δικαιώσει», «Yes sir», «O.K. sir», κ.λπ. Δικαίως, λοιπόν, ενέπνευσαν τον αείμνηστο Μποστ με κείμενα σαν τα παρακάτω που μετά τριάκοντα –και βάλε– έτη διατηρούν την οξύτητά τους αλλά και αναδύουν την ταγκίλα μιας ολόκληρης εποχής. Ίσως, μάλιστα, γι’ αυτό να δένουν τόσο καλά με την μελαγχολία των τωρινών καιρών...

Μάνος Στεφανίδης

Αγαπιζέ Κόστα

Μόλις επέστρεψα από το ορέον μας νησί την εβημερούσαν μιτιλίιν, όπου είχα μεταβή με ένα φίλον κυνηγόν διά μίαν μέκρην ανάπαφσιν και παράλληλον επιτοπιον εξέτασιν πολιτικής φήσεος. Η θάλασσα ήτο γαληνιέα και ο κερός έπνεεν ελαφρός. Εξήσαμε ένα πραγματικόν όνειρον. Εις το βάθος του ορίζοντος διεγράφετο η Σπετσοπούλα του κ. Νιάρχου, και όλοι οι πρίγκιπες και οι φασιανοί διεγράφησαν καθαρά επί της ακτής. Μακρότερον εφένετο η νήσος Σκορπιός ανήκον εις τον κ. Ωνάσην που κατέχει και την Κάλας δεξιότερον οι Πεταλιοί που είναι ιδιοκτησία των βασιλέων Μας και διάφοροι άλλοι νήσοι που τας κατέχουν πολιτικοκρατούμενοι. Το απόγευμα εφάνη η Κίπρος προς της Αγγλίας και προς το εσπέρας διεκρίνετο αχνά το οικόπεδον του Άντον Κουήν εις την Ρόδον, μία έκτασις γης του Γκρέγκορη Πεκ και το φοταγογημένο καζίνο του φον ριχτόφεν, ο οποίος έχει εν παρόμοιον και εις την Κέρκυραν. Παρραπλέοντες την Μίκονον, είδομεν και τι κτήμα που ανήκει εις τον Μενουχίν και ανοικτά της Δήλου την ιδιοκτησίαν της Σοράγια. Αφού με μεγάλην προσοχή διήλθομεν από πολλάς άλλας ξένας νήσους, έχοντες τα μάτια μας δεκατέσσερα μην πέσομεν εις νήσον ανήκον εις τον Μαξιμιλιανών Σελ κε δημιουργηθεί επεσόδιον, με παράλληλον έντασιν προσοχής μην εβρεθώμεν προ Τουρκικών ακτεριών και βηθισθόμεν, εφθάσαμεν τέλος εις την ελληνικήν μας μεγαλόνησον Μητιλήνην κατόπιν πολλών επιτυχών ελαγμών.

Αναγνωρίζω την κατάπτοσιν στην οποίαν εβρίσκεσαι και παρομοιάζεσαι εις τι εμπνευσμένον σου ποίημα ως αετός χοιφτερά. Δεν κομίζω γλάφκα εις τας Αθήνας, εάν σου πω ότι το κακόν ήρχισεν με τους Όρνιθες. Ζώμεν εις μίαν εποχήν ορνίθων, φασιανών και φλώρων. Αλλά η κερίως πηγή του κακού, ήτο η εμφάνισις περισσότερών εις την πλατείαν κλαφθιανός, κατά το προσκλητήριον της δημοκρατείας. Και διστιχώς, από την αποφορά

Ἡ ἀλληλογραφία μου μέ ζόν κόβλα, ἄρχιδεν
ὄταν ὁ κόβλας παρεθέριζεν εἰς ζήν Ἑλβεζείαν,
ὅπου ὑψόμετρον κέ ἔξοδα διαμονῆς δέν εἶχον
μεγάλην διαφοράν. Ἀρχότερον ἐπνεχίδαμα
ἔδω, ἕως ὅτου ἀπεφάσιν ὀριβζιζός γὰ ἀπα-
ραθερήθη εἰς Γαλιζιόν ἔδαφος μελαβάς εἰς
ζό φονζέν ἐν πλῶ, ἀρεοπορικῶς, ὡσότε κέ
διακώδισμα. Αἱ ἐπιβζολαῖ εἶδον ζό φῶς ζῶς
δημοβιόζιζος ἀπό ζῶς βζήλας ζῆς « Ἀβζῆς »
κέ ἡ βζήθεβις ζῆς ἀλληλογραφείας Μαζ ἡζο
διωλῆ: Ὀλίγα βεζίδες δόξης, πζολαί βεζίδες
ἀβυχιουῦ μεγαζίου.

Εἰς ζόν παρόν τόμον, πζεριλάνβάνονζε
μόνον βεζίδες ἔχονζες ἀποκλιβζιζῶς ἰβ-
χπρόν, μεγαζείον, ἀπός μίαν καληζέραν
κατανόηβιν ζῆς βζιαγραφίβος ζου κό-
βλα.

Μωόβζ.

ην πτηνοεπίδειξιν, ἀντί να λάβομεν
τρα μας διά τον κίνδυνον, εθέσαμεν
εφαλή εις την άμμον ως στρουθοκά-
, αφού εσκίσαμε ως αηδόνεια του
ά. Και τώρα εσύ τα φορτόνης εις τον
ρα και θέλης να αναχορήσης, βλέ-
τι το παν εχάθη. Αλλά αφτά δεν τα-
μούνται με ποιήματα. Δεν σου απο-
ο ότι οι αναρχοκουμουνισταί εστα-
αν την συγκοινωνίαν και οι διστι-
ανθρωποι διά τους οποίους οι αναρ-
μουνισταί κόπτονται, δεν κατόρθω-
α βρουν λεοφορείον εις τας πτοχι-
ον κατοικίας και να δόσουν ένα πο-
άλα εις το άροστόν των πεδί ή να
σουν την υγείαν της φυματικής συ-
των που εφλέγετο με 43 πυρετόν.
εξ αφτών ειχον γονείς ετοιμοθανά-
αι έπρεπε εις τας 8 και 25 το αργό-
να εβρίσκονται παρά την νεκρικήν
και εδυσφόρουν διά την μη έλεφ-
εφορειών από την Σταδίου. Οι
οκουμουνισταί ήσαν τόσοσ προ-
οί που δύο κίτρινα τρόλει τα έβα-
όκινα και ειπαν εις μίαν γριά «δεν
ο φασεισμός» και άλας κακοηθίας.

Σε φιλό

Σογαδινζέ Μωόβζ.

Τελεφετώσ δεν εσθάνομαι καλά. Μερι-
κάσ φοράς έχω ταχυπαλμύας κι' άλλοτε
μίαν δύσπνοιαν απροσδιόριστον, πού
οφίλετε αφτό δεν γνορίζω. Ἴσος διότη ει-
σερχόμεθα εις «δίσεκτον» όπος λέγουν
οι αστρολόγοι των εφημερίδων, όταν δί-
δουν δικήν των ερμηνείαν εις το φαινό-
μενον «έκλειψις», παρακολουθούντες το
στερέωμα μόνον μέχρι Τατόι κι' αγνοού-
ντες το μήκος της ουράς του Εμφανισθέ-
ντος Δημοκρατικού κομήτου, ο οποίος με
μίαν του κίνησιν, ημπορεί να φέρη την
συντέλειαν εις τον αστερισμόν του Ζυ-
γού, που επιχειρεί να καθήση páλιν φορ-
τικώς εις τον σβέρκον των μη αστρολό-
γων. Ενίοτε, τας εσπερινάς ώρας, έχω κι'
ολίγον τι εφιάλτας, όπου εις ρεφστήν κα-
τάστασιν βλέπω Προέδρους της Βουλής
να κτυπούν χαρμοσύνους κώδωνας εις εν
αμφιθέατρον πλήρες βουλευφτών που με
επεφημούν κι' εφνιδίως, ως να συμβένη
ένας αντικατοπτρισμός εις την έρημον,
εξαφανίζεται η Βουλή και οι θόρυβοι φέ-
νονται προερχόμενοι από καθημένους
λεμονοπαραγωγούς, αγρότας και οικο-

δόμους αναμίξ με Κυπρίους, ενώ τον κώ-
δωνα κτυπά πενθίμως ένας Πρόεδρος Δι-
καστηρίου εις εν εβρύχωρον Κακουργιο-
δικείων. Άλλας páλιν φοράς, βλέπω πε-
ριέργους αριθμούς κονδηλίων επταψηφί-
ους ή επταπυργίους, εις μίαν πρωτοφανή
ψυχιατρικήν στροβίλισιν πέριξ του αριθ-
μού 12. Και όσον ο αριθμός 12 Δεκεμβρί-
ου πλησιάζει, τόσοσ η αγωνία μου κορυ-
φόνεται. Μόνον ένας Φελήνι εις ένα νέ-
ον 8 1/2 με τον τίτλον «39 1/2» ίσως μπο-
ρεί να το αποδόση με προταγωνιστήν
έναν Μαστρογιάννη. Η σκηνή, όπου
αφτός λυτρώνεται εις την αρχήν από το
άνχος του αφτοκινήτου και εξέρχεται νι-
κητής εκ της οροφής, κατόπιν μιας προ-
σορινής ασφηξίας που πανθάνει εις το
εσωτερικόν μιας «Κραίσιλερ», ενώ με
απάθειαν παρακολουθούν το δράμα του
διάφοροι ξένοι Αμερικανοί, Υψηλά πρό-
σοπα της κοινονίας και θήλεις δημοσιο-
γράφοι, χωρίς να του δίδουν χείρα βοη-
θείας, ημπορεί να δόση την αμυδράν ιδέ-
αν του δράματος ενός συνχρόνου πνιγο-
μένου ανθρόπου.

Τι είνε ο θάνατος; Ένα τίποτα. Μία εκ-
φώνησις στεφάνων και μία τελετή ενσω-
ματώσεώς μας με την γην, διά να γίνομεν
χώμα ολίγων βραχοδών οικοπέδων. Όλα
εις αφτήν την ζοήν είνε μάτεα. Κάτι μου
λέγει ότι προεσθάνομαι το τέλος μου.
Ἴσος το προσεχές μου γράμα που θα λά-
βης, να είνε το τελεφετόν. Και η «αλληλο-
γραφία με τον Κόστα» να είναι πλέον μία
οχρά ανάμνησις.

κόβλας

Υ.Γ. Σου εσοκλείο ένα ορέον ποίημα που
συνέθεσα εις σιγμάς μελανχολίας. Εάν
νομίζης ότι είνε καλόν, μετάφρασε το και
στείλε το εις την Σουηδείαν.

Θάψετε το κορμάκη μου όταν θα αποθάνω
με τα πτερά των φασιανών να ανεβή επάνω
κι' εγώ που έζων στα ψιλά ως αετός στο όρος
τον ήλιον δεν θα ξαναδώ που ήλθεν ένας φλόρος.

Οι δύο πρότοι στίχοι, έχουν μεγάλην φα-
ντασειαν και ομιλούν διά την επιθημίαν
του αποθανόντος νεκρού, διά της χρήσεως
των φασιανών ως μεταφορικών μέσων. Οι
δύο τελεφετέοι, που ενθυμίζουν κρυστάλην,
αλά είνε τελείως προτότητοι, είναι το πα-
ράπονον του ζων συνεχώς εις υψόμετρον
φησιολάτρου, και η προαίσθησις ελείψεως
ηλίου λόγω εμφανίσεως εξοτερικών αι-
τίων. Εάν η λέξις φασιανός δεν υπάρχει
εις την Σουηδείαν, βάλε εις την θέσιν του
άλλο ζών.

Μωόβζ.

ΘΡΗΝΩΔΙΑ ΤΟΥ ΛΟΡΔΟΥ ΠΙΕΡΟΤΤΟΥ

μετάφραση: Γιώργος Κοροπούλης

Στὸν Ἡλία Κανέλλη, γιὰ τὴν ἀποκριά.
Γ.Κ.

Πιερόττε, τί λαμπρὸ
φεγγαράκι! Ἐσεῖς κι ἐγὼ
βρίσκουμε στολὲς μὲ νοῖκι
καὶ ψηλὰ πᾶμε, σὲ δίκη.
Βγαίνουμε ἔνοχοι: Ὁ Χριστὸς
μ' ἄδεια χέρια – ὁ νοῦς νεκρὸς.
Χεῖλη στὸ μηδέν – γελάμε!
Γιὰ τὸ φεγγαράκι πᾶμε!

Μέσα μας κατεβεῖτε ἐνστικτωδῶς, ἀκούσια:
Κάψτε χαρτιά, φύλα καὶ λήμματα ἀνούσια.

Πρῶτα ἄς περιστραφεῖ καθένας – σὰν φακίρης!
(Ν' ἀνακινεῖς τὴν ὑπαρξὴ πρὶν τὴν σερβίρεις...)

Ἐχω καρδιά διάφανη κι ἀγνή σὰν λάμπα:
ναί – κι ἐντυπώνομαι ἀβρά, σαφὴς σὰν στάμπα.

Ἡ Ἀφροδίτη, μέγας Κοχινὸρ τοῦ ἀπείρου,
ἤδη νά! πέρα ἀπ' τὸ ποτάμι καταρρέει:
εἶναι καιρὸς, καλοῖ μου ἀστοί, νοικοκυραῖοι
νὰ ζαλιστεῖτε μὲ τὴν τρίλια ἐνὸς ὄνειρου.
Πνοὲς παντοῦ, σεντόνια κορυβαντιοῦν!
Λύστε γραβάτες, ὑπερβεῖτε τὰ ἐσκαμμένα!
Λευκὰ φορῶ, σὰν κύκνος... Λήδα μου, ἄς χαθοῦν
τὰ πάντα, ἔπειτα ἀπὸ σένα κι ἀπὸ μένα!
Μὰ πρὶν στραφεῖς μὲ τὰ καλειδοσκοπικὰ
μάτια σου, τρέμοντας, καγχάζοντας φριχτά,
χόπ! ἄς ὑψώσουμε ὡς τὸ χεῖλος τοῦ κενοῦ
τὰ μενουέττα ἐνὸς τρελοῦ καρναβαλιοῦ!
Γιὰ δές! ἢ πλάση ἢ θεϊκὴ
ἀνάποδα ἔχει χτιστεῖ...

— Ὁλ' αὐτά, Λόρδε Πιερόττε, σᾶς τιμοῦν!
Ὅμως τί ἄλλο ἔχουν τὰ μάτια μας νὰ δοῦν;

— Ἄ, νά ῥθει κάποια ἐνῶ βραδιάζει, νὰ ποθήσει
νὰ πιεῖ ἀπὸ τὰ χεῖλη μου ἢ νὰ ξεψυχήσει.

Τὸ κερασφόρο μου κεφάλι θὰ κοσμοῦσε
τὸ χῶλ της τέλεια, μόλις μὲ κατακτοῦσε...

Ὡς τότε θὰ ὑπογράψω (μετὰ πάσης
ἐπιφυλάξεως!) παλιὲς συμβάσεις.

Τί ἔναι θεός; τί μὴ θεός; Καὶ ποιά τιμὴ
ἀνάμεσό τους διακρίνεις στὸ κοντέρ;

Μὲ ὄντα φευγαλέα παῖξε – σὰν ζογκλέρ!
Ἐλκει τὸ Πᾶν τοῦ Πιερόττου τὴν κλωστή.
Ἄς διαρρεύσει, ἄς διαρκεῖ.
Ἄς διαρκέσει, κι ἔσαι ἄς ὑπεκρεῖ.
Τὸν ἑαυτὸ του ἀντικρούει καθετί,

Σύμπαν καλεῖται Ὅλο Αὐτὸ Ποῦ Δὲν Ἄρκει!
Κι ἐγὼ, ἐγὼ ποῦ τώρα θὰ μὲ πεῖς ἀνόητο,
ἔχω διαλέξει ἓνα στόχο ἀδιανόητο,
ποῦ ξεμακραίνει: τὴν ἀνέφικτη ζωή.

— Ὁλ' αὐτά, Λόρδε Πιερόττε, σᾶς τιμοῦν!
Ὅμως τί ἄλλο ἔχουν τὰ μάτια μας νὰ δοῦν;

— Τί καύσωνας! Ἐμοιαζε ἡ γῆ νὰ ξεροψήνεται!
Καὶ νά ποῦ τώρα ψιχαλίζει, ψιχαλίζει!
Στὸ πάρκο, ἡ Ἀφροδίτη ἀρχαία ξαναγίνεται:
σταλάζει ἢ μύξα της, τὸ μάρμαρο ποτίζει!

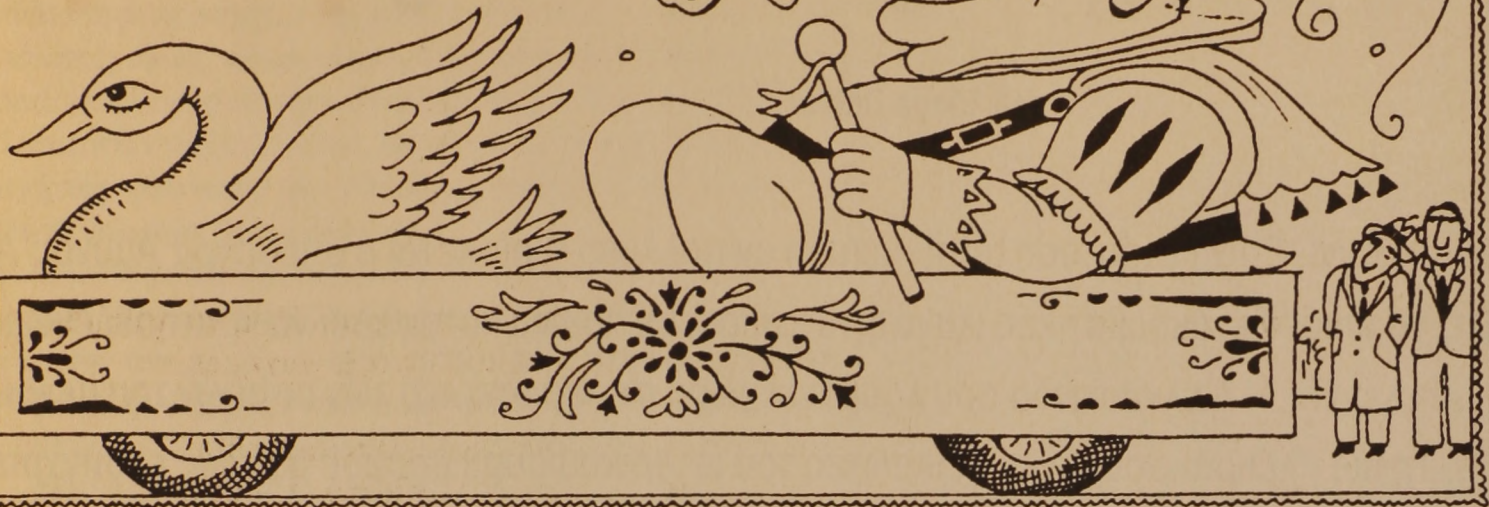
— Ὁλ' αὐτά μοιάζουν μὲ ἀστεῖα χθεσινά!
Ὁ Πιερόττος μας τὸ ρόλο του ξεχνᾷ;

— Καρδιά θλιμμένη, φαναράκι ἀποκριᾶς...
Τὸ πρῶτο τραῖνο ἄς μὲ πάρει μακριά,

τὴ νύχτα, τὴ ζωὴ νὰ βλέπω ἀπ' τὸ βαγόνι
σὰν νά μουν πέτρα – νὰ περνᾷ, νὰ μὲ πληγώνει. (Δίς.)

ΠΑΤΡΙΝΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

ταν κανείς έχει λίγα χρήματα και πολλές στενοχωρίας, το πρώτον πράγμα που επιθυμεί είναι να διασκεδάσει. Έτσι και εγώ, μόλις εισήλθε το Τριώδιον και ευρέθη ολλιάς στενοχωρίας, ησθάνθη μίαν ν διά ξεφάντωμα. Συνέπεσε δε τας εσάς εκείνας, να συναντήσω τον φίλον Ανδρέαν που ήτο νυμφευμένος επί και του εξεμυστηρεύθη τας επιθυμίες μου. Ο Ανδρέας στενοχωρίας δεν εί- αλλά είχε ένα ωραιότατον αυτοκίνη-

ανδρέα, του είπα, πολλοί φίλοι μου νυν προσκλήσεις διά την Πάτρα με το κίνητό τους. Αλλά διστάζω...

«Για πας. Θα διασκεδάσης πολύ ωραία. Διστάζεις».

«Αποβούμαι όπως οδηγούν. Τρέχουν πολλόνον σ' εσένα Ανδρέα έχω εμπιστοσύ- αλλά εσύ θα μείνης εδώ».

«Όχι, δεν θα μείνω. Η Πλάκα είναι τή κι οι γιορτές της δεν παρουσιάζ- πολύ ενδιαφέρον. Θα πάω κι εγώ Πάτρα. Δεν έρχεσαι μαζί μας κι εσύ γυναίκα σου»;

«Ευχαριστώ, Ανδρέα. Δεν θέλω να σας βάρω. Άλλωστε εσύ θα έχης την πα- του. Άσε, καλύτερα να μείνω στην α. Οι γιορτές δεν είναι για μας».

«... να κάνης εδώ»;

«Α δω το γαϊτανάκι. Θα περάση η ώρα».

«... ο γαϊτανάκι, απαγορεύθηκε. Θα πλή-

«... α δω το αλογάκι».

«... κι το αλογάκι απαγορεύθηκε».

«... Θα πάρω ένα φθηνό πλαστικό κλομπ».

«... Απαγορεύθηκε κι αυτό».

«... Ε, κάτι θα κάνω. Θα πάρω δυο δραχ- μές χαρτοπόλεμο και θα μετρώ τα μπλε και τα κόκκινα κομφετί και θα περάση η ώρα μου. Το κομφετί δεν απαγορεύεται. Με δυο δραχμές θα διασκεδάσω... Μην με πιέζης. Δεν έρχομαι στην Πάτρα. Ίσως δεν βρούμε και δωμάτιο».

«... Μη σε νοιάζη για δωμάτιο. Θα μείνου- με στο σπίτι μιας θείας μου. Έχει ένα αρ- χοντικό παλιό με 10 δωμάτια άδεια...»

«... Όχι, Ανδρέα, μην επιμένης...»

«... Καλά, άσε. Θα βάλω την γυναίκα μου να τηλεφωνήση στη γυναίκα σου. Εσύ σ' αυτά πάντα είσαι αναποφάσιτος. Δεν έχουμε παρέα, γιατί ο Κώστας με την αρ- ραβωνιαστικιά του έφυγε με τα πεθερικά του και την κουνιάδα του για τη Θήβα από χτες, να δουν το Βλάχικο Γάμο. Και μεις τον είδαμε τρεις φορές και τον βαρεθήκα- με...»

«... Ναι, βέβαια, ο Βλάχικος Γάμος, δεν συγκρίνεται με το Καρναβάλι της Πάτρας. Στην Πάτρα υπάρχει μεγαλύτερα ποικι- λία...»

«... Ε, είδες; Καλύτερα θα περάσουμε. Άσε το ζήτημα σε μένα. Θα καταφέρουμε τη γυναίκα σου...»

«... Αυτά είπα με τον φίλο μου Ανδρέα και χωρίσαμε».

***

Όταν γύρισα το μεσημέρι στο σπίτι, η γυ- ναίκα μου έλαμπε από χαρά».

«... Αν το βρης, ποια με τηλεφώνησε προ ολίγου»;

«... Πού να ξέρω...»

«... Η γυναίκα του Ανδρέα».

«... Μπα; Πώς μας θυ- μήθηκε; Και τι ήθελε»;

«... Μας έκανε πρό- σκληση να πάμε στην Πάτρα με τ' αυτοκίνη- τό τους».

«... Δουλειά δεν έχει ο Αντρέας στα Καρνα- βάλια ο νους του. Και τι απάντησες»;

«... Είπα να σε ρωτή- σω και φαντάζομαι να μην έχης αντίρρηση».

«... Δεν έκανες καλά. Όχι, στον καθένα που μας καλεί να υποσχώ- μεθα».

«... Γιατί; Έδωσες τον λόγο σου πουθενά»;

«... Όχι. Αλλά τα παιδιά, πού θα τα αφή- σουμε»;

«... Τα παιδιά θα δουν το γαϊτανάκι, θα περάση η ώρα τους. Θα μείνουν στης για- γιάς».

«... Ναι, αλλά το γαϊτανάκι απαγορεύεται».

«... Ωραία, ας δουν τ' αλογάκι».

«... Και τ' αλογάκι απαγορεύτηκε».

«... Ας πάρουν ένα πλαστικό κλομπ, να παίξουν. Μ' ένα δεκάρικο θα διασκεδά- σουν. Ή μήπως απαγορέψανε και τα κλο- μπ»;

«... Δυστυχώς».

«... Τότε δώσ' τους κανένα εικοσάρικο να πάρουν σερπαντίνες και κομφετί».

«... Δεν έχω λεφτά για πέταμα. Να διαβά- σουν τα μαθήματά τους. Και οι δυο χωλαί- νουν στα μαθηματικά. Ποιο παιδί βγαίνει τις Απόκριες έξω να παίξη; Να μείνουν μέ- σα να διαβάσουν «τους κρουνοίς» και ολί- γο τόκο. Κι εγώ όταν ήμουν μαθητής, ημπορεί εις τα άλλα να χώλαινα, αλλά στα μαθηματικά έπαιρνα πάντα άριστα. Και το Πάσχα edιάβαζα και όχι μόνον τις Από- κριες».

«... Καλά. Τι να πω τώρα στον Αντρέα»;

«... Ξέρω γω; Θα είναι άραγε καλά; Ή θα πλήξουμε»;

«... Δεν είσαι καλά. Ο καλύτερος κόσμος εκεί πάει. Στο χορό του Δημοτικού Θεά- τρου θα είναι, μου είπαν, και ο κ. Κανελλό- πουλος με τον κ. Παπανδρέου. Θα σ' εν- διαφέρη...»

«... Τέλος πάντων. Αφού μας παρακαλούν τόσο φορτικώς, ας πάμε. Πάρε και τα ντόμι- νά μας. Αφού στην Πάτρα θα υπάρχουν οι καλύτεροι μασκαράδες, ας πάμε εκεί...»

Ο Άκης **δέλει!**

Ο Τσοχατζόπουλος **μπορεί!**

του Τάσου Παππά

Ισορροπία σε τεντωμένο σκοινί. Στην κατάσταση αυτή –άχαρη εν πολλοίς– βρίσκεται ο υπουργός Άμυνας Άκης Τσοχατζόπουλος. Οφείλει να επιδείξει ακροβατικές ικανότητες προκειμένου να καταφέρει να κρατήσει ενωμένο το μπλοκ των δυνάμεων που ελέγχει. Η διεγκυστίδα που λαμβάνει χώρα στο εσωτερικό των οπαδών του μέχρι τώρα **δεν** έχει αναδείξει νικητή. Τη μία πλευρά «τραβάνε» οι θισώτες του ιστορικού συμβιβασμού με τους εκσυγχρονιστές (Τσιόκας, Λωτίδης, Χαραλάμπους) και την άλλη οι «πολεμοχαρείς», εκείνοι που ερωτοτροπούν με την ιδέα της σύγκρουσης (Τζιόλας, Αγραφιώτης, νεολαία και αρκετοί της εσωκομματικής αντιπολίτευσης που παρωθούν τον Άκη ώστε να αποκτήσουν ρόλους). Ο ίδιος προσπαθεί να μην προκαλέσει με πράξεις ή παραλείψεις τη διασάλευση της –έτσι κι αλλιώς– ασταθούς ισορροπίας.

Τα όπλα του γι' αυτό το δύσκολο εγχείρημα είναι η μεγαλόστομη, ευρύχωρη, αριστερή ρητορική, η απουσία συγκεκριμένων προτάσεων για τα φλέγοντα θέματα της επικαιρότητας και, βεβαίως, η εσκεμμένη ασάφεια γύρω από τις πραγματικές προθέσεις του στο βάθος του χρόνου. Κοντολογίς, λέει πολλά, πετυχαίνοντας στην ουσία να μην λέει τίποτε που να τον εκθέτει.

Στο διάστημα που μεσολάβησε ανάμεσα στο βράδυ που είδε τις φιλοδοξίες του να ψαλιδίζονται για δεύτερη φορά, μέσα σε μερικούς μήνες (η ήττα στο 4ο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ), και στο σήμερα, ο Άκης Τσοχατζόπουλος υπηρέτησε με συνέπεια την υπόθεση της διακριτής αλλά όχι οχληρής για την ηγετική ομάδα παρουσίας του στο πολιτικό και κομματικό σκηνικό.

Το πιο «προχωρημένο» από άποψη πολιτικής και ιδεολογικής σηματοδότησης κείμενο το κατέθεσε ο Άκης Τσοχατζόπουλος στην τελευταία σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής. Οι φίλοι του ισχυρίζονται ότι υπάρχουν σ' αυτό όλες οι προτεραιότητες της στρατηγικής του και του έδωσαν μάλιστα τον κωδικό «πλατφόρμα

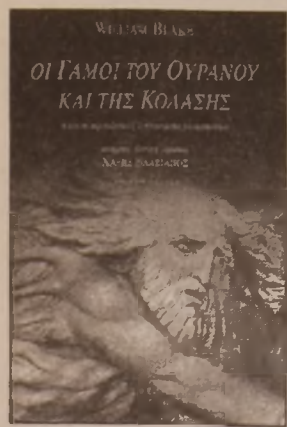
Άκη, πολιτική πρόταση για το συνέδριο». Είναι, όμως, έτσι τα πράγματα; Συγκροτείται, δηλαδή, μια ολοκληρωμένη συλλογιστική που απαντά στα τρέχοντα και στα μακροπρόθεσμα ζητήματα που απασχολούν το κόμμα και την κοινωνία. Ή μήπως έχουμε κάπου με προσπάθεια που απλώς επιχειρεί να συντηρήσει ένα ζωτικό, για τις ανάγκες της εσωκομματικής γεωγραφίας, μύθο και γι' αυτό, όπως θα δούμε παρακάτω, βρίθει γενικολογιών, κοινοτοπιών, μαξιμαλιστικών στοχεύσεων και ενόχων παρασιωπημάτων; Η περιβόητη «πλατφόρμα» Άκη αποτελείται από δέκα σημεία, εξ ου και η καταφυγή της δημοσιογραφίας στη βιβλική παρομοίωση ευκολία «ο δεκάλογος του Άκη»!

1 «Να αναδειχτεί ο αυτόνομος ρόλος της χώρας στην ευρύτερη γεωπολιτική περιοχή».

Μα, αν δεν μας απατά η μνήμη μας ο Άκης δεν ήταν αυτός που συμφώνησε στεντορείως και προσυπέγραψε αβλεπύ όλες τις επιλογές της κυβέρνησης Σημίτη σχετικά με την εξωτερική πολιτική οι οποίες ειρήσθω εν παρόδω «σταδιοδρομήσαν» σε αγαστή συμφιλίωση με τις πολιτικές των ΗΠΑ; Αυτός δεν υπερασπίστηκε νέα δομή του ΝΑΤΟ; Αυτός δεν αποκάλεσε τον Μιλόσεβιτς «οχλοσάπη», πλειοδοτώντας έναντι των Αμερικανών και των Ευρωπαίων; Αυτός δεν συντάχθηκε απολύτως, παρά τις προσδοκίες των Κυπρίων, με τον Κώστα Σημίτη στο θέμα των S-300;

2 «Να διαμορφωθεί μια νέα εισοδηματική πολιτική προκειμένου να αποκατασταθεί μετά το 2000 η κοινωνική συνοχή και κοινωνική δικαιοσύνη».

Δηλαδή, πώς; Τι πρέπει να γίνει; Με ποιους μηχανισμούς θα επιτευχθεί η περιλάλητη αναδιανομή του κοινωνικού εισοδήματος χωρίς να απειληθεί η οικονομική σταθερότητα; Μήπως προτείνεται επιστροφή στο παπανδρεϊκό μοντέλο με τον θηριώδη πληθωρισμό, το εξωφρενικό δημόσιο και εξωτερικό χρέος ή μήπως υπάρχει ποια άλλη συνταγή που ο υπουργός Άμυνας κρατά ευλαβικά

William Blake

ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΛΑΣΗΣ
Τρίτη Έκδοση

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Ν Ε Φ Ε Λ Η

εαυτό του, ευελπιστώντας ότι θα την εφαρμόσει όταν και εάν λεί να διαχειριστεί τις τύχες της χώρας; Σοφόν το ασαφές μαβολικόν μιας και δεν δημιουργεί δεσμεύσεις και ευθύνες.

«Να μετατοπιστούν φόροι από τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα προς τις εύπορες ομάδες του πληθυσμού».

Το ίδιο ερωτηματικό επίρρημα ανεβαίνει στο στόμα του καλόπι-αναγνώστη που δεν μπορεί να ξεχάσει τη φράση του κ. Τσο-όπουλου «η ΟΝΕ είναι μονόδρομος». Αν έχουμε να κάνουμε για διατύπωση μιας ευχής, έχει καλώς. Οι ευχές έχουν την αξία τους. Οι πολίτες, όμως, έχουν μπουχτίσει από ευχές, περιγραφές ριζοσπαστικού χαρακτήρα διαπιστώσεις. Από τη σύγχρονη περὶ απαιτούν καθαρό λόγο, προτάσεις και προοπτική.

Αλλαγή της πολιτικής στο θέμα της ανεργίας των νέων και προώθηση νομικών δεσμεύσεων».

«Οσο χαϊδεύει τ' αυτιά των ανέργων αυτή η «πρόταση». Σύμφωνα με εφαρμοζόμενες πολιτικές δεν έχουν μέχρι τώρα καταφέρει να ελώσουν την ανεργία των νέων ανθρώπων. Σύμφωνα, ν' αλλοι. Αλλά με ποιες πολιτικές θα αντικατασταθούν; Στο κρίσι-μο ερώτημα ο κ. Τσοχατζόπουλος αποφεύγει ν' απαντήσει απαντώντας γιατί δεν το μπορεί. Θα ήταν, άλλωστε, περίεργο να εί-πε υπουργός Άμυνας ξεκαθαρισμένη στρατηγική για ένα ζήτημα που απασχολεί κυβερνήσεις, κόμματα και επιστημονικά ινστιτού-τα. Αρνείται, όμως, να καταγράψει η διαφωνία του, ποντάροντας στην κεφαλαιοποίησή της όταν έρθει το πλήρωμα του χρόνου.

«Να καθιερωθεί το 35ωρο χωρίς να μειωθούν οι αποδοχές των εργαζομένων».

«Ο κ. Τσοχατζόπουλος συμβαδίζει με τις πιο αριστερές αντι-θέσεις που έχουν αναπτυχθεί περί το θέμα σ' όλη την Ευρώπη. Εί, όμως, ότι ακόμη και οι πιο προοδευτικές φωνές στη Γη-νίτι Ηπειρο θεωρούν πως το 35ωρο χωρίς μείωση αποδοχών, για να μην προκαλέσει δυσάρεστες παρενέργειες, πρέπει να εφαρμο-στεί ευρωπαϊκή κλίμακα; Όχι φυσικά. Απλώς δεν τον ενδιαφέ-ρει αυτό καθ'αυτό το αίτημα του συνδικαλιστικού κινήματος, αλλά η λειτουργία εντυπώσεων στο ακροατήριό του που διψάει για εύη-χη δημοφιλή πράγματα ανεξαρτήτως κόστους και συνεπειών.

«Να εκσυγχρονιστούν οι κρατικές επιχειρήσεις, να αυξηθεί η παραγωγικότητά τους με διαφάνεια και εισαγωγή στο χρημα-τικό χωρίς όμως ν' αμφισβητηθεί ο δημόσιος χαρακτήρας».

«Αυτό κάνω κι εγώ» θα μπορούσε να αναφωνήσει ο υποου-ρθικής Οικονομίας και Οικονομικών Γιάννος Παπαντωνί-κι προς επίρρωσιν του ισχυρισμού του θα κατέθετε τη μετο-χηση του ΟΤΕ και τα ανάλογα σχέδια για τη ΔΕΗ. Στο πεδίο δεν υπάρχει έδαφος για εύκολη αντιπολίτευση. Εκτός κι αν ο τζόπουλος έχει κάτι άλλο στο μυαλό του. Μέχρι, όμως, να νομοιοποιήσει, δικαιούμαστε να λέμε ότι συμφωνεί απολύτως με τις πολιτικές του οικονομικού επιτελείου.

«Για αποκέντρωση να συγκρούεται με τις γραφειοκρατικές δο-μές και με τα συμφέροντα του κεντρικού κράτους».

«Ο γρά του υπουργού Εσωτερικών Αλέκου Παπαδόπουλου να ομόνοια και να αντιτάξει τον «Καποδίστρια», ο οποίος στην ανάπτυξη του θα πετύχει αυτό που οραματίζεται ο υποου-ρθικής Άμυνας. Αλλωστε, από το υπουργείο Εσωτερικών «πέρασε» ο κ. Τσοχατζόπουλος και δεν άφησε πίσω του κάτι διαφορετι-κό αυτό που υλοποιεί ο σημερινός κάτοχος του χαρτοφυλακί-ου».

«Αναμετωπιστούν άμεσα τα διαπλεκόμενα συμφέροντα». «Καραμέλα» της εποχής. Η ρουκέτα που την πετάμε έτσι γε-λαί όποιον πάρει ο χάρος. Θα μπορούσε κάποιος να ζητήσει

από τον κ. Τσοχατζόπουλο να πει ονόματα, αλλιώς θα ήταν ευάλω-τος στις κατηγορίες περί βολικών καταγγελιών που δεν ενοχλούν κανένα. Και θα είχε δίκιο. Γιατί η αοριστολογία συγκαλύπτει και εν τέλει νομιμοποιεί, για να μην πω ότι συμβάλλει στη διαίωνηση της υπάρχουσας κατάστασης. Ο «Ονοματισμός» όμως έχει κό-στος. Ο Δ. Τσοβόλας μπορεί να λέει ονόματα, αλλά δεν τρέφει κα-μία ελπίδα ότι θα κυβερνήσει τον τόπο. Ο Άκης, που δεν έχει πα-ραιτηθεί απ' αυτή τη φιλοδοξία, πρέπει να είναι πολύ προσεκτι-κός, αν δεν θέλει να βρει μπροστά του ανυπέρβλητα διαπλεκόμε-να εμπόδια.

9 «Να λειτουργήσει ο εκσυγχρονισμός υπέρ των λαϊκών τάξε-ων».

Εκ των συμφραζομένων προκύπτει ότι ο κ. Τσοχατζόπουλος πι-στεύει πως ο εκσυγχρονισμός μέχρι τώρα δεν βοηθάει τις λαϊκές τάξεις. Χρειάζεται, λοιπόν, ένα αριστερόστροφος εκσυγχρο-νισμός, όπως είναι αυτός που εφαρμόζουν οι κυβερνήσεις ποιων χωρών, άραγε; Γιατί απ' ό,τι ξέρουμε και ο Ζοσπέν και ο Ντ' Αλέ-μα και ο Μπλαιρ και ο Σρέντερ από την ίδια δεξαμενή, τη δεξαμε-νή της σοσιαλδημοκρατίας, αντλούν το ζείδωρον ύδωρ που... «δροσιζει» τις κοινωνίες τους. Εκτός κι αν ο Άκης Τσοχατζόπου-λος επιθυμεί να απεμπλακεί το κόμμα του από την οικογένεια της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας και να αναζητήσει την πηγή της έμπνευσής του στο Μπάαθ ή στην αμεσοδημοκρατία του συνταγ-ματάρχη Καντάφι.

10 «Να απαντήσουμε στα κεντροδεξιά σενάρια με την κεντρο-αριστερά, η οποία ταυτίζεται με το ΠΑΣΟΚ και να ενδυνα-μώσουμε τη δυνατότητα της πολιτικής σύγκλισης με τις άλλες δυ-νάμεις».

Μα όταν ο πρωθυπουργός μιλούσε για την κεντροαριστερά, ο υπουργός Άμυνας έλεγε ότι ο όρος «κεντροαριστερά» παραπέ-μπει στη δεκαετία του '60. Πρόσθετε μάλιστα, μέσω των ιμάντων του, ότι πίσω από τις εξαγγελίες περί Κεντροαριστεράς κρύβεται η πρόθεση των εκσυγχρονιστών να καταργήσουν το ΠΑΣΟΚ και να σχηματίσουν άλλο φορέα. Τώρα τι άλλαξε; Επιπλέον, τα περί «συγκλίσεων με άλλες δυνάμεις», έτσι γενικά που είναι, δημιου-ργούν την υποψία ότι μάλλον τα παπανδρεϊκά σχήματα του τύπου «ΠΑΣΟΚ και λοιπές δημοκρατικές δυνάμεις» εικονογραφούν παρά τις αναζητήσεις και τους προβληματισμούς της δημοκρατι-κής αριστεράς» εκφράζουν.

Είναι κατανοητή η αγωνία του κ. Τσοχατζόπουλου να διαφορο-ποιηθεί από την κυβερνητική πολιτική, ειδικότερα τώρα που το καράβι «μπατάρει». Όσο, όμως, δεν το πράττει με συγκεκριμένο τρόπο, τόσο θα ενισχύει την άποψη ότι κι αυτός είναι «μέρος του προβλήματος». Αλλωστε, η υπογραφή του «φιγουράρει» κάτω απ' όλες τις κορυφαίες επιλογές της ηγετικής ομάδας.

ΜΠΑΡΙ ΆΝΣΓΟΥΩΡΘ
ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑΛΗ

Μπάρι Άνσγουορθ

ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑΛΗ

(μυθιστόρημα)

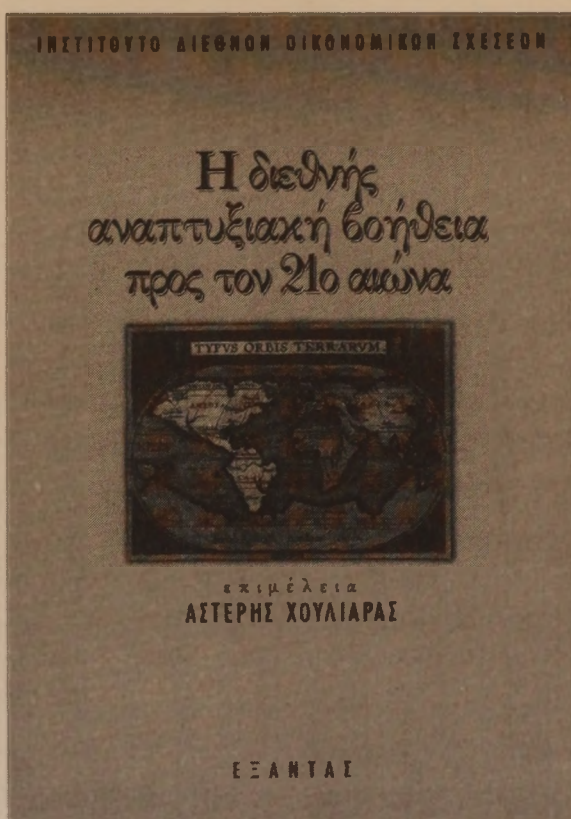
Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Ν Ε Φ Ε Λ Η

ΕΞΑΝΤΑΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Η διεθνής αναπτυξιακή βοήθεια προς τον 21ο αιώνα

Το βιβλίο αυτό, εξετάζοντας τις τάσεις που διαμορφώνονται στη χορήγηση αναπτυξιακής βοήθειας μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και το τέλος του διπολικού κόσμου, επιχειρεί να καλύψει ένα σημαντικό κενό στην ελληνική βιβλιογραφία και να δώσει απαντήσεις σε μια σειρά ερωτήματα. Πώς η διεθνής αναπτυξιακή βοήθεια σχετίζεται άμεσα με την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής και, ειδικότερα, με τους στόχους της οικονομικής διπλωματίας; Πώς μπορεί να γίνει πιο αποτελεσματική; Ποια είναι η σχέση της με το εξωτερικό χρέος; Ποιος είναι ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανισμών; Ποια είναι τα μεγάλα ζητήματα για την πολιτική αναπτυξιακής συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Ποια θα είναι η ελληνική πολιτική αναπτυξιακής συνεργασίας τον 21ο αιώνα;

ΕΞΑΝΤΑΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Διδότου 59 – 10681 ΑΘΗΝΑ – Τηλ.: 3804885 – Fax: 3813065

Επιμέλεια: Σωτήρης Ντάλης

Το μετέωρο βήμα του Οτσαλάν

ταν τον Νοέμβριο του 1998, η Συρία (υποχωρώντας στις τουρκικές πιέσεις) ανάγκαζε τον **Αμπντουλάχ Οτσαλάν** να εγκαταλείψει τη Δαμασκό, ήταν προφανές ότι ο ηγέτης του ΡΚΚ θα αναζητούσε στηρίγματα στο εξωτερικό κυρίως στη δημοκρατική ενωμένη Ευρώπη. Ο Οτσαλάν επιβεβαίωσε και η επιλογή του να πάει στη Γερμανία (προερχόμενος από τη Μόσχα), προκαλώντας τον ανταγωνισμό της ιταλο-τουρκικής διαμάχης.

Η επιλογή είναι λίγο πολύ γνωστή, με την Τουρκία να ελπίζει στην έκδοσή του, μπουκοτάροντας τα ιταλικά συμφέροντα και το ιταλικό Εφετείο να αποφαινεται ότι ο Οτσαλάν πρέπει να εκδοθεί, αφού στην Τουρκία ισχύει η ποινή θάνατος.

Στις 16 Δεκεμβρίου 1998, ιταλικό δικαστήριο ανακήρυξε την απόφαση για κατ' οίκον περιορισμό του Οτσαλάν, ο οποίος αφήνεται ελεύθερος.

Από τότε, ο Οτσαλάν παραμονή, ο Οτσαλάν εγκαταστάθηκε στην Ιταλία στις 16 Ιανουαρίου, αναχωρώντας στην άγνωστη κατεύθυνση. Η Ιταλία δέχεται νέα διπλωματική επίθεση από την Τουρκία, που επικρίνει την ιταλική κυβέρνηση επειδή άφησε τον Οτσαλάν να φύγει. Εδώ αρχίζει ένα δεύτερο σήριαλ μυστηρίου με τον Οτσαλάν να κινείται στο κέντρο των πρωτοσέλιδων δημοσιευμάτων του ευρωπαϊκού Τύπου να είναι αφιερωμένες στην υπόθεση αναχώρησης Οτσαλάν από την Ιταλία και ειδικά στην επιλογή του τελικού προορισμού του.

Αναμφισβητήτως με την επίσημη ανακοίνωση του Γραφείου του Ιταλού πρωθυπουργού: «Η έλλειψη συναίνεσης των τουρκικών αρχών, για τη διεξαγωγή δίκης, με την

εγγύηση της διεθνούς κοινότητας, κατέστησε αδύνατη την επιλογή μιας λύσης, σύμφωνα με τις αρχές που διέπουν το νομικό καθεστώς της Ευρώπης. Η έλλειψη νομικής βάσης για την κράτηση του Οτσαλάν, συνετέλεσε ώστε να συμφωνήσει η κυβέρνηση με την απόφαση του κούρδου εκπροσώπου να αναχωρήσει από την Ιταλία», υπογράμμισε η επίσημη ιταλική ανακοίνωση.

Στην ίδια ανακοίνωση τονιζόταν ότι παραμένει η δέσμευση για αναζήτηση ενός αποτελεσματικού νομικού ευρωπαϊκού πλαισίου, το οποίο θα επιτρέψει την υπέρβαση των περιορισμών και των αντιθέσεων, που, σ' αυτή την περίπτωση, παρεμπόδισαν την πλήρη εφαρμογή της Συμφωνίας Schengen».

Επιχειρώντας μια σύντομη αποτίμηση στις πρωτοβουλίες που ανέλαβε ο ηγέτης του ΡΚΚ τους τελευταίους μήνες θα πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι η άφιξή του στην Ιταλία υπήρξε ένα σημαντικό πολιτικό βήμα προς την κατεύθυνση της διεθνοποίησης του κουρδικού ζητήματος.

Το Κουρδικό είναι ένα μείζον διεθνές πρόβλημα μπροστά στο οποίο δεν μπορεί να κρατά κλειστά τα μάτια της η Διεθνής Κοινότητα.

Ο κουρδικός λαός βρίσκεται αντιμέτωπος με μια νέα γενοκτονία.

Εν κατακλείδι, το ζήτημα του Οτσαλάν δεν είναι το να του εξασφαλισθεί μια δίκαιη δίκη, όπως ορθά έχει επισημάνει ο **Μάσιμο Ντ' Αλέμα**, αλλά το πώς θα σταματήσει αυτή η τεράστια εκκαθαριστική επιχείρηση που προωθεί η Τουρκία εναντίον του κουρδικού λαού.

Το Κουρδικό είναι ένα μείζον διεθνές πρόβλημα μπροστά στο οποίο δεν μπορεί να κρατά κλειστά τα μάτια της η Διεθνής Κοινότητα.

Πριμακώφ-Μπερεζόφσκι 1-0

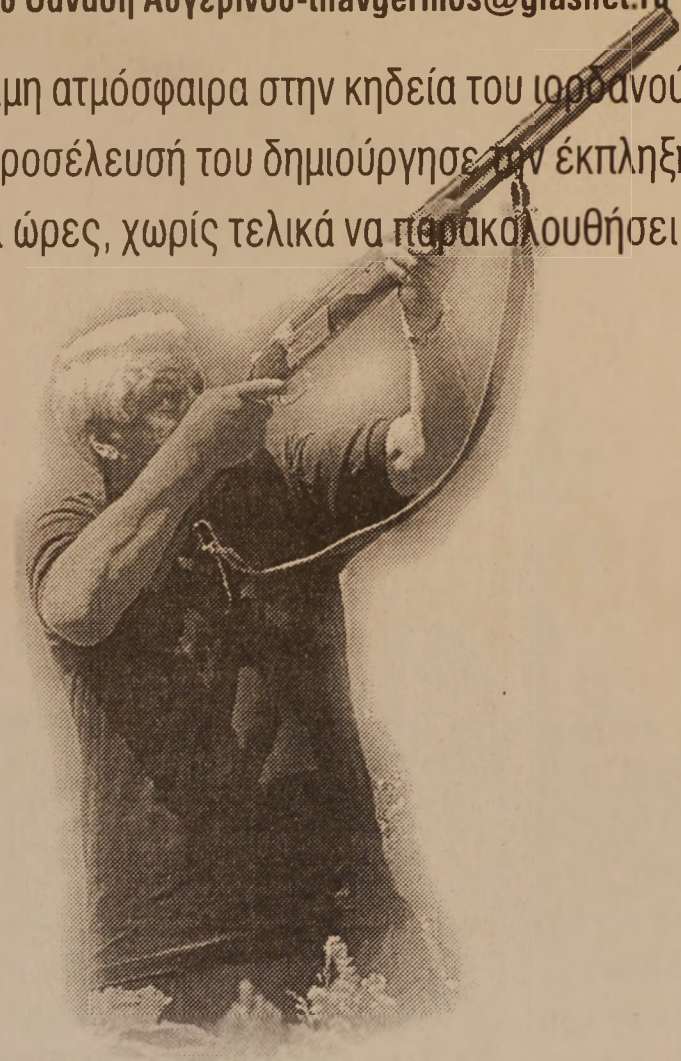
του Θανάση Αυγερινού-thavgerinos@glasnet.ru

Σε ολοφάνερη δυσαρμονία με την πένθιμη ατμόσφαιρα στην κηδεία του ισοδύναμου μονάρχη, ο πιο εύχαρις ξένος ηγέτης ήταν ο πρόεδρος Γέλτσιν, που με την προσέλευσή του δημιούργησε την έκπληξη της ημέρας. Έστω και αν παρέμεινε στο Αμμάν μόνο δυόμισι ώρες, χωρίς τελικά να παρακολουθήσει τη νεκρώσιμη τελετή.

Με την απόφασή του αυτή, ο διασημότερος ρώσος ασθενής είχε πετύχει να αποφύγει για λίγο τις αντιρρήσεις και την καταπίεση των γιατρών του, που μοιάζουν όλο και πιο πολύ με δεσμοφύλακες, αλλά προπαντός να στείλει προς όλες τις κατευθύνσεις –όπως άλλωστε συνηθίζει– το μήνυμα ότι είναι «παρών» και αποφασισμένος να συγκρουστεί με όσους βιάστηκαν να τον ξεγράψουν. Έστω και αν εσπευσμένα και περικυκλωμένος από ένα όργιο φημολογιών επέστρεψε ξανά στο κυβερνητικό θεραπευτήριο Μπαρβίχα, λίγο έξω από τη Μόσχα, για να συνεχίσει την αποθεραπεία από την πρόσφατη κρίση αιμορραγικού έλκους.

Εκφράζοντας ουσιαστικά τις διαθέσεις της συντριπτικής πλειονότητας της πολιτικής ελίτ, αλλά και της όποιας κοινής γνώμης της Ρωσίας, ο πρωθυπουργός Γεβγκένι Πριμακώφ παρακινούσε τον πρόεδρο τον Δεκέμβριο, στην προηγούμενη παρόμοια περιπέτεια της υγείας του, να υπακούει στις υποδείξεις των γιατρών και να μη βιάζεται να εξέλθει του νοσοκομείου. Η προτροπή του έμοιαζε περισσότερο με ευχή, καθώς οι πάντες συνειδητοποιούν πλέον ότι ο υποκείμενος σε ταχύτατη φθορά Μπαρίς Γέλτσιν μετατρέπεται από συνεκτικό κρίκο σε παράγοντα αποσταθεροποίησης, ανεπιθύμητο ακόμη και σε πολλούς πρώην υποστηρικτές του. Και ο πρόεδρος δεν έδειχνε να ανησυχεί και δεν αντιδρούσε ακόμη κι όταν οι αναλυτές γέμιζαν σελίδες και αιθέρες με εκτιμήσεις, ότι περιορίζεται αντικειμενικά σε δεύτερους ρόλους, έχοντας ντε φάκτο παραχωρήσει τη διακυβέρνηση στον πρωθυπουργό Πριμακώφ.

Κι ίσως να μην βιαζόταν να αντιδράσει, καθώς η διακυβέρνηση στη σημερινή Ρωσία μάλλον εξυπνέρητη είναι παρά προνόμιο,

εάν ο μαθημένος στις σοβιετικές ίντριγκες, αλλά όχι και στις κουτοπονηριές των σύγχρονων ΜΜΕ Πριμακώφ, δεν έδινε την αφορμή με δύο λεκτικά «ολισθήματα». Το πρώτο ήταν η διατύπωση σε μια επιστολή προς τον Γκενάντι Σελεζνιώφ –εκ των κομμουνιστών πρόεδρο της Κρατικής Δούμας– όπου ο ρώσος πρωθυπουργός ζητούσε τη συγκατάθεση της Βουλής, δηλαδή της αντιπολίτευσης, σε μια συμφωνία πολιτικής ανακωχής και αναλάμβανε την υποχρέωση «να πείσει τον πρόεδρο» και να εξασφαλίσει τη δέσμευση του Κρεμλίνου ότι δεν θα επιχειρηθεί διάλυση της Βουλής έως τις κοινοβουλευτικές εκλογές του Δεκεμβρίου. Θέλοντας ή μη, λοιπόν, ο Γεβγκένι Πριμακώφ καθιστούσε φανερό ότι επρόκειτο για μια δική του πρωτοβουλία, που παρέκαμπτε έστω και προσωρινά τον Μπαρίς Γέλτσιν, αφού διαπραγματευόταν τη μοίρα του χωρίς τον ίδιο. Το Κρεμλίνο αντέδρασε εξηγώντας ότι είναι απαράδεκτος κάθε περιορισμός συνταγματικών αρμοδιοτήτων, έστω και για καλό σκοπό και ο πρωθυπουργός αισθάνθηκε για

πρώτη φορά την ανάγκη να απολογηθεί περνώντας τις πιο δύσκολες στιγμές από τον Σεπτέμβριο του 1998 που ανέλαβε. Ταυτοχρόνως γινόταν γνωστό ότι στις προτάσεις του για τη διαμόρφωση κλίματος πολιτικής σταθερότητας συμπεριλαμβανόταν η διακοπή της διαδικασίας καθαίρεσης του προέδρου, που έχει ξεκινήσει η Βουλή, προς το παρόν μόνο με ακροάσεις σε ειδική επιτροπή, αλλά και εγγυήσεις για την ασφάλεια, τη σύνταξη, τη μόνιμη θέση γερουσιαστή, τη λα, ακόμη και τις δωρεάν μετακινήσεις εκάστοτε προέδρου και της οικογένειάς του μετά τη συνταξιοδότησή του.

Το προεδρικό περιβάλλον και ειδικά η «αγία οικογένεια» διά της προεδρικής θγατέρας Τατιάνας, γνωρίζοντας ότι ουδέν λάθος αναγνωρίζεται μετά την απομάκρυνση από την εξουσία, προβληματίζεται και ζητεί σαφείς διευκρινίσεις και περισσότερες δεσμεύσεις των άλλων, παρά τον πρόεδρο. Η κομμουνιστική αντιπολίτευση αισθάνεται αρκετά ισχυρή για να υπαγορεύσει εκ των προτέρων τις μελλοντικές κινήσεις και η συζήτηση συνεχίζεται προσθέτοντας στις αρετές του Γεβγκένι Πριμακώφ και αυτή του ειρηνολοιού.

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΙΚΑ «ΟΛΙΣΘΗΜΑΤΑ»

Αλλά ας επιστρέψουμε στα «ολισθήματα». Όταν ο ρώσος πρωθυπουργός ρωτήθηκε πρόσφατα στο Νταβός για την αμνηστευση και απελευθέρωση 94.000 κρατούμενων, τόλμησε να χαριτολογήσει λέγοντας ότι «χρειάζεται να αδειάσουν κελιά για τα οικονομικούς εγκληματίες, που καταχωρήθηκαν δημόσια περιουσία». Όπως ήταν φυσικό, ο πρώτος που αντέδρασε ήταν ο γαλοεπιχειρηματίας Μπαρίς Μπερεζόφσκι, προειδοποιώντας ότι ο πρωθυπουργός απειλεί με εκκαθαρίσεις σοβιετικού τύπου. Και ποιος, άλλωστε, δεν καταχράστηκε

ια περιουσία σ' αυτό το πρωτοφανές κοσμίως εγχείρημα της μετατροπής -έστω και τύποις- «σοσιαλιστικής οικονομίας» σε «ελεύθερη αγορά», μιας ατελείωτης «κρατικής ιδιοκτησίας» σε πολλές άλλον εξαιρετικά λίγες ατομικές;

Κράτη την επιρροή που ασκούσε επί χρόνων στο Κρεμλίνο, ο Μπερεζόφσκι βλέπει στο στρατό του να δύει τους τελευταίους μήνες και κατά πολλούς η αντιπάθεια με τον δημοαίμο, καγκεμπίτη και διπλωμάτη Μπακώφ έχει εξελιχθεί σε γενικευμένη κρούση των παραδοσιακών βαρώνων σοβιετικής οικονομίας, της γενιάς των πριγκριών που επεδίωκε αλλαγές ΕΣΣΔ, αλλά δεν φανταζόταν πόσο γρήγορα θα βρεθεί χωρίς κράτος και υπηρεσίες, με τα πολυάριθμα «φιλελεύθερα οράκια» (Γκαϊντάρ, Τσουμπάις, Νεμτσοφ, Κιριένκο), πολιτικά υβρίδια ικανά να πουλήσουν και να καταχραστούν όσα

μαύρη διαστημική τρύπα. Η εξέλιξις ακολούθησαν την ομολογία Μπακώφ και τον εκνευρισμό Μπερεζόφσκι χιονοστιβάδα. Τη Δευτέρα 1η Φεβρουαρίου, ο γενικός εισαγγελέας της χώρας Γιούρι Σκουράτσοφ υποβάλλει την παραίτησή του και κατά τη σοβιετική ικετευτική λειτουργία εισέρχεται σε νοσοκομείο, όπου η πομπή η παραίτηση γίνεται δεκτή με στρατηαία επίσκεψη του αναρρωνύου προέδρου Γέλτσιν στο Κρεμλίνο. Την επόμενη, με ένταλμα του αναπληρωτή εισαγγελέα, μασκοφόροι της διαβόητης μοτς «Άλφα», της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Ασφαλείας, πραγματοποιούν έρευνες δεκάδες επιχειρήσεις και διαμερίσματα, δείχνοντας μια εντυπωσιακή προτίση σε στόχους συμφερόντων, τίνος άλλου Μπακώφ Μπερεζόφσκι. Στις 3 του μηνός η εισαγγελία ανακοινώνει ότι τα κτηνικά ευρήματα επιβεβαιώνουν πως ιδιωτική εταιρεία προστασίας παρακολούθησε τηλεφωνικές συνομιλίες του Μπακώφ και της προεδρικής οικογένειας. Τη παραγγελία, τίνος άλλου, του Μπακώφ Μπερεζόφσκι λένε τα δημοσιεύματα. Την επόμενη θα συλληφθεί και ο πρώην υπουργός οικονομικών Βαλεντίν Καβαλιώφ, που ανακοινώνει ότι εισέπραξε μίζες για να προνομήσει κάλυψη σε προνομιούχους εγκληματίες. Στις 4 και 5 Φεβρουαρίου θα συνεννοηθούν οι επιδρομές σε γραφεία εταιρειών. Μεταξύ των οποίων και η Αεροφλότ, η οποία ευθύνει ο γαμπρός του προέδρου Γέλτσιν, ο οποίος, απολύοντας συνεργάτες

Ο ΝΙΚΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ

Συνεχίζοντας μια παλαιά παράδοση των ελλήνων πολιτικών, να βρίσκονται στη Μόσχα σε περιόδους ανακατατάξεων, η επίσκεψη του προέδρου του ΣΥΝ συνέπεσε με την πιο ενδιαφέρουσα εβδομάδα των τελευταίων μηνών. Ο Νίκος Κωνσταντόπουλος συναντήθηκε σε εγκάρδια ατμόσφαιρα με τον ηγέτη των ρώσων κομμουνιστών Γκενάντι Ζιουγκάνωφ στην Κρατική Δούμα και τον δήμαρχο της Μόσχας Γιούρι Λουσκώφ, στην κόκκινη αίθουσα του ανακαινισμένου Δημαρχείου της πόλης. Πρόκειται για δύο από τους πιθανότερους υποψηφίους διαδόχους του Μπακώφ Γέλτσιν και βασικούς παίκτες του σημερινού πολιτικού παιχνιδιού στη Ρωσία. Με πολύ θετικά σχόλια αντιμετωπίστηκαν και απ' τους δύο οι απόψεις του ΣΥΝ για τη διμερή, ευρωπαϊκή και διεθνή συνεργασία, αλλά και οι προγραμματικές τρυφές για τη σύγχρονη Αριστερά, καθώς τα κόμματα της Ρωσίας, μιας χώρας με ελάχιστες δημοκρατικές εμπειρίες, αναζητούν τρόπους και θεσμούς για την ανανέωση του λόγου και της πρακτικής τους. Ο Νίκος Κωνσταντόπουλος αντάλλαξε απόψεις με τον υφυπουργό Εξωτερικών Αλεξάντρ Αβντέγεφ, ειδικό απεσταλμένο για την αντιμετώπιση της κρίσης στο Κόσσοβο, με τον οποίον καταδίκασαν κάθε ενδεχόμενο χρήσης βίας από το ΝΑΤΟ στην περιοχή. Η αντιπροσωπεία του ΣΥΝ, στην οποία συμμετείχαν ο Π. Τριγιάζης και ο Γ. Βραχάτης είχε επίσης συναντήσεις με τον Πατριάρχη Αλέξιο και τους επικεφαλής των περισσότερων κοινοβουλευτικών κομμάτων της χώρας.

του Μπερεζόφσκι, επιβεβαιώνει τη μερική προς το παρόν αποστροφή του Κρεμλίνου από τον Ρασπούτιν του, μερική έως ότου ίσως βρεθούν όλες οι αποκαλυπτικές κασέτες και εξουδετερωθεί πλήρως ο εκβιαστής πλέον της προεδρικής οικογένειας. Το διήμερο αυτό θα αποκαλυφθεί ότι επί μία πενταετία (1993-1998) η Κεντρική Τράπεζα της χώρας είχε αναθέσει κατά παγκόσμια πρωτοτυπία τη διαχείριση των συναλλαγματικών αποθεμάτων της σε μια αγνώστων ιδιοκτητών off-shore εταιρεία της νήσου Τζέρσεϋ, με σεβαστή προμήθεια. Όμορφος κόσμος ηθικός, αγγελικά πλασμένος και ο κατάλογος φαίνεται πως εδώ μόλις άρχισε.

ΜΑΧΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ

Τι καλύτερο θα μπορούσε να ελπίζει ο Γεβγκένι Πριμακώφ από το να προσθέσει στα προσόντα του και τον τίτλο του «τιμωρού των εγκληματιών και καταχραστών που έφεραν τη χώρα στο σημερινό της χάλι». Και οποία μεγαλύτερη υστεροφημία για τον Μπακώφ Γέλτσιν, από το να επιτρέψει στον πρωθυπουργό του να κάνει τη δουλειά του, εκδικούμενος όσους τον εξαπάτησαν και τον έμπλεξαν σε περιπέτειες, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα ήσυχα γηραιά και την ασφάλεια της οικογένειάς του, όσο ακόμη είναι καιρός για συνεννοήσεις.

Μηνύματα τέτοιου περιεχομένου φθάνουν καθημερινά στο Κρεμλίνο, στις κλινικές και τα θεραπευτήρια που φιλοξενούν τον πρόεδρο Γέλτσιν. Και το ρόλο του αγγελιοφόρου φαίνεται πως έχουν αναλάβει τα πιο αξιόπι-

στα στελέχη του καταρρέοντος ρωσικού κράτους, στελέχη που έχουν δοκιμαστεί στις μυστικές υπηρεσίες, το λιγότερο διεφθαρμένο τμήμα του κρατικού μηχανισμού. Σε σημαντικά αξιώματα στο περιβάλλον του προέδρου, στο Συμβούλιο Ασφαλείας της χώρας και στον ευαίσθητο τομέα της ενημέρωσης και των κρατικών ΜΜΕ, αναδείχθηκαν τις τελευταίες εβδομάδες τουλάχιστον μια ντουζίνα παλαιών γνώριμων του Γεβγκένι Πριμακώφ - όλοι αν όχι με τον ενθουσιασμό, τουλάχιστον με τη συγκατάθεση του Μπακώφ Γέλτσιν, και θα τολμήσουμε να προβλέψουμε ότι την όποια κρίσιμη στιγμή θα μπορούσαν να μετατραπούν από απλό σύνδεσμο της κυβέρνησης σε χειροπέδη.

Είναι μάλλον νωρίς να προβλέψουμε την έκβαση της τρέχουσας μάχης με την εγκληματικότητα, που ορθώς θεωρείται μάχη για την τρέχουσα και μελλοντική εξουσία. Ο Γεβγκένι Μαξίμοβιτς μπορεί οποιαδήποτε στιγμή με μια υπογραφή του ασθενούντος Γέλτσιν να χάσει την πρωθυπουργία και ίσως γι' αυτό ακριβώς δεν έχει κουραστεί να επαναλαμβάνει ότι δεν έχει ουδεμία προεδρική φιλοδοξία. Ομολόγησε, όμως, ότι ποτέ του δεν είχε επιδιώξει, ούτε φανταστεί, πέρα από την ακαδημαϊκή του καριέρα, ότι θα γινόταν επικεφαλής των μυστικών υπηρεσιών, υπουργός Εξωτερικών και τώρα πρωθυπουργός. Το ότι δεν το έχει φανταστεί, σίγουρα δεν θα τον εμποδίσει ποτέ να γίνει πρόεδρος ή ακόμη καλύτερα νονός του επόμενου αφεντικού στο Κρεμλίνο.

Προς ενδιάμεση συμφωνία

του Σωτήρη Ντάλη

Αυτές τις μέρες πραγματοποιούνται σε ένα προάστιο του Παρισιού, το Ραμπουιγέ, οι διαπραγματεύσεις Σέρβων και Αλβανών. Σύμφωνα με τις πρώτες εκτιμήσεις, η διάσκεψη του Ραμπουιγέ ίσως καθορίσει το μέλλον του Κοσσυφοπέδιου που αποτελεί ρυθμιστικό παράγοντα για την ειρήνη και τη σταθερότητα στην περιοχή.

Η διάσκεψη του Ραμπουιγέ αποτελεί συνέχεια του νέου σχεδίου που ετοίμασε η Ομάδα Επαφής για το Κόσσοβο (ΗΠΑ, Ρωσία, Γαλλία, Γερμανία, Αγγλία και Ιταλία) και στην οποία συμπεριλαμβάνονται αυτή την περίοδο η Γαλλία και η Αγγλία.

Οι υπουργοί Εξωτερικών των έξι χωρών της Ομάδας Επαφής είχαν προειδοποιήσει στα τέλη Ιανουαρίου τόσο το Βελιγράδι όσο και την Πρίστινα ότι εάν δεν άρχιζαν συνομιλίες εντός δέκα ημερών πάνω σε μια ενδιάμεση συμφωνία αυτοδιακυβέρνησης, τότε θα έχουν να αντιμετωπίσουν τη στρατιωτική δράση του ΝΑΤΟ.

«Υπάρχει κατεύθυνση για μια ενδιάμεση πολιτική διευθέτηση», δήλωναν ανώτατοι νατοϊκοί αξιωματούχοι.

Έτσι άρχισαν στις 6 Φεβρουαρίου οι συζητήσεις στη Γαλλία με τους τρεις διαπραγματευτές, τον αυστριακό πρέσβη

Βόλφραγκ Πέτριτς εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον πρέσβη **Κρίστοφερ Χιλ** από τις ΗΠΑ και τον Ρώσο **Μπορίς Μαγιόρσκι**, να προωθούν τη συζήτηση, αρχικά πάνω στο κείμενο που έχει εγκρίνει η Ομάδα Επαφής. Πρόκειται για το έβδομο σχέδιο Ενδιάμεσης Συμφωνίας, καθώς τα προηγούμενα έξι απορρίφθηκαν τόσο από τους Αλβανούς όσο και από τους Σέρβους. Στο έβδομο σχέδιο επιχειρείται να ενσωματωθεί το σύνολο των ιδεών και παρατηρήσεων που κατατέθηκαν από το Βελιγράδι και την Πρίστινα.

Σύμφωνα με τα πρώτα δημοσιεύματα, το Σχέδιο που προωθεί η Ομάδα Επαφής προβλέπει ότι η ρύθμιση του οριστικού status του Κοσσοβού αναβάλλεται για τρία χρόνια και θα γίνει με μια διαδικασία που θα καθοριστεί μετά το τέλος της μεταβατικής περιόδου (βλ. εφημ. *Το Βήμα* της 31.1.99).

Σε σύγκριση με τα έξι προηγούμενα σχέδια, το νέο σχέδιο της Ομάδας Επαφής παρουσιάζει μια ουσιαστική μεταβολή: δεν υπάρχει αναφορά σε συγκατάθεση της Σερβίας στη ρύθμιση του οριστικού status του Κοσσοβού.

Εν τω μεταξύ, η αλβανική αντιπροσωπεία κατέθεσε στους διεθνείς διαπραγματευτές τρία βασικά αιτήματα: Να ορισθεί επακριβώς το οριστικό καθεστώς του Κοσσοβού, να διεξα-

χθεί εθνικό δημοψήφισμα έπειτα από περίοδο τριών ετών και η Ατλαντική Συμμαχία να είναι μεταξύ αυτών που θα υπογράψουν τη συμφωνία που πιθανόν να επιτευχθεί στο Ραμπουιγέ.

Σύμφωνα με έγκυρες πηγές, η αλβανική αντιπροσωπεία επιθυμεί η συμφωνία να συνοδεύεται με ανάπτυξη διεθνών δυνάμεων. Οι παραπάνω απαιτήσεις των Κοσσοβάρων δεν έγιναν ευνοϊκά δεκτές από τους μεσολαβητές της Ομάδας Επαφής.

Να σημειωθεί ότι Σέρβοι και Αλβανοί προς το παρόν δεν συζητούν απευθείας μεταξύ τους, αλλά χωριστά, μέσω των διεθνών διαπραγματευτών.

Επεξηγώντας τα παραπάνω, ο γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ **Χαβιέ Σολάνα** είπε ότι ο ειρηνευτικός διάλογος μεταξύ Σέρβων και Κοσσοβάρων θα διαρκέσει επί μακρόν και θα είναι πολύπλοκος.

«*Νομίζω πως θα υπάρξει συμφωνία. Η πίεση της διεθνούς κοινότητας θα συνεχιστεί με μεγαλύτερη ένταση*», τόνισε ο Σολάνα, αρνούμενος να εικάσει ποια μέτρα θα λάβει ενδεχόμενα το ΝΑΤΟ εάν δεν επιτευχθεί συμφωνία.

Οι διαπραγματεύσεις του Ραμπουιγέ αναμένεται να παρουσιάσουν αμείωτο ενδιαφέρον μέχρι την ολοκλήρωσή τους. Προς το παρόν, οι συνομιλητές, πριν περάσουν στο θέμα της αυτονομίας του Κοσσυφοπέδιου, θα πρέπει πρώτα να υπογράψουν τις δέκα βασικές αρχές που έχουν προταθεί από την Ομάδα Επαφής.

Οι αρχές αυτές περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την άμεση κατάπαυση των εχθροπραξιών, το σεβασμό της εδαφικής ακεραιότητας της Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας, την προστασία των δικαιωμάτων των κοινοτήτων που ζουν στο Κόσσοβο και τη διενέργεια των εκλογών υπό την επίβλεψη του ΟΑΣΕ.

Ευρω-κεντροαριστεροί ελιγμοί

του Λεωνίδα Βαλασόπουλου

Οι ευρωεκλογές πλησιάζουν και οι διαφωνίες στο εσωτερικό του πολυσυλλεκτικού κυβερνητικού συνασπισμού δεν επιτρέπουν στον πρωθυπουργό Μάσιμο Ντ' Αλέμα να αισιοδοξεί. Ο πλειοψηφικός εκλογικός νόμος που προωθούν οι δημοκράτες της Αριστεράς (DS) αντιμετωπίστηκε αρνητικά από τα μικρά κόμματα της κυβέρνησης, αφού ένας τέτοιος νόμος θα συρρίκνωνε το ρόλο τους και θα επέτρεπε στο εκάστοτε πρώτο κόμμα να κυβερνά ανενόχλητο. Την ίδια στιγμή, ο πρώην πρωθυπουργός Ρομάνο Πρόντι συμμαχεί με τον πρώην εισαγγελέα και νυν γερουσιαστή Αντόνιο Ντι Πιέτρο, προσθέτοντας ακόμα ένα κόμμα στη λίστα της «Ελιάς».

Ο Ντ' Αλέμα έχει να αντιμετωπίσει μερικά ζητήματα που αναμένεται να πυροδοτήσουν την ένταση στους κυβερνητικούς κόλπους: η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση –και η κρατική αγωγή των ιδιωτικών καθολικών σχολείων και πανεπιστημίων σύμφωνα με τις αυταρχικές θέσεις των Χριστιανοδημοκρατών της Δημοκρατίας Ένωσης που συμμετέχουν στην κυβέρνηση– είναι ένα από τα κυρίαρχα. Ο Ντ' Αλέμα αντιλαμβάνεται ότι αν ενδώσει στις απαιτήσεις του Κοσίγκα και των συνοδοιπόρων δημοκρατών, απομακρύνει από τους Δημοκράτες Αριστεράς μεγάλο κομμάτι των ψηφοφόρων που τους ανέδειξαν πριν από 3 περίπου χρόνια ως πρώτο κόμμα.

Αντίθετα, ο Ντ' Αλέμα, επανατίθεται αυτή την περυσινή φορά στο θέμα της αλλαγής του εκλογικού νόμου με τον οποίο, τόσο οι Δημοκράτες Αριστεράς όσο και η Φόρτσα Ιτάλια, είχαν συμφωνήσει να καθιερωθεί ένα πλειοψηφικό σύστημα που θα δίνει στο ισχυρότερο κόμμα τη δυνατότητα να εξασφαλίσει την κυβέρνηση χωρίς το φόβο της κατάρτισης, έπειτα από αποχώρηση μεμονωμένων βουλευτών ή και μικρότερων κομμάτων. Ο Ντ' Αλέμα γκάλλοπ δεν είναι διόλου ενθαρσιμμένος για τα δυο μεγάλα κόμματα. Γι' αυτό και αναζητούν λύση μέσω της αλλαγής του εκλογικού νόμου.

Οι οικονομικές απελάσεις μεταναστών και η χορήγηση πολιτικού ασύλου στον Ουλάχ Οτσαλάν αμαύρωσαν το αριστερό προφίλ του Ντ' Αλέμα και της κυβέρνησής του. Παράλληλα, ο τεχνοκράτης πρώην Υπουργός Οικονομικών Τσιάμπι επαναλαμβάνει κάθε ευκαιρία την αναγκαιότητα της ελαστικότητας στην αγορά εργασίας, συρρίκνωσης του κοινωνικού κράτους και κυρίως των συντάξεων και την

ολοκλήρωση των ιδιωτικοποιήσεων των δημοσίων επιχειρήσεων. Ο ρεαλισμός των κεντροαριστερών κυβερνήσεων δημιουργεί δυσσέβεια σ' όλο και περισσότερα στρώματα του κοινωνικού συνόλου.

ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΝΤΙ - ΝΤΙ ΠΙΕΤΡΟ

Σε μια όχι και τόσο γόνιμη περίοδο για την «Ελιά», ο καθολικός καθηγητής και πρώην πρωθυπουργός Πρόντι συμμαχώντας με τον Αντόνιο ντι Πιέτρο (αρχιεπισκοπικός εισαγγελέας της επιχείρησης «καθαρά χέρια» και νυν γερουσιαστή) αποφάσισε να εγκαταλείψει το Λαϊκό Κόμμα (PPI) και να ιδρύσει δικό του κόμμα με την ονομασία «Δημοκράτες της Ελιάς». Ο Πρόντι τους τελευταίους μήνες καλούσε όλα τα κόμματα που συμμετέχουν στον εκλογικό συνασπισμό της «Ελιάς» να συγκροτήσουν ένα ενιαίο κόμμα γνωρίζοντας εκ των προτέρων ότι θα δημιουργούσε αντιδράσεις. Όπως και έγινε. Τόσο οι Δημοκράτες της Αριστεράς (DS) μέσω του γ.γ. τους Βάλτερ Βελτρόνι όσο και τα μικρότερα κόμματα της «Ελιάς» (Λαϊκό Κόμμα, Ιταλοί Κομμουνιστές, Πράσινοι) διαφώνησαν ανοιχτά με την πρόταση του καθηγητή. Αυτό που τελικά γεννήθηκε ήταν ακόμα ένα κομματίδιο στο εσωτερικό της «Ελιάς». Διόλου τυχαία, η πρόταση του γραμματέα της Δημοκρατικής Ένωσης Μαστέλα που κάλεσε, μετά την ίδρυση του νέου κόμματος, τον Πρόντι «σε ανοιχτό διάλογο». Η κεντροαριστερά μετακινείται όλο και πιο ξεκάθαρα προς το κέντρο και η πάλαι ποτέ κρατική χριστιανοδημοκρατία μοιάζει να ανασυγκροτείται.

Οι ευρωεκλογές αναμένεται ν' αποτελέσουν δύσκολη δοκιμασία για την Ελιά. Μ' ανοιχτές διαφωνίες και με τις φιλοδοξίες πολλών στελεχών να συγκροτούνται, θεωρείται απίθανο να βρεθεί η χρυσή τομή που θα

επιτρέψει τον σχηματισμό κοινών ψηφοδελτίων των κομμάτων που συγκροτούν αυτή την ανομοιογενή κυβέρνηση. Θόρυβος ξέσπασε και με την πρόταση Πρόντι για διενέργεια προκριματικών εκλογών στο εσωτερικό των κομμάτων που συγκροτούν τους δύο εκλογικούς συνασπισμούς για την ανάδειξη των υποψήφιων βουλευτών και πρωθυπουργών. Η πρόταση γοήτευσε τόσο τα μικρά κόμματα της κεντροαριστεράς όσο και της κεντροδεξιάς αλλά δεν βρίσκει πρόσφορο έδαφος στα δύο μεγάλα κομμάτια (Δημοκράτες της Αριστεράς, Φόρτσα Ιτάλια) και κυρίως στα περιβάλλοντα των Ντ' Αλέμα και Μπερλουσκόνι. Ωστόσο ο γ.γ. των Δημοκρατών της Αριστεράς Βελτρόνι, φιλοδοξώντας να αμφισβητήσει την πρωτοκαθεδρία του Ντ' Αλέμα, δήλωσε ότι πρόκειται για μια υπόθεση που πρέπει να συζητηθεί.

ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ...

Και ενώ όλα αυτά διαδραματίζονται στην πολιτική σκηνή της ιταλικής χερσονήσου, ο Ντ' Αλέμα ταξιδεύει στη Ρωσία –συνοδευόμενος από δεκάδες επιχειρηματιών που βλέπουν στην πρώην υπερδύναμη ένα πρόσφορο επενδυτικό κλίμα– μοιράζοντας υποσχέσεις για ιταλική βοήθεια ώστε να ξεπεραστεί το συντομότερο η ρωσική οικονομική κρίση. Δεκαπέντε χρόνια πριν, ο 35χρονος Ντ' Αλέμα –ένα από τα πολλά υποσχόμενα στελέχη του τότε ΙΚΚ– ταξίδευε ως την Μόσχα συνοδευόμενος τον τότε πρόεδρο της ιταλικής Δημοκρατίας Περτίνι και τον κομμουνιστή γενικό γραμματέα Μπερλιγκουέρ στην κηδεία του Αντρέωφ. Τότε σίγουρα αγνοούσε πολλά απ' όσα ρητορεύει σήμερα περί ελαστικότητας των αγορών, πρόσφορων επενδυτικών κλιμάτων και ανταγωνιστικότητας των προϊόντων...

Πώς κέρδισε την υστεροφημία ο Χουσσεΐν

της Ελένης Κολιοπούλου

Ο «στρατιώτης της ειρήνης», έτσι όπως ήθελε να περάσει στην Ιστορία, μπήκε στο πάνθεον των μεγάλων πολιτικών ανδρών του 20ού αιώνα. Κι αυτό διότι αποδείχθηκε ο πιο έμπιστος σύμμαχος των ΗΠΑ στο Μεσανατολικό τα τελευταία δέκα χρόνια. Η μόνη φορά που σκιάστηκαν οι σχέσεις των δύο χωρών κατά την τελευταία αυτή δεκαετία ήταν στην περίοδο του Πολέμου του Κόλπου. Η φιλο-ιρακινή στάση του Χουσσεΐν κρίθηκε αναγκαία από τον χασεμίτη βασιλιά. Προτεραιότητά του ήταν η διατήρηση των εσωτερικών ισορροπιών με τους παλαιστίνιους κατοίκους της Ιορδανίας που αποτελούν την πλειοψηφία του συνολικού πληθυσμού των 5 εκατ. αυτής της χώρας.

Ποιος ενδιαφέρεται, όμως, για την απολυταρχική διακυβέρνησή του; Οι συνθήκες διαβίωσης του λαού των αραβικών κρατών ελάχιστα συζητιούνται στη Δύση, η οποία μπροστά στα οικονομικά συμφέροντα που διακυβεύονται στην περιοχή ξεχνά την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η φτώχεια και η μιζέρια, από τη μια, και η χλιδή της εξουσίας από την άλλη, τροφοδοτούν την έλλειψη δημοκρατίας. Οι στερήσεις και η καταπίεση ενός ολόκληρου πληθυσμού περνούν στα ψιλά των δυτικών ΜΜΕ. Οι γυναίκες δεν έχουν δικαίωμα να βγουν από το σπίτι ούτε και για να παρακολουθήσουν την ταφή του «αγαπημένου τους βασιλιά».

ΓΕΦΥΡΑ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Στη δεκαετία του '90, η αυξανόμενη εξάρτηση των ΗΠΑ από τα πετρέλαια της Μέσης Ανατολής απαιτεί την πρόληψη των συγκρούσεων στην περιοχή και την εξασφάλιση οικονομικής και πολιτικής σταθερότητας. Κύριο μέλημα είναι να διατηρηθούν χαμηλές τιμές στην ενέργεια.

Είναι γνωστό ότι για τη Δύση η ισραηλινο-παλαιστινιακή ειρήνευση εξαρτάται από την σταδιακή προσέγγιση μεταξύ Ισραήλ και των γειτονικών αραβικών κρατών, κυρίως της Συρίας και της Ιορδανίας.

Τη συνθήκη στο Όσλο στις 13 Σεπτεμβρίου 1993 μεταξύ ΟΑΠ και Ισραήλ διαδέχτηκε η στασιμότητα στην διαδικασία εφαρμογής των αρχών που υπογράφηκαν και αφορούσαν την «αυτοδιοίκηση» των παλαιστινιακών εδαφών.

Συνταγματικός μονάρχης της Ιορδανίας για σχεδόν μισό αιώνα, ο Χουσσεΐν υπήρξε κλειδί για τις ΗΠΑ και τη δυτική πολιτική γενικότερα στη μακρά διαδικασία της επίλυσης του Μεσανατολικού. Πολιτικοί ηγέτες και ΜΜΕ σε όλο τον κόσμο εξύμνησαν την επιτυχημένη πολιτική του και κυρίως το ρόλο του στην ισραηλινο-παλαιστινιακή ειρήνευση.

Τον Ιούλιο του 1994, η υπογραφή της Διακήρυξης της Ουάσινγκτον μεταξύ του Χουσσεΐν και του **Γιτζάκ Ράμπιν** αίρει επίσημως την εμπόλεμη κατάσταση μεταξύ των δύο χωρών. Στις 26 Οκτωβρίου υπογράφεται τελικά η ξεχωριστή συνθήκη ειρήνης μεταξύ Ιορδανίας και Ισραήλ στην Άκαμπα, γεγονός που ενόχλησε ιδιαίτερα τον πρόεδρο της Συρίας **Χαφέζ αλ Άσσαντ**. Η ιστορική αυτή συνθήκη αποτελεί την εξέλιξη των διμερών διαπραγματεύσεων μεταξύ του Ισραήλ και των αραβικών κρατών που είχαν αρχίσει με τη διάσκεψη της Μαδρίτης το 1991.

Η τελευταία διπλωματική επιτυχία του Χουσσεΐν θεωρείται η διαμεσολάβησή του στην πρόσφατη συνθήκη του Γουάι Πλαντίσιον τον περασμένο Οκτώβριο. Έπειτα από 19 μήνες αδιεξόδου των ισραηλινο-παλαιστινιακών σχέσεων, κατάφερε να δώσει νέα ώθηση στην ειρηνευτική διαδικασία χωρίς, βέβαια, να προλάβει να δει και τα αποτελέσματά της.

Η μοναρχία του Χουσσεΐν είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ιστορία της αραβο-ισραηλινής διένεξης. Ένα χρόνο πριν από την ανακήρυξή του στο βασιλικό αξίωμα σε ηλικία 16 χρόνων (1952), ο πρίγκιπας Χουσσεΐν γίνεται μάρτυρας της δολοφονίας του παππού του Αμπνταλλάχ, που πραγματο-

ποιούσε επίσκεψη στην Ιερουσαλήμ, από έναν φανατικό Παλαιστίνιο. Έχει προηγηθεί ο πρώτος αραβο-ισραηλινός πόλεμος (1948), η προσάρτηση της Δυτικής Όχθης από την Υπεριορδανία.

Ο Χουσσεΐν αναλαμβάνει πλήρως τη διακυβέρνηση της χώρας του το 1953 και προσπαθεί να ελέγξει με κάθε τρόπο το στρατό. Το 1957 απαγορεύει την ύπαρξη πολιτικών κομμάτων, μέτρο που θα διαρκέσει μέχρι το 1992.

Στον δεύτερο αραβο-ισραηλινό πόλεμο (1967), η Ιορδανία χάνει τη Δυτική Όχθη που καταλαμβάνεται από το Ισραήλ. Μεγάλος αριθμός Παλαιστίνιων βρίσκει καταφύγιο στην Ιορδανία. Τρία χρόνια αργότερα, τα στρατεύματά του Χουσσεΐν πνίγουν στο αίμα εξέγερση των παλαιστίνιων ανταρτών. Στην ιστορία έμεινε ως ο «Μαύρος Σεπτέμβρης» και τα θύματα έφτασαν τις 5.000. Πολλοί Παλαιστίνιοι εκείνη την εποχή κατέφυγαν στη Συρία και το Λίβανο.

Η εξέγερση της Ιντιφάντα στη Λαωρίδα της Γάζας και στη Δυτική Όχθη τη δεκαετία του '80 οδηγεί την Ιορδανία στην διακοπή «των διοικητικών και νομικών δεσμών» μεταξύ της χώρας του και της Δυτικής Όχθης (1988). Ο Χουσσεΐν ευνοεί με αυτόν τον τρόπο τη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους. Παράλληλα ξεκινά και η διαδικασία εκδημοκρατισμού της χώρας, προκειμένου να διευκολυνθεί η οικονομική ανάπτυξη και ανταποδοτικές τιμές στο πετρέλαιο. Το 1993 διενεργούνται οι πρώτες εκλογές έπειτα από 36 χρόνια απόλυτης διακυβέρνησης που δίνουν την πλειοψηφία των εδρών στη βουλή στους υποστηρικτές του.

Στη κηδεία του ηγέτη της Ιορδανίας στα Αμμάν την περασμένη Δευτέρα ήταν εντυπωσιακή η συνεύρεση φίλων αλλά και παραδοσιακών αντιπάλων του. Η προσέλευση του **Μπιλ Κλίντον**, του **Τζωρτζ Μπους**, των ευρωπαϊκών ηγετών, του άρρωστου ρώσου προέδρου **Μπορίς Γέλτσιν**, του ισραηλινού ηγέτη αλλά και του προέδρου της Συρίας και του πρίγκιπα, διαδόχου του θρόνου του Κουβέιτ, **Σαάντ αλ Αμπνταλλάχ Αλ-Σαμπάχ**, αποδεικνύει ακόμα μία φορά την εξάρτηση των βιομηχανικών και αναπτυσσόμενων χωρών από τη Μέση Ανατολή, την πρωτεύουσα του μαύρου χρυσού.

Τα τεχνάσματα του Κλίντον

του Χρήστου Κασσιμέρη

Στη δίνη των εσωτερικών προβλημάτων που προκάλεσε το σκάνδαλο Λουίνσκυ, και δεχόμενος, για τον ίδιο λόγο, τα πυρά της αντιπολίτευσης, ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής αναζητούσε επίμονα κάποια διέξοδο τον διεθνή χώρο. Η απρόσμενη, όμως, περίοδος ειρήνευσης στην περιοχή του Κοσσυφοπεδίου ελαχιστοποιούσε τις προϋποθέσεις για μια δυναμική παρέμβαση, που θα αποσπούσε την προσοχή του αμερικανικού λαού, και συνάμα τις τελευταίες πιθανότητες εξεύρεσης λύσεως, κάνοντας τον κλοιό γύρω από τον Μπιλ Κλίντον ιδιαίτερα ασφυκτικό.

Ιαρ' όλο που όλα έδειχναν να βαίνουν προς την καθαίρεση, αν όχι την παραίτηση του Κλίντον από το προεδρικό αξίωμα, η ηγεσία των ΗΠΑ «πρωτοτύπησε» για άλλη μια φορά. Μέσα σε ένα κλίμα απελπιστικά βαρυστοχασίας αποφασίστηκε αιφνιδιαστικά η επέμβαση εναντίον του Ιράκ. Σκοπός της, η δημιουργία συνθηκών αντιπερισπασμού, που να καθιστούσε τον Λευκό Οίκο αθέατο.

Πράγματι, η στρατιωτική επιχείρηση «Αλεπού της Ερήμου» φαίνεται πως κατάφερε να απομακρύνει, προσωρινά, τα αρνητικά σενάρια σκανδαλογίας ευδοκιμούσας στην περίοδο εκείνη και να αναδείξει το πρόβλημα του Ιράκ σε μείζον ζήτημα για την ακεραιότητα της ανθρωπότητας και τη διατήρηση της ειρήνης στην περιοχή. Παράλληλα, ελήφθη η ευκαιρία στην πολεμική μηχανή των ΗΠΑ να κάνει άλλη μια επίδειξη δύναμης και να δοκιμάσει την λειτουργικότητα και αποτελεσματικότητα των νέων οπλικών συστημάτων. Τα «έξυπνα όπλα» που χαρακτηρίζονται από υψηλή ακρίβεια τέθηκαν στην υπηρεσία της έννομης τάξης, με σκοπό να πλήξουν στρατιωτικούς στόχους στα εδάφη του Ιράκ. Η επέμβαση κρίθηκε αναγκαία από το Γενικό Επιτελείο των ΗΠΑ, αφού τον Νοέμβριο του 1998, το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν δεν επέτρεψε στους επιθεωρητές του ΟΗΕ να ελέγξουν τις εγκαταστάσεις παραγωγής όπλων μαζικής κατασκευής.

Από τότε, δέχεται η επιχείρηση αυτή να κρινόταν ως θέμα αναγκαία και να γινόταν αποδεκτό ένα πιο ευρύ επίπεδο της διεθνούς κοινότητας, μόνο αν ελάμβανε χώρα η επέμβαση εγκαίρως και δεν είχε μορφή μονομερούς εκτέλεσης. Αποτέλεσμα ήταν οι σύσφιξη αντιδράσεις αποδοκιμασίας της διεθνούς κοινότητας, τη στιγμή ιδίως που τα

υπόλοιπα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ – Ρωσία, Γαλλία και Κίνα – δήλωναν εξαρχής τη θέση τους ενάντια στη χρήση βίας. Στο ίδιο μήκος κύματος έδρασαν και οι χώρες του αραβικού κόσμου. Αξίζει, ιδιαίτερα, να σημειώσουμε πως ευθύς μετά τη στρατιωτική επέμβαση, η Ρωσία, αφού καταδίκασε την ενέργεια, προχώρησε στην ανάκληση των πρεσβευτών της από τις ΗΠΑ και τη Μεγάλη Βρετανία, διακόπτοντας προσωρινά τις διπλωματικές σχέσεις τους, κάτι που είχε να συμβεί από την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου. Την ίδια στιγμή, η Γαλλία απέσυρε τα αεροσκάφη της από τις δυνάμεις που περιπολούσαν στις ζώνες «απαγόρευσης πτήσεων».

Δύο εκδοχές υπάρχουν για τα αίτια της ετεροχρονισμένης αυτής επέμβασης: Κατά την πρώτη, οι ΗΠΑ αναζητούσαν λύσεις με σκοπό την ανατροπή του Χουσεΐν με πολιτικά μέσα. Επιθυμούσαν την υποστήριξη και ενίσχυση, οικονομική και στρατιωτική, της ιρακινής αντιπολίτευσης. Όταν τα επιχειρήματα αυτά στάθηκαν μη αποτελεσματικά, συμπεριλαμβανομένου και του σχεδίου δολοφονίας του Σαντάμ Χουσεΐν από τη CIA, οι ΗΠΑ προχώρησαν στην εφαρμογή πιο ριζικών μέτρων. Η «απαράδεκτη», σύμφωνα με τα λόγια του Γέλτσιν, επίθεση των ΗΠΑ που ακολούθησε, είχε καταστρεπτικές συνέπειες για τον ιρακινό λαό, που ετοιμαζόταν να γιορτάσει το Ραμαζάνι. Μπορεί κανείς να αναλογιστεί το βαθμό ενοχής που θα έπρεπε να βαραίνει την κυβέρνηση των ΗΠΑ για την παραπάνω απαράδεκτη ενέργεια. Αντιθέτως, επέδειξαν μεγάλο βαθμό αναισχυντίας, αφού δεν παρουσίασαν ίχνος σεβασμού απέναντι στη θρησκεία του Ισλάμ. Τραγικό λάθος, που έπληξε το κύρος των ΗΠΑ και έφερε ρήξη στις σχέσεις τους με αρκετές ισλαμικές χώ-

ρες. Τίθεται, λοιπόν, το ερώτημα κατά πόσον η χρήση βίας ήταν πιο αποτελεσματική από την επιλογή της διπλωματικής οδού. Η επιτυχία να πλήξουν στρατιωτικούς στόχους του Ιράκ και να περιορίσουν τη δράση του Σαντάμ κρίνεται αμφίβολη. Οι ΗΠΑ επανεξετάζουν τώρα το ενδεχόμενο ανατροπής του ιρακινού προέδρου μέσω της οικονομικής και στρατιωτικής ενίσχυσης εξόριστων Ιρακινών σε συνεργασία με την ιρακινή αντιπολίτευση. Ωστόσο, πιθανή αποτυχία αυτού του σεναρίου θα προσδώσει ακόμη μεγαλύτερη δύναμη στο καθεστώς του Ιράκ, κυρίως επειδή τα σχέδια ανατροπής θα εκτελεσθούν εκ των έσω.

Σύμφωνα με τη δεύτερη εκδοχή, η στρατιωτική επιχείρηση «Αλεπού της Ερήμου» έλαβε χώρα προκειμένου ο Κλίντον να αποσπάσει την προσοχή του αμερικανικού λαού από την εσωτερική πολιτική αναταραχή, που ξέσπασε με το σκάνδαλο Λουίνσκυ, όπως ήδη αναφέρθηκε. Στην προκειμένη περίπτωση, ο Κλίντον, αντιμετωπίζοντας την παραπομπή του σε δίκη, κατέφυγε σε μια απελπισμένη προσπάθεια να περισώσει το κύρος του και την προεδρική του θέση, κάνοντας κατάχρηση της εξουσίας ως απόλυτος άρχων των ενόπλων δυνάμεων της χώρας του. Το μεν Ιράκ έγινε απλώς ο αποδιοπομπαίος τράγος της υπόθεσης, θύμα των περιστάσεων, με σκοπό την εσωτερική κατανάλωση στις ΗΠΑ, η δε επέμβασή τους ήταν τόσο δυναμική, όσο χρειαζόταν για να καλυφθεί ο απόηχος των εσωτερικών προβλημάτων τους.

Αναρωτιέται κανείς ποια θα μπορούσε να είναι η τροπή των γεγονότων σε μια νέα κατάσταση κρίσεως που θα οφείλεται σε πιο ουσιαστικά προβλήματα της εσωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, της μοναδικής υπερδύναμης του πλανήτη.

Προοπτικές αδιεξόδου;

του Αλή Ταρτάνογλου

Η νέα κυβέρνηση της Τουρκίας έχει μπροστά της μια τρίμηνη προοπτική. Αλλά τα συσσωρευμένα προβλήματα της πολιτικής εξισορρόπησης στο εσωτερικό, σε συνδυασμό με τα κύρια προβλήματα της εξωτερικής πολιτικής — σύνδεση με την Ευρωπαϊκή Ένωση και Μεσανατολικό —, διαμορφώνουν δυσμενείς προοπτικές και για το απώτερο μέλλον.

Η 56η κυβέρνηση της Τουρκίας που συγκρότησε ο Μπουλέντ Ετσεβίτ του Κόμματος της Δημοκρατικής Αριστεράς (DSP) είναι μία κάπως παράδοξη κυβέρνηση.

1. Το συγκεκριμένο κόμμα έχει μόλις 61 βουλευτές από τους οποίους οι 22, δηλαδή το 1/3, υπουργοποιήθηκαν, ενώ 3 υπουργοί, οι Εσωτερικών, Δικαιοσύνης και Μεταφορών-Επικοινωνιών, όπως επιτάσσει ο εκλογικός νόμος, είναι ανεξάρτητοι.

2. Η κυβέρνηση, παρ' όλο που είναι η πρώτη που έχει σχηματισθεί αποκλειστικά από ένα μικρό κόμμα μειοψηφίας, δίνει την εντύπωση ενός ιδιόμορφου συνασπισμού. Έχει κιόλας κυκλοφορήσει το καλαμπούρι ότι «οι υπουργοί προέρχονται από το Κόμμα της Δημοκρατικής Αριστεράς, ενώ οι υφιστάμενοί τους Γραμματείς από το ANAP του Μεσουτ Γιλμάζ και από το DYP της Τανσού Τσιλλέρ».

3. Σε πείσμα όλων αυτών, η κυβέρνηση συγκέντρωσε 306 ψήφους εμπιστοσύνης από το σύνολο των 550 βουλευτών που απαρτίζουν το κοινοβούλιο. Πρόκειται για γεγονός ιστορικής σημασίας, καθώς είναι το υψηλότερο ποσοστό ψήφων εμπιστοσύνης σε ψηφοφορία νέας κυβέρνησης που έχει ποτέ δοθεί. Και είναι παράδοξο, γιατί η ίδια η Τσιλλέρ είχε αποκρούσει την πρόταση του Μπουλέντ Ετσεβίτ.

4. Η κυβέρνηση αυτή θα έχει ζωή λιγότερη από τρεις μήνες, καθώς οι εκλογές θα πραγματοποιηθούν τον Απρίλιο. Επομένως, δεν έχει και πολλά πράγματα να κάνει, εκτός από τη διεκπεραίωση υποθέσεων ρουτίνας.

Επομένως, το κρίσιμο ζήτημα είναι τι θα συμβεί μετά τις εκλογές.

Σύμφωνα με σφυγμομετρήσεις της κοινής γνώμης, είναι βέβαιο ότι κανένα από τα πολιτικά κόμματα δεν θα συγκεντρώσει

αρκετές ψήφους και ικανοποιητική πλειοψηφία για το σχηματισμό αυτοδύναμης κυβέρνησης. Απ' ό,τι φαίνεται ως τώρα μόνο το FP, δηλαδή το κόμμα που αντικατέστησε το κόμμα του Νετομεντίν Ερπακάν, θα μπορέσει να κρατήσει τα ίδια ποσοστά, αλλά δεν φαίνεται ότι θα μπορέσει να αυξήσει τη δύναμή του. Κάτι ανόλογο θα συμβεί και με το ANAP του Γιλμάζ και το DYP της Τσιλλέρ. Οι προβλέψεις δείχνουν πως το DSP του Ετσεβίτ θα σημειώσει άνοδο, έως 20% ή και περισσότερο. Όλα αυτά επιβεβαιώνουν την αδυναμία όλων των κομμάτων να σχηματίσουν κάποια αυτοδύναμη κυβέρνηση.

Ένα σενάριο προβλέπει τη δημιουργία κυβέρνησης συνασπισμού της Τσιλλέρ (DYP) με τους Ισλαμιστές (FP), αλλ' αυτό θα οδηγήσει σε πραξικόπημα μετά μερικούς μήνες.

Ένα δεύτερο, περισσότερο αισιόδοξο σενάριο, πιθανολογεί ότι στον παραπάνω συνασπισμό θα συμμετάσχει και το κόμμα του Ετσεβίτ (DSP), γεγονός που θα δημιουργήσει όρους διατήρησης της συνήθους ισορροπίας.

Ένα τρίτο, ριζοσπαστικό σενάριο, προβάλλει την αναγκαιότητα αλλαγής του κοινοβουλευτικού συστήματος σε προεδρικό. Κάτι ας πούμε ανάλογο με αυτό που ίσχυσε επί Οζάλ. Ο Ντεμιρέλ υποστήριζε αυτή την αλλαγή, αλλά θεωρήθηκε ότι αποσκοπούσε απλώς στην παράταση της πολιτικής ζωής του προέδρου της Δημοκρατίας. Τώρα πια και η στρατιωτική ηγεσία άρχισε να σκέφτεται σοβαρά αυτή την προοπτική, με σκοπό να αποτρέψει την παρουσία ενός ισλαμικού κόμματος στη διακυβέρνηση της χώρας. Αυτή η αλλαγή είναι πιθανόν να προέλθει είτε από την πολιτική εξουσία είτε από το Στρατό. Εάν οι πολιτικοί κατορθώσουν αυτή την αλλαγή, τότε ο πρόεδρος

θα προέλθει από τους πολιτικούς σε καθετη περίπτωση, τη λύση θα τη δώσει ο Στρατός, που θα εγκαθιδρύσει το προεδρικό σύστημα, έπειτα από πραξικόπημα με πρόεδρο έναν από τους Στρατηγούς.

Ως προς την εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, θα πρέπει να σημειώσουμε σύμφωνα με απόψεις παρατηρητών, υπάρχει αλλαγή ως προς το ζήτημα της ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Δηλαδή, ο Στρατός δεν επιθυμεί πλέον αυτή την προοπτική, γιατί αντιλαμβάνεται ότι η ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε. συνεπάγεται διαίρεση της χώρας χάριν των Κούρδων, είτε με τη δημιουργία ομοσπονδίας είτε με την παροχή αυτονομίας. Επομένως λέγεται, θα πρέπει να ξεχάσουμε την προοπτική της Ευρώπης και να στραφούμε αποκλειστικά στις ΗΠΑ για βοήθεια. Αντίθεση με την Ευρώπη, οι ΗΠΑ συμρίζονται στην Τουρκία στην υπόθεση Άπο και του ΡΚΚ. Φαίνεται πως οι ΗΠΑ δεν ευνοούν την παραχώρηση εδάφους στους Κούρδους. Γιατί άραγε; Και με ποιο αντάλλαγμα;

Η απάντηση που δίνουν πολιτικοί παρατηρητές είναι ότι η συμπαράσταση των ΗΠΑ προς την Τουρκία συνδέεται με πίεση που ασκείται ώστε η Τουρκία να εγκατατεθεί για τη δημιουργία κοινού κράτους στο βόρειο Ιράκ. Αν δεν δεχθεί κάτι τέτοιο η Τουρκία, θα υποχρεωθεί να κλείσει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και να δεχθεί την αμερικανική λύση στο Κυπριακό, που σημαίνει να ξεχάσει το βόρεια Κύπρο.

Ας τονίσουμε, βέβαια, ότι όλα αυτά είναι κάποια σενάρια. Το σίγουρο, πάντως, είναι ότι η Τουρκία περνά μια δύσκολη περίοδο: Δεν είναι εύκολο να πολιτευτεί στη Μέση Ανατολή, όταν βρίσκεσαι κεντρά απ' αυτήν.

100 λέξεις-κλειδιά

του Λεωνίδα Βαλασόπουλου

■ νας χρόνος λείπει από τα ημερολόγια για να συμπληρωθεί ο 20ός αιώνας. Μια ανασκόπηση στα γεγονότα, στα φαινόμενα και στις χαρακτηριστικότερες στιγμές μόνο αισιοδοξία δεν μπορεί να δημιουργήσει. Ακόμα και αν τελικά αποφευχθεί το τεχνολογικό ατύχημα που θα μηδενίσει τις μνήμες των ηλεκτρονικών υπολογιστών τα μεσάνυχτα της 31ης Δεκεμβρίου 1999, αυτή η εκατονταετία κουβαλάει τη τραγικότητα, αρκετά «ατυχήματα». Στις 23.11 παρουσιάζεται σε γερμανολεοπτικό κανάλι –μέσω σύντομων μεσεων και μ' αλφαβητική σειρά– η λίστα με τις εκατό λέξεις-κλειδιά του αιώνα που ούγγει. Η αρχή γίνεται με το AIDS και τελειώνει με τον Wolkenkatz (ουζύστη).

■ ν πλειοψηφία τους πρόκειται για λέξεις και έννοιες που δεν υπήρχαν στα λεξικά και χρησιμοποιούνταν στον προφορικό λόγο του 20ού αιώνα. Επίσης περιλαμβάνονται λέξεις που προϋπήρχαν, αλλά στον 20ό αιώνα απέκτησαν διαφορετική σημασία: **επιδημιολογία, χειραφέτηση, επανένωση, ελπίδα** με ιδιαίτερη σημασία στη γερμανική περίπτωση από την πτώση του τείχους του Βερολίνου και μετά). Πόσο έγκυρη είναι η λίστα, όμως, μια τέτοια λίστα απ' όποια γλώσσα προέρχονται οι λέξεις και έννοιες δημιουργήσαν –ή εξακολουθούν να δημιουργούν– διαφορετική αίσθηση και έχουν καταγραφεί με ανόμοιους ρυθμούς στη συνείδηση του κάθε λαού; Η κατηγορία των λέξεων που συνδέονται με τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και ό,τι σχετίζεται με αυτόν, είναι η πιο εμφανέστατη αισθητή. Μια σειρά από λέξεις καταγεγραμμένες λέξεις κουβαλάει γεωγραφικές ευθύνες: **ολοκαύτω, στρατόπεδο συγκέντρωσης, φύρερ, γκεττο, γενοκτονία**. Αντίθετα, σε αρκετές η Γερμανία φαντάζει απλώς θεαθήναι: **σιδηρούν παραπέτασμα, ατομικό βόμβα, ψυχρός πόλεμος**. Αυτή η δια-

φοροποίηση δεν αφαιρεί από τις προαναφερόμενες λέξεις το ρόλο που διαδραμάτισαν στη διάρκεια αυτού του αιώνα.

■ Από το πολιτικό και οικονομικό πεδίο έχουν καταγραφεί λέξεις που απέκτησαν –παγκοσμίως– την ίδια σημασία και κατά τα φαινόμενα θα συνεχίσουν να απασχολούν τον πλανήτη και μετά την πρωτοχρονιά του 2000: **ενεργειακή κρίση, τρίτος κόσμος, πληθωρισμός, ανεργία, παγκοσμιοποίηση, μαύρη εργασία, οικονομικός ανταγωνισμός, φονταμενταλισμός**.

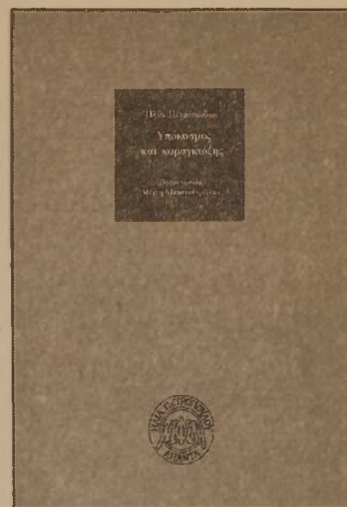
■ Στη λίστα περιέχονται και οι βασικότερες λέξεις από τον χώρο των επιστημονικών ανακαλύψεων, εφευρέσεων και κατακτήσεων: **αντιβιοτικό, αυτοματοποίηση, κομπιούτερ, ραδιόφωνο, τηλεόραση, αεροπλάνο, θεωρία της σχετικότητας, ψυχολογία, ψυχολογία, ψυχολογία, ψυχολογία**. Από μια τέτοια λίστα δεν θα μπορούσαν να απουσιάζουν εκείνα τα φαινόμενα που σημάδεψαν σε βάθος τον τρόπο ζωής των ανθρώπων αυτού του αιώνα. Ενός αιώνα που μετέτρεψε το θέαμα σε συστατικό του στοιχείο: **αυτοκινητόδρομος, μπικίνι, τσίχλα, κάμπινγκ, μουσική κασέτα και βιντεοκασέτα, κόμιξ, ντηζάν, εικόνα, φιλμ, πιστωτική κάρτα, μπλουτζήν, γραφομηχανή, ροκ εν ρολ, ποπ, σπορ, σταρ**. Αλλά ούτε τα υψηλά αντίτιμα που πλήρωσε και εξακολουθεί να πληρώνει ο πληθυσμός του πλανήτη ως συνέπειες αυτού του τρόπου ζωής: **άγχος, ντόπινγκ, ναρκωτικά, γραφειοκρατία, κυκλοφοριακή συμφόρηση, τρύπα του όζοντος, περιβαλλοντική καταστροφή**.

■ Πρόκειται για μια μαρτυρία, για μια στοιχειώδη καταγραφή όλων όσα συνέβησαν μέσα σ' αυτή την ταραγμένη εκατονταετία, μεταβάλλοντας το τοπίο του πλανήτη και τις σχέσεις των ανθρώπων. Όλα συνεχίζονται. Πολλές απ' τις λέξεις της λίστας θα μας συντροφεύσουν και στον εικοστό πρώτο αιώνα. Και εκεί, ας ελπίσουμε ότι θα έχουν καλύτερη τύχη. Αρχούμε μόνο στο άλφα: **ανθρώπινα δικαιώματα**.

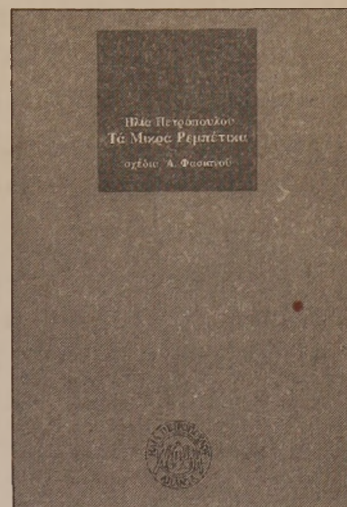

Ηλία Πετρόπουλου
ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΚΑΠΟΤΑΣ

κυκλοφορεί σύντομα
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Ηλία Πετρόπουλου
ΥΠΟΚΟΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Ηλία Πετρόπουλου
ΤΑ ΜΙΚΡΑ
ΡΕΜΠΕΤΙΚΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

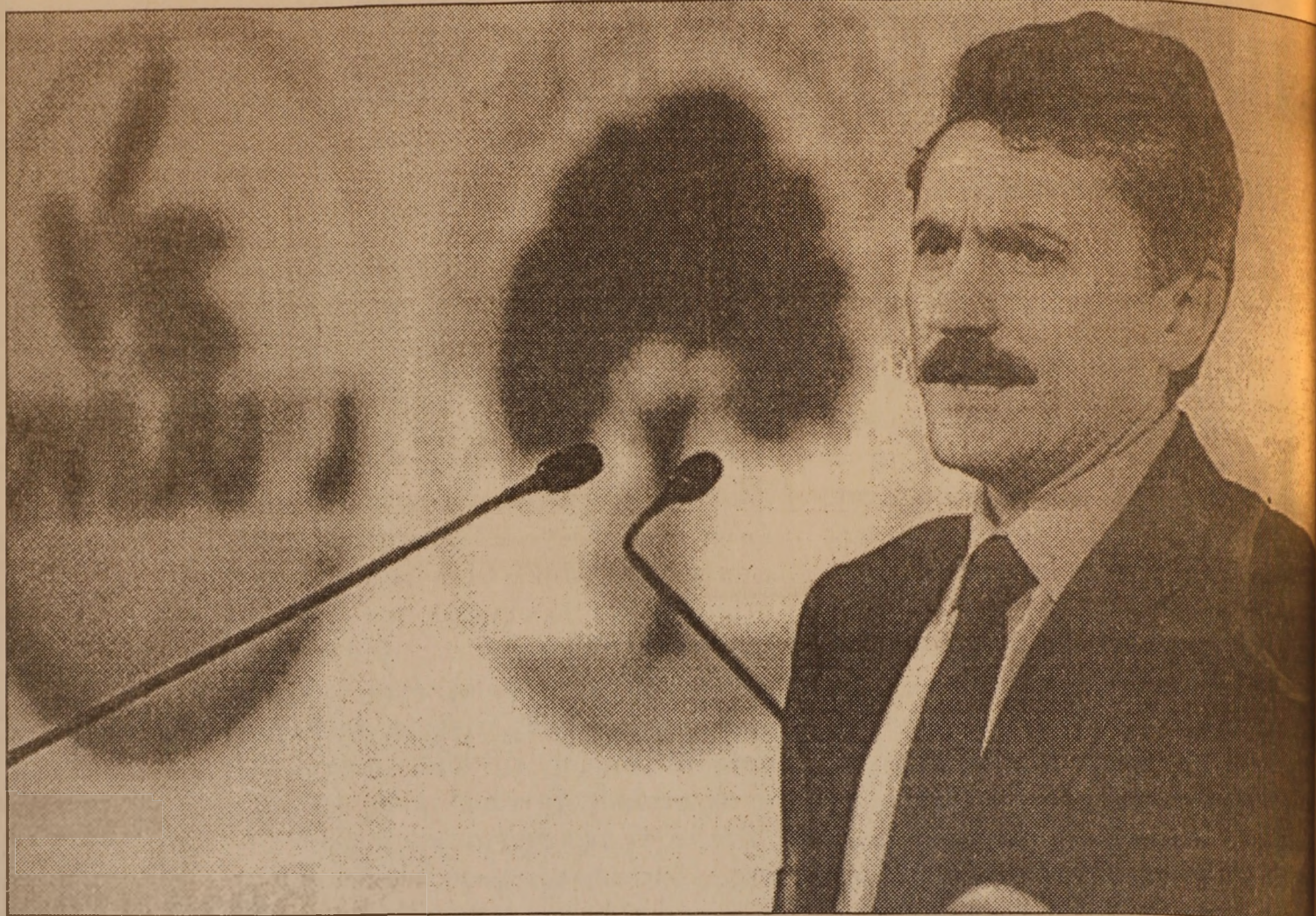

ΛΕΙΨΥΔΡΙΑ ΣΤΟ ΑΜΕΣΟ ΜΕΛΛΟΝ

Τα επόμενα 25 χρόνια η αύξηση του αριθμού των χωρών και των ανθρώπων που θα υποφέρουν από λειψυδρία θα αυξηθεί σημαντικά αν δεν παρθούν ιδιαίτερα μέτρα. Για το 2025 προβλέπεται ότι 34 χώρες στον κόσμο κινδυνεύουν από έλλειψη νερού, ενώ σήμερα το φαινόμενο αυτό απειλεί ήδη 29 χώρες. Η Αφρική, η Μέση Ανατολή, η βορειο-δυτική Κίνα, η Ινδία, το Μεξικό και η δυτική ακτή των ΗΠΑ θεωρούνται οι περιοχές που θα πληγούν περισσότερο, σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ. Το 1990, 132 εκατ. άνθρωποι ζούσαν σε χώρες όπου το νερό δεν ήταν ιδιαίτερα άφθονο. Ο αριθμός αυτός προβλέπεται ότι θα φτάσει τα 653 εκατ., αν δεν υπάρξει μεγάλη δημογραφική ανάπτυξη. Σε αντίθετη περίπτωση, μπορεί ο αριθμός αυτός να φτάσει και τα 904 εκατ.

Η ΙΕΡΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Οι αντιδράσεις που έχει ξεσηκώσει στη Γαλλία από τον περασμένο Σεπτέμβριο η ψήφιση του νομοσχεδίου για θεσμοθέτηση της συμβίωσης και του γάμου μεταξύ των ομοφυλοφίλων δεν έχουν καταλαγιάσει. Το Σύμφωνο Αλληλεγγύης Πολιτών που πρότεινε η κυβέρνηση του Λυονέλ Ζοσπέν προβλέπει μια σειρά μέτρων που εξισώνουν τη συμβίωση των ζευγαριών με τους παντρεμένους. Για τους υπερεθνικιστές, τους δεξιούς, τους καθολικούς αλλά και τους μουσουλμάνους το νομο-

σχέδιο απειλεί «τις αξίες και τα θεμέλια της οικογένειας». Η εντυπωσιακή διαδήλωση 100.000 ατόμων πριν από 15 μέρες στο κέντρο του Παρισιού με συνθήματα κατά του νομοσχεδίου απέδειξε τις υπερσυντηρητικές θέσεις της γαλλικής κοινωνίας. Εκτός από τη δεξιά αντιπολίτευση υπήρξαν και ενδοκομματικές αντιδράσεις στο Σοσιαλιστικό Κόμμα. Το νομοσχέδιο θα περάσει στη Βουλή τον επόμενο Σεπτέμβριο, ενώ τον επόμενο μήνα θα διεξαχθεί η τελική ψηφοφορία στην Γερουσία μετά τη σχετική συζήτηση.

Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ-ΕΡΥΘΡΑΙΑΣ

Κλιμακώνονται οι εχθροπραξίες μεταξύ των στρατευμάτων της Αιθιοπίας και της Ερυθραίας μετά τις αεροπορικές επιθέσεις που εξαπέλυσε η Αντίς Αμπέμπα την περα-

σμένη εβδομάδα. Η τελευταία κατηγορήσε την Ερυθραία ότι προέβη σε αεροπορικούς βομβαρδισμούς, γεγονός που διαψεύστηκε από την Ασμάρα. Η διαμεσολάβηση των ΗΠΑ στη διένεξη των δύο χωρών τον περασμένο Ιούνιο απαγόρευσε τους αεροπορικούς βομβαρδισμούς. Οι διπλωματικές προσπάθειες διευθέτησης της κρίσης, που χρονολογείται από τον Μάιο του 1998, δεν φαίνεται να οδήγησαν σε κάποιο αποτέλεσμα. Οι νεκροί ήδη υπολογίζονται σε χιλιάδες. Το μήλον της έριδος είναι μερικές εκατοντάδες τετραγωνικά μέτρα στα σύνορα των δύο κρατών.

ΘΡΙΑΜΒΟΛΟΓΙΕΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΔΗΜΟΚΡΑΤΩΝ

Οι περιφερειακές εκλογές στην Έσση και η νίκη των Χριστιανοδημοκρατών (CDU) ερμηνεύτηκε

ως η πρώτη ισχυρή αποδοκιμασία στις 100 μέρες συγκυβέρνησης Σοσιαλιστών και Οικολόγων στη Γερμανία. Το μόνο καταφύγιο για τη Δεξιά στην Ευρώπη φαίνεται να είναι οι υπερ-συντηρητικές και εθνικιστικές θέσεις. Το 43,4% που κέρδισαν οι Χριστιανοδημοκράτες έναντι του 39,4% των Σοσιαλδημοκρατών ήταν η αντίδραση στο νόμο του Γκέρχαρντ Σρέντερ που προβλέπει τη θεσμοθέτηση της διπλής ιθαγένειας. Για τους πολιτικούς αναλυτές, η νίκη του CDU ήταν το πρώτο τεστ της κοκκινο-πράσινης διακυβέρνησης. Οι αντιδράσεις της αντιπολίτευσης εστιάζονται στη εξαγγελία της κυβέρνησης για μείωση των πυρηνικών, μερική απασχόληση, οικολογικό φόρο και ευνοϊκή μεταχείριση των αλλοδαπών μέσα με την αλλαγή του κώδικα ιθαγένειας.

Για τους Ιταλούς τα δημοψηφίσματα αποτελούν το μοτίβο αποτελεσματικό τρόπο για ριζικές αλλαγές πολιτικής. Έτσι, μετά τον Απριλίου και τον Ιούνιο, οι κληθούν να επιλέξουν ανάμεσα στο σημερινό εκλογικό σύστημα και σ' ένα άλλο που οδηγεί στο δικομματικό. Η πρόταση που προέβη η κυβέρνηση Ντ' Αλέμα ευνοεί τα μεγάλα κόμματα.

ΔΙΑΛΤΗΣ του Ντούσαν Μπάγεβιτς. Γράφαμε την προηγούμενη φορά, ότι ο αγώνας ΑΕΚ-Ολυμπιακού για το πρωτάθλημα ήταν η πιο ενδιαφέρουσα στιγμή του φετινού ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος, μια και το πρωτάθλημα θεωρείται καπαρωμένο από την ομάδα του Πειραιά. Η παράδοση που θέλει τον πρωταθλητή Ολυμπιακό του Ντούσαν Μπάγεβιτς, να φεύγει χαμένος από τη Νέα Φιλαδέλφεια, όντως συνεχίστηκε. Οι ερυθρόλευκοι δεν προέβαλλαν ιδιαίτερη αντίσταση – με εξαίρεση την προσπάθεια του έμπειρου Βασίλη Καραπιάλη να «ψαρώσει» στην αρχή του αγώνα το νέο Άκη Ζήκο της Ένωσης – και έχασαν με 2-0. Μάταια έψαχναν οι οπαδοί τους για κάποια πειστική δικαιολογία από την ομάδα τους. Κάποιοι κατηγόρησαν και την διαιτησία για την ήττα. Σίγουρα η διαιτησία θα μπορούσε να είναι καλύτερη, θα μπορούσε για παράδειγμα να έχει δεχτεί κίτρινη κάρτα ο –ερυθρόλευκος– Γρηγόρης Γεωργάτος που χαρακτήρισε «καταγκιόζη» τον επόπτη και πέρασε το μεγαλύτερο μέρος του Β' Ημιχρόνου βρίζοντάς τον αντί να παίζει μπάλα.

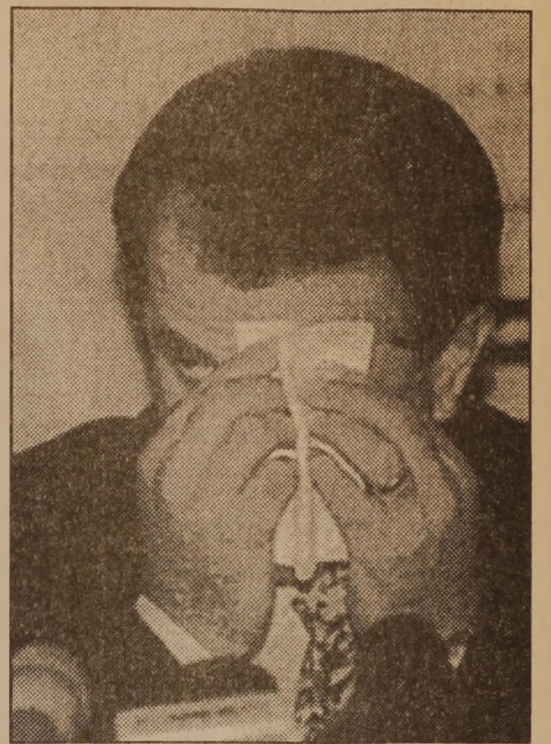
ΔΥΣΙΑΣΤΕ, ΑΡΜ! Με προσωπική παρέμβαση του υπουργού Εθνικής Άμυνας, εάν πιστέψει κανείς τις εφημερίδες, αλλά και τα δημόσια ευχαριστώ των Πειραιωτών, αγωνίστηκε στο ντέρμπυ ο Γιώργος Ανατολάκης, που μόλις τρεις μέρες πριν είχε παρουσιαστεί στο ναυτικό. Αν και με βάση την άθλια απόδοση του παίκτη στον αγώνα θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι ο κ. Τσοχατζόπουλος τελικά έβλαψε τον Ολυμπιακό, η παρουσία του Ανατολάκη στον αγώνα ήταν κατά παράβαση όλων των κανόνων του στρατού. Το πιο ωραίο απ' όλα, είναι λίγους μήνες πριν ο κ. Τσοχατζόπουλος έκανε δημόσια δήλωση για «νονούς» στο ποδόσφαιρο, με αφορμή επεισόδια στο γήπεδο της Τούμπας, στην εκλογική του περιφέρεια δηλαδή.

ΚΑΚΟΥ ΜΥΡΙΑ ΕΠΟΝΤΑΙ; Δεν έφτανε στον Ολυμπιακό η φουρτούνα της Νέας Φιλαδέλφειας, ήρθε μία εβδομάδα μετά ο Απόλλωνας Αθηνών και απέσπασε ισοπαλία στο Ολυμπιακό Στάδιο, φέρνοντας τους Πειραιώτες σε απόσταση βολής από τον αναγηρεσμένο Παναθηναϊκό που έχει πλέον έναν μόλις βαθμό λιγότερο. Οι «πράσινοι» έφεραν στην Ελλάδα τον Ιανουάριο έναν σπουδαίο βραζιλιάνο ποδοσφαιριστή, τον Χούλιο Σέζαρ, ο οποίος όμως είναι πια 36 χρονών. Οι δημοσιογράφοι ασχολήθηκαν περισσότερο με την πανέμορφη γυναίκα τού Σέζαρ, πρώην Μις Βραζιλία.

Η ΑΕΚ είπατε;

Η Γιουβέντους;

Γ Κ Ο Λ Κ Α Ι Τ Ο Υ Μ Π Ε Σ

Όσο για την ΑΕΚ, πήρε τη νίκη στο ντέρμπυ, πήρε όμως και πολλούς νέους παίκτες, ανάμεσά τους ένα λιβεριανό επιθετικό από την Άρσεναλ που τον λένε Κρίστοφερ Ρε.

Ο Ρε, που πανηγυρίζει τα γκολ που πετυχαίνει με ανάποδες τούμπες στον αέρα, έδωσε λαβή σε ατελείωτα κρούα αστεία του τύπου «σκόραΡε», «που πας Ρε» κ.λπ.

ΚΑΤΣΕ ΚΑΛΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΕ

Με αυτήν την κραυγή έδιωξαν οι ΠΑΟΚτσήδες από την Τούμπα τον προπονητή τους Άγγελο Αναστασιάδη, ο οποίος είχε οδηγήσει την ομάδα της Θεσσαλονίκης σε πολλές νίκες, κάμποσες ήττες, αρκετές ισοπαλίες, αλλά και στο Άγιον Όρος. Ο διάδοχός του είναι ο Άρι Χάαν, που στα νιάτα του είχε οδηγήσει την Ολλανδία στα τελικά του Μουντιάλ της Αργεντινής το 1978, πετυχαίνοντας πολλά γκολ με σουτ-βολίδες από μεγάλη απόσταση.

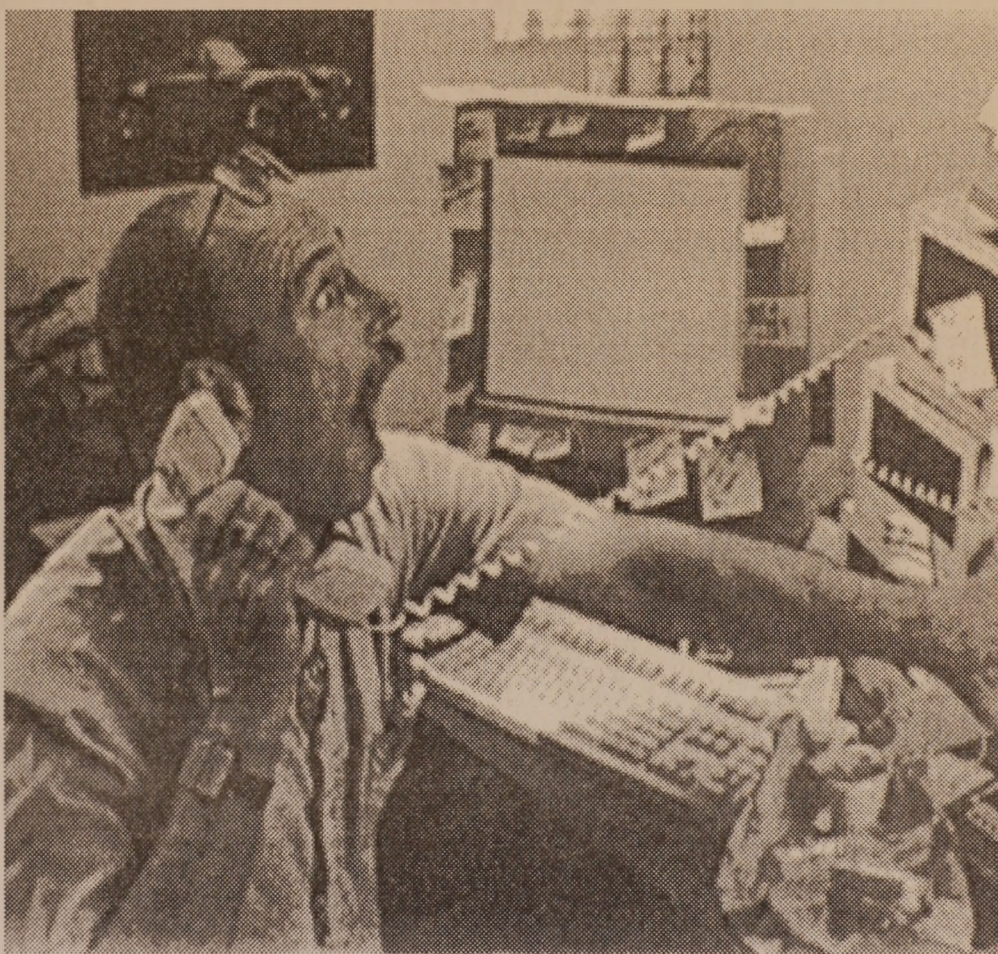

INTERNET

Η ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

του Δημήτρη Σκούφη
dimanhsk@otenet.gr

Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) –και παρεπόμενα το δημοσιογραφικό επάγγελμα– ήταν περισσότερο κι από αναμενόμενο να έχει ήδη αρχίσει να επηρεάζεται άμεσα από τις αλλαγές που φέρνει μαζί της η επικράτηση της Κοινωνίας των Πληροφοριών. Τα ΜΜΕ είναι άλλωστε, από την ίδια τους τη φύση, άμεσοι φορείς πληροφοριών, οι οποίοι λειτουργούν με τους κανόνες που διαμόρφωσαν (εν πολλοίς οι ίδιοι) στο Οικουμενικό Χωριό του πλανήτη μας. Οι πιο σημαντικές από τις αλλαγές αυτές είναι η εκ των πραγμάτων ταχύτατη μετάβαση από το καθιερωμένο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης σ' εκείνο των Μέσων Επικοινωνίας¹ και το

ήδη διαφαινόμενο επόμενο στάδιο στην παγκοσμιοποίηση της αγοράς των ΜΜΕ που, εκτός των άλλων, επιτείνει και τις συνθήκες του ανηλεούς ανταγωνισμού που ήδη επικρατούν σε κάθε επίπεδο, περιλαμβανομένου και του επαγγελματικού.

Το ζητούμενο, λοιπόν, είναι ο προσδιορισμός του ρόλου που καλούνται να παίξουν οι δημοσιογράφοι και των προβλημάτων που ανακύπτουν μέσα στο νέο περιβάλλον, το οποίο δομείται ταχύτατα και στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται – και μάλιστα ανεξάρτητα από τις επιθυμίες και τα κελεύσματα των τοπικών παραγόντων και των βαρώνων των ΜΜΕ. Μια ματιά στα δελτία τόσο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Δημοσιογράφων, όσο και της αντίστοιχης ευρωπαϊκής², αρκούν για να τεκμηριώσουν όχι μόνο το εύρος των αλλαγών στο τοπίο των ΜΜΕ, αλλά και τη σύγχυση και

την αβεβαιότητα που επικρατεί ως προς το ρόλο των δημοσιογράφων στο εγγύς μέλλον. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, και με δεδομένες τις γνωστές «ιδιομορφίες» του ελληνικού χώρου, ηχεί ευχάριστα διορατική η θέση που εκφράζεται στην πρώτη παράγραφο της Έκθεσης Πεπραγμένων του απερχόμενου Δ.Σ. της ΕΣΗΕΑ: «Ζούμε σε μία από τις συγκλονιστικότερες περιόδους της ανθρώπινης ιστορίας. Οι τρεις αιώνες του Διαφωτισμού και της Βιομηχανικής Επανάστασης, με όλες τις θεμελιακές ανατροπές που έφεραν, ίσως αποδειχθούν λιγότερο καθοριστικοί από τις αλλαγές που συντελούνται στις δικές μας ημέρες της Τεχνολογικής Επανάστασης. Ο κόσμος μας στην Κοινωνία της

Πληροφορίας –«αυτός ο κόσμος ο μικρός, ο μέγας» της ενημέρωσης και της δημοσιογραφίας– δημιουργεί στον κλάδο μας τεράστιες ευθύνες. Η επιρροή του επαγγέλματός μας στην κοινωνία, στους πολίτες και στα άτομα, συνιστά μια τεράστια δύναμη, που ωστόσο είναι ιδιαίτερα ευάλωτη. Κινούμαστε και δουλεύουμε πάνω σ' ένα ναρκοπέδιο: είναι το τρίγωνο της σχέσης του επαγγέλματός μας με τις «πηγές», με την εργοδοσία και με την κοινωνία».

Κατά την άποψή μου, η θέση αυτή περικλείει το σπόρο της προβληματικής που πρέπει ν' αναπτυχθεί για τη δημοσιογραφία του αύριο, κι αυτό ανεξάρτητα από την οξυτάτη κρίση αξιοπιστίας και φερεγγυότητας που περνά το δημοσιογραφικό επάγγελμα στις μέρες μας και στον τόπο μας. Η κρίση αυτή, που αποτυπώνεται όχι μόνο σ' αυτή την έκθεση πεπραγμένων αλλά και σε έρευνα που

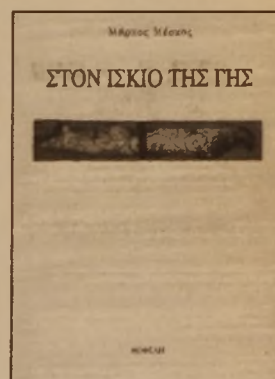

1979 - 1999 ΕΙΚΟΣΙ ΧΡΟΝΙΑ ΝΕΦΕΛΗ

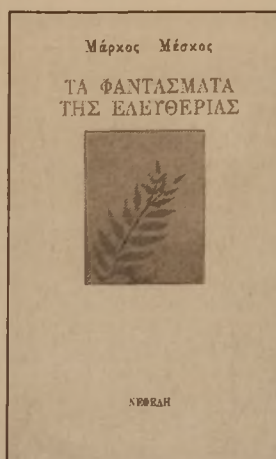
Μάρκος Μέσκος ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

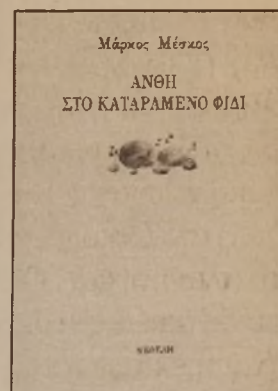
ΜΑΥΡΟ ΔΑΣΟΣ
(Ποίηση)

ΣΤΟΝ ΙΣΚΙΟ ΤΗΣ ΓΗΣ
(Ποίηση)

ΤΑ ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
(Ποίηση)

ΑΝΘΗ
ΣΤΟ ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΟ ΦΙΔΙ
(Ποίηση)

ΚΟΜΜΕΝΗ
ΓΛΩΣΣΑ
(Νουβέλα)

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΣΤΟΝ
ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ
(Νουβέλα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ινε πρόσφατα μεταξύ δημοσιογράφων³, δεν σηματοδοτεί μόνο γνωστά νοσηρά φαινόμενα. Επισημαίνει και το αδιέξοδο στο οποίο έχουν περιέλθει τα ΜΜΕ, καθώς αγγίζουν τα όρια της τοχής του ίδιου του συστήματος που θεσμοθέτησαν και μέσα το οποίο λειτουργούν.

τεχνολογικές εξελίξεις οδηγούν ταχύτατα προς τα δίκτυα ενοημένων διαδραστικών υπηρεσιών (ραδιόφωνο, ψηφιακή τηλεόραση, ψηφιακά δεδομένα, τηλέφωνο, κ.λπ.) σε παγκόσμιο επίπεδο⁴ και σε συνθήκες άγριου ανταγωνισμού, που δεν ευνοούν τη νέχιση της παντοδυναμίας τοπικών «βαρώνων» στα ΜΜΕ. Με ασφαλισμένη την πρόσβαση του κοινού τόσο στις πρωτογενείς πηγές των πληροφοριών και των ειδήσεων όσο και σε άλλες διεείς πηγές, το γνωστό σκηνικό των τοπικής εμβέλειας «διαπλεγμένων» θα γίνει παρωχημένο και αναποτελεσματικό, χωρίς να σημαίνει πως θα εκλείψει. Ανεξάρτητα, όμως, από τον πρακτικό ή ανύπαρκτο κίνδυνο του ελέγχου της ενημέρωσης από τα κέντρα, ο παράγοντας της ποιότητας και της αξιοπιστίας στις ρεχόμενες υπηρεσίες θα είναι αναπόφευκτα ένας από τους βαρύτερους στον αγώνα για επικράτηση στο νέο και έντονα ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον.

υτόχρονα όμως, θα έλθει στο προσκήνιο και η ανάγκη επαναπροσδιορισμού του ρόλου των δημοσιογράφων. Το τρίγωνο-ναρτέδιο της σχέσης με τις πηγές, την εργοδοσία και το κοινό στο οποίο αναφέρεται η έκθεση του Δ.Σ. της ΕΣΗΕΑ θα διευρυνθεί όμη περισσότερο, καθώς θα προστεθεί σ' αυτό η διάσταση του θνούς ανταγωνισμού. Αν οι έλληνες δημοσιογράφοι δεν προεμαστούν για ν' ανταποκριθούν στις καινούργιες συνθήκες, σύμφωνα θα βρεθούν στο περιθώριο των εξελίξεων. Η προετοιμασία ή δεν αφορά μόνο την ενημέρωση για τις τεχνολογικές εξελίξεις και την τεχνική άποψη της πρακτικής των νέων μέσων. Αφοκυρίως την ανάκτηση της χαμένης αξιοπιστίας ενός ολόκληρου γγγεματικού κλάδου που τα στοιχεία δείχνουν ότι δεν εκτιμά ε τον εαυτό του. Αφορά τη διαμόρφωση της ίδιας του της φυγνομίας ως φερέγγυου παράγοντα στον κύκλο της παραγωγής της διακίνησης των πληροφοριών.

περιεχόμενο της έκθεσης αυτής είναι ίσως μία από τις ελάχιστες φορές που η συνδικαλιστική πρακτική ενός επαγγελματικού δου προσπαθεί να ξεπεράσει τα στενά της διεκδικητικά πλαίσια, να στρέψει το βλέμμα της στο μέλλον και να χαράξει κάποια ατηγική για ν' αντιμετωπίσει με θετικό τρόπο τις εξελίξεις.

ΙΕΙΩΣΕΙΣ

το κείμενο αυτό, που υπάρχει ολόκληρο στη διεύθυνση <http://www.primeminister.gr>, αναφέρθηκα συνοπτικά σε προηγούμενο μείωμά μου.

διεύθυνση της Δ.Ο.Δ. στο Internet είναι <http://www.ifj.org> έρευνα έγινε από την εταιρεία δημοσκοπήσεων V-PRC για το ριοδικό ΜΕΤΡΟ και δημοσιεύεται στο τελευταίο του τεύχος.

ισίστηκε στις απαντήσεις 239 δημοσιογράφων και αποτυπώνει με ν πιο αποκαλυπτικό τρόπο την κρίση αξιοπιστίας και φερεγγυότητας ν επαγγέλματος. Αρκούν δύο μόνο στοιχεία για να γίνει αντιληπτό μέγεθος της κρίσης: το 74,3% των ερωτηθέντων πιστεύει πως την νόνα και την πολιτική των ΜΜΕ την καθορίζουν οι ιδιοκτήτες τους, ύ το 65,7% δηλώνει πως οι δημοσιογράφοι δέχονται παρεμβάσεις τά την άσκηση του επαγγέλματός τους.

ην προοπτική αυτή αναφέρθηκε και ο καθηγητής Andrew Lippman MIT Media Lab σε πρόσφατη ομιλία του σε συνέδριο που έγινε ν Αθήνα (σχετική δημοσίευση στη *Ναυτεμπορική* της 23.1.99)

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΣΧΗΜΟΝΕΙΝ

Ο ιστορικός και παραδοσιακός οικισμός της Στεμνίτσας Αρκαδίας βρίσκεται σε κίνδυνο. Η Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ έχει συντάξει αιτιολογημένη έκθεση για το χαρακτηρισμό ως διατηρητέων των έξι κτιρίων γύρω από την κεντρική πλατεία του οικισμού, μεταξύ των οποίων είναι το Δημαρχείο και το Σχολείο, από τον Σεπτέμβριο του '98 και η καθυστέρηση χαρακτηρισμού από το ίδιο υπουργείο μετά την παρέλευση τριών μηνών είναι πράξη παράνομη. Την ίδια ώρα, ο Δήμος Στεμνίτσας προχωρά ανενόχλητος σε προσθήκες και επεκτάσεις αυτών των κτιρίων και ανανεώνει την οικοδομική άδεια που είχε προηγουμένως ανασταλεί. Με λίγα λόγια, το ΥΠΕΧΩΔΕ απ' τη μια δηλώνει πως τα κτίρια είναι διατηρητέα και απ' την άλλη καθυστερεί παράνομα την έκδοση του χαρακτηρισμού, δίνοντας τη δυνατότητα στο Πολεοδομικό Γραφείο Λαγκαδίων να αναστείλει τη διακοπή των εργασιών που είχε προηγουμένως διατάξει και να ικανοποιήσει το αίτημα της δημοτικής αρχής να ολοκληρώσει τις ασχημονίες της και μετά ... βλέπουμε.

Η λέξη παραλογισμός είναι ελαφρυντικό. Ατυχώς πρόκειται για συμπαιγνία, καθώς αδυνατεί -κάθε καλοπροαίρετος πληροφορούμενος τα συμβάντα- να κατανοήσει πώς γίνεται την ίδια ώρα να βρίσκονται και άλλα έργα του ΥΠΕΧΩΔΕ εν εξελίξει, έργα «ανάπλασης» της πλατείας, και άλλων βασικών στοιχείων του οικισμού, όπως της οδοποιίας, με κίνδυνο να καταστραφούν τα καλντερίμια, που εξαιτίας ποικίλων αυθαιρεσιών υποτίθεται πως ανεστάλησαν από τον Ιούλιο του '98, ενώ στην πραγματικότητα συνεχίζονται τη στιγμή που το ΥΠΕΧΩΔΕ ενέκρινε τον Οκτώβριο το ποσό των 80 εκατομμυρίων δραχμών για «ανάπλαση» και εσωτερική οδοποιία.

Ποιος κοροϊδεύει, ποιον; Μήπως το ΥΠΕΧΩΔΕ τον εαυτό του και όλους εμάς μαζί, θεωρώντας πως και τα «έργα» πρέπει να γίνουν και τας χείρας τους να νίπτουν;

Αν οι κάτοικοι συχνά αγνοούν και καταστρέφουν, η Πολιτεία θα έπρεπε να φροντίζει για την ενημέρωσή τους με όσους τρόπους διαθέτει. Αν η Δημοτική Αρχή επιθυμεί να παρουσιάζει έργο κι αν είναι ό,τι νά 'ναι, η Πολιτεία θα όφειλε να την δεσμεύει και να την καθοδηγεί σε ό,τι βοηθά να διατηρηθεί η ιστορική μνήμη, η παραδοσιακή ομορφιά του κτισμένου και του φυσικού περιβάλλοντος. Αντιφατικές συμπεριφορές, που καλύπτουν την υποκριτική νοοτροπία των ιθυνόντων, δεν μπορούν να συνεχίζονται αδιαμαρτύρητα...

Π Ρ Ο Τ Ε Ι Ν Ο Υ Μ Ε

• **Ακούστε:** Το ραδιοσταθμό «94.4 Εν Λευκώ» του Υμηττού. Στις πρωινές αλλά και τις απογευματινές ζώνες θα απολαύσετε πολλές μουσικές επιλογές.

• **Δείτε:** Στις 11 Μαρτίου, στην γκαλερί Ζουμπουλάκη, θα εγκαινιασθεί η έκθεση ζωγραφικής του σκηνογράφου Βασίλη Φωτόπουλου, που εδώ και χρόνια ασχολείται αποκλειστικά με τη ζωγραφική.

• **Ταξιδέψατε:** Στα Χανιά, φυσικά! Εγκαινιάζεται εκεί, στην οδό Σκαλίδη, ένας νέος εκθεσιακός χώρος που θα στεγάσει την Δημοτική Πινακοθήκη της πόλης. Την επιμέλεια της έκθεσης έχει η Πέγκυ Κουνενάκη που φρόντισε για τη συγκέντρωση ζωγραφικών έργων καλλιτεχνών κρητικής καταγωγής.

• **Δείτε:** Στο θέατρο «Πολύτεχνο» το έργο του Ρομπέρτο Κόσσο *La Nonna* με τον Δημήτρη Πιατά, τον Κώστα Τζούμα, τη Λυδία Λένωση και τους άλλους συντελεστές της καλής παράστασης.

• **Διαβάστε:** Το βιβλίο του Τάκη Ψαρρά *Μεσογείων η οδός*. Φανατικός πεζογράφος, ο παρατηρητής-συγγραφέας, με το γνωστό ύφος της βιβλιογραφικής του δουλειάς συνοδεύει με τις δικές του φωτογραφίες της δεκαετίας του '60 την ανίχνευση του τόπου!

• **Παρακολουθήστε:** Τη συναυλία των εκπροσώπων του νέου αμερικανικού rock Sonic Youth στο Ρόδο, σήμερα Παρασκευή και αύριο. Το συγκρότημα μάς επισκέπτεται για άλλη μια φορά μετά την καλοκαιρινή εμφάνισή του στο Rockwave Festival.

• **Δείτε:** -αλλά και ακούστε- παραδοσιακούς χορούς και μουσική από τη βόρεια

Ινδία, στις 6 Μαρτίου στο Μέγαρο Μουσικής. Η υπέρβαση της καθημερινότητας και παράλληλα η απόλαυση

της ζωής είναι τα στοιχεία που εκφράζονται μέσω της ινδικής τέχνης. Η χορεύτρια **Ομα Σάρμα**, με τους τέσσερις μουσικούς που τη συνοδεύουν, θα ερμηνεύσει Κατάκ, ένα από τους έξι κλασικούς χορούς της βόρειας Ινδίας.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΛΛΗΝΟΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΛΛΗΝΟΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ και Αφρικανικών Σπουδών σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Καΐρου διοργανώνει το Συνέδριο Ελληνοανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών, το οποίο πρόκειται να πραγματοποιηθεί στο Κάιρο από τις 15-17 Φεβρουαρίου.

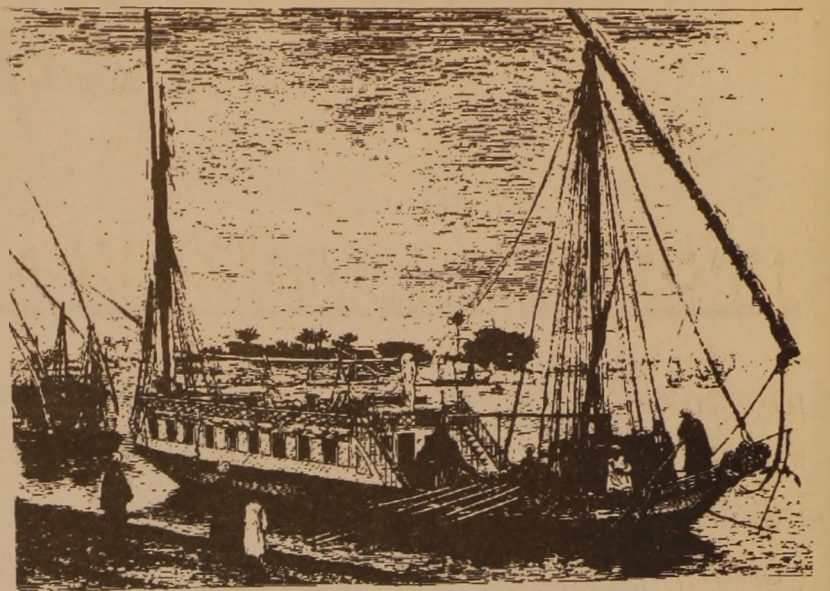
Το Ινστιτούτο Ελληνοανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών έχει διοργανώσει ετήσια ετήσια συνέδρια κατά τα έτη 1983, 1988, 1991, 1993, 1996 και δημοσιεύει τα πρακτικά πέντε συνεδρίων με τον τίτλο *Graeco-Arabica*, ενώ ετοιμάζεται η έκδοση των πρακτικών του βίου συνεδρίου. Το βιβλίο θα έχει 600 σελίδες με άρθρα κορυφαίων επιστημόνων απ' όλο τον κόσμο, όπως των ακαδημαϊκών C.E. Bosworth και J. Verlinden, της διευθύντριας του τμήματος Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Λένινγκραντ, Ο. Frolova, του διευθυντή του Ινστιτούτου Σημιτικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Βερολίνου, R. Siegert, του καθηγητή του Πανεπιστημίου Γενεύης, J. Desanges, και άλλων. Τα πρακτικά δημοσιεύονται και εργασίες επιστημόνων και ξένων.

Ο βασικό θέμα του συνεδρίου είναι οι σχέσεις Ελλάδας και Αιγύπτου από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα και διαιρείται σε τρεις τομείς: Πηγές, Αρχαιολογία-Τέχνη-Ιστορία-Φιλολογία. Λαμβάνουν μέρος ερευνητές από την Ευρώπη, την Ανατολή και Ηνωμένες Πολιτείες. Τα θέματα που ανακοινώσεως είναι πολύ ενδιαφέροντα και καλύπτουν και τους τρεις τομείς. Επιλεκτικά αναφέρουμε την ανακοίνωση του καθηγητή M. Hamdi Ibrahim, διευθυντή του Πανεπιστημίου του Καΐρου, «Η χρυσή παραίνεση του Πυθαγόρα», και του αρχαιολόγου M. Lewicz για τα βυζαντινά μνημεία της Αλεξάνδρειας. Στις πρόσφατες έρευνες στην αρχαιολογία στο Ramleh της Αλεξάνδρειας αναφέρεται ο αρχαιολόγος M. K. X. Tzalas, πρόεδρος του Εθνικού Ινστιτούτου Αρχαίων και Μεσαιωνικών Σπουδών Αλεξάνδρειας, παίζοντας καινούργιες πηγές για τη μελέτη της ιστοριογραφίας της μεσαιωνικής Αλεξάνδρειας. Τρεις ανακοινώσεις καλύπτουν τις σχέσεις Ελλάδας-βυζαντινές σχέσεις: της Δρ. Αικ. Παπαδάκου, «Η εικόνα της Αιγύπτου στη βυζαντινή λογοτεχνία. Ανάμνηση πραγματικότητα», του καθηγητού M. Ghali, Arab Fund, Kuwait, «Η καθημερινή ζωή στις Θήβες της Άνω Αιγύπτου την κλασική εποχή», και S. Ashour του Πα-

νεπιστημίου του Καΐρου, «Σχέσεις Αιγύπτου και Βυζαντίου». Στη μεταγενέστερη περίοδο αναφέρεται η εργασία του καθηγητή M. Mazzaoui του Πανεπιστημίου της Utah για την Αίγυπτο των Μαμελούκων. Ο καθηγητής N. Serikoff του Πανεπιστημίου της Μόσχας αναφέρεται στις σχέσεις της τουρκοκρατούμενης Αιγύπτου με την Ελλάδα.

Στον φιλολογικό τομέα ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ανακοινώσεις των καθηγητών A. Tatawi, «Οι σχέσεις Βυζαντινών και Αράβων όπως απεικονίζονται στην αραβική ποίηση», και B. Χρησιτίδη, «Από την Κωνσταντινούπολη στην Αλεξάνδρεια, η βυζαντινή έμπνευση στα ποιήματα του Καβάφη». Στην ανακοίνωσή μου αυτή προσπαθώ να φέρω σε αντιπαράθεση τη στροφή του ποιητή στο Βυζάντιο λόγω της φαναριωτικής καταγωγής του και την αντίστροφη τάση του προς την ελληνιστική περίοδο που επηρεάστηκε από το κοσμοπολίτικο περιβάλλον της σύγχρονης Αλεξάνδρειας.

Το συνέδριο θα κλείσει με συζήτηση στο τραπέζι στην οποία θα συμμετάσχουν ο αντιπρόεδρος M. Hamdy Ibrahim, ο γραμματέας του συνεδρίου κ. Γιώργος Τσούτσος και ο νομικός σύμβουλος του Ινστιτούτου κ. Α. Λειβαδάς, με θέμα τη σύσφιξη των σχέσεων του Πανεπιστημίου του Καΐρου με το Ινστιτούτο Ελλη-

Αίγυπτος στις αρχές του 20ού αιώνα.

νοανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών.

Η πιο πάνω διοργάνωση έρχεται να επιβεβαιώσει τη γόνιμη συμβολή του Ινστιτούτου Ελληνοανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών στην ουσιαστική προώθηση των ανατολικών σπουδών στην Ελλάδα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η προσπάθεια αντικειμενικής εξέτασης των σχέσεων Ελλάδας-Αιγύπτου σε μια εποχή όπου ξεφύτρωσε η παράδοση θεωρία της «Μαύρης Αθηνάς», η οποία πρεσβεύει την κλοπή της αιγυπτιακής σοφίας από τους αρχαίους Έλληνες, αποτελεί μια απαραίτητη και θετική συμβολή στη σωστή τοποθέτηση των ελληνο-αιγυπτιακών σχέσεων.

Βασίλης Χρησιτίδης
Καθηγητής Αραβικής Ιστορίας
Προέδρος του Ινστιτούτου Ελληνοανατολικών
και Αφρικανικών Σπουδών

ΙΩΑΝΝΗΣ-ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΥΝΑΡΔΟΣ (1775-1863)

Ο κοσμοπολίτης και ένθερμος φιλέλληνας Εϋνάρδος, ο επιχειρηματίας και τραπεζίτης, που στήριξε την ελληνική επανάσταση και την ελληνική οικονομία στα πρώτα βήματα της ίδρυσης του ελληνικού κράτους όσο κανείς άλλος, ο αποτελεσματικότερος συντελεστής για την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος το 1841 και υποστηρικτής του Γεωργίου Σταύρου στην ανάληψη των καθηκόντων του ως πρώτου διευθυντή της, βρίσκει την τιμητική του θέση στο θαυμάσια ανακαινισμένο νεοκλασικό κτίριο της Αγίου Κωνσταντίνου 20, που πλέον ονομάζεται «Μέγαρο Εϋνάρδου». Το «Ιστορικό Αρχείο» και το «Μορφωτικό Ίδρυμα» της Εθνικής Τράπεζας οργάνωσαν την πρώτη εκδήλωση στο «Μέγαρο Εϋνάρδου», εγκαινιάζοντας κατά τον καλύτερο τρόπο τον καινούργιο αυτό χώρο πολιτιστικών εκδηλώσεων της Ε.Τ.Ε.: Μία σημαντική έκδοση, *Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάρδος. Οραματιστής και κύριος συντελεστής της ίδρυσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος* (εκδ. Ιστορικό Αρχείο της Ε.Τ.Ε., 1999) και μία πλούσια έκθεση με το ίδιο θέμα, που μπορούμε να επισκεφθούμε ως τις 5 Απριλίου '99.

Σίμων Καράς

του Γιώργου Κυριακάκη

Πριν από δύο περίπου εβδομάδες έφυγε, πλήρης ημερών, ο Σίμων Καράς. Ο Δάσκαλος που στόχο του έθεσε την απενοχοποίηση της βυζαντινής και της παραδοσιακής μας μουσικής, καθώς και την απεξάρτησή τους από το δυτικοευρωπαϊκό μουσικό σύστημα, ο ερευνητής στον οποίο οφείλεται η επανασύνδεση της μουσικής μας με το άμεσο αλλά και το απώτερο παρελθόν της. Χωρίς τυμπανοκρουσίες και υστερικές αναφορές από τα μέσα ενημέρωσης (δεν ήταν δα και ο Μητσάκης) απεδίμησε εις τας αιωνίους μονάς, όπως θα έλεγε και ο ίδιος. Η συνειδητοποίηση της ποιότητας αλλά κυρίως της σημασίας του έργου του ίσως τρομάξει πολλούς από όσους συστηματικά τον αγνόησαν και προσπάθησαν –πολλοί το προσπαθούν ακόμη– να το υπονομεύσουν.

Γεννήθηκε στο Στροβίτσι Ολυμπίας και καταρτίστηκε μουσικά από τον παπα-Στάθη Λαμπρινόπουλο στην Κυπαρισσία. Από την εγκατάστασή του στην Αθήνα τη δεκαετία του '20 η δραστηριότητά του κινήθηκε σε τρεις άξονες: έρευνα, καταγραφή και διδασκαλία της ελληνικής μουσικής.

Η μουσική πραγματικότητα της εποχής κάθε άλλο παρά ευνοούσε την ανάπτυξη τέτοιων δραστηριοτήτων. Το μεν δημοτικό τραγούδι είχε περιθωριοποιηθεί δεδομένου ότι για την αστική τάξη της εποχής δεν ήταν πρέπουσα η «χωριάτικη» μουσική. Μόνο σε κάτι ύποπτα υπόγεια, όπως μαρτυρεί ο ίδιος ο Καράς, τολμούσαν ακόμη να εμφανίζονται βιολιά και σαντούρια και πού και πού να ακούγεται και κάποιο δημοτικό τραγούδι. Η δε βυζαντινή μουσική περνούσε μία ακόμη φάση κακοποίησης. Η διδασκαλία των τριών διδασκάλων του περασμένου αιώνα (Χρυσάνθος ο εκ Μαδύτων, Γρηγόριος Πρωτοψάλτης και Χουρμούζιος Χαρτοφύλαξ) μπορεί να υπήρξε καθοριστική, όμως δεν στάθηκε, όπως φαίνεται, αρκετή στο να αποτρέψει τους μεταγενέστερους από την λανθασμένη προσέγγισή της. Πρακτικά (δυστυχώς αυτό συναντάται ακόμη και σήμερα), η βυζαντινή μουσική αποκομμένη βάνανυσα από την παράδοση, διδασκόταν είτε σαν αποπαιδί της ευρωπαϊκής μουσικής είτε σαν προθάλαμος προς αυτήν, μιας και η κρατούσα άποψη ήταν πως το «ευγενές και ωραίο» έπρεπε να φέρει και κάτι το «ευρωπαϊκόν».

Οι προσπάθειες του Σίμμωνος Καρά στράφηκαν προς την αποκατάσταση της παράδοσης και της ορθής ερμηνείας των πηγών.

Γύρισε όλη την ελληνική επαρχία και κατέγραψε με χαρτί και

μολύβι (αυτή ήταν η τεχνολογία που διέθετε), σε παρασημαντική σημειογραφία, χιλιάδες δημοτικά τραγούδια, πολλά από τα οποία δεν σώζονται πλέον στην προφορική παράδοση των περιοχών από τις οποίες προέρχονται. Την πιστότητα των καταγραφών μαρτυρούν οι συγκρίσεις με ηχογραφήσεις των ίδιων τραγουδιών από ερευνητές που διέθεταν την απαραίτητη τεχνολογία.

Παράλληλα, με τη βοήθεια και παρότρυνση του *Λίνου Πολί* εντρύφησε στα παλαιά χειρόγραφα βυζαντινής μουσικής της Εθνικής Βιβλιοθήκης και στη συνέχεια μονών του Αγίου Όρους ενώ το 1939 ταξίδεψε στην Κωνσταντινούπολη όπου φωτογράφησε χειρόγραφα. Αποτέλεσμα της έρευνάς του, η συμπλήρωση και διόρθωση όπου χρειαζόταν, της διδασκαλίας του Χρυσάνθου, η αποσαφήνιση των διαστηματικών και ρυθμικών της βυζαντινής μουσικής και ο επαναπροσδιορισμός στην ουσία του συστήματος της εκκλησιαστικής οκτοηχίας με βάση τα παλαιά χειρόγραφα και την προφορική μαρτυρία των τελευταίων από παραδόσεως τελετών ψαλτών. Η σύνδεση της παραδοσιακής μας μουσικής με την «αρχαία» βυζαντινή, την αρχαία ελληνική μετρική και θεωρία της μουσικής, καθώς και ο συσχετισμός τους με την συγγενή (ελληνογενή κατά τον Καρά) αραβοπερσική μουσική είναι ίσως το χαρακτηριστικό σημείο της έρευνάς του. **Η ελληνική μουσική ορίζεται πλέον σε ένα αυτόνομο μουσικό σύστημα, με συγκεκριμένη διαστηματική, ρυθμική και μετρική οντότητα.**

Η ερμηνεία τόσο των δημοτικών τραγουδιών πολύ δε περισσότερο της εκκλησιαστικής μουσικής όπως αυτή προκύπτει από την παράδοση, την ορθή ερμηνεία των χειρογράφων και όχι την ξηρά ανάγνωση των τυπωμένων βιβλίων των τελευταίων δύο αιώνων τον ώθησε στην επαναφορά αρκετών ξεχασμένων σημειογραφικών σημαδιών, τα οποία αφορούν κυρίως στην ποιότητα του ήχου τους. Υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, πρώτος την αργή και σύνταξη εξήγηση των παλαιών μελών και θέτει θέμα χειρονομίας στη βυζαντινή μουσική. Επαναπροσδιορίζει, μ' άλλα λόγια, βασικά στοιχεία αυτού του μουσικού συστήματος, συστατικά που το διαφοροποιούν από τα υπόλοιπα, εγκαινιάζοντας μ' αυτό τον τρόπο μια νέα εποχή στην αντιμετώπιση της μουσικής εν γένει. Μπορεί σ' αυτό να του αναγνωριστεί μια διεθνής μουσικολογική πρωτιά, η αναγνώριση της αυτονομίας κάθε μουσικού συστήματος, σε αντίθεση με το παρελθόν, όπου η έρευνα που αφορούσε μουσικούς πολιτισμούς εκτός της κεντρικής Ευρώπης τούς συσχέτιζε άμεσα έμμεσα με την λόγια ευρωπαϊκή αντίληψη περί μουσικής.

Όλα αυτά θα ήταν στείρες επιστημονικές ανακαλύψεις εάν ο Σίμων Καράς δεν επεδίωκε από την αρχή την μετάδοση και διδασκαλία τους. Το 1927 ιδρύει στην οδό Γιγάντων «σχολείο μουσικό» και το 1929 το «Σύλλογο προς διάδοσιν της εθνικής μουσικής», ο οποίος διατηρεί μέχρι σήμερα σχολή μουσικής και μουσικά σύνολα και έκανε εκπομπές στο ραδιόφωνο από την αρχή σπουδών της λειτουργίας του, προσφέροντας τα μέγιστα στην διδασκαλία και διάδοση της ελληνικής μουσικής. Δύσκολος χαρακτήρας ο ίδιος, συχνά ακραίος στις τοποθετήσεις του, με μια δογματική δικαιολογείται από την ολοκληρωτική του αφοσίωση μέχρι τα τελευταία γεράματα σε ένα όραμα, δεν επεδίωξε καν να προβάλει να στηρίξει το έργο του όσο του άξιζε, με αποτέλεσμα να κατα-

Το 1953 ο Φώτης Κόντογλου έγραψε για το Σίμωνα Καρά:

Ο Σίμος ό Καράς

ελευταία όλον τόν επίσημο κόσμο έπιασε οίστρος για τó ζάντιο. Μά για ποιό Βυζάντιο μιλούνε και σεληνιάζονται; Πως υπάρχει κανένα άλλο Βυζάντιο, παρεκτός από κείνο ό αγαπούνε κάποιοι από μās, και πού γι' αυτό κακοπα-
ύνε και κάνουνε θυσίες και γίνονται κακοί, υπερασπίζο-
ντς το μέ πάθος καταπάνω στους έχθρους του, και πού γι'
τό άκούνε νά τους λένε παλιοημερολογίτες, άναχρονιστές
καθυστερημένους; Ρωτώ, γιατί άπορώ πώς άνακατωθή-
νε ένα σωρό άνθρωποι στους έορτασμούς και στις «έκδη-
σεις», και γιατί κάποιοι άνθρωποι πού έχουνε άκουστά
τό τό έρμιο τό Βυζάντιο, πρωτοστατούν σ' αυτές τις έκδη-
σεις, ενώ κάποιοι άλλοι, πού όχι μοναχά τό αγαπούνε, αλλά
πνέουν την άγιασμένη εύωδιά του και ζούνε βουτηγμένοι
ημερινά μέσα στο μυστήριό του, άπομείνανε στη μπάντα
ασμένοι, όπως είναι π.χ. ό Σίμος ό Καράς, πού
ά και στον ύπνο του γι' αυτό και για την παράδοση, ό
ράς, αυτό τό όλοκαύτωμα, πού ή άγάπη του για την όρθό-
ξη παράδοση κι ό φλογερός ζήλος του γι' αυτή έχει συγκι-
νει όλον τόν κόσμο, μοναχά οι εκπρόσωποι της Έκκλησίας
της Πολιτείας δέν τόν θυμηθήκανε ποτέ. Αυτή είναι ή
ρα τών ιδεολόγων στον τόπο μας: «'Ας τον αυτόν νά κου-
εται, είναι ιδεολόγος», λένε όσοι έχουνε για χαζούς τους
οιους ανθρώπους.

Φώτης Κόντογλου

συχνά, λόγω της στάσης του, ως «κοινός εθνικόφρων και
ικός αντιευρωπαϊστής». Η αλήθεια, όμως, είναι πως ουδέ-
επιτέθηκε στην καθαυτό δυτικοευρωπαϊκή μουσική, αλλά
τόχαστρό του ήταν οι εν Ελλάδι παραχαράκτες της, οι κάθε
«μπουρτζόβλαχοι» και «φραγκολεβαντίνοι», όπως χαρα-
πικά τους αποκαλούσε ο ίδιος.

αυτονόητο πως το να αποτιμήσει κανείς το έργο ενός αν-
ου που τον κατονομάζουν ως Δάσκαλο προσωπικότητες του
εκούς του Λυκούργου Αγγελόπουλου και της Δόμνας Σαμί-
ν μπορεί καν να επιχειρηθεί με το παρόν σημείωμα. Η πο-
όμως, που παίρνουν τα μουσικά πράγματα ήδη τον δικαίω-
αφού όλο και περισσότεροι καλλιτέχνες και επιστήμονες
έχουν στη διδασκαλία του, είτε ως πηγή είτε ως αφετηρία
ες έρευνες. Ο ίδιος ο Σίμων Καράς, γνωρίζοντας πως απλά
ε την πόρτα σ' έναν κόσμο που ηθελημένα ή από άγνοια
να ξεχαστεί και να εκλείψει καθώς και πως πολλές θέσεις
ως αναθεωρηθούν στο μέλλον, σημειώνει στον πρόλογο του
ου θεωρητικού του έργου:

ραίνων, θεωρώ άναγκαϊον όπως ύπομνήσω ότι ουδέν
ό κόσμω τούτω— τό ανθρώπινον τέλειον.

συνεπώς και τό παρόν έγχείρημα παρουσιάζη άτελείας·
έ τι μοι και ήμάρτηται εν ούτω δυσχερεϊ πράγματι
δην καταβαλλομένω” —ώς έλεγε και ό διδάσκαλος Κύ-
ς Έπίσκοπος Τήνου ό Μαρμαρηνός προς τὰ μέσα του
νος— “οϊδ' ότι ευγνωμόνων άκροατών τεύξομαι”, την
ν και την γνώμην άνδρων ειδημόνων “έχων υπεραπολο-
ίνην άνδρων των μουσων τροφίμων και εις γνώσεις
ου θέματος πλουτούντων”».

1979 - 1999
ΕΙΚΟΣΙ ΧΡΟΝΙΑ ΝΕΦΕΛΗ

Πρόδρομος Χ. Μάρκογλου Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΙΩΑΝΝΑΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ (Νουβέλα)

Ο χώρος και ο χρόνος είναι οι
συντεταγμένες που ορίζουν την υπόσταση
των προσώπων της αφήγησης. Η τυχαία
ερωτική συνάντηση της Ιωάννας με τον
Ιωάννη λειτουργεί σαν ένα έναυσμα. Ένας
σπινθήρας που αποδεσμεύει βιωματικό
υλικό σε μια ροή λόγου. Θραύσματα λόγου.
Μονόλογοι παράλληλοι για μια οδυνηρή
διερευνητική προσέγγιση. Πράξεις,
πρόσωπα, όνειρα, επιθυμίες, αναδύονται.
Ανακυκλώνουν ένα άλλο παρελθόν.
Τραύματα που δεν έκλεισαν και χαίνουν
στο βάθος της αφήγησης. Πρόσωπα
παλίμψηστα. Βιώνουν το παρόν
ταυτόχρονα με το παρελθόν και ακαριαία.
Τέλος, καθώς η νύχτα οδεύει σε μίαν
ανερμήνευτη αυγή, όλα μένουν
οδυνηρά ανοιχτά.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 10 680, Τηλ. 36.07.744 - FAX: 36.23.093
e-mail: nefeli-p@otenet.gr

Δεν είναι περίεργο το ότι συχνά το σημαντικό έργο τέχνης γεννάει στον θεατή ένα είδος αδώς αμηχανίας. Θέλει, δηλαδή, να μιλήσει γι' αυτό αλλά δεν ξέρει από πού να το προσεγγίσει, επιθυμώντας να αποφύγει τις εκρήξεις των γνωστών, κοινότοπων δαυμαστικών.

Άνθη της βίας και της ποίησης

του Δημήτρη Χαρίτου

Τέτοια είναι και η περίπτωση με τα *Πυροτεχνήματα* του κορυφαίου σήμερα γιαπωνέζου σκηνοθέτη **Τακέσι Κιτάνο**, που απέσπασαν το 1997 τον «Χρυσό Λέοντα» στο φεστιβάλ της Βενετίας. Ταινία «μοναχική», με τη σπάνια εκείνη αντίφαση, να «διώχνει» αλλά ταυτόχρονα και να μαγεύει τον υποψιασμένο και υπομονετικό θεατή. *Hana-Bi*, ο γιαπωνέζικος τίτλος της ταινίας, σημαίνει: λουλούδια της φωτιάς. Όταν, όμως, διαβάζεται ως μία λέξη πάει να πει: πυροτεχνήματα. Στο τέλος της προβολής ξέρουμε ότι έχουμε γίνει μάρτυρες ενός μοναδικού πυροτεχνήματος στον κατασκότεινο –γι' αυτό και ανεξιχνίαστο– υπαρξιακό ουρανό. Καθώς ανοίγει τα πύρινα «άνθη» του σε αλληπάλληλες εκρήξεις βίας και ποίησης, μέσα στην πολυχρωμία τους «διαβάζουμε» με ευκρίνεια ότι το αίμα και ο θάνατος μπορούν και εναρμονίζονται, άγνωστο χάρη σε ποιο σχέδιο της Θείας Πρόνοιας, με τους πιο ευγενικούς κώδικες ζωής.

Οι δύο πόλοι του άξονα της ταινίας είναι ο Νίσι και ο Χορίμπε, δύο σκληροί αστυνομικοί στη δίωξη του εγκλήματος. Ο πρώτος έχει χάσει πριν λίγο καιρό το μοναδικό του παιδί, ενώ η γυναίκα του είναι στο νοσοκομείο με προχωρημένη λευχαιμία. Για να τα βγάλει πέρα με τα έξοδα που του έχουν δημιουργηθεί δανειάζεται λεφτά από τη Γιαγκούζα, τη γιαπωνέζικη μαφία η οποία και τον εκβιάζει. Από την άλλη, ο Χορίμπε σε μια σύγκρουση με κακοποιούς, τραυματίζεται και μένει ανάπηρος στο καροτσάκι, ενώ η γυναίκα του και η κόρη του τον εγκαταλείπουν. Για να αποφύγει την αυτοκτονία επιδίδεται στη ζωγραφική. Το νοσοκομείο ζητάει από τον Νίσι να πάρει τη γυναίκα του στο σπίτι

και τον συμβουλεύει να την πάει ένα ταξίδι, πράγμα που θα κάνει. Ταξίδια παράλληλα και για τις δύο περιπτώσεις. Ο Νίσι με τη γυναίκα του τριγυρίζουν στη φύση (σαν άλλο γαμήλιο ταξίδι) και ο Χορίμπε στην υπερρεαλιστική φύση της ζωγραφικής του, έναν κόσμο που δεν υπάρχει, ενώ ο Νίσι «επισπεύδει» τη σχέση τη δική του και της γυναίκας του με αυτόν που υπάρχει.

Από τη μια μεριά, η κινηματογράφηση της απόλυτης βίας των τρόπων του Ταραντίνο και από την άλλη, η παράδοση του μεγάλου ιαπωνικού κινηματογράφου του Μιζογκούτσι, του Όζου και του Ισικάουα. Και είναι ο μοναδικός συγκερασμός, που εξακολουθεί να παρουσιάζει –μόνο αυτή– η χώρα του ανατέλλοντος ηλίου, μιας πρωτόγονης τραχύτητας και ενός φίνου λυρισμού. Με επεξεργασμένες διαδικασίες, αυτός ο μέχρι πριν από μισό αιώνα απομονωμένος από τον δυτικό πολιτισμό, καλλιέργησε τη δική του βιοσοφία, εγκληματισμένη στη δική του φύση και τις ανάγκες του. Και

οι δύο βασικοί ήρωες ταινίας συνδυάζουν το αμερικανικό *mondus vivendi* (παιδιά της δεύτερης γενιάς της ήττας) και τα... υποκαταστάματα (αξιοθαύμαστα εντούτοις) των παραδότων θέσμιων που κάνουν τα συναισθηματικά αισθήματα και την ίδια τη ζωή μελιωδή. Η εξωτερική παρόρμηση βρίσκει την ισόποση ανταπόκριση σε μια εσωτερική πύκνωση και οικονομία προς εκείνο το ελάχιστο, το ουσιαστικό· όπως είναι η ζωγραφική τους, η ποίησή τους, οι αργόμοι των κινήσεών τους.

Βέβαια, ο Νίσι, έτσι όπως μας τον παρουσιάζει ο Κιτάνο, μας είναι, μέχρις ενός σημείου, οικείος. Μας τον έχει παρουσιάσει στο παρελθόν ο Ζαν Πιερ Μελβίλ και το υπόλοιπο γαλλικό νουάρ με τον Λίνο Βεντούρα, τον Αλαίν Ντελόν και τον Υβ Μονταν. Μας τον έχει περιγράψει ο Νίκος Χάμμετ, ο Λη Μάρβιν, ο Μπο Μήτσο και ο Χάμφρεϋ Μπόγκαρτ και όλοι οι... «σκληροί» που διατρέχουν τη βία και το αίμα, οι χροί και μοναχικοί για να ανεβούν στην εξιλέωση της τιμής.

Πρωτεύοντα ταλέντο ο Τακέσι Κιτάνο, σκηνοθετεί και πρωταγωνιστεί. Πάει ο ίδιος το ρόλο του αστυνομικού Νίσι. Του ίδιου είναι και το εκπληκτικό μέρος της ταινίας, όπως και οι ζωγραφιές που τράβηξε. Εξαιρετικό το σενάριο ζωγραφίζει ο ανάπηρος Χορίμπε. Έχουμε, δηλαδή, να κάνουμε με ένα αυθεντικό δείγμα κινηματογράφου του δημιουργού. Από τις καλύτερες επενδύσεις που εδώ και καιρό ακούσαμε σε ταινία που πλούσια μουσική του Τζο Χισάισι.

Ο Τακέσι Κιτάνο, αστυνομικός Νίσι, και η μελλοθάνατη γυναίκα του Χορίμπε, η διάρκεια του ελεγεικού ταξιδιού τους.

Στους επίσημους καταλόγους των κυκλοφοριών αναρριχώνται διάφοροι αστέρες (εν τέλει) μικρού βεληνεκούς και σύντομης ημερομηνίας λήξης. Το φαινόμενο έχει εξηγηθεί παντοιοτρόπως, αλλά πάντοτε η επισήμανση γίνεται ξανά αφορμή για προβληματισμό σε ό,τι αφορά το αισθητήριο και τις ποιοτικές αναζητήσεις του μεγάλου κοινού. Από τα νεοσκυλάδικα και τον έντεχνο βερμπαλισμό έως την ποπ σούπα και τις κενές περιεχομένου ελεγείες των μήνια...

Αισθητήριο και ποιότητα

του Βασίλη Ρούβαλη

έχουν τυπωθεί στο βινύλιο ή το CD. Μόλις πρόσφατα κυκλοφόρησε σε ψηφιακή μορφή ένας τετραπλός δίσκος ανθολογώντας την προσωπική του καριέρα μετά τη διάλυση των Beatles. Από τα τέσσερα CDs προήλθε και η συγκεκριμένη συλλογή των 21 κομματιών για όσους πιθανόν προτιμούν τη συνοπτική παρουσίαση. Οι επιλογές έχουν γίνει με γνώμονα τη συνολική προσφορά του διάσημου «σκαθαριού» απ' ό,τι πρόλαβε να κυκλοφορήσει εν ζωή από το 1969 έως το 1980. Μερικά από τα πιο κλασικά κομμάτια του βρίσκονται εδώ σε ζωντανές ή στουντιακές εκτελέσεις που δίνουν μια ξεχωριστή χροιά στα ήδη γνωστά κομμάτια του, είτε πρόκειται για τραγούδια που προέρχονται από πρόχειρες ηχογραφήσεις στο σπίτι είτε από τηλεοπτικές εμφανίσεις. Η Yoko Ono -ναι, το βρήκατε- βρίσκεται πίσω από την παραγωγή και την επιλογή αυτής της δουλειάς...

Στέλιος και Βασίλης

Tango passion - Μουσική για δύο κιθάρες

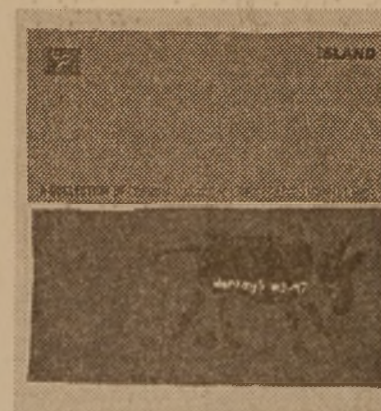
Δύο πραγματικά βιρτουόζοι κιθαρίστες συναντούν το κοινό γούστο τους στη διασκευή κλασικών λατινοαμερικάνων συνθετών του τάνγκο. Η

εξαιρετική εκφορά των θεμάτων από τον Στέλιο Γκόλγκαρη και τον Βασίλη Μαστοράκη εκπλήσσει ακόμη και τον γνώστη απαιτητικό ακροατή, καθώς η φρέσκια διάθεση και οι ενδιαφέρουσες εκτελεστικές επιλογές τους δίνουν ξεχωριστή χροιά σε

κομμάτια των Astor Piazzola, Remo Pignoni, Ramades Gnattali, Paulo Belinati και Sergio Assad. Δεξιότητες, άρτιοι μουσικοί με επαρκή γνώση των λατινοαμερικάνικων συχνοτήτων προσθέτουν στα έργα αυτά κάτι τι από το μεσογειακό τους ταμπεραμέντο.

Tindersticks

Donkeys '92-'97

Ιδιαίτερα αγαπητοί στο ελληνικό κοινό, οι λυρικοί αυτοί ζεν πρεμιέ της σύγχρονης βρετανικής μουσικής σκηνης, οι

Tindersticks,

προτού προχωρήσουν στην κυκλοφορία ενός νέου δίσκου φρόντισαν να ικανοποιήσουν το κοινό τους, που πιθανόν τους γνώρισε όχι από την αρχή, από εκείνο το λαμπερό LP *Tindersticks I* του 1993. Γι' αυτό και η συλλογή '92-'97 περιέχει κομμάτια που έγιναν σινγκλ αλλά παραμένουν σπάνια γιατί βγήκαν σε περιορισμένα αντίτυπα ή πρόκειται για ορχηστρικές εκτελέσεις ανεύρετες στις επίσημες εκδόσεις. Η σαγήνη των Tindersticks κρύβεται πίσω από μελωδίες εγχόρδων, πιάνου, κιθάρας μα πάνω απ' όλα πίσω από τη μυστηριακή φωνή του Stuart Staples και τον αποπνέοντα ερωτισμό στην πιο ομιχλώδη διάστασή του.

B.B. King

Blues on the Bayou

Αποδεικνύεται ότι η γενιά των γερόλυκων των γ'ν'β είναι παραγωγικότερη κι απρόβλεπτη στις καλλιτεχνικές αναζητήσεις της. Κι αν αναφερθούμε

συγκεκριμένα στον B.B. King, τα 75 χρόνια του δεν είναι ικανά να τον ανακόψουν για μικρά δισκογραφικά διαμαντάκια. Με όλη τη σιλπνή εκτελεστική μαεστρία του και την άμετρη γοητεία των mid tempo μελωδιών του ο αδιαμφισβήτητος «βασιλιάς» ετοίμασε για άλλη μια φορά σύντομες blues ιστορίες να διηγείται με ανεξάντητο κέφι και φρεσκάδα. Ολοκαίνουργια κομμάτια, ατμόσφαιρα κλασική και διάθεση ανεργατιστή - τι άλλο να ζητήσει πια κανείς;

sterplan

Αν μη τι άλλο, οι πολύφημοι Oasis κι αν έχουν «εντυφήσει» στα «σκαθάρια» και τον

Lennon. Σ' αυτό το CD συγκεντρώνο- λιγότερο γνωστά κομμάτια τους δευτερες πλευρές σε σινγκλ), στην επιλογή -μέσω του Διαδικτύ- ιετείχαν περίπου 30 χιλιάδες θαυ- ους ανά τον κόσμο. Άλλα ήθη, άλλ- ές θα πουν κάποιοι. Να, όμως, που ν κι άλλοι τρόποι επικοινωνίας αλλιτεχνών και κοινού, αδιανόη- πρότινος. Για τους λιγότερο φα- , η συλλογή είναι καλή ευκαιρία ς με κομμάτια που δεν παίχθηκαν όφωνο ή την TV και προσφέρο- συνολικότερη κρίση αυτών των των βρετανών ποπ σταρ.

LENNON

natime

Το κεφάλαιο John Lennon, στην ιστορία της ποπ είναι από χρόνια γραμμένο και μάλιστα σε πολλά κεφάλαια. Όλα φαίνεται ότι

τυπωθεί κι όλα (δεν) φαίνεται ότι

Ο Χρίστος Παπούλιας (γ. 1953) είναι πιθανότατα ο έλληνας αρχιτέκτονας της νεότερης γενιάς με τη μεγαλύτερη προβολή στο εξωτερικό και (ως συνήθως) δυσανάλογη παρουσία ή και συσκότιση του έργου του στην πατρίδα του. Ένα εξαιρετικά επιμελημένο βιβλίο με τίτλο *Hypertopos: Two architectural projects*, που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις γνωστές για τα βιβλία τέχνης τους γερμανικές εκδόσεις Reihe Kantz, μας εξηγεί περισσότερο για τη δουλειά του.

Ένα άλλο εγκώμιο της σκιάς

του Θανάση Μουτσόπουλου

Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι όταν φεύγουμε από τον κόσμο ζούμε μόνο σαν σκιές ανάμεσα σε σκιές. Κι όμως, υπάρχουν καταστάσεις όπου η εμφάνιση μιας σκιάς συνηγορεί για την υλικότητα ενός αντικειμένου, αφού συτό που ρίχνει μια σκιά πρέπει να είναι αληθινό.
Ernst Gombrich

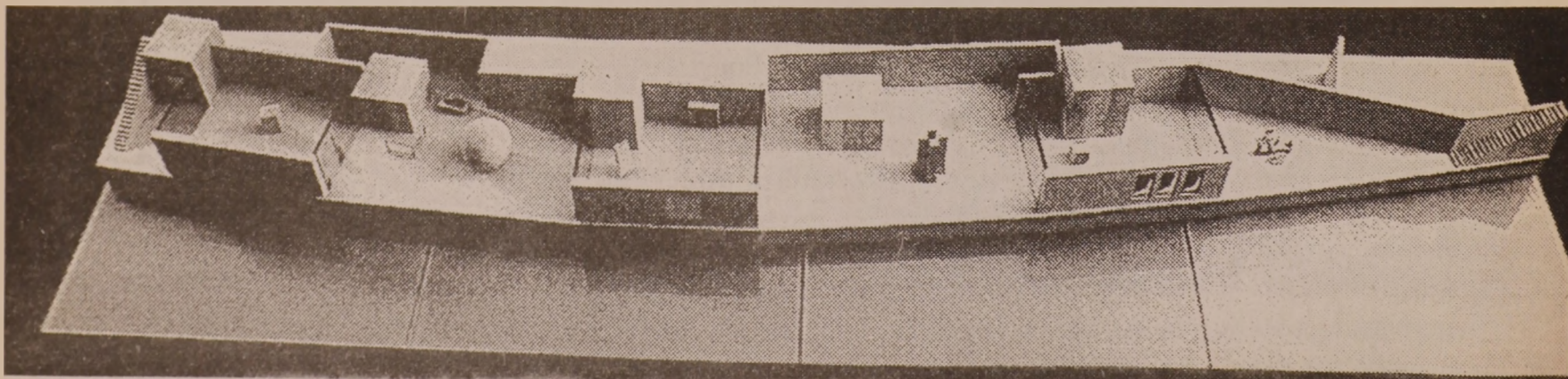
Με έναν περίεργο τρόπο ο Χρίστος Παπούλιας ενώνει το Σπλήναιο του Πλάτωνα με τον Μοντερνισμό, τόσο τον αρχιτεκτονικό της ηρωϊκής προπολεμικής εποχής, όσο και αυτόν των εννοιολογικών γλυπτών του Michelangelo Pistoletto, με τον οποίο βρίσκεται σε διάλογο και συνεργασία εδώ και αρκετά χρόνια. Για τον Παπούλια, ο βίαιος διαχωρισμός μεταξύ Εικαστικών και Αρχιτεκτονικής που συνέβη με τον μεταπολεμικό μοντερνισμό αποτελεί μεγάλη απώλεια και κατάφωρο περιορισμό του ρόλου του ίδιου του αρχιτέκτονα. Η προβολή των απόψεων του έλληνα αρχιτέκτονα έρχεται σε μια διεθνή συγκυρία όπου συζητείται έντονα ξανά η σχέση της Αρχιτεκτονικής με τα Εικαστικά. Φυ-

σικά η Τέχνη δεν είναι Αρχιτεκτονική, ούτε και το αντίστροφο, όμως αμφότερες μοιράζονται κοινούς προβληματισμούς σε μια σειρά από θέματα. Κατά τα πρόσφατα χρόνια, τις γέφυρες ανάμεσά τους άρχισαν να στήνουν καλλιτέχνες όπως (ενδεικτικά) ο Gordon Matta-Clark, ο Richard Serra ή ο Γιάννης Κουνέλλης, του οποίου το σπίτι στην Ύδρα και την προσθήκη στο προϋπάρχον της Τοσκάνης σχεδίασε –όχι τυχαία– ο Χρίστος Παπούλιας. Από τη μεριά των αρχιτεκτόνων τα τελευταία χρόνια ο Rem Koolhaas, η Zaha Hadid και η ομάδα Coop Himmelblau συνομίλησαν ανοιχτά με τα εικαστικά.

Το βιβλίο *Hypertopos* περιλαμβάνει δύο projects καθοριστικά για την αρχιτεκτονική σκέψη του Χρίστου Παπούλια: Μια ρηξικέλευθη πρόταση για το νέο Μουσείο της Ακρόπολης (1991) παράλληλα αλλά ανεξάρτητα από τον επίσημο διεθνή αρχιτεκτονικό διαγωνισμό και τον σχεδιασμό ενός τμήματος της όχθης του ποταμού Λιουμπλιάνικα στην πρωτεύουσα της Σλοβενίας που συνιστούν τα Αστικά Δωμάτια (1995). Τα κείμενα στο βιβλίο υπογράφουν η Catherine David, ο Yehuda Safran, ο Kenneth Frampton, ο Ales Vodopivec και

ο ίδιος ο συγγραφέας. Η David ήταν η μελήτρια της τελευταίας έκθεσης (10 Documenta του Κάσελ όπου πρωταγωνιστήσαν αυτά τα δύο projects. Kenneth Frampton, από τους πιο έγκυρους ιστορικούς της Μοντέρνας Αρχιτεκτονικής, είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνος για τη γέννηση των διεθνών αρχιτεκτόνων με το έργο του Δημήτρη Πικιώνη και αυτό των Σουβενάς και Δημήτρη Αντωνιάκη. Ο Ales Vodopivec, καθηγητής αρχιτεκτονικής στο Λιουμπλιάνικα, ήταν αυτός που προσκάλεσε τον Παπούλια να διδάξει στο εκεί πανεπιστήμιο (κάτι που παραδόξως δεν έχει γίνει εδώ) με το θέμα του μαθήματος να καταλήξει τελικά να γίνει πραγματικότητα. «Τα δύο projects αφορούν καλλιτεχνικά αντικείμενα μέσα στην Πόλη και τον τρόπο τον οποίο αυτά γίνονται αντιληπτά», λέει ο ίδιος. Φυσικά πολύ διαφορετικά σε μέγεθος και λειτουργία μεταξύ τους, παρόλα αυτά και τα δύο παίζουν έναν πολιτιστικό ρόλο σε αντίστοιχες σύγχρονες πρωτεύουσες κρατών. Κοινό στοιχείο σε αμφότερα το σκάψιμο, η δημιουργία τεχνητής σκιάς, η σκιά, το σκοτάδι.

Ο Παπούλιας αμφισβητεί τη θεμελίωση από τον Χριστιανισμό αντίληψη του Φωτός ως το απόλυτο ζητούμενο καθώς και το πόλο Φως/Σκιά που οδηγεί σε άλλα μεταφυσικά δίπολα όπως Καλό/Κακό, Γνώση/Άγνοια, Αναγέννηση/Μεσαιώνας. Ο ίδιος ο Διαφωτισμός εμπειρείχε ακόμη και στο όνομά του την ιδέα του Φωτός ως μεταφυσική ενέργεια. Η εμμονή της (συνεχώς διασπόμενης σε βόρειες χώρες) μοντέρνας αρχιτεκτονικής με την είσοδο του φωτός στο κτίριο και τη διαφάνεια δεν είναι μόνο μία, συχνά περιοριστική, δυνατότητα. «Η σύγχρονη αρχιτεκτονική έχει ξεχάσει πολλές από τις απολαύσεις και αναγκαίες της σκιάς. Το ντελίριο του απόλυτου φωτός εξοβέλισε επίσης την Ποίηση από το Δωμάτιο» γράφει παρακάτω ο Παπούλιας. Ο ίδιος ανατρέχει στη μακρά παράδοση του φλογού ποιητή –Όμηρος, Μίλτον, Μπόρχες και δρα στο αστικό ή αρχαιολογικό πε-

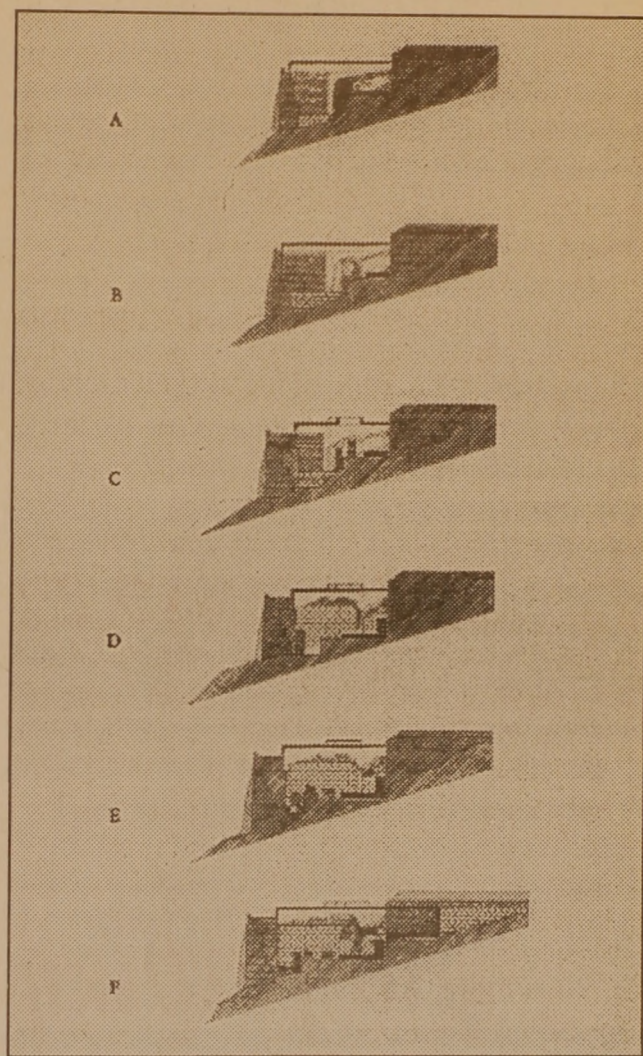
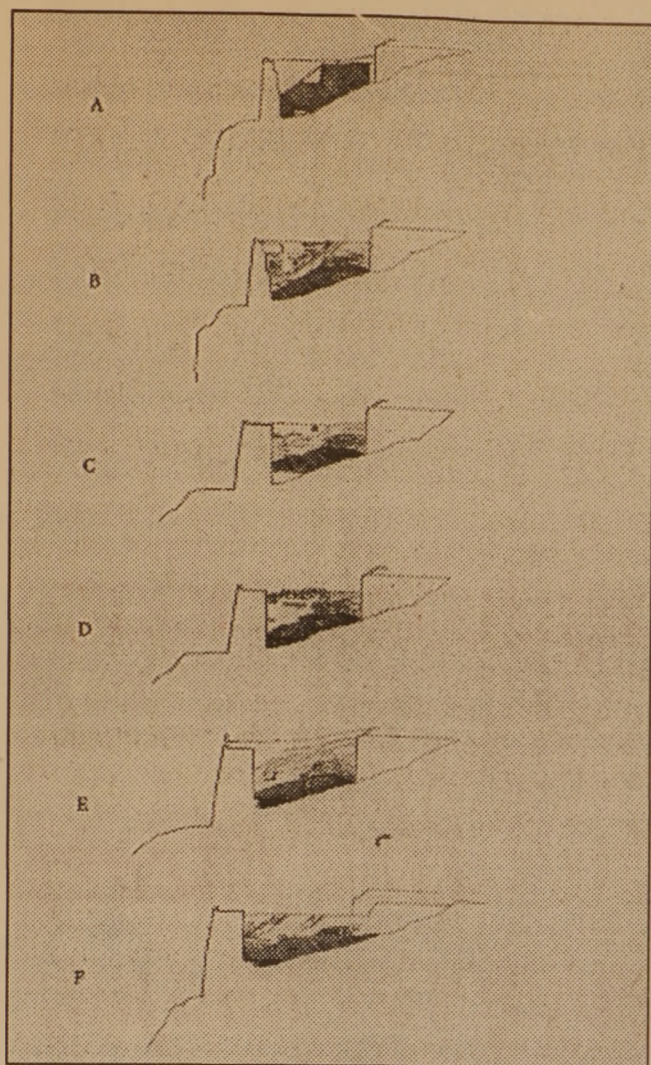
Χρίστος Παπούλιας, Αστικά Δωμάτια, Λιουμπλιάνικα, Σλοβενία.

όχι προσθετικά όπως οι περισσότεροι ιδεολογικοί, αλλά αφαιρετικά.

το 1991 προκηρύσσεται –για τρίτη φορά– αρχιτεκτονικός διαγωνισμός για το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης αρνείται να πάρει μέρος, στον με τη γραφειοκρατική έννοια υ. Διαφωνεί με το δεδομένο των ον οικοπέδων (που θα αποδειχτεί το δεδομένο με την εξ αρχής από τις επιτροπές να διαλέξει το «σωστό» πεδίο, στο Μακρυγιάννη). Διαφωνεί με την τεράστια κλίμακα του λειψάνου που αποσκοπεί σε ένα μουσείο που οι αρχαιολόγοι θα αλλάζουν θέσεις θέματα σαν εμπορεύματα σε συνεχή βάση. Διαφωνεί με την υποχρεωτική απομάκρυνση των ευρημάτων από διάφορες χρονικές περιόδους –προϊστοχαική, Κλασική, Βυζαντινή, Τουρκοκρατία– σε έναν μοναδικό κτιριακό χώρο, ανακαλύπτοντας μια μακροχρόνια ιστορική φάση της Ακρόπολης. Τραυλό, παρατηρεί ότι η κάτοψη του λόφου ήταν αρχικά ποσειδωνική. Η έρευνα που εκτελεί σε συνεργασία με τον Μανόλη Κορρέ, υπεύθυνο της αναστήλωσης που εκτελείται πάνω στον λόφο φέρνει στο φως (;) ένα μπάζωμα που μετράει 5.000 τετραγωνικών μέτρων περίπου που βρίσκεται το υπάρχον μουσείο. «Το μπάζωμα καλύπτει το χώρο της μετάβασης από τους Αρχαίους Κλασικούς Χρόνους» γράφει ο ο Yehuda Safran. Έτσι ο Παπαγιάννης προτείνει τελειωτικά ορισμένα για το δικό του Μουσείο. Μόνο η σκαφή/ανασκαφή θα έχει τελειωμό, οπότε οι τελικές τομές να οριζούνται με την προτεινόμενη δομή του κτιρίου.

Είναι το μουσείο σαν Αστική Σπηλιά, στην αριστερή πλευρά της Ακρόπολης σκάφτηκε. Ο Παπαγιάννης συνδέει την ιδέα του με την αρχαία τακτική της Απόλλωνος και την Ταφική εθιμοτυπία. «Το μουσείο που τοποθετείται σε ένα αντικείμενο που είναι άγνωστο, αλλά που μπορεί να επιστραφεί ή να επαυξηθεί. Από αυτή τη στιγμή συνοδεύεται.» Ο Michel Foucault άλλωστε ορίζει το Μουσείο και το Νεκροταφείο στην λίστα του των Ετεροτοπικών χώρων, όμως και τον Αρχαιολογικό Τόπο, διότι μέσα στο Παρίσι δεν υπάρχουν πλέον μερικές αρχαιολογικές χώρες. Ο Παπαγιάννης επανακαθορίζει την αρχιτεκτονική βασισμένη πάνω στην πολυπλοκότητα της Αθήνας. Το

Χρίστος Παπούλιας, Πρόταση για το Μουσείο της Ακρόπολης.

Μουσείο του είναι ένα μουσείο της Σκιάς, ένα μουσείο της Σιωπής. «Τα μουσεία σήμερα διασκεδάζουν έναν διάλογο με την τέχνη, ο οποίος χαρακτηρίζεται από ανεξέλεγκτη αυθάδεια. Παραγνώνουν ή υποβαθμίζουν το περιεχόμενό τους, τα καλλιτεχνικά αντικείμενα, με το να δηλώνουν τους εαυτούς τους, τα κτίρια, ως είδος γλυπτικής. Είναι θλιβερό να βλέπει κανείς μορφές της πρόσφατης ιστορίας της γλυπτικής και της ζωγραφικής να αναθεωρούνται, να μετατρέπονται σε δέρμα της αρχιτεκτονικής.» Με τη δήλωση αυτή μοιάζει να φωτογραφίζει την ακραία εκδοχή του αρχιτεκτονήματος-μουσείου ως γλυπτού, που είδαμε στο Guggenheim του Frank Gehry. Κι όμως έχει γίνει χρόνια πριν.

Τα Αστικά Δωμάτια σχεδιάζονται σε έναν άλλο χώρο που κυριαρχεί η σκιά, στις όχθες του ποταμού που διατρέχει τη Λιουμπλιάνα, μια πόλη που σημαδεύτηκε από την παρουσία ενός πολύ μεγάλου αρχιτέκτονα, του Jose Plecnik, ενός ανθρώπου που –με παράδοξο τρόπο– συνδύασε μια εκλεκτικιστική μορφολογία σε μια μοντέρνα λογική. Το κενό στις όχθες του ποταμού οφείλει την ύπαρξή του στην κατεδάφιση των μεσαιωνικών κατοικιών. Ο Plecnik εδώ σχεδίασε, αλλά δεν κατασκεύασε ποτέ, ένα κτίριο. Σύμφωνα με το πολεοδομικό σχέδιο του βιεννέζου αρχιτέκτονα Alfred

Heller, οι όχθες μπαζώθηκαν κόβοντας τη σχέση μεταξύ της πόλης και του νερού. Ο Plecnik είχε την πρόθεση να δημιουργήσει χώρους ενδιάμεσου ύψους, ταράτσες πιθανόν. Έτσι ο χώρος έμεινε κενός, ασχεδιαστος, μέχρι τη δεκαετία του '90, όπου ένας έλληνας αρχιτέκτονας αναλαμβάνει τον χειρισμό του τόπου. Ο Παπούλιας εξακολουθεί να ψάχνει τον χαμένο κρίκο μεταξύ Τέχνης και Αρχιτεκτονικής και ανασύρει τα Αρχαιολογικά Αντικείμενα του ιταλού γλύπτη Pistoletto. Δημιουργεί ένα χώρο-πέραςμα, χώρο εξίσου στάσης και κίνησης, όπου αφήνεται μεγάλη ελευθερία δράσης στον περαστικό. Τόσο μεγάλη ώστε να ενθαρρύνεται να κολλάει την εφημερίδα που μόλις διάβασε με κόλλα πάνω σε μια μεγάλη μετοπένια μπάλα του Pistoletto. Έτσι, με το πέρασμα του χρόνου, ο χώρος, τα καλλιτεχνικά έργα, η αρχιτεκτονική αλλάζουν, αφήνοντας πίσω τους τις διαστρωματώσεις –ημέρα με την ημέρα– που τόσο ενδιαφέρουν τον δημιουργό. Ο Χρίστος Παπούλιας έχει αποδείξει εδώ και πολύ καιρό ότι ανήκει στους κορυφαίους έλληνες αρχιτέκτονες, από τους ελάχιστους που έχουν αναπτύξει μια συγκροτημένη ιδεολογία γύρω από το έργο τους. Τώρα υπάρχει και μια εκδοτική τεκμηρίωση αυτού του γεγονότος: ευχής έργον να κυκλοφορήσει και στα ελληνικά.

What's the reason of death?
Why do you cry baby?
War der Mantel nicht zu teuer?
Was müssen Kinder alles lernen?
Am I responsible for my dreams?
Traum - Trauma?
How to catch the light?
Wie sieht eine Seele aus?

Το 1995, ο οίκος Richter Verlag εξέδωσε το βιβλίο *Skizzen und Geschichten* (Σκίτσα και Ιστορίες) του Thomas Schütte ως συνοδευτικό μιας σειράς εκδόσεων του καλλιτέχνη από το Μόναχο ως το Βερολίνο.

Πώς βλέπει μια γοτθική ψυχή τον κόσμο;

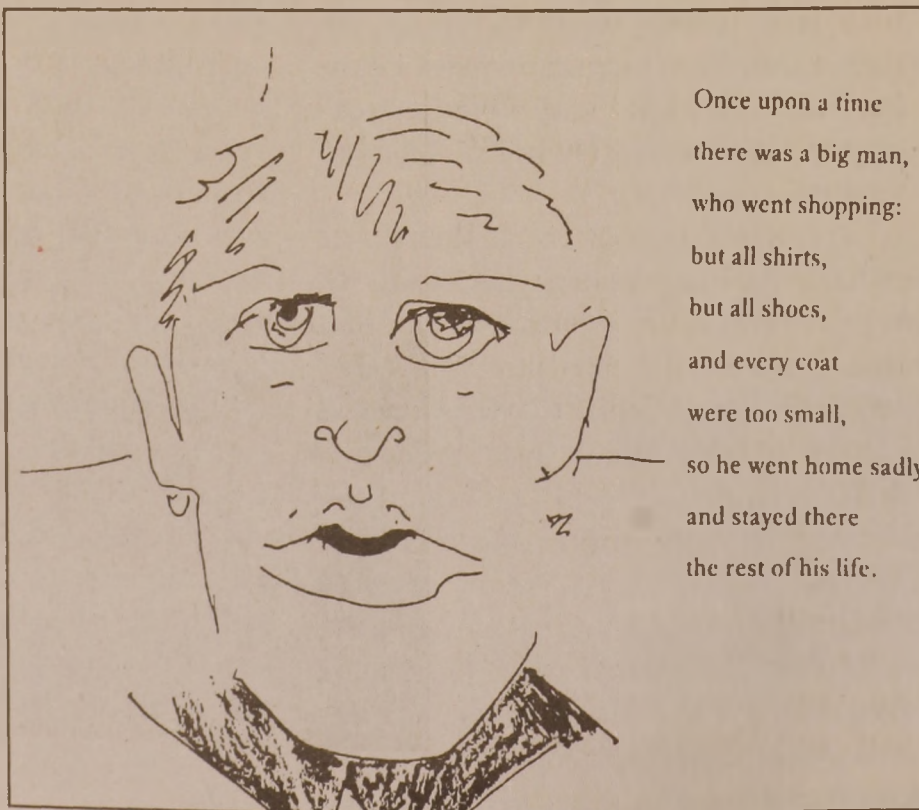
του Μάνου Στεφανίδη

Απ' αυτό το βιβλίο είναι και τα ανωτέρω κείμενα που θυμίζουν τις τυποποιημένες ερωτήσεις των μαθημάτων για ξένες γλώσσες ή τα γλυκανάλατα αποφθέγματα των επιτοίχιων ημερολογίων, συν κάποιες γρήγορες, προσωπικές σημειώσεις. Αλλά και τα σκίτσα του –κυρίως ακουαρέλες– μετεωρίζονται ανάμεσα στο εικονογραφικό παιχνίδι και την αφρόντιστη μονοκοντυλιά. Πράγματα, δηλαδή, αδιανόητα και εξοβελιστέα από τους «μαλλιαρούς» της ημεδαπής ή της αλλοδαπής avant-garde.

– Ποιος, ας πούμε, θα τολμούσε να σχολιάσει μ' αυτό το, σχεδόν, πεζολογικό τραγουδάκι και το ανεπιτήδευτο σχέδιο τον «κακό Γίγαντα» του ποιητικού παραμυθιού του Oscar Wilde;

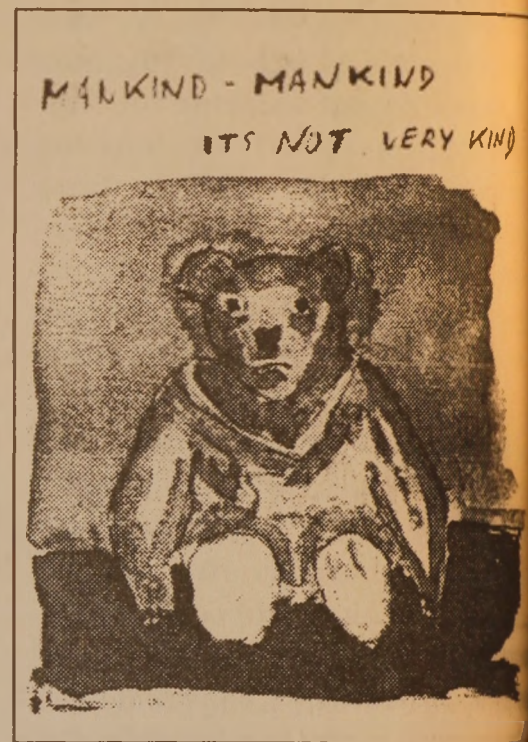
Το 1992 ο Schütte δείχνει στην Bernier το Requiem, μίαν εγκατάσταση με σκίτσα που ήταν απλωμένα σαν μπουγάδα και παρουσίαζαν –πάλι σε ακουαρέλες– εκφραστικούς αρκούδους και

ανέκφραστους ανθρώπους ή προτομές σε μίαν αδυσώπητη συνομιλία σχέσεων και αναφορών και όπου το τελικό συμπέρασμα: MAN KIND, MANKIND, IS NOT VERY KIND, δεν είναι και πολύ κολακευτικό για το ανθρώπινο γένος. Εδώ η γραμμή του Schütte συχνά διεκδικεί μίαν κομψότητα εικονογραφίας του Μεσοπολέμου, περίοδος η οποία εν γένει μοιάζει και να καθορίζει τις αισθητικές του επιλογές. Το Requiem μετά παρουσιάστηκε στο

Once upon a time
there was a big man,
who went shopping:
but all shirts,
but all shoes,
and every coat
were too small,
so he went home sadly
and stayed there
the rest of his life.

Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Νιρνμπέργης (1994-95) σε επιμέλεια του Guy Toscani που σημειώνει: «Τι συμβαίνει με τα πρόσωπα του; Παριστάνουν πραγματικούς ανθρώπους ή πρόκειται για φανταστικούς γούρες; Και, τέλος, αυτές οι ονειροφαντασίες έχουν κάποια συμβολική αξία ή είναι απλώς ποιητικοί αφορισμοί, ένα θρηνητικό τραγούδι, ένα ρέκβιεμ;»

– Τι εκπροσωπεί, άραγε, βαθύτερα από τον τίτλο ο καλλιτέχνης;

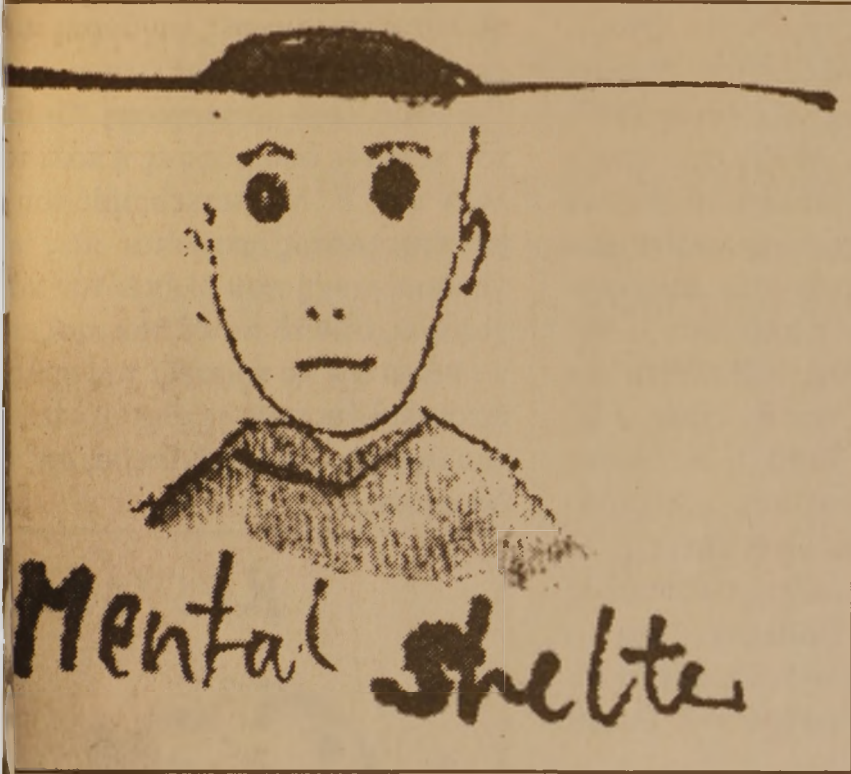
Ο Schütte είναι ένας δημιουργός με εμμονή στην μικροκλίμακα, τις αυτοεξομολογητικές παρατηρήσεις και τις απειράριθμες σχεδιαστικές σημειώσεις. Απ' αυτό το βιβλίο βγαίνουν τα projects για δημόσια κτίρια, αρχιτεκτονικές κατασκευές στο κλίμα ή γιγαντιαίες φιγούρες. Δεν θα μπορούσα να ορίσω ακριβώς τι είναι η δουλειά του, νομίζω όμως πως αυτός ο καλλιτέχνης δεν είναι εξπρεσιονιστής, δεν είναι νεορεαλιστής, δεν είναι εννοιολογικός, δεν είναι παρτίστας, δεν είναι εννοιολογικός, δεν είναι νεορεαλιστής, δεν είναι... Κυρίως είναι ένας φοβισμένος από την εποχή του άνθρωπος για την εποχή του άνθρωπος εκτίθεται μέσα από όλες τις εμπειρίες που αυτή η εποχή του έχει προσδώσει. Ο Schütte δεν πιάνεται από θεωρίες που από εμπειρικά δεδομένα και ξεκινάει πράγματα τα ίδια (zu die Sachen selbst) όπως θα 'λεγε ο Χούσερλ. Τα υλικά που δουλεύει τον καθορίζουν και του ανοίγουν προοπτικές. Οι ψυχώσεις και οι φοβίες καταλήγουν τελικά σε έργα γεμάτα διαστασιακή οξύτητα και ψυχολογική υγεία. Ο Schütte δεν βάζει το μυαλό του στο έργο και προτιμά αντί του ν' ακολουθεί μια μόδα –ή μια μόδα– να γίνεται ο ίδιος ο καλλιτέχνης απ' το έργο του –το οποίο είναι κυριολεκτικά

ράστιο- εμπνευσμένος παραγωγός
ας.

το μοναδικό είδος του μισάνθρω-
μμανιστή μπορεί να γίνει σημείο
ράς για μια κατακερματισμένη,
κόμη ζωντανή, ευρωπαϊκή συνείδη-
ποία δεν θα σχετίζεται τόσο με την

Meloney. Εδώ έχουμε ακουαρέλες
-water colors- που παριστάνουν φέτες
από καρπούζι -watermelons- ενώ συγ-
χρόνως ο χώρος γεμίζει από ξύλινα τερά-
στια καρπούζια. Παρά όμως την ευφορία
χρωμάτων και εικόνων, ο καλλιτέχνης
εξακολουθεί να είναι melonely. Ή μή-
πως κι αυτό αποτελεί μια ειρωνεία της

ετερότητας; Μήπως,
δηλαδή, το melonely
αποτελεί σταθερή
ιδιότητα του θεατή;

Ο ίδιος σε συνέντευ-
ξή του στον James
Lingwood, το 1998,
λέει πως δεν πιστεύει
στην ηρωική ιδέα του
καλλιτέχνη. Το μοντέ-
λο του Van Gogh δεν
τον ενδιαφέρει διό-
λου. «Ίδανικό μου εί-
ναι ο Henry van de
Velde -εξομολογεί-
γιατί πρώτα εξέ-
φρασε το Art
Nouveau

φιγούρες κολάσεων από προσόψεις γοτ-
θικών ναών. Κι όμως είναι οι αθώοι κύρι-
οι Dieter, Paul, Walter κ.ο.κ. Φωτογρα-
φημένοι δύο ή τρεις μαζί οργανώνουν εν-
διαφέροντα θεατρικά δρώμενα χωρίς λό-
για αλλά με εντονότατους διαλόγους
μορφασμών.

Τα τελευταία χρόνια αυτός ο ακουαρε-
λίστας γλύπτης, που αγνοεί τι θα φτιάξει
αύριο, καταγίνεται με την παραγωγή τε-
ράστιων μορφών από αλουμίνιο. Τις ονο-
μάζει Grosse Geister, δηλαδή «Μεγάλα
πνεύματα» ή «Φαντάσματα», και μοιά-
ζουν με ασημένιους Αρειανούς ύψους 2,5
μ. Αυτούς τους αποκαλυπτικούς ιππότες
μιας ενδεχόμενης μεταμοντέρνας Απο-
κάλυψης διάλεξε να παρουσιάσει η γκα-
λερί Bernier/Eliades για τα φαντασμαγο-
ρικά εγκαίνια του καινούργιου της χώ-
ρου στο τριώροφο νεοκλασικό του Θη-
σείου. Το πέρασμα από την μικροκλίμα-
κα των «Αθώνων» στη μακροκλίμακα των
«φαντασμάτων» του Schütte ερμηνεύει
την μετακίνηση της Μαρίνας και του Jean

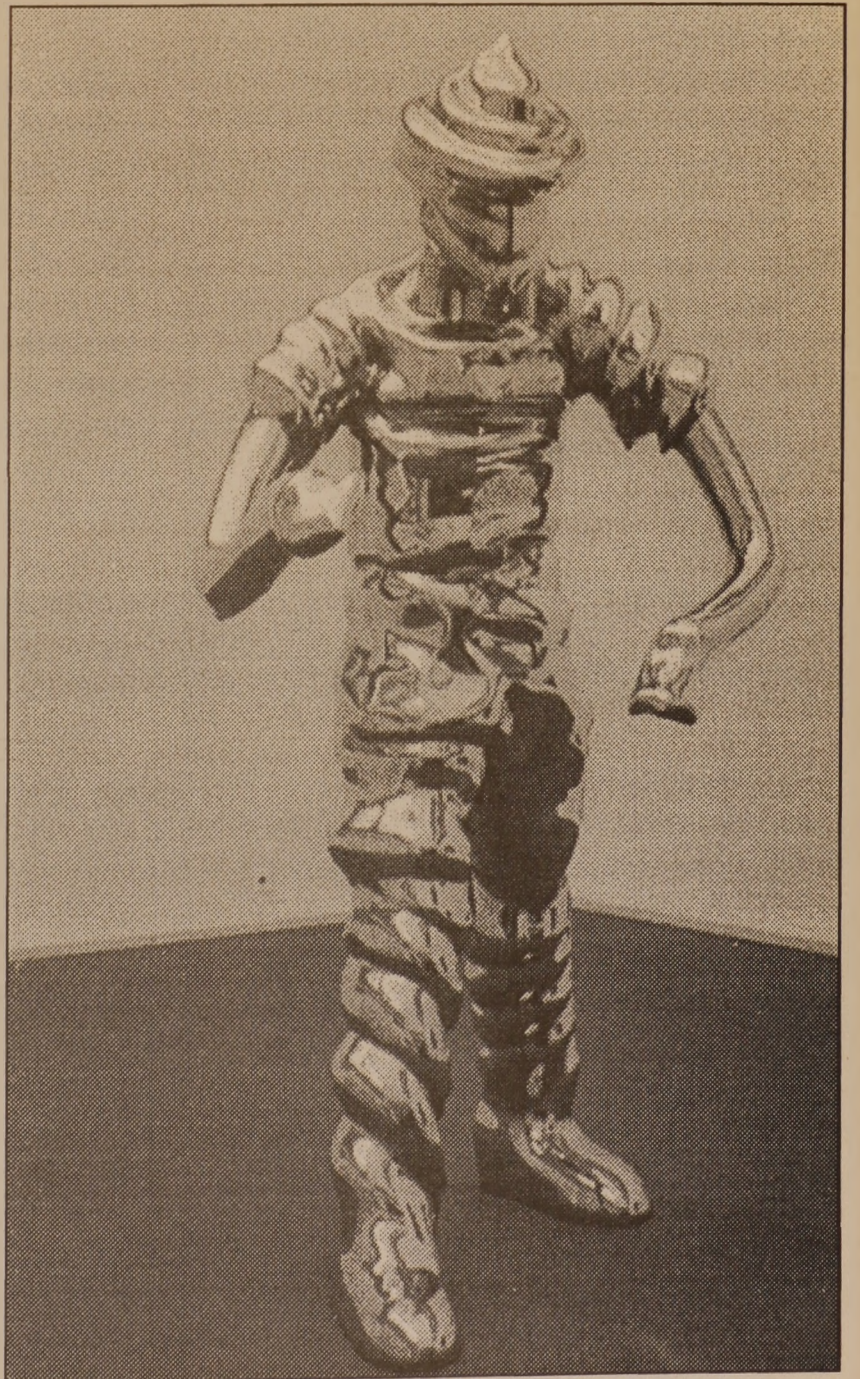
η ιστορία -πρβλ. Anselm Kiefer-
τις μικροϊστορίες συγκεκριμένων
ών περιπτώσεων (ξένοι ή αποξενω-
σωματικά ή ψυχικά ανάπηροι,
κατά φαντασίαν ή στην πραγματι-
δηλαδή όλοι εμείς).

ην έννοια αυτή, η συγγένειά του
Deacon ή τον Munoz είναι περισ-
από προφανής. Και οι τρεις ανή-
μια γενιά η οποία ξαναθέτει το
της ιστορίας και της ατομικής συ-
ς όχι ως μεταμοντέρνα σκηνο-
αλλά ως αίτημα ερμηνείας και ως
κατανοήσεως της εποχής.

98, ο Schütte οργανώνει το περι-
«Mohr's Life»: μια μικροσκοπική
κ, ο ίδιος ο καλλιτέχνης, σαν μα-
του Βλ. Κανιάρη, ζωγραφίζει
από καβαλέτα μελαγχολικές ει-
της βροχής ή των χρημάτων. Το
ς μορφής δεν ξεπερνά τα 40 εκ.
τε το δωμάτιο που βρίσκεται να
ει γιγαντιαίο. Ένας απροσδόκη-
κέπτης βρίσκει τη θέση του κάτω
μα τρόλλεϋ γεμάτο πολύχρωμες
... Το κουκλοθέατρο στον Schütte
γεί ως διαρκές εικαστικό global
ενώ η διαπλοκή λόγου και εικό-
ωνικών σχολίων και σχολαστι-
των είναι πανταχού παρούσα.
ο 1986 στήνει στο Stedelijk
του Άμστερνταμ το περιβάλλον

και μετά οργάνωσε το
Bauhaus. Δηλαδή, από καλλι-
τέχνης έγινε διακοσμητής και
μετά αρχιτέκτονας, χωρίς κα-
θόλου αρχιτεκτονική εκπαί-
δευση. Αυτοί οι άνθρωποι
αληθινά διαμόρφωσαν κά-
τι...». Μια τέτοια λοιπόν με-
τακίνηση από το εικονογρα-
φείν στην εικόνα κι έπειτα
στην κοινωνιολογία της εικό-
νας, αυτή η διαστολή από τον
θεατρικό χώρο στην έννοια
του χωρικού αποτελούν, νο-
μίζω, τις βασικές συγκλίνου-
σες της οπτικής του, τα «δι-
λήμματά» του -όπως ο ίδιος
λέει- αλλά και τις τόσο παρα-
γωγικές αντιφάσεις του.

Την δεκαετία του '80 ο
Schütte κατασκευάζει μακέ-
τες για μουσεία, πρωτεύου-
σες, σπίτια, μπούνκερς, κα-
ταφύγια, κτίρια-παγωτά
(Dokumenta του Kassel
1987) κ.ά. Την δεκαετία του
'90 φτιάχνονται οι Innocenti:
τερατικές μορφές της διπλα-
νής πόρτας από κερί και πανί
που θυμίζουν τις γλυπτικές
καρικατούρες των βουλευ-
τών του Daumier αλλά και

ΒΙΚΤΩΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ

ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ «ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΙ»

ΕΛΛΑΔΑ - ΡΟΥΜΑΝΙΑ -
ΙΣΠΑΝΟΦΩΝΕΣ ΧΩΡΕΣ

ΒΙΚΤΩΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ
ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ «ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΙ»
ΕΛΛΑΔΑ - ΡΟΥΜΑΝΙΑ -
ΙΣΠΑΝΟΦΩΝΕΣ ΧΩΡΕΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΑΘΗΝΑ 1996

Στην Ελλάδα, στην Ρουμανία και στις ισπανόφωνες χώρες ο υπερρεαλισμός εμφανίστηκε και εξελίχθηκε σε απόσταση και απόκλιση από το (παρισινό) «Κέντρο» και από τα «κεντρικά» πρότυπα. Γι' αυτό και παρουσιάζει ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά, που στοιχειοθετούν την ιδέα των παραλλήλων βίων του στους παραπάνω τρεις χώρους. Το βιβλίο του Βίκτωρα Ιβάνοβιτς ερευνά τις σχετικές αναλογίες, αλλά και λειτουργικές ομοιότητες, με στόχο την επεξεργασία ενός «περιφερειακού» υπερρεαλιστικού μοντέλου. Συμπερασματικά:

- Από τυπολογικής σκοπιάς, ο μὲν ελληνικός και ισπανόφωνος υπερρεαλισμός αναπτύσσουν την «εξημερωμένη» εκδοχή του ρεύματος, ενώ ο ρουμανικός οδηγεί τα δεδομένα του σε έναν ακραίο παροξυσμό.
- Και στις δύο περιπτώσεις, το αποτέλεσμα είναι, από ιστορικής πλευράς, η υπέρβαση του νεωτερικού «παραδείγματος» (στο οποίο ανήκει ο υπερρεαλισμός), στην κατεύθυνση του μεταμοντέρνου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

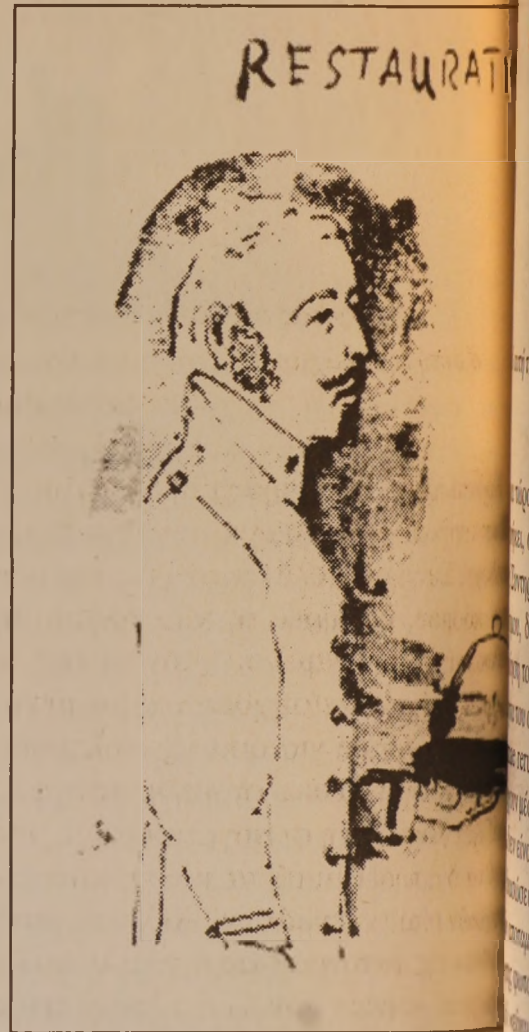
από την Μαρασλή στην Επταχάλκου. But life goes on, όπως θα έλεγε και ο Schütte (Das Leben ging weiter...). Μετά το Requiem, η γκαλερί αυτή πάλι υιοθετεί επιλογές ενός Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης -ή, έστω, Kunsthalle, αφού αυτή είναι η τελευταία καραμέλα που παίζει στον τόπο μας- και παρουσιάζει μίαν έκθεση διεθνών προδιαγραφών και ιστορικού εκτοπίσματος. Παράλληλα παρουσιάστηκε το βιβλίο *Γκαλερί Bernier 1977-1998* από τις εκδόσεις ΑΓΡΑ στο οποίο συνοψίζεται η τόσο εντυπωσιακή πορεία αυτού του πειραματικού μουσείου μοντέρνας τέχνης στον τόπο μας. Συλλογισθείτε: Από την Bernier πέρασαν ο Br. Nauman και ο Κουνέλλης, ο R. Serra και ο M. Merz, ο J. Munoz και R. Long, ο H. Klingelhöller και ο D. Judd, ο R. Gober και D. Flavin, ο Μπάικας και ο Ακριθάκης, ο E. Mattiacci και ο G. Richter, ο Λ. Σαμαράς και G. Zorio, ο Ζογγολόπουλος και ο Calzolari, ο Boltanski και ο Anselmo, ο Στάμος και ο T. Ousler, η M. Abramovic και η Β. Τσεκούρα, ο J. Turrel και ο Γ. Ξένος κ.λπ.

Έτσι, μέσα από τη χρόνο με τον χρόνο εμπειρία κερδήθηκε από το συναξάρι των ονομάτων και των εκδηλώσεων, το οποίο επίσης θα μπορούσε να είναι μια από τη βάση, από τα πράγματα πρόταση για ένα ζωντανό, εξελισσόμενο και ανοιχτό Μουσείο. Αν σ' όλη αυτή την εικοσαετία το υπουργείο Πολιτισμού ή η Εθνική Πινακοθήκη είχαν αποκτήσει ένα έργο από τους παραπάνω δημιουργούς, τώρα δεν θα κνηγούσαμε μαζί με τους πολιτικούς χίμαιρες, ούτε θα κατασκευάζαμε φαρισαϊκά ιδεολογήματα εν κενώ και αποκνήματα της ένοχης ένωσης του κομματικού κράτους και των αρρωστημένων φιλοδοξιών. Εξάλλου ποιος λησμόνησε ότι στον τόπο μας «μοντέρνο» είναι να συνδυάζεις τον «άνθρωπο με το γαρύφαλλο» του Σόρογκα και τα ιστορικά γαρύφαλλα του Κανιάρη και έπειτα να ονομάζεις αυτόν τον μοργανατικό γάμο, «επιστημοσύνη»;

Αλλά και ο Schütte τώρα είναι πολύ προσιτός οικονομικά σε σχέση με τις τιμές που θα έχει έπειτα από είκοσι χρόνια. Αρκεί, βέβαια, κανείς να μπορεί να προβλέπει.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να υπογραμμίσω το μεγάλο ενδιαφέρον που παρουσιάζουν οι συσχετισμοί των χωρικών προτάσεων του καλλιτέχνη σε αντιπαράθεση

προς την αρχαία τέχνη. (Λ.χ., το μπλεγμα του «Ξένοι» του 1992 με τις φιγούρες από τον στρατό του κινέζου αυτοκράτορα Qin Shihuangli, του 220 π.Χ., ή το «μνημείο του Ανθρώπου στη Λάσπη» του 1983 με τον Κούρο της Τενέας του 550 π.Χ.). Παράλληλα, η Appel Lütgens παραβάλλει τα κεραμικά του με φάλια με τις μικρές φιγούρες που τα παρακολουθούν προς τον «Ηρόδοτο Farnese» του μανιεριστή Goltzius και τον κοιτάνε δύο μορφές ή πάλι τα «κεφάλια» του F. Messerschmidt του 1770. Η γλύπτης αυτός φαίνεται πως είναι μια γοτθική ψυχή που βλέπει τον κόσμο από χαμηλά, σαν το παιδί που παίζει κροκέτο κάτω απ' το τραπέζι του σαλονιού και παραφυλάει τους «εχθρούς» του. Η τέχνη του αρχίζει από το δάπεδο, απ' το έδαφος μηδέν.

Τέλος, ο Schütte μπορεί να σκαρώνει κριτωμένα λογοπαίγνια του τύπου «It much costs the kosmos», όμως η δουλειά του υπερβαίνει κατά πολύ το χαριτωμένο. Ίσως το χαριτωμένο ή το κριτωμένο αποτελεί απλώς το πιο άμεσο επικοινωνιακό του τέχνασμα. Ίσως πάλι να είναι η μάσκα με την οποία θέλγεται να βλέπει τον εαυτό του. Ο κόσμος του όμως, παρ' όλη τη γοτθική (αλλά και παγερά) συγκροτημένη στη συλλογική εμπειρία και τόσο ορατός ενός κοινού μέλλοντος, μας ασφαλώνει όλους.

Το γούστο δεν είναι σαν το δέρμα του φιδιού που αποβάλλεται τελείως και το ζωντανό σώμα του ερπετού παράγει ένα καινούργιο. Στις χρονικές περιόδους όπου –ανάμεσα στ' άλλα– θα απαιτηθεί να μεταβληθεί και αυτό, ο τρόπος, δηλαδή, με τον οποίο ο άνθρωπος αισθηματοποιείται στην επικοινωνία του με τον αντικειμενικό κόσμο, δεν είναι ποτέ ολοκληρωτικός. Μεριμνά και διαιωνίζεται πάντοτε ένα μέρος των προτιμήσεών του, αυτό που αναπτύσσει αντοχές, σαν ένα είδος επιβεβαίωσης των αισθητικών και ηθικών του αξιών. Μεταβάλλει αφομοιωτικά το υπόλοιπο και, αν του δοθεί η χάρη και η ικανότητα, προσθέτει τη συνεισφορά της εποχής του· το ριζοσπαστικά καινούργιο.

Ζωγραφίζοντας τη νοσταλγία

του Δημήτρη Χαρίτου

*Ρωτάς αν όλα χάνονται έτσι
αυτή την ελάχιστη ομίχλη της μνήμης.*

Eugenio Montale

ια τώρα, η ζωγραφική της **Μαρίας Πωπ** νήκει, απαρασάλευτα, στην πρώτη. Συντηρεί πολύτιμες αξίες του ορασμού, διατηρεί τη νοσταλγία, την αίσθηση του χαμένου χρόνου, την πομπή του οικείου χθες, του βιωμένου, *mae regum* για όσα εξακολουθούν να υπάρχουν μέσα από την υλική τους φθορά. Δεν είναι η φωτογραφία που μπο- ρεί να διασώσει αυτά τα μυθεύματα των αποταμιευμάτων. Άλλο το «φαί- νος» της φωτογραφίας και άλλο το δη- μιουργικό «είναι» του ζωγράφου, οπότε η ζωγραφική μαλαγαμοποιείται με το είκασμα. Η φίλτρα της ποίησης επιλέγουν τους φίλτρα της μετριοφροσύνης, της αυτο- κριτικής, του ηθικού κύρους και της αν- τιτικής αισιοδοξίας. Την αισιοδοξία, την ομορφιά και του αυθόρμητου αυθόρμητου, δικαιώματα της αισθητι- κότητας, τα οποία «παρασιωπά» ο χρόνος, δραματικός εγκεφαλισμός, πα- ρασιωπά να παραγάγει «νοήματα» και να υποκατάστατα αντί για συγκί- νηση τη φορά στην «Αίθουσα Σκου- φά» της **Μαρίας Πωπ** όπως και την προηγού-

μενη στην ίδια αίθουσα –καθώς και σε όλες τις εκθέσεις της στο παρελθόν, συνε- χίζει να δημιουργεί ένα σημαντικό ζωγρα- φικό χρονικό διάσωσης ύφους και τρόπων ζωής, κυρίως της χώρας μας, όπως αυτά υλοποιούνται στα σπίτια, στους ταπεινούς επαγγελματικούς χώρους, στις συμπεριφο- ρές. Αν και σημαντικό μέρος των θεματι- κών της προτιμήσεων παραμένουν τα νεο- κλασικά σπίτια, παράλληλα, συνυπάρχουν ζωγραφικά και ταπεινά κτίσματα, στο ισό-γειο των οποίων στεγάζονται μαγαζιά και επαγγέλματα που τείνουν να εκλεί- ψουν γιατί τα αγα- θά που προσφέ- ρουν και οι τέχνες που υπηρετούν μα- ζικοποιούνται σε μια απρόσωπη τυ-ποποίηση. Η ζω- γράφος μεταφέρει τα θέματά της στα πάντοτε μικρών διαστάσεων τελά- ρα της μετωπικά, σαν θεατρικές σκη- νογραφίες, μετα- τρέποντας τον εαυ-τό της σε θεατή των δρώμενων.

Γιατί τα έργα της δεν αποτελούν nature morte σπιτιών. Τα «περιέχει» –ή τα περι-βάλλει– «σκηνική δράση». Είναι η ζωντανή φύση· κήποι, δέντρα, λουλούδια. Είναι το ζωντανό σχόλιο της ανθρώπινης παρου-σίας, είναι οι επίσης ζωντανές επιγραφές- ταυτότητες των χώρων. Και, τέλος, τα κυ-ριολεκτούντα σχόλια της ίδιας της ζωγρά-φου στο κάτω μέρος των πινάκων, που φέρνουν στο νου όμοιους τρόπους του Πα-ναγιώτη Ζωγράφου και του Θεόφιλου.

«Ηθελημένα» –και αξιοθαύμαστα– ναίφ, πάντοτε, μας κερδίζει με την επιλογή των συγκεκριμένων θεμάτων, με την αυθόρμη-τη, αλλά και αυτοκυριαρχούμενη, ζωγρα-φική χειρονομία και πάνω απ' όλα με τη λυρική σοφία της παλέτας της. Τόσο οι βα-σικοί τόνοι, όσο και οι προσμείξεις και οι τονικές διαβαθμίσεις μετατρέπουν την «έγχρωμη» πιστότητα σε υποκειμενική πη-γή που αναβλύζει συγκίνηση και ψυχή.

Με «γενάρχες» τον Τσαρούχη και την «ελληνικότητα» του Βασιλείου, θα συνα-ντήσουμε τη συγγενή (με τη ζωγραφική της Πωπ) –άλλωστε φίλες στενές– περι-πτωση της αλησμόνητης Νίκης Καραγά-τση. Συχνά θεματικά ομόλογες, και με το ίδιο πάθος –αλλά και ταλέντο– στον ποιη-τικό (με την έννοια του δημιουργού) ρόλο του χρώματος. Εντούτοις, μέσα στις εύλο-γες διαφορές τους είναι η δραματική πύ-κνωση, η μελαγχολία και συχνά η εσωτε-ρική «όραση» της Καραγάτση, σε αντίθε-ση με την αισιοδοξία, έστω και με την επί-χρηση νοσταλγίας, ματιά πάνω στη ζωή και τα πράγματα και την ποιητικά ηθογραφι-κή αποτύπωσή τους, από την **Μαρία Πωπ**. Όλα ισάξιες αρετές του αληθινού που ορέγεται η μνήμη.

Έργο της **Μαρίας Πωπ**.

Εὐαγγελικῶν συνέχεια καὶ ἄδοξο τέλος

(Σκέψεις με ἀφορμὴ τῆ μετάφραση τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου)

τοῦ Τζίμη Παπανικολόπουλου

Απὸ τὶς ἐκδόσεις «Τὸ Ροδακιό» ἐκυκλοφόρησε προσφάτως ἡ μετάφραση τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου πού φιλοτέχνησε ὁ Θεσσαλονικεὺς κ. Ντίνος Χριστιανόπουλος, ὁ δὲ συντάκτης τοῦ σημειώματος αὐτοῦ δηλώνει ἀπερίφραστα ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ διαφυλάξει τὴ νηφαλιότητά του περισσότερο ἀπὸ τὶς θρησκευτικές του πεποιθήσεις. Ἡ αισθητικὴ διερεύνηση ἑνὸς κειμένου ὀφείλει νὰ ἀγνοεῖ τὶς ἰδεολογικὲς προθέσεις ἢ τὴ συγκινησιακὴ φόρτιση τοῦ συγγραφέα, ἂν θέλει πρωτίστως νὰ πράξει αὐτὸ πού ἐπαγγέλλεται. Κάτι τέτοιο ὅμως, ὅσο κι ἂν φαίνεται αὐτονόητο γιὰ τὴν τρέχουσα παραγωγή, ἀρχίζει νὰ περιπλέκεται ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἡ λογοτεχνικὴ κριτικὴ θὰ ἐφαρμόσει τὴ δική της μέθοδο προκειμένου νὰ διακρίνει τὸ βαθμὸ «λογοτεχνικότητας»¹ κάποιων κειμένων πού ἔχουν ἐπιβληθεῖ στὴν ἱστορία τοῦ γραπτοῦ λόγου, ἄλλοτε μὲ τὸ κύρος τῆς Ἐπιστήμης καὶ ἄλλοτε μὲ τὸ συναισθηματισμὸ τῆς Παράδοσης. Τὸ πράγμα ὅμως περιπλέκεται περισσότερο ἢ καὶ ἀμφισβητεῖται, ὅταν ἡ μέθοδος αὐτὴ – μὲ τὴν ὁποία ἀνιχνεύονται οἱ διαφορὲς ἀνάμεσα στὴν ποιητικὴ καὶ τὴν πρακτικὴ γλῶσσα – ἐφαρμοστεῖ σὲ ἰδεολογικὰ ἢ θρησκευτικὰ κείμενα, διότι ἐκεῖ ὁ ἀφορισμὸς τοῦ ἁγίου Βερνάρδου: «ὁ πιστὸς πιστεύει, δὲν συζητᾷ...», ἐνδέχεται νὰ τῆς ἀπαγορεύσει τὴν εἴσοδο. Ἐντούτοις, ἡ μέθοδος αὐτὴ ἢ ὁποία συνιστᾷ οὐσιαστικὴ κριτικὴ καὶ δὲν καταφεύγει σὲ μικρομεσαίους ἐπαίνους, εἶναι ἡ μόνη πού μπορεῖ νὰ ἐπικαλεστεῖ κανεὶς, ὅταν πρόκειται νὰ ἀποτιμήσει μὲ στοιχειώδη σοβαρότητα τὴ λογοτεχνικὴ ἀξία ὄχι μόνο τῶν πρωτότυπων κειμένων, ἀλλὰ καὶ τῆς μετάφρασης, ὅταν αὐτὴ μάλιστα διεκδικεῖ μιὰν ἀντίστοιχη καὶ ἰσοδύναμη ἀξία.

Τέτοια εἶναι καὶ ἡ περίπτωση τῆς μετάφρασης τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου ἀπὸ τὸν κ. Χριστιανόπουλο. Ὁ ἴδιος, στὸ σημείωμα πού παραθέτει στὸ τέλος

τοῦ βιβλίου του, μᾶς ἐκμυστηρεύεται πὼς ἡ προσπάθεια αὐτὴ τὸν ἀπασχόλησε χρόνια, ἀπὸ τότε πού ἀκόμα ὑπηρετοῦσε στὸ στρατὸ (1995) καὶ μὲ διαφορετικούς τρόπους γραφῆς προσπάθησε νὰ προσεγγίσει τὸ πρωτότυπο. Ἡ ἐξομολόγηση αὐτὴ εἶναι ἄκρως ἐνδιαφέρουσα καὶ τιμᾷ τὸν κ. Χριστιανόπουλο, ἀλλὰ δυστυχῶς γι' αὐτόν, «οἱ συγγραφεῖς δὲν πρέπει νὰ ἀποτιμῶνται ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς ποσότητος τῶν εὐγενῶν σκέψεων»² πού περιέχονται στὰ ἔργα τους, δεδομένου ὅτι «... ἡ μετριοφροσύνη τοῦ Βιργίλιου ἔβλαψε τὴν εὐφυΐα του ἔστω καὶ ἂν ἐδημιούργησε ἐκ νέου ὅλα ὅσα εἶχε ἀντιγράψει»³. Ἔτσι καὶ ὁ κ. Χριστιανόπουλος κατάφερε ὅ,τι καὶ ὁ Βιργίλιος στὴν προκειμένη περίπτωσι: ὅπως ἐκεῖνος ἦρθε δεύτερος μετὰ τὸν Ὅμηρο, ὅμοια κι αὐτὸς ἦρθε δεύτερος μετὰ τὸν Ματθαῖο.

*

Στὸ σημείωμα αὐτὸ θὰ προσπαθήσω νὰ διατυπώσω ἀπλὰ κάποιες σκέψεις χωρὶς καμμία πρόθεση νὰ διεκδικήσω τὴν ὀρθότητά τους, διότι ἡ συστέγαση ἀπόψεων ἀποφέρει συνήθως συνωτισμὸ, κοινοτοπία καὶ ἀνεπιθύμητα ζύφια. Θὰ ἐκθέσω λοιπὸν τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους, σύμφωνα μὲ τὴν ἀποψή μου, ἡ ἴδια ἢ ἡ ἰδέα τῆς μετάφρασης τοῦ Εὐαγγελίου ἦταν ἀτυχής, ἢ δὲ μετάφραση ἀτυχέστερη.

Δὲν θὰ ἀνατρέξω στὰ «εὐαγγελικά» τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνα, οὔτε θὰ ἱστορήσω ἐδῶ τὸ ἀλλαλούμ τῶν συμπτώσεων καὶ τὸ φανατισμὸ τῶν ἀντιθέσεων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὸ γλωσσικὸ πρόβλημα ὑπέθαλπε στὴν πραγματικότητα ἕναν βαθὺ πολιτικὸ διχασμὸ ὁ ὁποῖος τεχνηέντως ἔφτασε μέχρι τὶς μέρες μας, δεδομένου ὅτι ἀκόμα καὶ σήμερα ἂν κάποιος πεῖ: «τῆς κυβερνήσεως» καὶ ὁ ἄλλος πεῖ: «τῆς κυβέρνησης», ὁ ἕνας θὰ εἶναι ἀποδῶ καὶ ὁ ἄλλος ἀποκεῖ. Ἄλλὰ, ὅπως τὸ «σπίτι» καὶ τὸ «ψάρι» δὲν ἔγιναν «ὀσπίτιον» καὶ «ὀψάριον», ἔτσι καὶ οἱ ἡμέρες «Δευτέρα» καὶ «Τετάρτη»

δὲν θὰ γίνουν ποτέ «Δεύτερη» καὶ «Ταρτη».

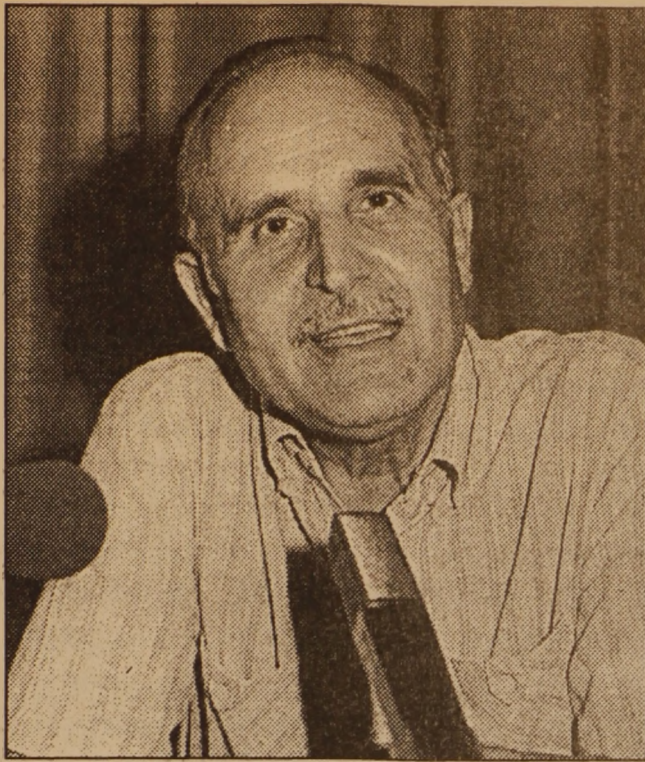
Τελικὰ ἀποδείχτηκε πὼς «ὁ Ψευδισμὸς ἦταν Μιστριωτισμὸς ἀπὸ τὴν ἀποδοξία»⁴, καὶ ὅπως «... ἡ φύση δὲν ἀλλάζει»⁵, ἔτσι καὶ ἡ γλῶσσα δὲν πορναεῖ μὲ τὰ καπρίτσια τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου.

Σὲ μιὰ ἐποχὴ λοιπὸν ὅπου ὅλα ἔχουν ὀριστικὰ κριθεῖ, ἢ ἰδέα τῆς μετάφρασης τῶν εὐαγγελίων, ὅπως τότε καὶ τώρα, δὲν ἀποφέρει κανένα γόνιμο κέρδος, οὔτε ἰδεολογικὸ ἀλλὰ οὔτε καλλιτεχνικό. Καὶ μὴ μοῦ πεῖ ὁ κ. Χριστιανόπουλος ὅτι ἀνήκει στὴν κατηγορία τῶν συγγραφέων ἐκείνων πού «ἔχουν ἐπωμισθεῖ τὸ βαρὺ καθήκον σωτηρίας τοῦ κόσμου»⁶, διότι θὰ διαβεβαίωνα πὼς γνωρίζω πολλοὺς ἐργοστασιαρχεὺς πού κατασκευάζουν πολέμους μὲ μεγαλύτερη εὐκολία ὅ,τι οἱ συγγραφεῖς τὰ ἀριστουργήματά τους. Ἐξ ἄλλου ὅλες οἱ ἰδεολογίες τῶν παλαιῶν μέχρι τοὺς πρόσφατους χρόνους κατέρρευσαν, κυρίως στὶς ἀνθρωποφαγικὲς ἐπιδόσεις ἐκπροσώπων τους, καὶ οἱ «ἀξίες» τους ἱστοροῦνται μὲ τὴν ἀπορητικὴ μεγαλοπρέπεια στὸν θρησκευτικὸ χρηματιστηριακὸ Μανσுவέιου, ὅσο συχνάζουν οἱ κατεργάρηδες. Στὴν ἀσοφόρα πορνεία τῆς ἐποχῆς μᾶλλον ὁποία ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ὁλοκληρὴ ἀποκολοκύνθωση, ὁ καλλιτέχνης ὀφείλει νὰ διασώσει τουλάχιστον τὴν ἀκεραιότητα πρέπειά του, ἀποφεύγοντας νὰ τονώσει ἢ νὰ ἐκφύγει ἀπὸ τὴν ἀπολυτικὴ ἰδεολογικὰ ἀπολυτικία καὶ νὰ κινεῖται τὸν δεξιὸ ἢ τὸν ἀριστερὸ φάσμα. Καὶ προκειμένου γιὰ τὸν ποιητὴ, αὐτὸς δὲν ἔχει παρὰ μονάχα τὶς λέξεις τοῦ πρωτότυπου πού μπορεῖ μὲ αὐτές, εἶναι νὰ κερδίσει ἀμερόληπτος τὰ πράγματα ἢ ἴσως, δείχνοντάς τα, νὰ τὰ φέρει πρᾶγμα πού κάνει κατανοητὴ τὴν ἀποδοξία τοῦ Τσέχωφ πὼς «οἱ ρεαλιστὲς συγγραφεῖς εἶναι ἠθικότεροι ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους δρῆτες».

Θὰ ἦταν ἄδικο λοιπὸν νὰ κατα-

θεολογικές προθέσεις στο μετα-
του κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλι-
διος μάλιστα μᾶς ἐκμυστηρεύε-
ἔνωσε «τὴν ἀνάγκη νὰ πάρει
ο ἀπὸ τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ» κι
ταν ὁ λόγος πὺ ἀποφάσισε νὰ
ίσει τὸ Εὐαγγέλιο. Δὲν ἦταν
ὁ ἰδεολόγος πὺ θέλησε νὰ δια-
τὰ πλήθη, ἦταν μάλλον ὁ «πι-
καὶ στὸ σημείο αὐτὸ μποροῦμε
πιστούμε τὴν «ἀμαρτία» του.
πιστὸς πὺ αἰσθάνεται τὴν ἀνά-
αταφύγει στὸ μισοσκοτάδο τοῦ
ν ἔρχεται νὰ ἀκούσει τὸν ἱερο-
νὰ τοῦ ἐξηγεῖ ἀπὸ τὸν ἄμβωνα
ους τοῦ Εὐαγγελίου, ἔρχεται νὰ
τὸ ἴδιο τὸ Εὐαγγέλιο. «Ὅσο βρι-
ἔξω τοῦ ἐξηγοῦσαν φορτικά τὸ
τὸ «πῶς» κι ἦταν «πολύς ὁ τό-
τὰ λόγια, κι ἐδῶ κι ἐκεῖ». «Ἡ
οῦ πλήθους» ἐπιβεβαίωνε τὴν
κ τῆς κοινωνικῆς του συμβίω-
ῆ λογικῆ ἐρμηνεία τοῦ Κόσμου
νὰ ὁμολογήσει τὴν ἦττα τῆς
στὴν ἀκατάλυπτη ἐκείνη μο-
ποῦ τὸν ἀκολουθοῦσε βῆμα-
ν σκυλί. Θέλησε λοιπὸν κάποια
κι βρεθεῖ μόνος σὲ μιὰ γωνιά καὶ
ει γιὰ ὅλα αὐτά, χωρὶς τουλάχισ-
τὸν κοιτάζουν περιέργα. Μό-
κι ἀκριβῶς. Τὸν συντροφεύει
λλος;— ἡ Μνημοσύνη, ἡ μητέρα
σῶν καὶ τῆς Ποίησης, κι ἀνα-
ἐκεῖ «τὰ σχέδια τῆς ζωῆς του
σαν ὅλα πλάνες», ἀναθυμᾶται
ιτητα πὺ τοῦ ἔκλεψαν οἱ ὑπο-
ῶν φίλων, τοὺς ὄρκους πὺ χά-
ιαιος πρὶν τὸ ξεκίνημα, ἀνα-
τὸ πρῶτο ἀντίκρουσμα τῆς δό-
τραγμάτων, κι ἀκόμα ἐκεῖνο τὸ
φῶς πὺ δὲν τὸ ξανᾶδε ὅταν
κάποτε «στὶς ἀραποσυκιές καὶ
λια», καὶ «στὰ μυρίπνοα μονο-
ὺ τὰ ἔχε περπατήσει ὁ Θεός».
γκυμμένος, καθὼς προσπαθεῖ
υμηθεῖ τοὺς ἦχους ἀπὸ «... τὸ
συναπάντημα τῶν νεκρῶν»,
ατος θίασος μὲ μουσικὲς ἐξαί-
ὸν συνεπάρει. Ἡ μουσικὴ τῶν
ῆ εἶναι γνώριμη— μιὰ λέξη ἀνά-
ἂν θὰ μπῆ θὰ ἴναι παράταιρη.
μιλάει γιὰ ὅλα ὅσα θὰ μπο-
ἔ εἶναι Ἀγάπη στὴ ζωὴ καὶ δὲν
κείνη τὴν ἡμικαταληπτὴ γλώσ-
οίησης, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνώνυμη
ς Εἰλικρινείας. Μ' αὐτὴ τὴ
ποχαιρέτησε τοὺς ἀγαπημέ-
καὶ μόνον μὲ τὴν ἴδια γλώσσα
ι τοὺς ἀνακαλέσει τώρα, ἐκεῖ

Ὁ Ντίνος Χριστιανόπουλος.

ὅπου ἡ Σιωπὴ μεταμφιέζεται σὲ μητρικὴ
ἀγκαλιά. Ἡ μνημοσύνη λοιπὸν τοῦ πα-
ραστέκεται ὅλη αὐτὴ τὴν ὥρα, καθὼς
μιὰ γλώσσα παμπάλαιη ἀλλὰ γνώριμη
τὸν καλεῖ στὴν ἀμνημόνευτη νύχτα τῶν
νεκρῶν, καὶ ἡ μοναξιά δὲν εἶναι πλέον
ἀθλιότητα οὔτε ἔλλειψη ἐπικοινωνίας,
ἀλλὰ κορυφαία στιγμὴ συνομιλίας μὲ
ἓνα πλῆθος πὺ παραμένει λαλίστατο
ἀκριβῶς ἐπειδὴ σιωπᾶνει. Τὴν ὥρα πὺ
μυρῶνεται ὁ νεκρός, ἀκόμα καὶ ὁ λη-
στής γίνεται ἅγιος— κι ἡ γλώσσα αὐτὴ
δὲν ἔχει ἀλφάβητο.

Ἀντίθετα ἡ γλώσσα τοῦ κ. Χριστιανό-
πουλου ἔχει ἀλφάβητο, σύνταξη, ὀνό-
ματα καὶ ἓναν καλοχτισμένο λόγο πὺ
ἀκριβῶς γι' αὐτὸ καταντάει στεγνός. Μὲ
αὐτὸν ὅμως τὸν «ὀρθὸν λόγο» «ἀπίστη-
σε» ὁ πιστὸς ὅπως προηγουμένως ἐπε-
σήμανα, ἀλλὰ ἀπουσίασε ταυτόχρονα
καὶ ὁ «Ποιητής». Ἄς δοῦμε ὅμως αὐτὴ
τὴ δεύτερη—καὶ ἐξ ἴσου σημαντικὴ—
ἀτυχία τῆς ὅλης προσπάθειας.

Τὸ κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιο—ὅπως
καὶ ὅλα τὰ ὑπόλοιπα—εἶναι γραμμένο σὲ
«ἄσχημα» ἑλληνικά. Ἡ γλώσσα του δὲν
ἔχει σχέση μὲ τὴ γλώσσα τῶν συγγραφέ-
ων καὶ ρητόρων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότη-
τας, οὔτε μὲ τοὺς ἀπτικιστὲς τῶν ἑλληνι-
στικῶν χρόνων, ἀλλὰ οὔτε μὲ τὴ φιλολο-
γικὴ κοινὴ τῆς ἐποχῆς. Εἶναι γραμμένο
σὲ ἀπλὴ λαϊκὴ γλώσσα, μὲ αὐθαίρετους
τύπους, ἀδόκιμες λέξεις καὶ παρατα-
κτικὴ σύνταξη. Ὅλα ὅμως αὐτά δὲν
ἀφαιροῦν τίποτα ἀπὸ τὴ γοητεία του.
Εἶναι τὸ συγκινητικότερο Εὐαγγέλιο
καὶ συγκαταλέγεται στὰ «ἀσυναίσθητα
ἀριστουργήματα τῆς παγκόσμιας φιλο-
λογίας»¹⁰.

Ὁ κ. Χριστιανόπουλος δίστασε.
Ὅπως μᾶς λέει, προσπάθησε νὰ ἀποδώ-

σει τὸ πρωτότυπο μὲ «τρεῖς διαφορε-
τικὲς μορφές, μιὰ λογοτεχνικὴ, μιὰ
λαϊκὴ καὶ μιὰ μακρογιαννικὴ» καὶ στὴ
συνέχεια ἀπέρριψε καὶ τὶς τρεῖς γιὰ
καμμιά δὲν τὸν ἱκανοποιούσε. Ἄπ' ὅ,τι
φαίνεται ὅμως ἀποφάσισε νὰ μᾶς παρα-
δώσει τὴ χειρότερη—ἐκτὸς κι ἂν οἱ
ἄλλες ἦταν ἀκόμη χειρότερες. Ἐπιπλέ-
ον, κανεὶς ἀπὸ ἐκείνους πὺ «γνωρίζουν
ἀνάγνωση καὶ γραφὴ» δὲν πρόκειται νὰ
τὸν κατηγορήσει, γιὰ τὸν ἀπλούστατο
λόγο ὅτι μπορεῖ νὰ ἀποστομώσῃ τοὺς
πάντες λέγοντας πῶς ἡ μετάφρασή του
εἶναι «πιστὴ». Καὶ θὰ ἔχει δίκιο. Μόνον
πὺ σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ σημείο θὰ τοῦ θυμί-
σω τὸν Σεφέρη: «Τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Ποίη-
ση συμπίπτει νὰ χρησιμοποιεῖ καὶ αὐτὴ
γιὰ τὴν ἔκφρασή της τὰ 24 γράμματα
τοῦ ἀλφαβήτου, δὲν σημαίνει ὅτι μπορεῖ
νὰ εἶναι γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ προσιτὴ σὲ
ὄσους γνωρίζουν ἀνάγνωση καὶ
γραφὴ». Ἀλλὰ ὁ κ. Χριστιανόπουλος
ἔχει ἤδη προφυλάξει τὰ νῶτα του, ἀπὸ
τὴ στιγμὴ πὺ ἔχει ἀνακοινώσῃ ὅτι
ἀπέρριψε τὴ «λογοτεχνικὴ» μετάφραση
— ὅποτε πάλι δὲν πρόκειται νὰ τὸν κατη-
γορήσει κανεὶς.

Στὰ «συβωτικά» πὺ κατά καιροὺς δη-
μοσιεύω ἐδῶ κι' ἐκεῖ, ὑπάρχει μιὰ φράση
πὺ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται σιβυλλι-
κὴ: «Δυὸ ἴδιες λέξεις στὴ σειρά τραυλί-
ζουν, τρεῖς, τραγουδοῦν». Πῶς γίνεται
κάτι τέτοιο; Ἀκούστε το: «καὶ καθίσα-
ντος αὐτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ». Χρειάζεται σὲ τίποτα αὐτὴ ἡ
τριπλὴ ἐπανάληψη; Ὅχι βέβαια. Καὶ
ἐπειδὴ δὲν χρειάζεται, ὁ κ. Χριστιανό-
πουλος μεταφράζει: «καὶ μόλις κάθισε
ἤρθαν κοντὰ του οἱ μαθητὲς του». Στὴ
μετάφρασή του κράτησε τὸ χρῆσιμο καὶ
ἀγνόησε τὸ περιττό—ποιὸς νὰ ἔχει
ἀντίρρηση ἀφοῦ τὸ νόημα δὲν ἄλλαξε
σὲ τίποτα. Μὲ μόνον τὴ διαφορὰ, πῶς ἡ
Ποίηση δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴ χρησιμότη-
τα ἢ τὴ ρεαλιστικὴ ἀφήγηση, γιὰ τὴν
ἦταν ἔτσι, τὸ «Μεθυσμένο Καράβι» δὲν
θὰ χωροῦσε νὰ βγεῖ ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς
ταβέρνας, καὶ στὸ Μακόντο, τὴ νύχτα
πὺ πέθανε ὁ Χοσὲ Ἀρκάδιο Μπουεν-
δία, δὲν θὰ ἔπερτε μιὰ σιωπηλὴ βροχὴ
ἀπὸ μικρὰ κίτρινα λουλούδια¹¹. Ποίηση
εἶναι ἡ ἀναπάντεχη νεότης, ἡ προσπά-
θεια δημιουργίας τοῦ Κόσμου ἀπὸ τὴν
ἀρχὴ, ὁ θυμωμένος ἄνεμος πὺ ἀπαίτη-
σε τὴ σφαγὴ τῆς Ἰφιγένειας γιὰ νὰ σαλ-
πάρει μὲ τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν ἢ ἀφήγη-
ση τοῦ Ὀμήρου, ἢ ὑπέροχη ἐκείνη ἀσέ-
βεια πὺ πῆρε τὸ Λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν
μετέτρεψε σὲ ἀνθρώπινο λόγο. Γι' αὐτὸ

ή γλώσσα της δέν μεταφράζεται, κι αν όπωσδήποτε χρειάζεται να γίνει κάτι τέτοιο, θα πρέπει να αντικατασταθεί με μιάν άλλη ίσοδύναμη.

«Μακάριοι αυτοί που πενθοῦν γιατί αυτοί θα παρηγορηθοῦν», μεταφράζει στη συνέχεια ο κ. Χριστιανόπουλος, χωρίς να ενοχλείται από την ήχητική κοινοτοπία: «πενθοῦν» - «παρηγορηθοῦν», αλλά και από τον κακό τονισμό της φράσης του, με την οποία προσπαθεί να αποδώσει την έξοχη ευαγγελική ρήση: «Μακάριοι οί πενθοῦντες οτι αυτοί παρακληθήσονται». «Οποιοσ διαβάσει μεγαλόφωνα τή μιὰ και τήν ἄλλη φράση, θα ἀντιληφθεῖ αὐτό που προσπαθῶ ἐδῶ να ὑπογραμμίσω. Ἡ περιφραστική ἀπόδοση τῆς μετοχῆς και τοῦ παθητικοῦ μέλλοντα καταστρέφει τήν πυκνότητα τῆς φράσης, ἀλλά, σ' αὐτό τὸ σημείο τουλάχιστον ὁ μεταφραστής δέν θα μπορούσε να πράξει διαφορετικά, μπορούσε ὅμως να ἀνακαλύψει κάποιες ήχητικές ἀντιστοιχίες, ἔτσι ὥστε να μὴν μεταφράζεται μόνο ἡ ευαγγελική προτροπή, ἀλλά να παρακολουθεῖται ταυτόχρονα και ὁ μουσικός βηματισμός, ὁ ὁποῖος συνίσταται στη ζεύξη ἀντίθετων ἤχων (πενθοῦντες-παρακληθήσονται), μετρικῆς ἰσορροπίας, και σωστῶν τονισμῶν. Για τὸ τελευταῖο -τὸν τονισμό- θυμίζω πῶς ὁ Ἀριστοτέλης προτείνει να χρησιμοποιήσει ὁ ποιητῆς τήν ἀνορθόδοξη ἔκφραση, π.χ. «δωμάτων ἄπο», ἀντι τῆς σωστῆς ἀλλά κοινοτοπῆς: «ἀπό δωμάτων»¹², παράδειγμα που γίνεται ἀντιληπτό ἀπὸ τὸν σύγχρονο ἀναγνώστη αν συσχετιστεῖ με ἕνα στίχο τοῦ Ἑλύτη, ὅπου ὁ ποιητῆς ἀντι να πει «χαμογελῶντας ἀντίκρου», λέει «χαμογελῶντας ἀντικρου»¹³.

Λίγο-πολύ ὅλα αὐτὰ εἶναι γνωστὰ στὸν καλὸ ποιητῆ κ. Χριστιανόπουλο, τοῦ ὁποῖου ἡ ποίηση δέν κρίνεται ἐδῶ, ἀλλά τὸ συγκεκριμένο μεταφραστικό του ὀλισθημα. Ἐν τούτοις ὅμως, ἐξακολουθεῖ να μεταφράζει τό: «μακάριοι οί ἐλεήμονες οτι αυτοί ἐλεηθήσονται», με τό: «μακάριοι οί ἐλεήμονες γιατί αυτοί θα ἐλεηθοῦν» (σέ τί μᾶς διαφωτίζει ἡ μετάφραση, δέν τὸ καταλαβαίνω), τό: «μακάριοι οί πεινῶντες και διψῶντες τήν δικαιοσύνην, οτι αυτοί χορτασθήσονται» με τό: «μακάριοι αυτοί που πεινοῦν και διψοῦν τή δικαιοσύνη, γιατί αυτοί θα χορτάσουν» (λές και ἐδῶ πρόκειται για χορτάση), τό: «ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων» με τό: «τότε ἀνοίξε τὸ στόμα του και τοὺς δίδασκε

λέγοντας» (και ὁ πιὸ καλοπροαίρετος θα παρατηρήσει ἐδῶ, πῶς δέν ὑπῆρχε περίπτωση να διδάξει με τὸ στόμα κλειστό), τό: «θεραπεύων πᾶσαν νόσον και πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ» με τό: «θεραπεύοντας κάθε ἀρρώστια και κάθε ἀδιαθεσία στο λαό» (εἶναι προφανές ὅτι πρόκειται για «...κάθε λαϊκή ἀδυναμία», ἐνῶ ἡ λέξη «ἀδιαθεσία» παραπέμπει σέ διαφορετικά πράγματα), τό: «ἐὰν τὸ ἄλας μωρανθῆ ἐν τίνι ἀλισθήσεται» με τό: «ἐὰν λοιπόν χαλάσει τὸ ἄλατι, με τί θα ἀλατιστεῖ;» (ποιός, παρακαλῶ, περιμένει να ἀλατιστεῖ, δέν μᾶς τὸ λέει, ἐνῶ ἡ ἔννοια -τουλάχιστον- τῆς φράσης εἶναι ἡ ἐξῆς: αν τὸ ἄλατι λιγοστέψει, ἄνοστη θα καταλήξει και ἡ ζωῆ).

Θὰ σταματήσω ὅμως ἐδῶ γιατί κινδυνεύουν να παρερμηνευτοῦν οί προθέσεις μου. Προσπάθησα να δείξω ἀπλᾶ ὅτι ἡ καθημερινή μας γλώσσα ἔχει και αὐτὴ τοὺς δικούς της κώδικες οί ὁποῖοι ἀναγκαστικά παραπέμπουν ἄλλοτε σέ εὐνόητες ἀπορίες και ἄλλοτε σέ καθημερινές ἐξυπνάδες, κι αὐτὸ εἶναι ἕνας λόγος που κάθε μεταφραστής ὀφείλει να ἐπιστρατεύσει μιὰ πολὺτροπη και ὄχι στενά γραμματολογική γνώση τῆς γλώσσας, ὅπου με ἄγρυπνο μάτι θα ἐπισημαίνεται ἡ φθορά της και θα ἀπορρίπτονται τὰ σκύβαλα. Θὰ πρόσθετα ἀκόμα, ὅτι στο κάτω-κάτω δέν μεταφράζονται τὰ πάντα προκειμένου να γίνουν φαγώσιμα. Ἐπιμένουν να κρατοῦν τὸ μυστικό τους και να ἀνανεώνουν τὴ ζωῆ και τήν Τέχνη, καθὼς ὁ ἄνθρωπος θα προσπαθεῖ διαρκῶς να ἀποκαλύψει τήν ἀνώνυμη πρόκληση τῆς ὁμορφιάς τους. Δέν μεταφράζονται οί ἤχοι τῆς Μουσικῆς, ἡ λάμψη τῶν χρωμάτων, τὰ βαθύτερα αἰσθήματα τῶν ἀνθρώπων. «Ὅπως ἐπίσης δέν μεταφράζονται και κάποιες κείμενα που τὸ κύριο βᾶρος τους ἔγκειται στη μουσική ἐκδοχή τῆς γλώσσας, ὅπως για παράδειγμα ὁ Κάλβος ἡ ὁ Παπαδιαμάντης. Μέσα ἀπὸ τὸ ἀφηγηματικό «πεντάγραμμα» τῶν λεκτικῶν ἤχων, ἀναδύεται μιὰ γλώσσα περισσότερο πειστική ἀπὸ αὐτὴν που ἀπαριθμεῖ και κατονομάζει, γιατί συνήθως στὸν ἄνθρωπο δέν ἔχει μέτρο ὁ στοχασμός οὔτε και ὄνομα ὁ πόνος.

Ὁ κ. Χριστιανόπουλος μετέφρασε ἕνα μοναδικὸ ποιητικὸ κείμενο, στο ὁποῖο ὅμως θα πρέπει «... τὰ πάντα στοχάζεσθαι οὐ διδασκαλίας ἀλλὰ ψυχαγωγίας»¹⁴, (και «ψυχαγωγία» ἐδῶ, με τήν ἀρχαιοελληνική σημασία τῆς λέξης: ψυχῆς ἀγωγή). Καὶ ὅπως οί ἐκλαϊκευτι-

κές του προθέσεις ἀποδείχτηκαν ἔτσι και οί ποιητικές του προσεγγίσεις ἀπέβησαν ἀνεπιτυχεῖς, δεδομένου ὅτι στη μετάφρασή του ἡ συγκίνηση ἔγινε ξύλινη, ἡ Ποίηση πεζολογία, και ὁ ὑψηλὸς τόνος ἀπρόσωπη γλώσσα. Τα ἄλλα νοήματα τῶν ευαγγελικῶν ρήσεων γυμνώθηκαν ἀπὸ τὸν τελετουργικὸ τὸν μανδῦα, ἔγιναν ρακένδυτες παραινειστικές και ἱστορίες χωρίς μεγαλεῖο, λές και ὀρθὸς λόγος ἐπιστρατεύτηκε για να πεινώσει τήν Ποίηση. Πάντα και ὅπου ὁ μεταφραστής ἔχει τήν πρόθεση να «ενοκοκαλίσει» τὸ πρωτότυπο, ἡ ψυχὴ τοῦ πρωτότυπου περιπλανᾶται στην ἄβυσσο, και στην προκειμένη περίπτωση τῆς Ἀγάπης, ἡ ἴδια ἡ Ἀγάπη, ἔχασε τὸ κύριο της, τὸ ἀνάστημά της και τὴ μυστικὴ φωνή, ὁ δὲ Ματθαῖος ἀπὸ Ευαγγελιστὴ ξαναγύρισε Τελῶνης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Μπ. Ἀϊχενμπάουμ, Ἡ θεωρία τῆς φορμαλιστικῆς μεθόδου (λογοτεχνική θεωρία, κριτική, πολεμική), 1926.
2. Victor Shklovsky, Ἡ Ἀνάσταση τῆς λέξης (δοκίμιο), 1914.
3. Σέλλεϋ, Ὑπεράσπιση τῆς Ποίησης, μετ. Ἰ. Ἡλιοπούλου.
4. Χαρακτηριστικὴ φράση τοῦ Γ. Κορδάτου.
5. Ἀρκετὰ ἐπικάριη ἀποψη τοῦ Ἰάμβλιου (νεοπλατωνικός φιλόσοφος, 250-336 μ.Χ.), χάρις στὸν ὑπαινιγμὸ της για τὴν ἀποτυχία κάθε ἐπανάστασης.
6. Δέν μπορεῖ να συγκριθεῖ ἡ σπινθηροβόλα καθαρεύουσα τοῦ Ροῦσσὸ με τήν πληκτικὴ δημοτικὴ τοῦ Ψυχάρη οὔτε ἡ εὐθύβολη γλώσσα τοῦ Μητσάκη με τῆς ἠθογραφικῆς τοῖμπλες τοῦ Χριστοβασίλη, οὔτε ἀκόμα ἡ μουσικὴ τῆς καθαρεύουσας τοῦ Παπαδιαμάντη με τήν κοινοτοπὴ καθαρεύουσα τοῦ Μωραϊτίνη, κ.λπ. κ.λπ. Ἀντικείμενο τῆς λογοτεχνικῆς κριτικῆς εἶναι ὁ χειρισμὸς τῆς γλώσσας και ὄχι ἡ δημοτικὴ ἡ ἡ καθαρεύουσα.
7. Leon Chestov, Ἡ νύχτα τῆς Γεθσημανίας.
8. «... ἐπέων δὲ πολὺς νομὸς ἔνθα και ἔνθα» (Ιλ. Υ, 248).
9. Κ. Κορωνιός, «Μιὰ φορὰ με τήν Ἰνφάντα».
10. W. Durant, Παγκόσμια Ἱστορία τοῦ Πολιτισμοῦ (Γ 647).
11. Μάρκες, Ἐκατὸ χρόνια μοναξιάς.
12. Ἀριστοτέλης, Ποιητικὴ, 1459α (ἐπί τῆς «Ἀχιλλέως πέρι» και ὄχι «περὶ Ἀχιλλέως»).
13. Ἑλύτης, Ἄσμα ἠρωικὸ και πένθιμο.
14. Συμβουσιὴ τοῦ Ἐρατοσθένη για τὸν τρόπο προσέγγισης τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν.

Κέρκυρα: Μια πόλη-παράδειγμα

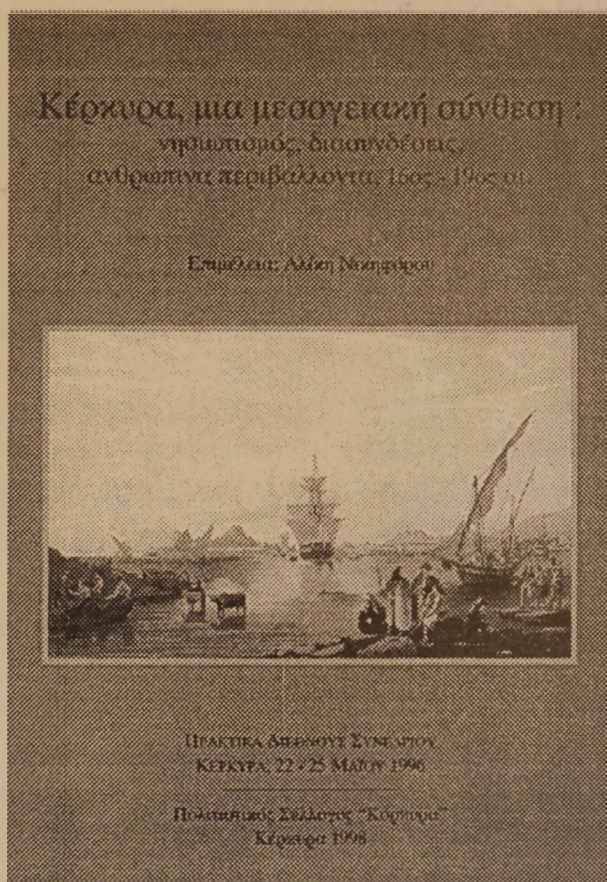
του Απόστολου Διαμαντή

αφόρμησε στα τέλη του 1998, από τον πολιτιστικό σύλλογο «Κέρκυρα», ο εξαιρετικά επιμελημένος τόμος με τα πρακτικά του 10ού συνεδρίου «Κέρκυρα, μια μεσογειακή σύνθεση, νησιωτισμός, διασυνδέσεις, ανθρώπινα περιβάλλοντα, 16ος-19ος αι.», που κυκλοφόρησε τον Μάιο του 1996. Εισηγητές, μεταξύ άλλων, ήταν ο Σπύρος Ασδραχάς, ο Φίλιππος Ηλιού, ο Ruggiero Romano, ο Ennio Concina, ο Ugo Tucci, και στόχος η προσπάθεια να ακουστεί η φωνή των ανθρώπων που μεταφέρουν άλλοτε τη λογική του αρχαίου και άλλοτε του κυριαρχούμενου, σε ένα νησί που δίνει τη δυνατότητα αμφίπλευρης αρχαιολογικής έρευνας. Τα τεκμήρια αντιστοιχούν με τις χώρες εκείνες που κυριάρχησαν για αιώνες στην Κέρκυρα. Και η ίδια η πόλη, κατάλληλη στο να προκαλέσει την διάθεση ιστορικής σύνδεσης, την απομάκρυνση από την ασφάλεια του επιμέρους.

Ανήθως τα συνέδρια αντιμετωπίζονται με συγκατάβαση: ως προϋπόθεση αναπαραγωγής ενός *metièr* για τους συμμετέχοντες, ως συνάθροιση σχολαστικών για τους υποστηρικτές. Αλλά, έστω κι έτσι, φέρνουν μαζί ανήθως μια διάθεση αναζήτησης, έργα που πάντα ικανοποιείται. Οι τιμώμενοι ανακοινώσεις είναι σαν ματιές σε ένα καλά κρυμμένο κρυμμένο – έτσι ικανοποιείται και η περυσινή ιστορική ή του φιλόστοργου. Και κάτι επιπλέον: τα συνέδρια που είναι για τους τύπους και όχι για έννοιες, το πλεονέκτημα του «παράδειγμα» είναι πάντοτε ένα παράδειγμα τον ιστορικό, με τον ίδιο τρόπο γενέθλια πόλη είναι για τον άντρα από την ενηλικίωσή του, πριν την πρόσκτηση του χρόνου ως μέγιστης – σχεδόν το σύμπαν.

Αλλά, η πόλη μπορεί να αίρεται υπερτονισμένο, να μην καταδυναστεύει τον χρόνο. Το παράδειγμά της μπορεί, να είναι ένα περίπου «καθαρό» από το οποίο μπορούμε ακόμη και να πάρουμε την παράμετρο της συγκυρίας. Η πόλη τον δικό της χρόνο που υπ' αυτήν την έννοια του ιστορικού, αφού μέσα της –όπως το λέει ο ποιητής– «μπαίνω το πριν και το μετά, αλλά όλη μου η ζωή να ρωτήσω κατά πόσον τα συμβαίνουν, ας πούμε, πριν ή μετά του Καίσαρα».

Η Κέρκυρα είναι μια τέτοια περίπτωση. Ο ιστορικός, για κάποιον που ψάχνει να βρει το πεδίο έρευνας και δεν θέλει να χάσει την δυνατότητα ιστοριογραφίας. Το διεθνές συνέδριο, αυτού του είδους την προσδοκία επεδίωξε να προκαλέσει. Ή, όπως το είπα σε συνεντευ-

ξή του ο πρόεδρος της Οργανωτικής επιτροπής του συνεδρίου Σπύρος Ασδραχάς, «προκαλέσαμε μια συζήτηση με αντικείμενο τη δυνατότητα αναγωγής της τοπικής ιστορίας σε ένα «παράδειγμα» για μια ιστορία των αμφίδρομων πολιτιστικών μεταφορών».

Μετάλλαξη με τρόπο αρμονικό – να μια πραγματικότητα που μπορεί να αναδυθεί μέσα από τις μνήμες της τοπικής ιστορίας. Που σημαίνει πως στην Κέρκυρα βρίσκουμε όλα τα κομμάτια για το παζλ που θέλουμε να κατασκευάσουμε. Από την εμπορική διακίνηση ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ιταλία της Μυκηναϊκής εποχής (Cesare Marangio) μέχρι τις αντίστοιχες του 13ου αιώνα (Massimo Constantini), της βενετοκρατίας του 17ου (Αλίκη Νικηφόρου) και της σύγχρονης εποχής (Salvatore Ciriaco), η Κέρκυρα περνάει πάντα ως ενδιαμέσος τόπος, ως τόπος, δηλ., που συμπυκνώνει τον ιστορικό χρόνο και την ίδια

στιγμή τον ακυρώνει: στην εμπορική διακίνηση τα γεωπολιτικά δεδομένα δημιουργούν παραμέτρους σχεδόν μόνιμες, υπεράνω των σχέσεων παραγωγής, υπεράνω επομένως των ιστορικού τύπου παραμέτρων.

Η Κέρκυρα συνιστά μια σταθερή παράμετρο διακίνησης προσώπων και εμπορευμάτων για τη Μεσόγειο –ήταν ένα θαλασσινό σύνορο ανάμεσα στη Δύση και την Οθωμανική επικράτεια, με τον ίδιο τρόπο που η Τρανσυλβανία ήταν το αντίστοιχο όριο της στεριάς. Στην δική του εξαιρετική παρέμβαση, ο Ennio Concina μίλησε για τον τρόπο που η βενετική ζωγραφική παρουσίασε πανοραμικές όψεις της Κέρκυρας, συνδέοντάς τις με ένα καθαρώς πολιτικό σχεδιασμό, «...που στόχευε στην αναμόρφωση και τη μελλοντική ανάπτυξη του εσωτερικού χώρου της πόλης, σαν να επρόκειτο για τμήματα ενός ευρύτερου πολιτικού οράματος». Ο Concina εδώ μιλάει για την πρόθεση της Βενετίας –μια πρόθεση την οποία εικονίζει ο τρόπος χαρτογράφησης και αποτύπωσης προτεινόμενων οχυρωματικών έργων– να δημιουργήσει κοινωνικά δεδομένα τέτοια που θα απέκλειαν την Οθωμανική επέκταση.

Εδώ έχουμε –μέσω των Βενετών, παραδόξως– τα σπέρματα και του ελληνικού εθνικισμού, ο οποίος έχει την ίδια επιδίωξη: την αποσταθεροποίηση της οθωμανικής αυτοκρατορίας, την συμφιλίωση της ορθοδοξίας με τον καθολικισμό, την δημιουργία νέων αστικών προτύπων –πολεοδομικών ή πολιτισμικών. Ο Βενετοί συνδέουν αυτή την επιδίωξη με την προσπάθειά τους να αποσπάσουν τη συμπάθεια των ορθοδόξων υποτελών – αυτοί οι τελευταίοι με την δική τους έγνοια για το δικό τους κράτος.

Κι οι δύο πάνω στην Κέρκυρα, που συνιστά πεδίο αναφοράς γι' αυτές τις κοινές ιδέες, ένα παράδειγμα για την ιστορική έρευνα.

Υπέροχα Σαββατοκύριακα
σχεδιάζει ο Αλέξης
Κυριτσόπουλος (εκδ. Άγρα,
σειρά «Καλυψώ», 1998),
γράφοντας τα «γεγονότα»
του διημέρου που περνάνε
μαζί ο πατέρας με την κόρη
του. Επιτέλους, μια απλή
και τρυφερή ιστορία που
αποδίδει στην πατρική σχέση
τα δικαιώματά της!

Φυλλάδιο των εκδόσεων της
«Διαμέτρου», Αγγελή
Γοβιού 19, Χαλκίδα 34 100),
με τίτλο *Τα Νεφούρια* (τχ.1,
Πρωτοχρονιά 1999,
επιμελητής: Νίκος
Τριανταφυλλόπουλος)
κυκλοφορεί με
ενδιαφέροντα θέματα-νύξεις
για τον Σκαρίμπα, τον
Γκάτσο, κ.ά. Τι είναι, όμως,
τα νεφούρια;
Πληροφορούμαστε πως τα
νεφούρια προέρχονται από
τη λέξη «αναφόριν» που
είναι «το σημείον ένθα δύο
αντίθετα ρεύματα
συναντώνται» ή, «παν ρεύμα
θαλάσσιον αντίθετον προς
άλλο». Τα Νεφούρια,
λοιπόν, αντίθετα στο ρεύμα,
θα κυκλοφορούν δύο φορές
το χρόνο ένα δεκαεξασέλιδο
τη φορά και δεν δέχονται
συνεργασίες ...

Χάρη στην πρωτοβουλία της
Βουλής των Ελλήνων
εκδόθηκαν δύο
ενδιαφέροντα βιβλία, που
συμπληρώνουν ειδικές
εκδόσεις, συνέδρια,
εκθέσεις και όλους γενικά
τους εορτασμούς για τον
Ρήγα και τον Σολωμό, που
πραγματοποιήθηκαν κατά τη
διάρκεια του 1998:
**Πασχάλης Μ.
Κιτρομηλίδης, Ρήγας
Βελεστινλής. Θεωρία και
Πράξη** (1998) και
**Ερατοσθένης Γ.
Καφωμένος, Ο Σολωμός και**

ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

Η διαλεκτική της επιθυμίας

Μαρία Λαϊνά,
Το φαγητό,
Εκδ. Άγρα, Αθήνα 1998

Το τελευταίο βιβλίο της Μα-
ρίας Λαϊνά που φέρει τον τίτλο
Το φαγητό είναι ένα προζαϊκό
ποίημα γραμμένο υπό την μορ-
φή μονολόγου (μορφή που κατ'
εξοχήν προβάλλει τις πολλα-
πλές διαστάσεις της αφηγημα-
τικής συνείδησης). Η γραφή, με
απόηχους του Μπέκετ και της
Στάν, χαρακτηρίζεται από την
περιορισμένη σύνταξη και την
επανάληψη λέξεων και προτά-
σεων καθώς και την κυκλική
επαναφορά των νοημάτων,
ώστε να τονιστεί η πολυπρισμα-
τική διάσταση της εμπειρίας
και να εντυπωθεί στη συνείδη-
ση η συνεχώς μεταβαλλόμενη
θέση της αφηγηματικής φωνής.

Στο *Φαγητό* μας παρέχεται ο
τρόπος με τον οποίο ανάγεται
σε πηγή γνώσης και τέχνη ένα
ταπεινό αντικείμενο (φαγητό)
και μια παραγνωρισμένη αίσ-
θηση (γεύση). Από τα όργανα
των αφηρημένων αισθήσεων
(μάτια, αυτιά) περνάμε στις πιο
θεμελιακές και οργανικές αι-
σθήσεις (όσφρηση, γεύση). Η
γεύση συνδέεται με το στόμα,
ένα όργανο διπλής υποδοχής
που καταβροχθίζει αλλά και
ονομάζει και που σχετίζεται
ταυτόχρονα με μια αταβιστική
πράξη (καταβρόχθιση) αλλά
και με την αγάπη. Το μοτίβο
αυτό, η ταυτόχρονη σύγκλιση
και διαφοροποίηση της κατα-
βρόχθισης και της αγάπης,
διαρκώς επανέρχεται στο έργο
της Λ., δημιουργώντας την
«διαλεκτική της επιθυμίας»,
ανάμεσα στον κόσμο της υλικής

πραγματικότητας και στον πιο
σύνθετο κόσμο της μεταμόρφω-
σής του. Με το φαγητό περνάμε
από την διαδικασία της οικειο-
ποίησης, στην αφομοίωση και
από εκεί στη διαδικασία του
μετασχηματισμού και της εξω-
τερίκευσης. Μέσα από αυτή
την καθαρά ιδιωτική χειρονο-
μία συντελείται η ένωση και η
σύγκλιση του υποκειμένου με
το αντικείμενο. Μόνο στην
πράξη του φαγητού μειώνεται η
απόσταση ανάμεσα σε υποκεί-
μενο και αντικείμενο, το ένα
ενσωματώνεται μέσα στο άλλο,
εισχωρεί και γίνεται μέλος του.

Στο *Φαγητό* τα αντικείμενα της
επιθυμίας είναι και τα δυο νε-
κρά, μια νεκρή την οποία ο αφη-
γητής αγαπά και το φαγητό, το
οποίο επίσης αγαπά, και έτσι
παρουσιάζονται και τα δυο δια-
θέσιμα: «ήρεμα τώρα είπα. Εί-
ναι δικιά σου και είναι ακόμα
ζεστή και όλα περνάνε από το
χέρι σου...». Η αφηγηματική
φωνή είναι διπλή, τουλάχιστον
σε γλωσσολογικό επίπεδο υιο-
θετούνται και τα δύο φύλα, (κα-
νένα όμως δεν παραμένει στα-
θερό) και δίνουν ένα λόγο ιδιο-
συγκρασιακά εκφραστικό, αρ-
χίζοντας την αφήγηση με φωνή
αντρική και που σε στιγμές
(όταν εισέρχεται το ασυνείδη-
το) τρέπεται σε θηλυκή, δημι-
ουργώντας μια συνεχή αίσθηση
μετάθεσης. Στη σχέση με το άλ-
λο (που εν προκειμένω είναι το
φαγητό ή η νεκρή) κυριαρχεί η
επιθυμία της απομόνωσης, θα
πρέπει κάποιος να είναι μόνος ή
μόνη για να επιδοθούν απερί-
σπαστοι στην ιεροτελεστία της
καταβρόχθισης, για να ασκη-
θούν όλα τα τεχνάσματα και οι
τρόποι ενσωμάτωσης, προσέγ-

γησης και άλωσης. Η σημασία
της μοναχικότητας της εμπει-
ρίας, της κάθε εμπειρίας, και η
τακτική της προσέγγισης του
άλλου, παίρνουν ιεροτελεστιακές
διαστάσεις: για την ενσωμάτω-
ση του άλλου, την μορφοποίησή
του και την μεταμόρφωσή του
σε κάτι άλλο απαιτείται προσή-
λωση και ακρίβεια. Το άλλο
προσφέρεται σαν φαγητό και το
φαγητό είναι ό,τι είναι πέρα
από τα αμφιλεγόμενα σύνορα
του είναι μας. Ο τρόπος προσέ-
γγισής του είναι μια μεταφο-
ρά της ίδιας της γλώσσας και της
γραφής: για να λάβουμε την
γεύση της, τις κορυφώσεις της
και τις ακυρώσεις της θα πρέπει
να το πλευρίσουμε με σεβασμό
σαν «... κάτι που μπορεί να
αποκτήσει καλλιτεχνική αξία
αυτό δηλαδή που μπορεί να
περνάει τον πόνο». Αν όλα
γίνουν κατά πως πρέπει, αν απο-
λουθηθεί πιστά το τελετουργικό
της δημιουργικής μεταλλαγής
τότε επιτυγχάνεται η υπέρβαση
η ενσωμάτωση επιφέρει και
πούς και τότε αντικείμενο και
υποκείμενο συγκλίνουν και
αναπαράγονται σε άλλη δια-
σταση: «Σα μεταξοσκώληκα
που αδιάκοπα βγάζει από το
στόμα του εκείνη την κλωστή
που είναι δικιά του κλωστή από
το σώμα του βγαίνει».

Η περιγραφή του μηχανισμού
που τρέπει τα προϊόντα του
σμου σε τέχνη μοιάζει με τη
διαδικασία οικειοποίησης της
τροφής, και η απόλαυσή της
μας παρέχεται από την τέχνη
της ενσωμάτωσής της που
μοιάζει με κάθε δημιουργική
διαδικασία.

Αργυρώ Μαντόγι

Μεταπολεμική πεζογραφία

Παγανός, μεταπολεμικοί ράφοι - Χρ. Μηλιώνης, Πακόλας, Παπαδημητρακόπουλος, Νεφέλη, Αθήνα 1998

τοτίμηση της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς, στο πλαίσιο της ελληνικής πεζογραφίας, λυσιτελής καθώς το παραπάνω έργο των εκπροσώπων είναι σαφώς θάλλον και αξιόλογο συνεχώς. Εάν θεωρείται ότι η αξιολόγηση ενός λογοτεχνικού έργου υπολανθάνει, αναγνωστικά και κριτικά κλασματική αναλογία κλασικής-μεταγενέστερης λογοτεχνίας, η προκειμένη μελέτη αποφαίνεται συγκροτημένη προς το έργο αυτών των χαρακτηριστικών εκπροσώπων αυτής της γενιάς. Τεκνώνεται όμως η εξέλιξη των πεζογράφων με βασική αρχή της διαχρονίας του έργου τους τοποχρονικά; Ο Γ. Δ. Παγανός φροντίζει παραθετικά στον πρόλογό του, να επιφέρει την πεποίθηση ότι είλογο η αξία της ανάγνωστικής έργο από έναν σύγαποδέκτη του νοήματός του προνομιακά σχετίζε-αντό- απ' ό,τι κάποιος σε μεταγενέστερη περίο-**ήραυτα**, σπεύδει ορθά να κινίσει και τον διαρκή το παρόντος-παρελθό-έσω της ανόθευτης αξιο-ής διάστασης του έργου ση το τρίπτυχο τόπος -ς - εμπειρία ανάγνωσης, το έργο αποκτά την εν-ής επιζητούμενη διαχρο-ροοπτική του.

Κριτικός φιλόλογος ο Γ. Δ. Παγανός, έχοντας σημαντικά κριτικά δείγματα εργασίας στο παρελθόν, καταπιάνεται τη φορά με το πεζο-κό corpus τριών, εν πρώ-νόμοιων και διαφοροποι-

ούμενων, ελλήνων πεζογράφων των οποίων το συγγραφικό έργο έχει διακριθεί στον διηγηματικό και μυθιστορηματικό στίβο από τα απτά, ολοκληρωμένα δομικά στοιχεία (αυτονομούνται σε κάθε περίπτωση αλλά παράλληλα εντός συγκεκριμένων λογοτεχνικών μορφημάτων) και από άμεσα, ανιχνεύσιμα μορφικά σχήματα-κοινούς τόπους, ώστε η ειδοποιός διαφορά από τους προηγούμενους και τους νεότερους πεζογράφους να είναι σαφής. Οι κοινές σταθερές αλλά και οι θεματικές αφετηρίες των Μηλιώνη - Παπαδημητρακόπουλου και Πακόλα, παρ' όλες τις δηλωτικές διαφοροποιήσεις τους, έχουν επιφέρει παραλληλισμούς και τέμνουσες συγγραφικές απολήξεις.

Και οι τρεις πεζογράφοι ανδρώθηκαν στο περιβάλλον του μεταπολεμικού-μεταμφυλιακού σπαραγμού, ο οποίος βρισκόταν εν εξάρσει και επιδρούσε καταλυτικά στον πνευματικό κόσμο της εποχής όσο κυρίως στους εκκολλημένους επιγόνους, τη λεγόμενη «δεύτερη μεταπολεμική γενιά». Αυτός ο συσχετισμός χώρου - χρόνου απο-

τέλεσε ικανό στοιχείο διαφοροποίησης αλλά και συνάρτησης με την εξέλιξη της συγκεκριμένης γενιάς λογοτεχνών. Ο Χριστόφορος Μηλιώνης, εν πρώτοις, περιδιαβαίνει στο σύνολο του έργου του την εποχή και τα προσωπικά βιώματα με ιδιότυπο τρόπο, συγκαλυμμένα αυτοβιογραφούμενος, άμεσα αποδίδων τις εμπειρίες του στα μυθιστορηματικά και διηγηματικά πρόσωπά του. Η ευρύτερη παιδεία του παρέχει στον συγγραφέα μια καλλιεργημένη μεθοδικότητα και άρα μελετημένη διαχείριση του υλικού του, οπότε οι όποιες επιδράσεις και αχνές αναφορές να συγχρωτίζονται στο μυθικό σύμπαν που πλάθει. Από τα *Ακροκεραύνεια* έως το *Καλαμάς και Αχέρωντας* και το *Μικρό είναι όμορφο*, ο λόγος του Μηλιώνη είναι ελεγχόμενα πλασμένος καθώς η ιστορική πραγματικότητα ουδέποτε απουσιάζει, αντλώντας εξ αυτής αποθηκευμένες μνήμες, εντυπώσεις και υπαρξιακούς προβληματισμούς. Γράφει χαρακτηριστικά ο Παγανός: «Και οι τρεις πεζογράφοι είναι τόσο προσκολλημένοι στη μνήμη ώστε και να ήθελαν δεν θα

«Θεοί, πατρίδες, ξενικές γλύκες και πεθύμιες κι ιδέες»

Έτσι σέ είδα στό σταθμό μέ τά μπογαλάκια στό χέρι
τήν άνοιξη νά φοράς στό πέτο και νά πετάς όλούθε
τά γειά σου και τ' αντίο, σάν έτοιμος από καιρό
για τό μακρύ ταξίδι.

Τά ναύλα πληρωμένα από τό φαρμακωμένο δειλι
και ένας όλόγυρα λιγνός καπνός, νά σου θυμίζει
άχνιστό ψωμί και νερό τής στάμνας
κι έσύ ξυπόλητος, μέ τά παπούτσια στόν ώμο
άφήνεις Μάνα, έρωμένη, κόρη, ν' ανάβουν κεριά
στ' Αη Όδυσσέα τή χάρη.

Σωτήρης Βαλούρης

Η ποιητική συλλογή του Σωτήρη Βαλούρη θα κυκλοφορήσει μέσα στο 1999

ι η Ελληνική Πολιτισμική Παράδοση. Ερμηνευτική μελέτη (1998).

Ψάχνοντας βρίσκεις: Μια ενδιαφέρουσα μελέτη της **Αλεξάνδρας Σαμουήλ**, *Ο βυθός του καθρέφτη*. Ο *André Gide* και η *ημερολογιακή μυθοπλασία στην Ελλάδα* (Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1998). Για την παρουσία του Gide στα ελληνικά γράμματα, τις μεταφράσεις, τα κριτικά κείμενα αλλά κυρίως για το ημερολογιακό μυθιστόρημα γενικά και ειδικά για τον Σεφέρη, τον Ξεφλούδα και τον Θεοτοκά αναφέρεται συστηματικά η μελετήτρια. Εξετάζονται οι προϋποθέσεις και οι όροι ανάπτυξης της ημερολογιακής μυθοπλασίας στην Ελλάδα υπό την «επίδραση» του «πρύτανι της ανησυχίας», όπως χαρακτηριστικά αποκάλεσαν τον André Gide.

«Ω κόσμε, κόσμε, κόσμε, και γιατί το δύστυχο το μεσολαβητή έτσι να τον περιφρονούνε! Μεσίτες και μεσίτρες, πώς πέφτουνε απάνω σας και τη βοήθεια σας ζητάνε, κι ύστερα πόσο αχάριστα σας ανταμείβουν! Γιατί όλοι όσο προσπαθούμε να μας αγαπούνε, και ν' απεχθάνονται έτσι τη δουλειά που κάνουμε; Θα υπάρχει κάποιο τραγουδάκι για το θέμα. Κάποια ιστοριούλα. Για να δούμε: Εύθυμα ο μπάμπουρας πετά και ζουζουνίζει, / μα κάποτε κεντρί και μέλι χάνει: τότες / όταν του πέσει το κεντρί και δεν κεντρίζει, / χάνει το μέλι του, και χάνει και τις νότες.»

Ουίλλιαμ Σαίξπηρ, *Τρωίλος και Χρυσίδα* (μετάφραση:

Νικόλαος Μ. Παναγιωτάκης, Εκδ. στιγμή, 1998).

Αν θελήσει κανείς, μαθητής ή δάσκαλος, να προβληματιστεί γύρω από τα ζητήματα που θέτει η διδασκαλία των λογοτεχνικών κειμένων, ένα χρήσιμο βοήθημα που εξετάζει το θέμα από τη σκοπιά της θεωρίας της πρόσληψης είναι το βιβλίο του **Αντώνη Κάλφα**, *Ο μαθητής ως αναγνώστης*.

Η διδασκαλία των λογοτεχνικών κειμένων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Ένας αναλυτικός-περιγραφικός βιβλιογραφικός οδηγός (εκδ. Το τραμ, Θεσσαλονίκη 1998).

Βιαστικές ματιές σε λογοτεχνικά περιοδικά.

Σταματώ στην ενδιαφέρουσα έκδοση του περιοδικού *Νέο επίπεδο* (τχ. 30, χειμώνας '98) και κυρίως στο αφιέρωμα στη **Ρέα**

Γαλανάκη που περιλαμβάνει 15 ανέκδοτα ποιήματά της, καθώς και τα κείμενα για το έργο της των **Αλέξη Ζήρα** και **Τζίνιας Πολίτη**.

Για το βιβλίο του **Νίκου Γουλανδρή**, 300 δελτία (1935-1975) για τον **Δημήτρη Χατζή** που κυκλοφορεί εκτός εμπορίου διαβάζουμε το καίριο σχόλιο του **Σταύρου Ζουμπουλάκη**, διευθυντή του περιοδικού *Νέα Εστία* (τχ. 1708, Ιανουάριος 1999). Με αφορμή τις παρελθούσες «περιπέτειες» της κυκλοφορίας βιβλίων του Γουλανδρή αλλά και την «αφάνεια» όλων των βιβλίων του Χατζή, ο Σ.Ζ. επισημαίνει το γεγονός ότι

μπορούσαν να απαλλαγούν από το φορτίο της [...] τη βιωμένη ιστορία και την παθολογική της, όπως την έζησε ο καθένας με τον δικό του ψυχισμό». Για τούτο ο Μηλιώνης στράφηκε πολύ νωρίς στον κριτικό ρεαλισμό, εντούτοις ο πραγματισμός του συνδιαλέγεται αρμονικά με τον μυθικό κόσμο των έργων του.

Αναλόγως ο Μπακόλας και ο Παπαδημητράκοπουλος βιώνουν το δύσκολο ιστορικό πλαίσιο των δεκαετιών '40 και '50 μέσα από μια ξεχωριστή οπτική γωνία ο καθένας με έντονα διάστικτη πλέον τη συναισθηματική όπως και συγγραφική τους εξέλιξη. Ο Μπακόλας, κινούμενος μεταξύ πρωτοπορίας και ανανεωμένης παράδοσης, επιδίωξε να μεταφέρει στο σώμα του ελληνικού μυθιστορήματος τον αμερικανικό ρεαλισμό, με επίδραση κυρίως του Φώκνερ, στο πεδίο του αρχαίου δράματος, της σύγχρονης απαξιωτικής πραγματικότητας, του ιστορικού παρελθόντος. Η δράση του εντοπίζεται αποκλειστικά στη Θεσσαλονίκη, το ερωτικό στοιχείο λειτουργεί καταλυτικά, ενώ στο σύνολο του έργου του ανιχνεύονται υφολογικές επιλογές που παραπέμπουν στη θεατρική εκφορά αλλά και κινούνται με

σαφήνεια και μελετημένη εκζήτηση στον χώρο του παράδοξου, του μαγικού, του συνειρμικού, των αναπολήσεων αλλά και του ρομαντικού (παραπέμποντας στο αρχαίο και μεσαιωνικό μυθιστόρημα).

Από τους τρεις μελετώμενους συγγραφείς ο Παγανός εντοπίζει τη μικρή έκταση του έργου του Η. Χ. Π., συγκρινόμενο με το κατά πολύ ευρύτερο των υπολοίπων, αλλά και τις επιδράσεις που δέχτηκε ως προς τη συγγραφική του φόρμουλα: Ο Παπαδιαμάντης, ο Σινόπουλος, ο Καχτίσης αλλά κι ο Πεντζίκης συναποτελούν γόνιμα κεντράδια στο αναπτυσσόμενο μορφικό σχήμα του έργου του. Αντλεί μνήμες και παραστάσεις της παιδικής και εφηβικής ηλικίας από την Ηλεία και την εφιαλτική (αλλά συνάμα νοσταλγικά ανακαλούμενη) εποχή που έζησε εκεί. Η τεχνική του χαρακτηρίζεται από αυτοαναφορική αμεσότητα και ρεαλιστική επιλεκτικότητα. Διακρίνεται για την ελευθερία της μορφής και τη νεανικότητα που απαρέγκλιτα οι ήρωές του διαθέτουν. Σύντομα, κοφτά κείμενα που τα χαρακτηρίζει η ελλειπτικότητα αλλά και η αναλάφρη, φευγαλέα διάθεση.

Η σημαντικότητα της εργασίας εντοπίζεται, όπως ανα-

φέρθηκε προηγουμένως, σε μια εμβριθή αποτίμηση των τριών πεζογράφων οι οποίοι ελάχιστα συναρτώνται τουλάχιστον υφολογικά και δομικά. Με την παρατακτική θεώρησή τους την οριζόντια όσο και κάθετη διείσδυση από πλευράς φιλολόγου, τα άμεσα όσο και τα έμμεσα ανιχνεύσιμα στοιχεία που συγκεντρώνονται συνδέονται για μια ουσιαστική παραλήλιθσή τους, αν μη τι άλλο επιλογή καθώς η συγκριτική έρευνα του κ. Παγανού κινητοποιείται και αποδεικνύει: Οι συγγραφικοί δεσμοί των τριών είναι περισσότερο των ευκόλως εντοπιζόμενων. Το πολύπτυχο της συγγραφικής τους περσόνας εντοπίζεται, ανασύρεται και σταχυολογείται διεξοδικά. Άμεσο το συναγόμενο των συγγενειών, των διαφορών αλλά και των κοινών τόπων βάσει της λεπτομερούς καταγραφής των εσωτερικών κι εξωτερικών μορφικών στοιχείων από το σύνολο του έργου τους. Ανεξαρτησία (αν και προηγείται) του συγκριτικού μελέτημα. Επιπλέον σθέτως, παρέχεται ένας ποικίλος ενδιαφέρων συγκριτικός πινάκας όπως και εξαντλητική ερευνητική και βιβλιογραφική για εκτενέστερη αναζήτηση στοιχείων από την πλευρά του αναγνώστη.

Βασίλης Ρουβάκης

Ήρωες με εμμονές

Γαλάτεια Ριζιώτη, *Το ροζ της Ταϊλάνδης*, Εκδόσεις Κέδρος, 1998

Η συλλογή *Το ροζ της Ταϊλάνδης* αποτελείται από 16 διηγήματα (καθημερινές ιστορίες, παραμύθια και αλληγορίες), τα οποία συνδέονται μεταξύ τους όχι τόσο με τις ομοιότητες που παρουσιάζουν οι ήρωες και οι ηρωίδες τους όσο με το μόττο του Τζων Ίρβινγκ «Η ζωή είναι σοβαρή και η τέχνη διασκεδα-

στική... κι είναι σπουδαία τέχνη να κάνεις τη ζωή να μη φαίνεται τόσο σοβαρή». Η ζωή και η τέχνη, λοιπόν. Ανάμεσα σ' αυτούς τους πόλους κινούνται οι ιστορίες της πρωτοεμφανιζόμενης συγγραφέως Γαλάτειας Ριζιώτη (γεν. το 1970) που εκπλήσσει ευχάριστα τον αναγνώστη με την μυθοποιητική της δεινότητα, το βάθος του στοχασμού της, τη διεισδυτική της ματιά πάνω στα πρόσωπα και τα πράγματα, την ευχέρειά της να κάνει ανάλαφρες τις πιο

σοβαρές καταστάσεις. Κυρίως θέλγει με την ικανότητά της μεταπλάθει λογοτεχνικά -πιθανές- εμπειρίες της, προσωπικά της βιώματα, όνειρά της.

Τα πρόσωπα που παρελθίνουν από τις σελίδες του βιβλίου είναι συνηθισμένοι άνθρωποι, με καλλιτεχνικές ρομαντικές λογοτεχνικές, ζωγράφου, μουσικού· η λογοτεχνία, ωστόσο, τους αγγίζει όλους ως εμμονές. Οι εμμονές των ηρώων, ιδιαίτερα των ηρωίδων, με τις οποίες

ταυτίζεται η συγγραφέας
δίνει σε αυτές διάφορα
ατα- γίνονται αντιληπτές
ο πρώτο διήγημα, το τιλο-
ύμενο «Η θεραπεία».
ουμε εδώ νεαρά και ώρι-
τομα με ψυχολογικά προ-
ατα (αυτοκτονικές τάσεις,
θλιψη, εξάρτηση από ναρ-
α, ομοφυλοφιλία, σχιζο-
εια, σεξουαλική στέρωση
να κάνουν ομαδική ψυ-
ραπεία σ' ένα ιατρείο. Μο-
ει δεν φαίνεται να υπάρχει
στο πρόβλημά τους, η
ήτρια/ηρωίδα δηλώνει -κι
ρίσκεται έγκλειστη σε ψυ-
είο- πως είναι φυσιολογι-
ίνει δε έρωτα μ' έναν τρό-
του ιδρύματος και επιδιώ-

κει να γίνει όμορφη.

Οι ήρωες της Γαλάτειας Ριζιώ-
τη δεν είναι αποκομμένοι από το
κοινωνικό σύνολο, δεν έχουν
ενταχθεί σε κανένα περιθώριο,
πρόκειται για γόνους αστικών
και μικροαστικών οικογενειών
με παιδεία - μια πόρνη είναι
φοιτήτρια Φιλοσοφικής και
γράφει διηγήματα, άλλη ξέρει
γαλλικά και γραφομηχανή. Ο
κόσμος που περιγράφει είναι
ορατός από όλους μας, είναι ο
κόσμος μας, αυτός όπου ζούμε
κι όπου ευδοκιμούν τα προβλη-
ματικά ζευγάρια, οι αταίριαστοί
γάμοι, οι ερωτικές σχέσεις χω-
ρίς διάρκεια. Η συγγραφέας, μι-
λώντας για τη ρουτίνα, τη φθο-
ρά, τη δύναμη του ενστίκτου, την

επιτυχία που στηρίζεται στις σε-
ξουαλικές επιδόσεις, δεν επιχει-
ρεί να ηθικολογήσει -το αντίθε-
το συμβαίνει- απλώς εκφράζει
απόψεις, οι οποίες δίνουν το
στίγμα και την οπτική της. Ο δι-
κός της ρόλος αποτυπώνεται σε
μια φράση ενός από τα διηγήμα-
τα που ταιριάζει απολύτως με το
μόττο της αρχής. «Για κάθε συγ-
γραφέα ευχής έργο είναι την
απελπισία που υπάρχει εντός
του να τη μετατρέψει σε αισιο-
δοξία, δίνοντας και στον εαυτό
του και στον αποδέκτη του έρ-
γου του λίγη χαρά». Ίσως τελι-
κά αυτή να είναι η βαθύτερη ου-
σία της συγγραφής.

Φίλιππος Φιλίππου

«Ο Δημήτρης Χατζής δεν
ανήκει στην οικογένειά του
ούτε στους κληρονόμους του
ούτε πλέον στον εαυτό του,
ανήκει στην ελληνική γλώσσα,
ανήκει στην ελληνική
πνευματική παράδοση,
ανήκει στους ζωντανούς
ανθρώπους με σάρκα και
οστά που ζουν σήμερα, και
θα ζουν αύριο, στον τόπο μας
(και όπου γης) και που τον
χρειάζονται στη ζωή τους».
Επιτέλους, τα βιβλία του
Δημήτρη Χατζή πρέπει
να επανεκδοθούν,
να διαβαστούν και
ξεαναδιαβαστούν,
να μελετηθούν και
να σχολιαστούν.

Διαβάζω με ενδιαφέρον στο
Ενημερωτικό Δελτίο
(Νοέμβριος-Δεκέμβριος '98)
που εκδίδει το υπουργείο
Ανάπτυξης - Γενική
Γραμματεία Έρευνας και
Τεχνολογίας, τα εγκεκριμένα
έργα του προγράμματος
«προσφορά σταδιοδρομίας
στην Ελλάδα σε
ελληνόφωνους ερευνητές
του εξωτερικού». Ομολογώ
πως πολλά από αυτά τα
προγράμματα με κάνουν να
απορώ (για τα προτεινόμενα
θέματα, για τα πρόσωπα που
τα αναλαμβάνουν, για τα ποσά
χρηματοδότησης).
Ένα, όμως, μου προκαλεί
κατάπληξη. Θα υπέθετα ότι οι
βουλευτές του κυβερνώντος
κόμματος θα απέφευγαν την
χρηματοδότηση
προγραμμάτων στα οποία οι
ίδιοι είναι επιστημονικοί
υπεύθυνοι, όπως λ.χ. ο κ. Κ.
Στεφανής που το πρόγραμμα
με τίτλο «Διερεύνηση της
λειτουργίας της δρώσας
μνήμης σε φυσιολογικά
άτομα» χρηματοδοτείται με
32 εκατομμύρια. Μήπως έχω
άδικο;

ο χαρτοκόπτης

Ο Κατάλογος του Μακεδονικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης

Η εκδήλωση που
πραγματοποιήθηκε με
ευκαιρία της συ-
λήρωσης είκοσι χρό-
νών από την ίδρυση του
Μακεδονικού Μουσείου
Σύγχρονης Τέχνης, προ-
βλέπεται να τιμηθούν οι
πρόδρομοι και χορηγοί
καθώς επίσης οι
καλλιτέχνες και οι συλλέ-
κτες που έχουν δωρήσει
έργα στη συλλογή του
Μουσείου.

Από τον Αλέξαν-
δρο Λόλα, έγινε η παρουσίαση του Α' τόμου
νέου καταλόγου της μόνιμης συλλογής
Μουσείου.

Ο κατάλογος, (σελίδες 502, 24x24 εκ.) περιέχει
πληροφορίες για τη ζωγραφική, τη γλυπτική, τις
επιπλάσεις και τις συναρμογές. Επίσης,
παρατίθενται από τις φωτογραφίες των έργων της
συλλογής και τα βιογραφικά των καλλιτε-
χνών, περιέχει, κείμενα ιστορικών τέχνης
και ιστορικά στοιχεία για τις δραστηριότη-
τες του Μουσείου. Θα ακολουθήσουν ο τό-
μος Β' για τη φωτογραφία και ο τόμος Γ' για
το αρχιτεκτονικά της συλλογής του.

Περαιτέρω, τούτη η έκδοση του τόμου Α'
παραστάθηκε -και που κατά κάποιο
τρόπο προεξοφλεί την εκδοτική άποψη και
την κριτική και των επόμενων δύο- αποτελεί θε-
τική και αξιόλογη χειρονομία. Διαφορετι-
κά βιβλία, απόψεις που τυχόν θα διατυ-
πώνουν πάνω στην έκδοση, μόνο στο επίπε-
δο λεπτομέρειας μπορούν να κριθούν,
π.χ., το εύχρηστο λόγω μεγέθους.

Έχουμε υπόψη μας ανά-
λογο κατάλογο του Μου-
σείου -σύγχρονης τέ-
χνης- Λούντβιχ της Κο-
λωνίας (διαστ. 19,5x14
εκ., εκδόσεις Taschen,
1997) - πόσο πιο άνετα
λειτουργεί μέσα στην
παλάμη του επισκέπτη
του Μουσείου. Εκτός
εάν η έκδοση πρόκειται
να αποτελέσει έναν ακό-
μα τόμο Τέχνης για τα
coffee tables. Ακόμα,

έχουμε τη γνώμη ότι τα ανά καλλιτέχνη κεί-
μενα -κατά κάποιο τρόπο- περιπλοκούνται
με τα λεπτομερή στοιχεία του πού, με ποιον
σπούδασε, το πού (μέχρι σήμερα) έχει εκθέ-
σει κ.λπ. Αντίθετα, τα κείμενα -γραμμένα με
ενέργεια και επάρκεια- που δίνουν το αι-
σθητικό και νοηματικό στίγμα του έργου
του δημιουργού, ενθαρρύνουν τον αναγνώ-
στη και τον βοηθούν ουσιαστικά. Έλλειψη,
τέλος, θεωρούμε την απουσία φωτογρα-
φίας των καλλιτεχνών.

Ειλικρινέστατη χαρά και ικανοποίηση αι-
σθανόμαστε για την πολύ σημαντική αυτή
κατάκτηση, όπως είναι η λειτουργία του Μα-
κεδονικού Μουσείου στη Συμπρωτεύουσα.
Και είναι ευθέως αντίστροφα τα αισθήματα
που δοκιμάζουμε για την απουσία του ανά-
λογου έργου από την πρωτεύουσα του ελ-
ληνικού κράτους. Χρόνια και χρόνια το
ακούμε να έρχεται και στο βάθος του ορίζο-
ντα δεν φαίνεται τίποτα...

Δημήτρης Χαρίτος

και τα λοιπά...

Προσευχή στον Άγιο Βαλάντιο

Άγιε Βαλάντιέ μου, προστάτη των ερωτευμένων,

ΣΕ ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΚΙ ΕΓΩ, ο φτωχός και ανέραστος, χάρισέ μου πρώτα υγεία σώματος και ψυχής. Ύστερα βοήθησέ με χρήματα να αποκτήσω ικανά, δραχμές ελληνικές, λίρες αγγλικές, λιρέτες, μάρκα, φράγκα ευρωπαϊκά και πολλά ευρώ στον δρόμο μου να εύρω – αυτά κυρίως θέλω τα ορατά και συνάμα αόρατα ευρώ – και παν νόμισμα άλλο ημεδαπό και αλλοδαπό. Και του ταμειευτηρίου αξιώσέ με τις μεγάλες πόρτες θριαμβευτής να περάσω, κρατημένος από δείκτες ανοδικούς και προσοδοφόρους. Τα ανιόντα βέλη των μετοχών δικά μου ας είναι πάντα, τα κατιόντα των εχθρών μου! Αυτά χάρισέ μου, άγιε Βαλεντίνε και Βαλάντιέ μου: πλούτη πολλά, κινητά και ακίνητα. Σπίτια και διαμερίσματα. Αυτοκίνητο ισχυρό με τετρακίνηση, διπλό διαφορικό, αερόσακους μπρος και πίσω, και ευεργετικό κλιματισμό για το καυτό ελληνικό καλοκαίρι και ό,τι άλλο αξεσουάρ διαθέτει η αγορά. Και σκάφος θαλασσινό θέλω, ταχύπλοο, και βίλα παρά θιν' αλός... Αυτά είναι που ονειρεύομαι καθισμένος μπροστά στην τηλεόρασή μου κι αυτά σου ζητώ, άγιε και προστάτη των ονειροπόλων.

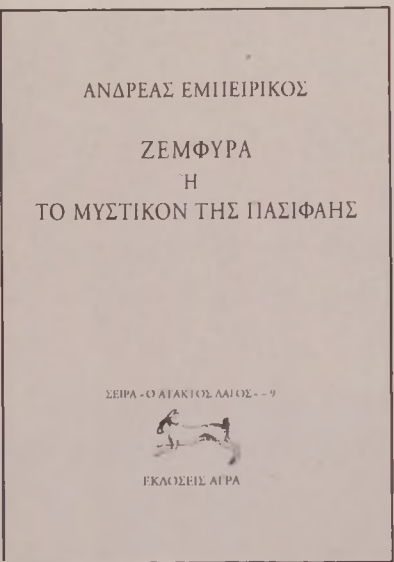
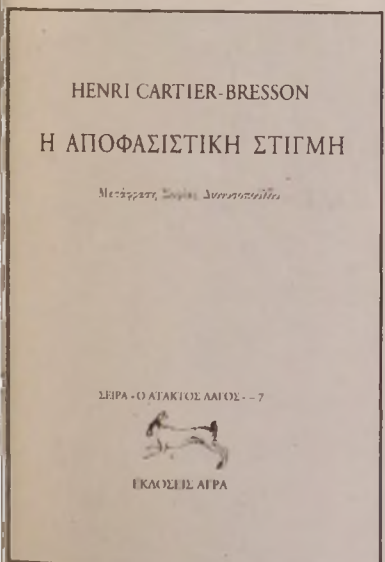
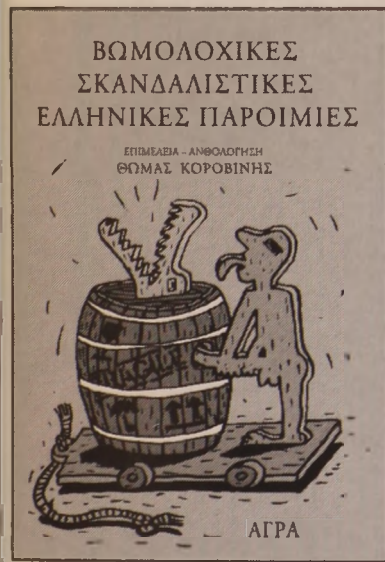
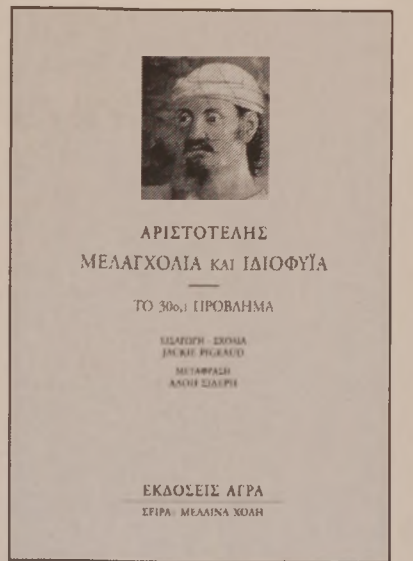
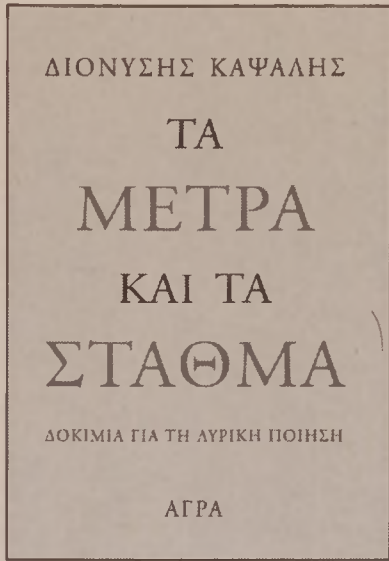
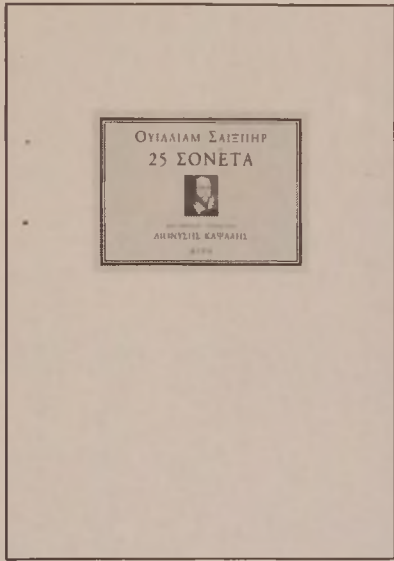
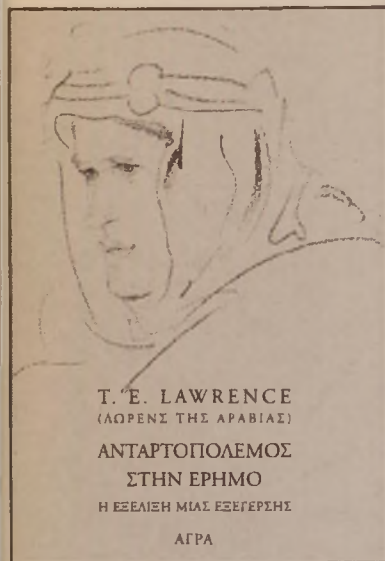
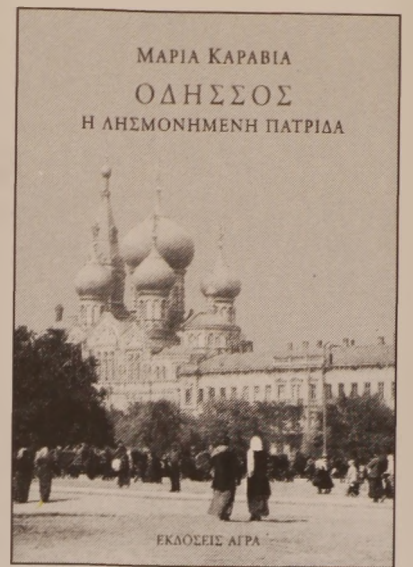
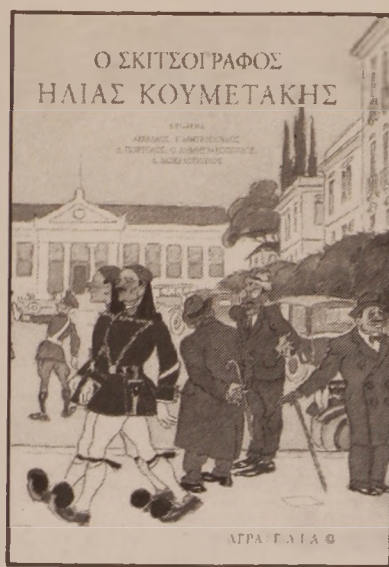
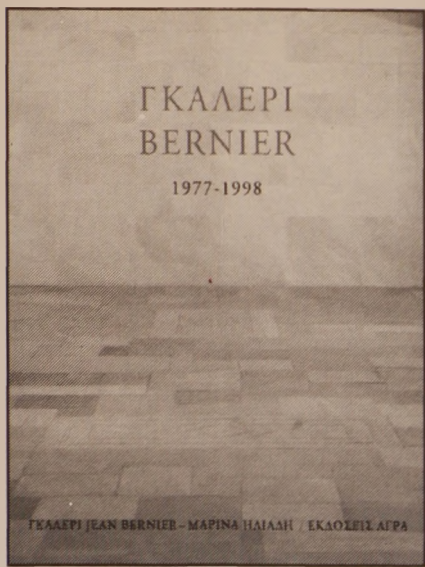
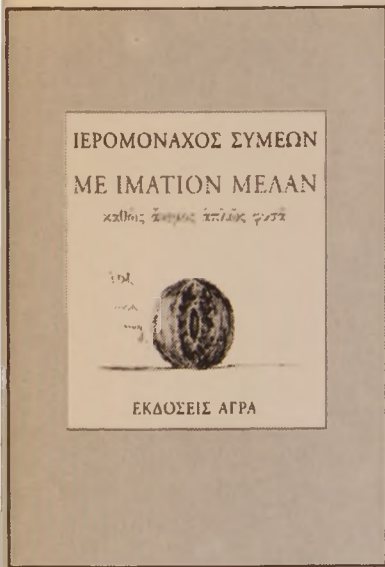
ΎΣΤΕΡΑ ΝΑ ΕΡΘΟΥΝ ΤΑ ΑΛΛΑ. Τα ερωτικά και τα ηδονικά. Πρώτα απ' όλα: Ελεύθερες σχέσεις, ερωτικές προγαμιαίες, μεταγαμιαίες, όλες ευλογημένες ας είναι. Μωρά πολλά στο δρόμο μου να συναντήσω την ημέρα της εορτής σου. Μυρωμένα, καλοντυμένα σεξίσιμα. Να με απαντούν, να με χαιρετούν και να με προσκυνούν. Να με θέλουν, κι εγώ να κάνω τον δύσκολο. Να σκορπίζω χρήματα πολλά σε λουλούδια, γλυκά (πάστες, τούρτες, γαλακτομπούρεκα, σοκολατάκια, όλα καρδούλες ζαχαρένιες) και σε δώρα ακριβά, από χρυσό και ασήμι (σταυρουδάκια, ενώτια, βραχιόλια). Κι ο έρωτάς μου ας είναι ορμητικός και ακατάσχετος, άγιε μου, φυσικός, αυτόνομος, ελληνικός, καυτός (χωρίς τα ανθελληνικά Βιάγκρα κ.λπ.) έτσι όπως είναι ο αθάνατος έρωσ των Ελλήνων, των πιο ακαταμάχητων εραστών, των πιο ορθόδοξων αγαπητικών αυτού του μάταιου κόσμου, άγιε Βαλάντιε και Βαλεντίνε μου, φαλλικέ μου και σπάταλέ μου.

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΓΙΩΡΓΗ
ΓΙΑΤΡΟΜΑΝΩΛΑΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

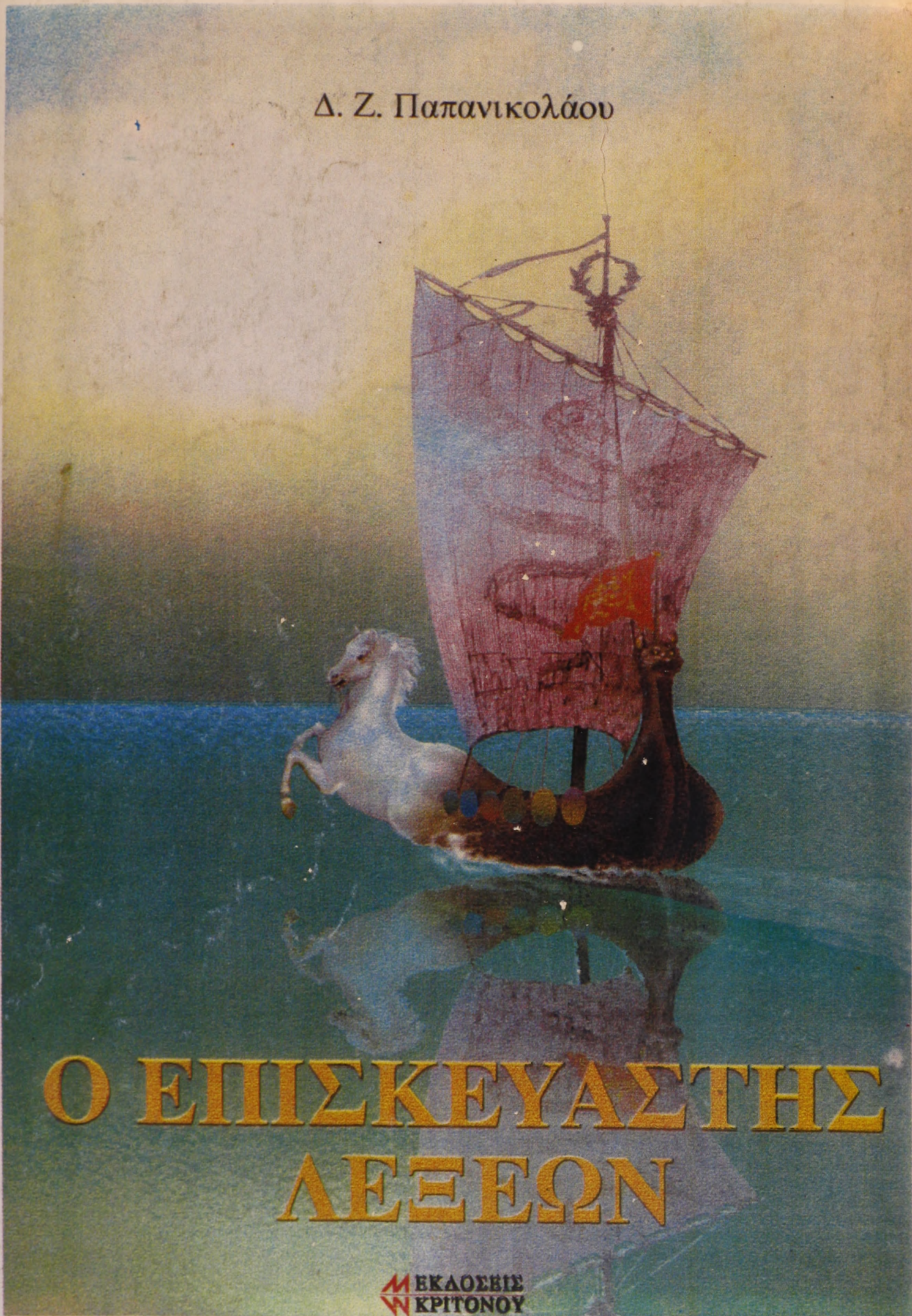
ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ ΣΤΗ ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΟΝΟΥ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ

Δ. Ζ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
«Ο επισκευαστής λέξεων»

Δ. Ζ. Παπανικολάου

Μία στροφή που γίνεται ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ δεν τη βλέπεις πλέον. Ο Δ. Ζ. Παπανικολάου δηλώνει «Επισκευαστής λέξεων». Κυρίως, όμως, διεκδικεί το ρόλο του ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΗ. Η λέξη είναι η ουσία της ΚΑΤΑ-ΣΚΕΥΗΣ που είναι ένα παραμύθι για μεγάλους.